

วารสารบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

JOURNAL OF GRADUATE STUDIES
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2564 ISSN : 1905-9647

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage

<http://grad.vru.ac.th>

วารสารบัณฑิตศึกษา

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2564

Vol. 15 No. 2 May – August 2021

ISSN : 1905-9647

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ และผลงานวิจัยของบุคลากรในสถาบันการศึกษา

นโยบาย

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิจัย หรือบทความวิชาการ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบที่วารสารกำหนดเท่านั้น
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาถ่วงดุลโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน และต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่ามีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
4. บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาจะไม่อยู่ในสังกัดเดียวกันกับผู้นิพนธ์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)

- มกราคม-เมษายน
- พฤษภาคม-สิงหาคม
- กันยายน-ธันวาคม

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ ทราบแก้ว
รองศาสตราจารย์ศศินันท์ เศรษฐวัฒนบดี
รองศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์ทัตย์ คลังพหล

อธิการบดี
รองอธิการบดี
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐา สลึงค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย เลาหิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ สุวรรณบลด
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ เกยุรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศจีมาจ ณ วิเชียร
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิขานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรณิกษ์ ศิริโวหาร

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยบูรพา
ข้าราชการบำนาญ (วิทยาลัยเซ็นหลุยส์)
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางสาวธิดา โยธากุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ติดต่อกองบรรณาธิการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180
โทรศัพท์/โทรสาร 02-529-1638, 02-529-4046
E-mail: journal-g@hotmail.com และ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU>

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ที่ 20 กิโลเมตรที่ 48 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 13180

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2564 นี้ ได้รวบรวมบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการ เพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของคณาจารย์ บัณฑิตศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีจำนวน 20 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 18 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง โดยทุกบทความได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำฉบับเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และนักศึกษา

กองบรรณาธิการ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)
ประจำปี 15 ฉบับที่ 2

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัตินันท์	พรหมสุวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.กันต์ฤทัย	คลังพหล
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา	บุญภักดิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์	จินดานุรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุชัย	รามวรัญกูร
รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์	สุวทันพรกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิริติ	คุสานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรรยา	ดาสา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณชญาภัส	รอดประยูร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์	ตติยะลาภะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกฤต	สังข์เฉย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนธร	วชิรขจร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตินันท์	ชาญโกศล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรณิกษ์	ศิริโวหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาวุฒิ	วงศ์อนันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ลภัส	พงศกรรังศิลป์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพัชญ์	นาคภิบาล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิศกดิ์	กัลยาณมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสสินี	บุญมีศรีสง่า
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิวรรณ	ตั้งภักดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรณู	เหมือนจันทร์เชย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา	จ้อยทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์	อ่วมน้อย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจศรา	ประเสริฐสิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุดม	งามเมืองสกุล
พอ.ดร.เกษมชาติ	นเรศเสนีย์
คุณเกตุวดี	จิ่งวัฒนกุล
ดร.กาญจนา	ทอแก้ว
ดร.ชุติวัฒน์	สุวดีพิงศ์
ดร.ณัฐ	สิทธิกร
ดร.ธนัชพร	บรรเทาใจ
ดร.นพปฎล	สุวรรณทรัพย์
ดร.นภาพร	ส่งแสง

ดร.ผดุงชัย
ดร.พรพิมล
ดร.พินิจ
ดร.ไพจิตร
ดร.ภูเนตุ
ดร.มนรัตน์
ดร.มหาชาติ
ดร.วัสส์พร
ดร.สุชาดา
ดร.สุชานาถ
ดร.แสงดาว
ดร.โสภี
ดร.อุษณีย์
ดร.ไอลดา

ภูพัฒน์
รอตเคราะห์
ข้าววงษ์
สดวงการ
จันทร์จิต
ใจเอื้อ
อินทโชติ
จิโรจพันธุ์
รัตนพิบูลย์
สิงหาปัด
วัฒนสกุลเกียรติ
อุ้นทะยา
มงคลพิทักษ์สุข
สุนาค

สารบัญ

	หน้า
บรรณาธิการ.....	ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	ค
สารบัญ.....	จ
การพัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ – ไทย	
กรกมล ธนะโรจน์รุ่งเรือง กรรณิการ์ ตาละลักขมณั สุกมา อ่วมเจริญ และศิวาพร พิรอด.....	1
เพศสถานะกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง : การศึกษาข้ามวัฒนธรรม (ไทย ออสเตรเลีย)	
กรณิกา พันธุ์ศรี รังสรรค์ โฉมยา และอารยา ปิยะกุล.....	16
การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเพชรบุรี	
กฤตชน วงศ์รัตน์.....	27
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน	
กิตติชัย สุธาสีโนบล	40
การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 : การประยุกต์ใช้พหุแนวคิด	
ณัฐพล รัตนานันท์กุล มนตา ตัญย์เมธากา และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล.....	54
รูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขสหภาพเมียนมาร์	
ทันตา อยู่ธีรทัต วชิรินทร์ สุทธิชัย และสิทธิพร สุนทร.....	67
การจัดการคณะเขตสิงโตและสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	
เพชรวัฒน์ เส้นทอง และมีเดีย จูมะ.....	80
การพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง	
พระครูปลัดอภิชัย อภิขโย (นิติการ) และปิยากร หวังมหาพร	96
ปัญหาทางกฎหมายการตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญาในชั้นศาล	
เมธาวรินทร์ จำนงค์ธรรม.....	108
ผลของการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ที่มีต่อเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	
รัชดาภรณ์ ไชยวิวิช ธัญวรรณ์ ปิ่นทอง และวิชญ์ สุทธิวรรณ.....	127
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปเรขาคณิต	
วิศรดา เมืองจันทร์ และสิรินภา กิจเกื้อกูล.....	143
การจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว	
วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์.....	156

	หน้า
ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมมองการกับประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
วิเชียร จันทะเนตร อุษณี มงคลพิทักษ์สุข และอริชัย เกตุจันทร์.....	169
ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง	
ศุภวัฒน์ นามคำ และชิลิกา วรรณจันทร์.....	182
การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต ของนักเรียน	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอน	
ศุภานัน ทองประไพ และณัฏชา กมล.....	194
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ	
เรื่อง รูปลี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	
สุวิมล นิลพันธ์ และธิดิยา บงกชเพชร.....	208
รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชัน	
เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี	
หลุชัย ยิ่งประทานพร สัญชัย พัฒนสิทธิ์ และไพฑูรย์ ศรีฟ้า.....	224
แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการดึงใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำใน	
ประเทศไทย	
อานนท์ จันจิตร และไพฑูรย์ มนต์พานทอง.....	236
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน : การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความรู้ของ	
ผู้เรียนในโลกแห่งความจริง	
ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นกุลธรรม	251
มุมมองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธ	
ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช พระพงษ์ศักดิ์ สนมโน (เกษวงค์รอด) และกรกต ชำบัณฑิต.....	264
ภาคผนวก.....	275
แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณาลงวารสาร.....	277
รายละเอียดการเตรียมบทความ.....	279
รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา.....	293
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	295
ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา.....	297

การพัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี
จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ – ไทย

THE TOURISM APPLICATION DEVELOPMENT: WISDOM OF CULTURAL
HERITAGE OF MUEANGPRIBPRI PETCHABURI PROVINCE (CHINESE-
ENGLISH-THAI)

กรกมล ธนะโรจน์รุ่งเรือง^{1*} กรรณิการ์ ตาละลักษมณ์² และศิwaporn ปิรอด³
Kornkamon Thanarotrungrueang¹ Kannika Talalak² and Siwaporn Pirod³

¹ สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

² สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

³ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

¹ Department of Chinese language Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchaburi
Rajabhat University Phetchaburi Province

² Department of English language Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchaburi Rajabhat
University Phetchaburi Province

³ Department of Thai language Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchaburi Rajabhat
University Phetchaburi Province

E-mail: fon.kg@hotmail.com

Received:	May 11, 2020
Revised:	July 31, 2020
Accepted:	August 6, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูล มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ออกแบบ สร้างแอปพลิเคชันฯ และทำการประเมินคุณภาพหลังการใช้แอปพลิเคชันฯ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแนวทางการต้องการข้อมูล และการออกแบบแอปพลิเคชันฯ ของนักท่องเที่ยว และแบบประเมินคุณภาพหลังการใช้งานแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย (ฉบับร่าง)

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้จัดทำข้อมูลแอปพลิเคชันฯ ทั้งหมด 4 ด้านเรียงตามลำดับ คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ($\bar{x}$ = 4.02, S.D. = 0.697) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x}$ = 3.87, S.D. = 0.715) ด้านการละเล่น ($\bar{x}$ = 3.86, S.D. = 0.736) และด้านประเพณี ($\bar{x}$ = 3.77, S.D. = 0.794) โดยการออกแบบการสร้างแอปพลิเคชันฯ เน้นการออกแบบไปที่กลุ่มของผู้ใช้งานประเภท User Experience (UX) เน้นใช้เครื่องหมายในการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ไอคอน ใช้การดึงข้อมูลจากแอปพลิเคชันฯ Google Map ในการเข้าถึงพิกัดที่ตั้งของ

แหล่งท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลในรูปแบบฐานข้อมูล Firebase ซึ่งแบ่งโมดูลการทำงานออกเป็น 4 โมดูล คือ Category ,Setting Language, Travel List และ Detail ซึ่งหลังจากทดลองใช้แอปพลิเคชันฯ แล้ว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีผลการประเมินการใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.98, S.D. = 0.71) คือ ด้านการออกแบบแอปพลิเคชันฯ ในโมดูลต่าง ๆ ด้านการแสดงผล และการประมวลผล และด้านการติดตั้งโปรแกรม

คำสำคัญ

แอปพลิเคชันการท่องเที่ยว มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นักท่องเที่ยว

ABSTRACT

The purpose of this research paper was to investigate data, cultural heritage of Phetchaburi, design and create the application, and evaluate the quality of the application the research samples were 150 tourists who visited Phetchaburi province. The tools used in this research were questionnaire for information needs and application design, and the quality assessment form after using the tourism application: Wisdom Cultural Heritage of Pribpri, Phetchaburi Province, and Chinese-English -Thai version (draft version).

The results from studying showed that most tourists preferred 4 parts of application information in the following order; the part of cultural tourism ($\bar{x}$ = 4.02, S.D. = 0.697), the part of local wisdom ($\bar{x}$ = 3.87, S.D. = 0.715), the part of local games ($\bar{x}$ = 3.86, S.D. = 0.736), and the part of tradition ($\bar{x}$ = 3.77, S.D. = 0.794). The designing of the application focused on the Used Experience (UX), icons to communicate information technology to link to the Google application (Google Map) to facilitate smoother traveling by easy look-up of location details by storing multimedia data in the database through Firebase connection which divided into 4 modules were category, setting language, travel list, and detail. The result from using the tourism application showed a high level of opinions ($\bar{x}$ = 3.98, S.D. = 0.71) which are the designing of the application, information display, the processing result, and the program installation.

Keywords

Tourism Application, Wisdom of Cultural Heritage, Tourists

ความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ ได้มีการเน้นการพัฒนาและเร่งส่งเสริมให้เกิดสังคมนวัตกรรม การส่งเสริมการจัดทำมาตรฐานนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ไทยใหม่ ๆ จะเป็น

แรงผลักดันงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์โดยเสริมสร้างนวัตกรรมภาคธุรกิจ พัฒนานวัตกรรมภาครัฐและภาคสังคมตลอดจนผลักดันงานวิจัยสู่นวัตกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า ซึ่งปัจจุบันพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะนิยมสืบค้นข้อมูลข่าวสารด้านมรดกวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีในอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่าง ๆ โดยเฉพาะการสืบค้นจากแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวจากระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ แต่ปัจจุบันสื่อข้อมูลด้านการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะของจังหวัดเพชรบุรียังคงมีน้อย ทำให้ยากแก่การเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ในระดับเชิงลึกและครอบคลุมมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

จังหวัดเพชรบุรี เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีความเก่าแก่ทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมไปถึงการละเล่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาอย่างช้านาน จึงพบงานสร้างสรรค์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านศิลปกรรมอยู่มากมายหลายสาขา และเนื่องจากลักษณะทางสังคมของคนไทยสมัยก่อนผูกพันกับศาสนาพุทธที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ ดังนั้นวัดต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบุรีเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นเสมือนศูนย์รวมศิลปกรรมสาขาต่าง ๆ ทั้งองกาม ซึ่งเป็นผลจากฝีมือของชาวเพชรบุรีในยุคสมัยต่าง ๆ ที่ช่วยกันสร้างสรรค์ไว้และจรรโลงสืบต่อมา ดังที่เรียกว่า “ช่างสิบหมู่” ซึ่งหมายถึงหมู่ช่างศิลปะ เช่น ช่างกระจก ช่างไม้ ช่างแกะ ช่างเขียน ช่างทอง ช่างดอกไม้เพลิง ฯลฯ ช่างเมืองเพชรมักจะสร้างงานที่มีเอกลักษณ์ที่เป็นของตนเอง ดังนั้นผู้ที่มีความรู้เรื่องศิลปะถึงได้เรียกว่า เป็นสกุลช่างเมืองเพชร (Thanarotrungueang, 2019) ศิลปะนั้นอยู่คู่กับประเทศไทยมาช้านาน “งานช่างสิบหมู่” ถือเป็นประณีตศิลป์ที่มีลักษณะวิจิตรงดงามทรงคุณค่า เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจ ซึ่งในจังหวัดเพชรบุรีก็มีการสืบสานอัตลักษณ์ทางศิลปกรรมดังกล่าวจากรุ่นสู่รุ่น ด้วยเอกลักษณ์อันโดดเด่นของงานศิลปะโบราณที่สืบทอดกันมา รวมทั้งช่างฝีมือที่มีเป็นจำนวนมากในตัวเมืองจึงเกิดการขนานนามจำเพาะ สกุลช่างเมืองเพชร นอกจากนั้น ประเพณีและความเชื่อความเลื่อมใสศรัทธายังคงตกทอดมาถึงยุคปัจจุบัน อาทิ ประเพณีวันลาน เป็นต้น และยังมีหลากหลายทางด้านวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งไทยทรงดำ กะเหรี่ยง มอญ ฯลฯ โดยปัจจุบันยังคงอนุรักษ์และมีการจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าร่วมอยู่ตามเทศกาล และโอกาสต่าง ๆ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและโดดเด่น (The office of Phetchaburi Culture, 2002) โดยข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ยังคงเก็บรักษารวบรวมข้อมูลโดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี หน่วยงานการศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี รวมไปถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเพชรบุรี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์พัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ – ไทย โดยการจัดทำแอปพลิเคชันฯ ครั้งนี้จะเป็นแอปพลิเคชันที่เป็นการนำเสนอรูปแบบข้อมูลท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรีโดยตรง ซึ่งจัดทำในรูปแบบของสื่อสามภาษา เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้มีความเป็นสากลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ที่มามีจากรากฐานความเป็นท้องถิ่น ด้านมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี ซึ่งเป็นการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดเพชรบุรีทางการท่องเที่ยวออนไลน์ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาและสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาช้านานของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อบรรวบรวมฐานข้อมูล และเผยแพร่ให้กับเยาวชน นักศึกษาชาวจีน นักท่องเที่ยว ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งที่จะดำรงไว้ซึ่งสิ่งที่ต้องสืบไป เป็นการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนรุ่นหลังสืบต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี ประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. ปัญหาการขาดข้อมูล และการเข้าถึงยากในส่วนของคุณข้อมูลออนไลน์ด้านการท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะของจังหวัดเพชรบุรีคืออะไร
3. แนวทางการสร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรีในรูปแบบของฐานข้อมูล Firebase ในแอปพลิเคชันบนมือถือจะออกมาในรูปแบบไหน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูล มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อออกแบบและสร้างแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย
3. เพื่อสำรวจและประเมินระบบหลังการใช้แอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวจีน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอื่นๆ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 150 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวจีน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างการสุ่มที่ไม่คำนึงถึงความเป็นในการสุ่ม (Non – Probability Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
 - 1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวในส่วนของการสำรวจแนวทางการความต้องการข้อมูลและการออกแบบแอปพลิเคชันการท่องเที่ยวและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งหมดจำนวน 100 คน
 - 1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ทดสอบการใช้แอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี ฉบับ จีน – อังกฤษ – ไทย จำนวน 50 คนหมายเหตุ: กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ทดสอบการใช้แอปพลิเคชันท่องเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยวคนละชุดกับข้อ 1.1
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่

(1) แบบสอบถามแนวทางความต้องการข้อมูล และการออกแบบแอปพลิเคชันฯ ของนักท่องเที่ยว (3 ภาษา คือ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษและภาษาไทย) โดยประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินต่อการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองเพชรบุรี และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และส่วนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบประเมินในส่วนของแนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย โดยในส่วนนี้เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการออกแบบแอปพลิเคชัน เทคนิคการวางรูปแบบแอปพลิเคชัน การแสดงข้อมูลกราฟิกต่าง ๆ บนฐานข้อมูล โดยแบบสอบถามมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) และทำการวิเคราะห์ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบ โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

(2) แบบประเมินคุณภาพหลังการใช้งานแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย (ฉบับร่าง) ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยได้แบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย (ฉบับร่าง) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของการออกแบบแอปพลิเคชันด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการออกแบบ อาทิ รูปแบบตัวอักษร การเลือกใช้สัญลักษณ์ (Icon) และรูปภาพ การใช้สี พื้นหลัง หน้าจอ การแสดงผลของหน้าจอ การใช้งาน ความถูกต้องของข้อมูล ภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ภาพและเนื้อหาที่คล้องจองกัน เป็นต้น และตอนที่ 3 ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม โดยแบบประเมินมีการหาค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) นำค่ามาวิเคราะห์ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบประเมิน โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

2.2 เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และมีความรู้แขนงต่าง ๆ ตลอดจนนักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวและผู้เชี่ยวชาญการออกแบบแอปพลิเคชันฯ และในส่วนข้อมูลการสัมภาษณ์และข้อคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการรวบรวมข้อมูล สรุปผล และบรรยายเชิงพรรณนา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งสำคัญ 2 แหล่ง ได้แก่

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวและการออกแบบแอปพลิเคชัน ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการออกแบบแอปพลิเคชันจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวจีน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอื่น ๆ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียงและสมุดบันทึก

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ งานวิจัย วารสาร ตำรา บทความ เอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี ฉบับ จีน - อังกฤษ -ไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบประเมิน คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย เป็นแบบมาตราประมาณค่า ดังนี้

ระดับ 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจและความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจและความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจและความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจและความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ระดับ 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจและความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัยโดยแยกอธิบายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการรวบรวมข้อมูล มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี พบว่า จังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดที่มีความเก่าแก่ในทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี รวมไปถึงการเล่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาอย่างช้านาน ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และการเล่นพื้นบ้านเมืองเพชร ภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรีที่ยังคงพบเห็นกันในปัจจุบัน โดยแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น จะครอบคลุมถึงพิพิธภัณฑ์ สถานที่หรือแหล่งรวบรวมและจัดแสดงองค์ความรู้ ผลงาน ข้อมูลวิถีการดำเนินชีวิตและการแสดงออกของชาวเพชรบุรี ที่มีคุณค่า มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้ โดยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี หมายถึง องค์ความรู้ ผลงาน วิถีการดำเนินชีวิต หรือการแสดงออกที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษรุ่นสู่รุ่น แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

1) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง พิพิธภัณฑ์ สถานที่หรือแหล่งรวบรวมและจัดแสดงองค์ความรู้ ผลงาน ข้อมูลวิถีการดำเนินชีวิตและการแสดงออกของชาวเพชรบุรี ที่มีคุณค่า มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมได้ ประกอบด้วย

- สวนตาลลุ่มถนอม
- มิวเซียมเพชรบุรี
- พิพิธภัณฑ์วัดเกาะ
- พิพิธภัณฑ์วัดชีวาปราสาทวัดเพชรพลี
- พิพิธภัณฑ์บ้านถนอม
- พิพิธภัณฑ์กัลยาณมิตรฯ วัดเขากระจุ
- พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครศรี
- ศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ
- ศูนย์แสดงและสาธิตงานสกุลช่างเมืองเพชร สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบุรี

2) ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีเมืองเพชร หมายถึง ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของจังหวัดเพชรบุรี ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีและปัจจุบันยังคงอนุรักษ์และมีการจัดแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าร่วมอยู่ตามเทศกาลและโอกาสต่าง ๆ ประกอบด้วย

- งานประเพณีข้าวห่อกระเหรียง
- ประเพณีงานปีผีמד
- ประเพณีงานกระจาด
- ประเพณีการแข่งขันเรือยาว จังหวัดเพชรบุรี
- ประเพณีไต้ดอกไม้
- ประเพณีแห่สลาภักดิ์

3) การละเล่นพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรม มหรสพการแสดงต่างๆเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เฉพาะถิ่นจังหวัดเพชรบุรี ที่อาจจะทราบที่มาหรือไม่ทราบที่มา แต่ว่าได้รับการยอมรับจากสังคมท้องถิ่น และมีการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาโดยไม่ขาดสาย ประกอบไปด้วย

- วัวเทียมเกวียน
- วัวลำน
- เพลงปรบไก่ขอฝน
- ละครชาตรี

4) ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง สิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นความคิด ความเชื่อ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ทักษะ เทคนิค ตลอดจนการกระทำต่าง ๆ ที่เป็นวิถีชีวิตท้องถิ่นของชาวเพชรบุรี ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและโดดเด่น ประกอบด้วย

- วิถีตาลเมืองเพชร
- งานสกุลช่างเมืองเพชร
- การทำนาเกลือ
- หาบสลาภักดิ์
- พวงมโหตร

2. ผลการออกแบบและการสร้างแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย สามารถแสดงได้ดังนี้

ผลการศึกษาแนวทางออกแบบแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ – ไทยตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว พบว่า

1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่เคยใช้แอปพลิเคชันสำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีโดยเฉพาะ

2) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีสนับสนุนและส่งเสริมการจัดทำข้อมูลแอปพลิเคชันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี

3) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดทำข้อมูลแอปพลิเคชันมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการละเล่น และด้านประเพณี

4) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดทำข้อมูลแอปพลิเคชันฯ ด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรีมากที่สุด คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครคีรี

5) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดทำข้อมูลแอปพลิเคชันฯ ด้านประเพณีในจังหวัดเพชรบุรีมากที่สุด คือประเพณีข้าวห่อกระเหรียง

6) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดทำข้อมูลแอปพลิเคชันฯ ด้านการละเล่นในจังหวัดเพชรบุรีมากที่สุด คือการละเล่นวัวลำน วัวเทียมเกวียน

7) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการให้จัดทำข้อมูลแอปพลิเคชันฯ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรีมากที่สุด คือ วิถีตาลเมืองเพชร

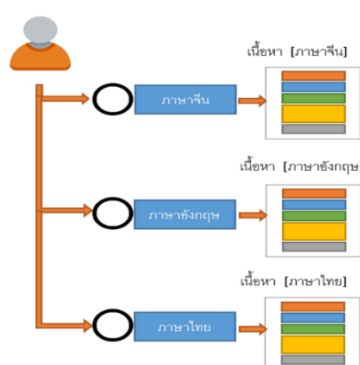
ผลการสร้างแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การละเล่นพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี แล้วทำการออกแบบโดยเน้นไปที่กลุ่มของผู้ใช้งานที่มีประสบการณ์ (User Experience หรือ UX) ใช้งานแอปพลิเคชัน ๑ ประเภทอื่นบนมือถือมาบ้างแล้วในระดับหนึ่ง

หลักการออกแบบเน้นใช้เครื่องหมายในการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ไอคอน ใช้ความคุ้นเคย เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน เหมือนได้ใช้แอปพลิเคชัน ๑ ทั่วไปในชีวิตประจำวัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแอปพลิเคชัน ๑ และผู้ใช้ โดยจุดมุ่งหมายนั้นเพื่อใช้สื่อสารทางข้อมูลทางสารสนเทศที่เรียบเรียงในลักษณะข้อมูลการท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลมัลติมีเดียชนิดภาพถ่าย การแสดงที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวได้ภายในแอปพลิเคชัน โดยในกลุ่มเนื้อหาจะถูกจัดกลุ่มประเภทต่างที่จำแนกได้สี่กลุ่มคือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมประเพณีเมืองเพชร และการละเล่นพื้นบ้าน

การเก็บข้อมูลสำหรับข้อมูลการท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลมัลติมีเดียชนิดภาพถ่ายจะถูกจัดเก็บในรูปแบบฐานข้อมูลโดยเชื่อมต่อกับ ฐานข้อมูล Firebase ซึ่งแบ่งโมดูลการทำงานบนแอปพลิเคชันออกเป็น 4 โมดูล คือ โมดูลการเลือกประเภท (Category) โมดูลการเลือกภาษา (Setting Language) โมดูลรายการท่องเที่ยว (Travel List) และโมดูลแสดงรายละเอียด (Detail)

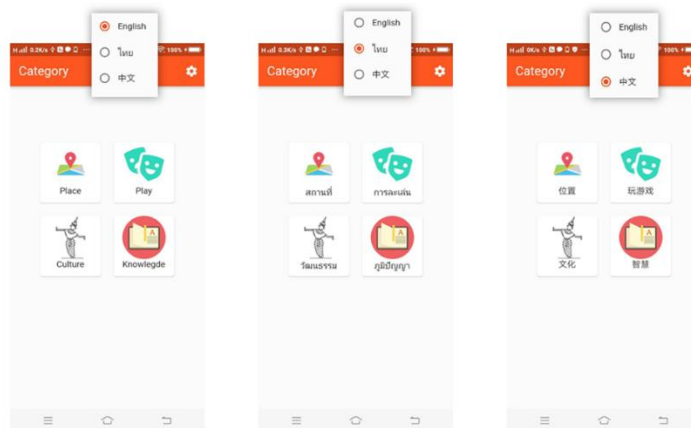
ในส่วนของการเข้าถึงฟังก์ชันที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยใช้การดึงข้อมูลจากแอปพลิเคชัน Google Map เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง ผู้ใช้สามารถเข้าไปดูรายละเอียดของที่ตั้ง เส้นทางเดินทาง และระยะเวลาของการเดินทางได้ง่ายขึ้น

ตัวอย่างแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย

ภาพที่ 1 การออกแบบแอปพลิเคชันท่องเที่ยวแยกตามเนื้อหาของภาษา

ภาพที่ 1 เป็นการกำหนดรูปแบบให้ผู้ใช้งานเลือกภาษาที่ต้องการใช้งาน โดยการออกแบบสามารถเขียนรูปแบบการใช้งานของผู้ใช้ได้ตามการทำงาน

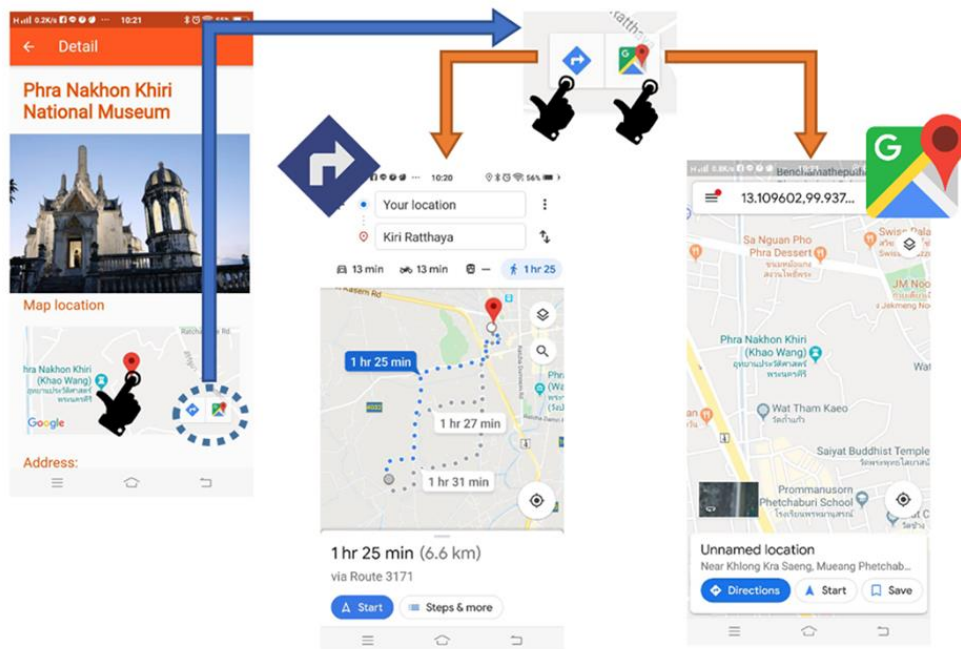
ภาพที่ 2 โมดูลการเลือกประเภทและการเปลี่ยนภาษา

ภาพที่ 2 เป็นโมดูลที่ออกแบบมาเพื่อควบคุมการเลือกประเภทข้อมูล ภาษา โดยกำหนดไอคอนให้ผู้ใช้งานที่ต้องการใช้แอปพลิเคชัน ทำการเลือกไอคอนอย่างใดอย่างหนึ่งบนหน้าจอ แอปพลิเคชันจะทำการอัปโหลดข้อมูลที่จัดเก็บไว้บนฐานข้อมูล Firestore (Cloud storage) ที่ได้ทำการจัดเก็บไว้แล้ว

ภาพที่ 3 โมดูลรายการท่องเที่ยวตามการเลือกชุดภาษา

ภาพที่ 3 เป็นโมดูลแสดงรายละเอียด (Detail) การใช้งานแอปพลิเคชัน ผู้ใช้สามารถเข้า
กดเลือกรายการที่ผู้สนใจจากรายการที่อยู่ในโมดูลรายการท่องเที่ยว (Travel List)

ภาพที่ 4 การเชื่อมต่อการเดินทางจากแอปพลิเคชัน Google Map

ภาพที่ 4 เป็นส่วนของการเข้าถึงพิกัดที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยว ผู้ใช้สามารถเข้าไปดูรายละเอียดของที่ตั้ง เส้นทางเดินทาง และระยะเวลาของการเดินทางได้โดยดึงข้อมูลจาก Google Map โดยการกดปุ่มที่ตั้งที่แอปพลิเคชันได้ตั้งค่าไว้ให้ แอปพลิเคชันจะทำการเชื่อมต่อกับ Google Map อัตโนมัติเพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางกับการใช้งานกูเกิ้ลแมพ

3. ผลการประเมินของนักท่องเที่ยว หลังจากทดลองใช้แอปพลิเคชัน

3.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 58 และเป็นเพศชาย 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42 มีอายุ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาด้วย 21 – 30 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 รองลงมา ได้แก่ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ตอบคำถามเป็นชาวไทย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42 ซึ่งได้แก่ จีน แคนาดา อเมริกา ออสเตรเลีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ตามลำดับ

3.2 ผลการประเมินของนักท่องเที่ยว หลังจากทดลองใช้แอปพลิเคชัน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีผลการประเมินการใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.71) โดยสามารถสรุปผลการประเมินตามลำดับที่มีคะแนนสูงสุดทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการออกแบบแอปพลิเคชันในโมดูลต่าง ๆ ด้านการแสดงผลและการประมวลผล และด้านการติดตั้ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินของนักท่องเที่ยวหลังทดลองใช้แอปพลิเคชันฯ

เกณฑ์การประเมินแอปพลิเคชันฯ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล/ระดับ
ด้านการออกแบบแอปพลิเคชันในโมดูลต่างๆ	4.02	0.67	มาก
ด้านการแสดงข้อมูลและการประมวลผล	3.98	0.71	มาก
ด้านการติดตั้งโปรแกรมฯ	3.94	0.79	มาก
รวม	3.98	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าผลการประเมินของนักท่องเที่ยวด้านการออกแบบแอปพลิเคชันในโมดูลต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงข้อมูลที่แสดง ความยาวในการนำเสนอแต่ละเรื่อง การเลือกใช้สัญลักษณ์รูปภาพ สี สื่อบุ่มเมนู การใช้รูปแบบตัวอักษร ขนาดตัวอักษรและภาษาที่ใช้ฯ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$, S.D. = 0.67) ด้านการแสดงผลข้อมูล ความถูกต้อง ความรวดเร็วในการแสดงผลข้อมูล และผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลแอปพลิเคชันฯ มีความรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, S.D. = 0.71) และด้านการติดตั้งโปรแกรมฯ มีความสะดวกและใช้งานง่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D. = 0.71)

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้สามารถสรุปผลของการวิจัย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแอปพลิเคชันท่องเที่ยว : มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ – ไทย สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวโดยทั่วไป นิยมใช้โปรแกรมค้นหาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นระบบเชื่อมต่อแผนที่ที่ถูกต้องเพื่อแสดงตำแหน่งสถานที่และรายละเอียดเส้นทางการเดินทาง (Juanthawadee, 2014) ซึ่งแอปพลิเคชันเหล่านี้มีการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวทั่วประเทศครอบคลุมทุกจังหวัดของประเทศไทย อาทิ แอปพลิเคชัน ThaiTravel แอปพลิเคชัน Tourism Thailand App และแอปพลิเคชัน Thailand Travel Guide เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่า แอปพลิเคชันเหล่านี้จะนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเพชรบุรีเป็นลักษณะภาพรวม แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่เคยใช้แอปพลิเคชันที่เป็นของการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรีโดยเฉพาะ ดังนั้น การจัดทำแอปพลิเคชันฯ นี้จะเป็นแอปพลิเคชันที่เป็นการนำเสนอรูปแบบข้อมูลท่องเที่ยวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรีโดยตรง ซึ่งจัดทำในรูปแบบของสื่อสามภาษา เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้มีความเป็นสากลมากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวต้องการให้แอปพลิเคชันฯ นี้เป็นประโยชน์ในการให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอย่างน่าสนใจและครบถ้วน Noymahawat & Longpradit (2016) กล่าวว่าจัดทำแอปพลิเคชันฯ เฉพาะเจาะจงพื้นที่ เป็นการใช้งานในสภาวะแวดล้อมจริง และได้ผลการทำงานอย่างสมบูรณ์มากกว่าการใช้แอปพลิเคชันแบบทั่วไป โดยผลการประมวลผลข้อมูลมีความสมบูรณ์กว่าแอปพลิเคชันที่ใช้โดยทั่วไป

2. การพัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ – ไทย เป็นการพัฒนาต่อยอดมาจากที่ผู้วิจัยได้จัดทำและพัฒนาคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานสกุลช่างเมืองเพชร ฉบับจีน - อังกฤษ – ไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะวัฒนธรรม การละเล่นและประเพณีเมืองเพชร และทำการออกแบบโดยเน้นไปที่กลุ่มของผู้ใช้งานที่มีประสบการณ์ (User Experience หรือ UX) ซึ่งหลักการออกแบบเน้นใช้เครื่องหมายในการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ไอคอน ใช้ความคุ้นเคย เข้าใจง่าย และไม่ซับซ้อน เสมือนได้ใช้แอปพลิเคชันทั่วไปในชีวิตประจำวัน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแอปพลิเคชันและผู้ใช้ โดยจุดมุ่งหมายนั้นเพื่อใช้สื่อสารข้อมูลทางสารสนเทศที่เรียบเรียงในลักษณะข้อมูลการท่องเที่ยว รวมทั้งข้อมูลมิติมีเดียชนิดภาพถ่าย การแสดงที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวได้ภายในแอปพลิเคชันฯ โดยในกลุ่มเนื้อหา ยังคงเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่เจาะลึกการรวบรวมข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีทั้งหมด และทำการจัดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะวัฒนธรรมประเพณีเมืองเพชร และการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเป็นการนำเอาองค์ความรู้ที่มารากรากฐานความเป็นท้องถิ่นถ่ายทอดลงบนนวัตกรรม เทคโนโลยีฐานแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรี เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนอำนวยความสะดวกเฉพาะด้านแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ บุคคลที่มีความสนใจ ตลอดจนผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น ให้อนุรักษ์ สืบสานมรดกทางภูมิปัญญาให้คงอยู่สืบไป

3. ผลการประเมินคุณภาพแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี จังหวัดเพชรบุรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย ในครั้งนี้พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการออกแบบแอปพลิเคชันในโมดูลต่าง ๆ มากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวได้ให้คะแนนในส่วนของการแสดงข้อมูลมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ความรวดเร็วของแอปพลิเคชันฯ ในการประมวลผลข้อมูล อีกทั้งปุ่มเมนูสื่อความหมายชัดเจน และง่ายต่อการใช้ เมื่อแอปพลิเคชันฯ สามารถตอบสนองความต้องการในการค้นหาข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากการค้นหาข้อมูลที่นักท่องเที่ยวยเคยใช้ จะเห็นได้ว่าความสะดวกรวดเร็วในการค้นหาข้อมูล นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hohum & Rangsri (2013) ซึ่งพัฒนาแอปพลิเคชันมือถือที่ใช้ในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติในประเทศไทย การประเมินผลการใช้งาน พบว่า ระดับความพึงพอใจของการใช้งานอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และ Juantawadee (2014) ได้พัฒนาโปรแกรมแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวค้นหาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการประเมินผลความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมฯ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pulsawat & Kulkitcharuean (2016) ซึ่งทำการศึกษาและพัฒนาแอปพลิเคชันความจริงเสริมบนมือถือสำหรับแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ เพื่อให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจส่วนของประสิทธิภาพนั้นอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งจากผลการประเมินคุณภาพแอปพลิเคชันท่องเที่ยว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเมืองพริบพรี ฉบับ จีน – อังกฤษ –ไทย ในครั้งนี้

ประสบความสำเร็จในด้านการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกรวดเร็ว สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ซึ่งให้ความสำคัญและใช้เทคโนโลยีในการหาข้อมูลทางการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้

1.1 ด้านการคัดเลือกข้อมูลของทางด้านการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองพริบพรี มีความลำบากพอสมควร เพราะจากข้อจำกัดบางอย่าง ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบางจุดไม่สามารถเข้าถึงได้ บางแหล่งท่องเที่ยวมีการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด ไม่สะดวกต่อการเข้าชมของนักท่องเที่ยว หรืออย่างเช่น งานประเพณีและการละเล่นบางประเภท มีการจำกัดพื้นที่และช่วงเวลา โอกาสในการจัดกิจกรรม ไม่ได้มีกำหนดการและวันเวลาที่แน่นอน ฉะนั้นจึงต้องสร้างกรอบ คำนิยาม และขอบเขตของการคัดเลือกให้รอบคอบมากขึ้น เพื่อจะได้ไม่เกิดความผิดพลาดในการนำเสนอข้อมูล

1.2 ควรพิจารณาเพิ่มเติม ข้อมูลที่พักและโรงแรมในจังหวัดเพชรบุรีใส่ลงไปในแอปพลิเคชันด้วย เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะของการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนา หรือขยายแอปพลิเคชัน (Application) ทางด้านอื่น ๆ ให้ครอบคลุมมากขึ้น นอกเหนือทางด้านการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้จากผลการศึกษาของผู้วิจัยครั้งนี้ พบว่า ในการพัฒนาแอปพลิเคชันควรคำนึงการแสดงผลข้อมูลควรมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ภาษาที่ใช้มีความถูกต้อง ควรใช้รูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสม ตลอดจนการออกแบบหน้าจอ การเลือกใช้สัญลักษณ์และรูปภาพ ฯลฯ

2.2 ควรศึกษาวิจัย (Application) ทางด้านการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองพริบพรี (ฉบับร่าง) กรณีศึกษา การท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจสามารถเข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติเชิงประสบการณ์กับการท่องเที่ยวไปเรียนรู้ไป

References

- Hohum, K. & Rangsi T. (2013). Application bon mū thū phūā kānthōngthīeo 'utthayān hāeng chat nai prathet Thai [Mobile Application for Traveling Thailand National Park]. Master's Thesis. Thaksin University.
- Juanthawadee, K. (2014). raīngān kānwichai rūāng prokrām nāenam khōmūn kānthōngthīeo chāngwat kanchana buri [Khanchanaburi Travel Guide on Mobile Phone]. Doctoral dissertation. Kasetsart University.
- Noymahawat, S. & Longpradit, P. (2016). Application raprū lāe sadāeng tamnāeng sathanthi thōngthīeo chāngwat phet buri tam kanchamnak klum khōng phuchai duai Google Map API. Bon mū thū rabop patibatkān Android

- [Mahasarakham: Rajabhat Mahasarakham University] In **kān prachum wichākān radap chāt kānchatkān theknōlōyī læ nawattakam khrang thī sōng** [Personalised Location Awareness Application for Phetchaburi Tourism with Google Map API on Mobile with Android Operating System]. (pp.74-82). Mahasarakham: Rajabhat Mahasarakham University.
- Pulsawat, B., Dokpradon, P. & Kulkitcharuean, K. (2016). **kānphatthana Application khwām ching soēm bon mū thū samrap læng thōngthīeo prawattisat** [Development of Supplementary Mobile Applications for Historic Sites]. **Journal of Project in Computer Science and Information Technology**. 5(1), 84-94.
- Thanarotrungreang, K. (2019). **kānphatthana khūm thōngthīeo choēng watthanatham ngān sakun chāng mūang phet chabap Chīn ‘Angkrit Thai** [The Development of The Crafes of Cultural Tourist Attractions in Phetchaburi Guidebook (Chinese-English-Thai)]. **Rajabhat Journal of Sciences, Humanities & Social Sciences**. 19(2), 285-294.
- The office of Phetchaburi Culture. (2002). **phet burī mūang ngām ngām ngān sakun chāng mūang phet. (Phō, Sō, 2552)** [Petchaburi Craft Families (B.E.2002)]. Petchaburi: Petchaburi Provincial Administration Organization.

เพศสถานะกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง : การศึกษาข้ามวัฒนธรรม
(ไทย ออสเตรเลีย)

GENDER AND SELF DIRECTED LEARNING: CROSS CULTURAL RESEARCH
(THAILAND AUSTRALIA)

กรรณิกา พันธุ์ศรี¹ รังสรรค์ โฉมยา² และอารยา ปิยะกุล³
Gunniga Phansri¹, Rungson Chomeya², and Araya Piyakun³

^{1,2,3} ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{1,2,3} Department of Educational Psychology and Guidance, Faculty of Education,
Mahasarakham University

E-mail: kunniga.p@msu.ac.th

Received:	May 21, 2020
Revised:	July 29, 2020
Accepted:	July 31, 2020

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของเพศชายและหญิง(ทั้งในภาพรวมและพฤติกรรมย่อย 8 พฤติกรรม) ในประเทศไทยและออสเตรเลีย และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของเพศชายและหญิงระหว่างตัวอย่างจากประเทศทั้งสอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 202 คนจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยโมนาช เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศ ๆ ละ 101 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของเพศชายและหญิงของทั้งสองประเทศมีภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ตัวอย่างจากประเทศออสเตรเลียเพศชายมีพฤติกรรมโดดเด่นด้านการมองโลกในแง่ดีเช่นเดียวกับตัวอย่างจากประเทศไทย ส่วนในกลุ่มเพศหญิงตัวอย่างจากออสเตรเลียจะโดดเด่นด้านการเปิดโอกาสให้กับตนเองในการเรียนรู้ ตัวอย่างจากประเทศไทยจะโดดเด่นด้านการมองโลกในแง่ดีเช่นเดียวกับกลุ่มเพศชาย 2) พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน โดยตัวอย่างจากประเทศออสเตรเลียมีระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าตัวอย่างจากประเทศไทย ในกลุ่มเพศชาย 6 ด้านใน 8 ด้าน อีก 2 ด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งในกลุ่มเพศหญิงก็พบผลเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ

เพศสถานะ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

ABSTRACT

The main purposes of this research were (1) to study the Self Directed Learning Behavior of males and females (Both as a whole and 8 sub-behaviors) in Thailand and Australia, and compare the Self Directed Learning Behavior between the two countries. The samples were 202 undergraduate students from Mahasarakham University (Thailand) and Monash University Melbourne (Australia); 101 people per each country. Tools used in research consisting of a Self-Directed Learning Behavior test. The statistics used were mean, standard deviation, T-test.

The results showed that: 1) The Self Directed Learning Behavior of males and females of both countries had Self Directed Learning Behavior in the overall and each aspects at a medium level. The Sample from Australia males had positive orientation to the future as the samples in Thailand. On the other hands, In the Australia females, were outstanding for their opportunities to learn. The sample from Thailand was outstanding in positive orientation to the future like the male group. 2) The Self Directed Learning Behavior of males and females was significantly different at .05 level in overall and in all sub-behaviors. Sample from Australia had higher levels of Self Directed Learning Behavior than sample from Thailand in 6 aspects from 8 behaviors. The other 2 behavior were not different. In which the female group had the same result.

Keywords

Gender, Self-Directed Learning Behavior

ความสำคัญของปัญหา

ความสามารถของนิสิตในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง จะเป็นตัวแปรหนึ่งที่ชี้วัดถึงคุณภาพของนิสิตของมหาวิทยาลัย ที่จะเติบโตไปเป็นบุคลากรที่สำคัญของประเทศชาติ การที่นิสิตมีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีความสามารถในการแสวงหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าในระบบและนอกระบบ ได้เป็นอย่างดี จะช่วยให้นิสิตมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองไปได้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง โดยไม่ต้องพึ่งพิงระบบการศึกษาในกรอบแนวคิดการศึกษาเดิมอีกต่อไป

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีความสำคัญกับบุคคลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสังคมสมัยใหม่ที่บุคคลจะต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต แม้บุคคลจะสำเร็จการศึกษาไปแล้ว บุคคลก็ยังคงต้องศึกษาด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาตนเองไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิตประจำวัน หรือการทำงาน การประกอบอาชีพ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงถือว่ามีผลสอดคล้องกับบริบทของสังคมสมัยใหม่ ดังนั้นจะพบว่ามีนักศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในแง่มุมต่าง ๆ มากมาย แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในลักษณะของการวิจัยข้ามวัฒนธรรมนั้น ยังคงมีงานการศึกษาในลักษณะนี้ค่อนข้างน้อย (Boonchu,

1989) ได้นำเอาแบบวัด SDLRS (Self-Directed Learning Readiness Scale) ที่วัดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การเปิดโอกาสให้กับตนเองในการเรียนรู้ 2) อัตมโนทัศน์ด้านการเรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียน 5) ความรักในการเรียน 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) การมองโลกในแง่ดี 8) ความสามารถในการใช้ทักษะขั้นพื้นฐานและทักษะในการแก้ปัญหา มาใช้วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคล

ในแงุ่มทางสังคมวิทยา การศึกษาทางมานุษยวิทยาและการศึกษาข้ามวัฒนธรรมในหลาย ๆ วัฒนธรรม มีความเห็นว่า คุณลักษณะของบุคคลหลายอย่างมีความเป็นสากล เช่น ความก้าวร้าว การเรียนรู้ อารมณ์ ดังนั้นการทำการศึกษาวิจัยภายใต้วัฒนธรรมตั้งแต่สองวัฒนธรรมขึ้นไป โดยเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาธรรมชาติและผลกระทบของวัฒนธรรมที่มีต่อพฤติกรรมมนุษย์ เป็นการแก้ไขปัญหาข้อจำกัดทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในการวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมมนุษย์ นอกจากนี้งานวิจัยในลักษณะนี้ช่วยให้สามารถเปรียบเทียบผลการวิจัยในหัวข้อเดียวกัน แต่ดำเนินการภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่างกันว่า จะปรากฏข้อสรุปแนวทางเดียวกันหรือต่างกัน

การวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางจิตวิทยาเป็นการเปรียบเทียบที่ชัดเจนและเป็นระบบ ตัวแปรทางจิตวิทยาภายใต้เงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพื่อระบุ คุณลักษณะ รากเหง้าที่มา และกระบวนการที่เป็นสื่อกลางถึงการเกิดขึ้นของความแตกต่างของพฤติกรรม (Berry, 2012; Eckensberger, 1972) การเปรียบเทียบวัฒนธรรมนั้นไม่ได้เป็นการปฏิเสธเอกลักษณ์ของแต่ละคนชาติพันธุ์วรรณาและข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยเปรียบเทียบกับสิ่งเดียวกันในลักษณะที่สังเกตเห็นได้ แม้ว่ามันอาจจะดูแตกต่างจากความเป็นจริง ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาที่เกี่ยวกับมนุษย์สามารถใช้ศึกษาข้ามวัฒนธรรมได้อย่างอิสระเพื่ออ้างถึงการเปรียบเทียบประเภทใดก็ได้ของวัฒนธรรมที่แตกต่างที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงมากขึ้น มุ่งเน้นการเปรียบเทียบอย่างเป็นระบบที่เป้าหมายที่ชัดเจนที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับปฏิบัติการการแจกแจงความถี่ แนวโน้มและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Ember, 2009) การศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม ถือเป็นแนวโน้มใหม่ของการศึกษาทางด้านจิตวิทยาและด้านพฤติกรรมศาสตร์ในสหรัฐและในกลุ่มประเทศยุโรป ที่เริ่มมีการศึกษากันอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้ จะช่วยให้การประยุกต์องค์ความรู้ในเรื่องพฤติกรรมดังกล่าวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ง่ายและเป็นสากลมากขึ้น ดังนั้นการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัย : การวิจัยข้ามวัฒนธรรม ในครั้งนี้มุ่งหวังจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ แนวคิด การพัฒนารูปแบบการวิจัย ตลอดจนการนำเอาผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงของการพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

การศึกษาเรื่อง เพศสถานะกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง : การศึกษาข้ามวัฒนธรรม (ไทย ออสเตรเลีย) จะเป็นการศึกษาภาพรวมของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยโมนาช เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย เพื่อที่จะประเมิน เปรียบเทียบคุณลักษณะต่างๆ ของรูปแบบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ของทั้งสองประเทศ โดยมีสมมุติฐานเบื้องต้นในการเปรียบเทียบระหว่างสองสังคมที่เป็นตัวแทนของสังคมในประเทศที่พัฒนาแล้วกับสังคมในประเทศที่กำลังพัฒนา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการองค์ความรู้ทางด้านจิตวิทยา หากจุดเหมือนจุดต่างของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองใน

สังคมทั้งสอง ในงานวิจัยในสมัยใหม่ที่ศึกษาในลักษณะนี้ เช่น การศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรมเพื่อเปรียบเทียบภาวะสุขภาพ คุณภาพชีวิตระหว่างหญิงสูงอายุในประเทศออสเตรเลียและประเทศเวียดนาม (Dao-Tran, Seib, Jones, & Anderson, 2014) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสองสังคมที่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังเป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนิสิตในระดับปริญญาตรีของประเทศไทยต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (ทั้งในภาพรวมและพฤติกรรมย่อย 8 พฤติกรรม) ในเพศชายและหญิงมีความแตกต่างกันหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศออสเตรเลีย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของเพศชายและหญิง (ทั้งในภาพรวมและพฤติกรรมย่อย 8 พฤติกรรม) ในประเทศไทยและออสเตรเลีย
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของเพศชายและหญิงระหว่างตัวอย่างจากประเทศทั้งสอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30,029 คน และนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยโมนาช เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 54,361 คน

2. ตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยโมนาช เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย (ที่เป็นชาวออสเตรเลียเท่านั้นไม่ใช่นิสิตที่เป็นชาวต่างชาติ) จะเป็นการศึกษาภาพรวมของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งสองประเทศ เพื่อที่จะเปรียบเทียบคุณลักษณะต่าง ๆ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตทั้งสองประเทศ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้งบประมาณเป็นหลัก (เนื่องจากเป็นทุนวิจัยโดยทุนสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม) สุ่มอย่างง่ายมาประเทศละ 101 คน (ข้อจำกัดงบประมาณของการวิจัย) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 202 คน จำนวนตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของสองกลุ่ม แม้ว่าการประมาณค่าจากตัวอย่างที่มี 1,000 รายมีแนวโน้มที่จะประมาณค่าได้มากกว่า แต่การประมาณค่าพารามิเตอร์จากประชากรด้วยตัวอย่าง อย่างน้อย 100 คน ก็สามารถทำได้และให้การประมาณในระดับที่ยอมรับได้ (Healey, 2015) ข้อควรระวังเกี่ยวกับขั้นตอนนี้ คือ การทดสอบจะไม่นำเชื่อถือหากความแปรปรวนของทั้งสองกลุ่มไม่เท่ากัน หากมีข้อสงสัยควรทำการตรวจสอบ ถ้าความแปรปรวนพิสูจน์แล้วว่าไม่เท่ากันและขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก สองกลุ่มรวมกันมากกว่าหรือเท่ากับ 30 ค่าวิกฤตอาจถูกประมาณค่าโดยการทดสอบค่าซี (z-test) เพื่อความสะดวก แต่ถ้าสองตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (แต่ละกลุ่มมีตัวอย่างมากกว่าหรือเท่ากับ 30 ขึ้นไป) ก็จะให้ผลการประมาณค่าที่ดีได้ (Dowdy, Wearden & Chilko, 2004)

3. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศสถานะได้แก่เพศชายและหญิง ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย ตัวแปรย่อย ๆ ได้แก่ (1) การเปิดโอกาสให้กับตนเองในการ (2) อุตสาหกิจด้านการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (3) ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ (4) ความรับผิดชอบต่อการเรียน (5) ความรักในการเรียน (6) ความคิดสร้างสรรค์ (7) การมองโลกในแง่ดี (8) ความสามารถในการใช้ทักษะขั้นพื้นฐาน และทักษะในการแก้ปัญหา

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 6 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยวัดใน 8 ด้าน ตามนิยามตัวแปร เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอิงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามนิยามตัวแปร พัฒนาขึ้นโดยอิงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผ่านการพิจารณาความตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ และการทดลอง (Try-out) เพื่อหาคุณภาพ ดัดข้อที่ไม่มีค่าอำนาจจำแนกออกไปและหาค่าความเชื่อมั่นพบว่า แบบวัดมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .87 สำหรับฉบับภาษาอังกฤษ มีขั้นตอนดำเนินการสร้างดังนี้ คือ หลังจากพัฒนาแบบวัดต้นฉบับในภาษาไทยเสร็จ ผู้วิจัยดำเนินการแปลจากต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (Translation) จากนั้นก็ให้ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาต่างประเทศแปลจากฉบับภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทย (Back translation) เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหาทางภาษาว่ามีความใกล้เคียงกันหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด หากพบว่ามีแตกต่างก็จะดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ความหมายตรงตามต้นฉบับมากที่สุด หรือมีความหมายเหมือนกันทุกประการ ทำการตรวจเช็คการแปลและความหมายเดิมอีกครั้งและทำการแปลกลับเป็นภาษาอังกฤษปรับและเรียบเรียงจนมีข้อความใกล้เคียงต้นฉบับทดลองใช้ หาค่าคุณภาพ และนำไปใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดตามแบบทดสอบ หรือใกล้เคียงที่สุด โดยคำนึงถึงมาตรฐาน ความสุภาพ แนวปฏิบัติตามวัฒนธรรมนั้น ๆ และแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนิสิต ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ทางสังคมของตัวอย่าง

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่าง ในรายละเอียดต่าง ๆ ของเครื่องมือวัดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยผู้วิจัยชี้แจงและนำเสนอถึงจุดมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย รวมทั้งการขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ให้กับตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยให้กับตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย และมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย พร้อมกับรอรับการส่งเครื่องมือกลับในเวลาเดียวกัน ก่อนจะดำเนินการวิธีการนี้ผู้วิจัยได้ใช้เทคโนโลยีการตอบแบบสอบถามออนไลน์ด้วยระบบ Google Form แต่ไม่ประสบความสำเร็จจึงได้เปลี่ยนมาใช้วิธีการเก็บด้วยตัวเอง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าความถี่ และร้อยละ ในการแสดงข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับใช้ในการบรรยายข้อมูลทั่วไปของตัวแปร

2. ค่า Initial Eigenvalues ในการพิจารณาค่า Component Factor ในการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือวัด (Fidell & Tabachnick, 2014)

3. ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ในการพิจารณาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

4. ค่าการทดสอบที (t-test) ในการพิจารณาค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือวัด โดยแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค 27 และ 73 Percentiles และสำหรับการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย (Privitera, 2018) ซึ่งการเปรียบเทียบจากการประมาณค่าพารามิเตอร์จากประชากรด้วยตัวอย่าง อย่างน้อย 100 คน ก็สามารถทำได้และให้การประมาณค่าในระดับที่ยอมรับได้ (Healey, 2015)

ผลการวิจัย

ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยโมนาช ประเทศออสเตรเลีย เป็นนิสิตหญิงมากกว่านิสิตชาย ในอัตราส่วนนิสิตหญิงต่อนิสิตชาย 1.73 ต่อ 1 คน โดยนิสิตหญิงมีจำนวน 64 คน (ร้อยละ 63.36) และนิสิตชายจำนวน 37 คน (ร้อยละ 36.64) ส่วนตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย เป็นนิสิตหญิงมากกว่านิสิตชาย ในอัตราส่วนนิสิตหญิงต่อนิสิตชาย 3.18 ต่อ 1 คน โดยนิสิตหญิงมีจำนวน 84 คน (ร้อยละ 83.17) และนิสิตชายจำนวน 17 คน (ร้อยละ 16.83) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในภาพรวมและในองค์ประกอบย่อย ระหว่างประเทศออสเตรเลียและประเทศไทย ในกลุ่มเพศชายและเพศหญิง

ตัวแปร	ชาย						หญิง					
	ออสเตรเลีย			ไทย			ออสเตรเลีย			ไทย		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
Self1	2.87	0.56	ปานกลาง	2.61	0.55	ปานกลาง	4.28	0.62	ปานกลาง	2.92	0.56	ปานกลาง
Self2	3.24	0.60	ปานกลาง	2.92	0.57	ปานกลาง	3.88	0.63	ปานกลาง	3.31	0.59	ปานกลาง
Self3	2.97	0.52	ปานกลาง	2.89	0.62	ปานกลาง	4.17	0.61	ปานกลาง	2.98	0.50	ปานกลาง
Self4	3.11	0.56	ปานกลาง	2.99	0.43	ปานกลาง	3.31	0.72	ปานกลาง	3.13	0.59	ปานกลาง
Self5	3.28	0.57	ปานกลาง	2.98	0.63	ปานกลาง	3.51	0.65	ปานกลาง	3.35	0.54	ปานกลาง
Self6	2.98	0.61	ปานกลาง	2.84	0.58	ปานกลาง	4.08	0.77	ปานกลาง	3.00	0.61	ปานกลาง
Self7	3.75	0.68	ปานกลาง	3.52	0.57	ปานกลาง	3.38	0.69	ปานกลาง	3.80	0.70	ปานกลาง
Self8	3.13	0.60	ปานกลาง	3.16	0.58	ปานกลาง	3.58	0.65	ปานกลาง	3.12	0.60	ปานกลาง
Self ภาพรวม	3.17	0.34	ปานกลาง	2.97	0.32	ปานกลาง	3.77	0.41	ปานกลาง	3.21	0.33	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองระหว่างตัวอย่างจากสองประเทศ ในกลุ่มเพศชาย พบว่าตัวอย่าง จากมหาวิทยาลัยโมนาช ประเทศออสเตรเลีย มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม ซึ่งพบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.17$, S.D.=0.34) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าทุกด้านมีระดับของพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนตัวอย่าง จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย พบว่า มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม ซึ่งพบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$, S.D.= 0.32) (ต่ำกว่าออสเตรเลีย) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าทุกด้านมีระดับของพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ส่วนในกลุ่มเพศหญิง พบว่า ตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยโมนาช ประเทศออสเตรเลีย มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม ซึ่งพบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.77$, S.D.= 0.41) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าทุกด้านมีระดับของพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนตัวอย่าง จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย พบว่า มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยรวม ซึ่งพบอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D.= 0.33) (ต่ำกว่าออสเตรเลีย) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าทุกด้านมีระดับของพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 2 แสดงค่าสถิติจากการทดสอบค่าที เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาพรวมและรายด้าน) ระหว่างนิสิตประเทศออสเตรเลียและประเทศไทย ในกลุ่มเพศชาย

ตัวแปร	กลุ่มเปรียบเทียบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
Self1	ออสเตรเลีย	37	4.04	0.76	6.91	.000
	ไทย	17	2.61	0.55		
Self2	ออสเตรเลีย	37	3.70	0.64	4.32	.000
	ไทย	17	2.92	0.57		
Self3	ออสเตรเลีย	37	3.95	0.78	4.89	.000
	ไทย	17	2.89	0.62		
Self4	ออสเตรเลีย	37	3.41	0.63	2.51	.015
	ไทย	17	2.99	0.43		
Self5	ออสเตรเลีย	37	3.52	0.75	2.59	.013
	ไทย	17	2.98	0.63		
Self6	ออสเตรเลีย	37	3.78	0.81	-0.364	.718
	ไทย	16	2.84	0.58		
Self7	ออสเตรเลีย	37	3.45	0.68	4.21	.000
	ไทย	17	3.52	0.57		
Self8	ออสเตรเลีย	37	3.52	0.68	1.88	.066
	ไทย	17	3.16	0.58		
Self ภาพรวม	ออสเตรเลีย	37	3.67	0.45	5.65	.000
	ไทย	16	2.97	0.32		

จากตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาพรวมและรายด้าน) ระหว่างนิสิตออสเตรเลียและประเทศไทย เฉพาะกลุ่มเพศชาย ด้วยการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของสองประเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน ยกเว้นด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านความสามารถในการใช้ทักษะขั้นพื้นฐานและทักษะในการแก้ปัญหาที่พบว่าไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบริบทของตัวอย่างไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพ คุณลักษณะในทั้งสองประเทศมีลักษณะคล้ายกันและในบริบทใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติจากการทดสอบค่าที เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาพรวมและรายด้าน) ระหว่างนิสิตประเทศออสเตรเลียและประเทศไทย ในกลุ่มเพศหญิง

ตัวแปร	กลุ่มเปรียบเทียบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
Self1	ออสเตรเลีย	64	4.28	0.62	13.92	.000
	ไทย	83	2.92	0.56		
Self2	ออสเตรเลีย	64	3.88	0.63	5.74	.000
	ไทย	84	3.31	0.59		
Self3	ออสเตรเลีย	63	4.17	0.61	12.93	.000
	ไทย	83	2.98	0.50		
Self4	ออสเตรเลีย	64	3.31	0.72	1.64	.103
	ไทย	83	3.13	0.59		
Self5	ออสเตรเลีย	64	3.51	0.65	1.60	.111
	ไทย	81	3.35	0.54		
Self6	ออสเตรเลีย	64	4.08	0.77	9.24	.000
	ไทย	84	3.00	0.61		
Self7	ออสเตรเลีย	64	3.38	0.69	-3.64	.000
	ไทย	84	3.80	0.70		
Self8	ออสเตรเลีย	64	3.58	0.65	4.46	.000
	ไทย	84	3.12	0.60		
Self ภาพรวม	ออสเตรเลีย	63	3.77	0.41	8.98	.000
	ไทย	78	3.21	0.33		

จากตารางที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาพรวมและรายด้าน) ระหว่างนิสิตออสเตรเลียและประเทศไทย เฉพาะกลุ่มเพศหญิง ด้วยการวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของสองประเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน ยกเว้นด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนและด้านความรักในการเรียนที่พบว่าไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบริบทของตัวอย่างไม่ว่าจะเป็นด้านกายภาพ คุณลักษณะในทั้งสองประเทศมีลักษณะคล้ายกันและในบริบทใกล้เคียงกัน

อภิปรายผล

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองทั้งสองประเทศอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเหมือนกัน ทั้งในเพศชายและหญิง ตัวอย่างจากประเทศออสเตรเลียเพศชาย มีพฤติกรรมโดดเด่นด้านการมองโลกในแง่ดีเช่นเดียวกับตัวอย่างจากประเทศไทย ส่วนในกลุ่มเพศหญิงตัวอย่างจากออสเตรเลียจะโดดเด่นด้านการเปิดโอกาสให้กับตนเองในการเรียนรู้ ตัวอย่างจากประเทศไทยจะโดดเด่นด้านการมองโลกในแง่ดีเช่นเดียวกับกลุ่มเพศชาย ผลที่พบเช่นนี้เนื่องจาก ความแตกต่างทางกายภาพสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่แตกต่างทำให้รายละเอียดของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความแตกต่างกัน (Carson, 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Posner (1990) ที่ศึกษาการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการรับรู้ความสามารถการเรียนรู้และการปรับตัวของนักเรียนมัธยมแบบเปิด ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะคิดต่อการเรียนและลักษณะนิสัย จะค่อยเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในภาพรวมและรายด้านด้วยการวิเคราะห์การทดสอบค่าที ระหว่างตัวอย่างจากออสเตรเลียและไทยพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน โดยตัวอย่างจากประเทศออสเตรเลียมีระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าตัวอย่างจากประเทศไทย ที่พบเช่นนี้เนื่องจาก ผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ ที่มีความแตกต่างและเปลี่ยนแปลงหล่อหลอมให้เกิดคุณลักษณะของบุคคล ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้บุคคลแสดงบุคลิกภาพที่แตกต่าง (Carson, 2019) พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ต่างกันเป็นผลมาจากอารมณ์ ความรู้สึก บุคลิกภาพและวัฒนธรรมที่ส่งผลร่วมกัน (Favaretto, Musse, & Costa, 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Frambach, Driessen, Chan, & Vleuten (2012) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การทบทวนประเด็นโลกาภิวัตน์เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่าส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างไร ที่เก็บข้อมูลจากตัวอย่างในโรงเรียนแพทย์สามแห่งในภูมิภาคที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ในเอเชียตะวันออก ตะวันออกกลางและยุโรปตะวันตก ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทางวัฒนธรรมของความไม่แน่นอนและประเพณีเป็นสิ่งที่ท้าทายการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนในแถบตะวันออกกลางและเอเชียแต่ปัจจัยเหล่านี้มีผลน้อยกว่าเมื่อเทียบกับนักเรียนชาวตะวันตก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการนำเอาผลวิจัยไปใช้ จากผลการศึกษาพบว่า ตัวอย่างจากประเทศออสเตรเลียมีระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่าตัวอย่างจากประเทศไทย ข้อค้นพบนี้สามารถนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาทางการศึกษา การส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของประเทศไทย ทั้งในภาพรวมและรายด้านให้กับผู้เรียนเพื่อที่จะช่วยพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาดัวยมโนทัศน์ของการวิจัยในเชิงปริมาณแต่เพียงอย่างเดียวและใช้วิธีการศึกษาแบบภาคตัดขวาง ข้อค้นพบของ

การวิจัยอาจจะยังขาดความลุ่มลึกในหลายประเด็น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยด้วยมโนทัศน์ของ
การวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยแบบระยะยาว (Longitudinal Study)

Reference

- Berry, J. W., Poortinga, Y. H., Breugelmans, S. M., Chasiotis, A. and Sam, D. L. (2012). **Cross Cultural Psychology Research and Applications**. Cambridge University Press.
- Boonchu, N. (1989). **laksana kanrīanrū duāi ton'ēng khōng naksuksā mahāwitthayalai rākhamhāeng** [Self leaning for student of Ramkhamhaeng University]. Master of Education Bangkok: Silapakon University.
- Carson, R. C. (2019). **Interaction concepts of personality**. New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Dao-Tran, H. T., Seib, C., Jones, L., & Anderson, D. (2014). A cross cultural comparison of health related quality of life and its associated factors among older women in Vietnam and Australia. **BMC Research Notes**. 11(17),1 – 7.
- Dowdy, S., Wearden, S. and Chilko, D. (2004). **Statistics for research**. Third edition. New Jersey. Wiley-Interscience a JOHN WILEY & SONS, INC. publication.
- Eckensberger, L. H. (1972). The necessity of a theory for applied cross-cultural research. In L.J. Cronbach & P.D. Drenth (eds.), **Mental tests and cultural adaptation** (pp.99-107). The Hague: Mouton.
- Ember, C. R. (2009). **Cross-Cultural Research Methods**. United States of America. AltaMira Press.
- Favaretto, R. M., Musse, S. R. & Costa, A. B. (2019). **Emotion, Personality and Cultural Aspects in Crowds: Towards a Geometrical Mind**. Switzerland: Springer International Publishing.
- Fidell, L. S. and Tabachnick, B. G. (2014). **Using Multivariate Statistics Pearson New International Edition**. Newyork. Pearson.
- Frambach, J. M., Driessen, E. W., Chan, L. C., & Vleuten, C. P. M. (2012). Rethinking the globalisation of problem based learning: how culture challenges self-directed learning. **Medical Education**. 46(8), 738-747.
- Healey, J. F. (2015). **The Essentials of Statistics: A Tool for Social Research**. Boston: Wadsworth Publishing.
- Posner, F. G. (1990). A Study of Self Directed Learning, Perceived Competence and Personal Orientation among Students in an Open Alternative High School. **Dissertation Abstracts International-A**. 53(3), 813

Privitera, G. J. (2018). **Essential Statistics for the Behavioral Sciences**. New York, Sage Publications, Inc.

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ
และความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน
ของอุตสาหกรรมการผลิต จังหวัดเพชรบุรี

DEVELOPING A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF ENTREPRENEURIAL
ORIENTATION AND BUSINESS INNOVATION CAPABILITIES TO INFLUENCE
THE PERFORMANCE OF THE MANUFACTURING INDUSTRY IN
PHETCHABURI PROVINCE

กฤตชน วงศ์รัตน์
Kritchana Wongrat

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
Assistant Professor Department of Business Administration Faculty of Management Science
Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi
E-mail: kritchawong@yahoo.com

Received:	June 5, 2020
Revised:	August 9, 2020
Accepted:	August 15, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจและผลการดำเนินงาน 2) ศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน และ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิต จังหวัดเพชรบุรีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารที่เป็นผู้จัดการโรงงานหรือผู้จัดการทั่วไป จำนวน 458 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตรวัด 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์อิทธิพลเชิงโครงสร้างความสัมพันธ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ และผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลการดำเนินงาน การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจและความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน 3) ผลการวิเคราะห์โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามสมมติฐาน

ที่ได้กำหนดไว้ โดยดัชนีการตรวจสอบความกลมกลืนต่อไปนี้ $\chi^2=100.274$, $\chi^2/df = 1.475$, GFI= 0.975, NFI= 0.953, CFI= 0.984, RMSEA= 0.031 มีความสอดคล้องที่เหมาะสมดีทุกค่า

คำสำคัญ

การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ

ABSTRACT

The purposes of this research was to study 1) Entrepreneurial orientation, business innovation capability and performance 2) The causal influence of entrepreneurial orientation and business innovation capabilities to influence the performance, and 3) Check the consistency of the causal relationship model of entrepreneurial focus and business innovation capabilities that influence the performance of the manufacturing industry in Phetchaburi province is consistent with empirical data. Is a quantitative research. The sample consisted of 458 factory managers or general managers. The data collecting instruments were the set of 5 scaled questionnaire. The statistics use for data analysis are percentage, average, standard deviation and the statistical analysis of the relationship of the structure with the statistical program.

The findings showed that: 1) Entrepreneurial orientation, business innovation capabilities, and the overall performance is average in the high level. 2) Entrepreneurial orientation has direct and indirect influence on performance. Entrepreneurial orientation has a direct influence on business innovation capability. And business innovation capabilities has a direct influence on performance. 3) The model analysis results are consistent with the empirical data as provided by the hypothesis. By the following Harmony Inspection Index $\chi^2=100.274$, $\chi^2/df = 1.475$, GFI= 0.975, NFI= 0.953, CFI= 0.984, RMSEA= 0.031 has good consistency for all values.

Keywords

Entrepreneurial Orientation, Business Innovation Capability

ความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการผลิตนับว่าเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและมีความสำคัญเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปคือมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) สำหรับปี 2562 ที่ผ่านมามีดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมลดลงจากปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 3.2 และการส่งออกหดตัวร้อยละ 2.4 อาทิ อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ยางอื่น ๆ การผลิตยานยนต์ และการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นปิโตรเลียม เป็นต้น (The Office of Industrial Economics, 2019) หากอุตสาหกรรมการผลิตจะเร่งดำเนินการ

พัฒนาอย่างเร่งด่วนให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้นั้นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สุดที่จะขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการผลิตให้เกิดการเจริญเติบโตคือบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรที่เป็นผู้ประกอบการหรือนักบริหารธุรกิจที่มีบทบาททำให้อุตสาหกรรมผลิตนั้นได้รับการพัฒนามากหรือน้อยเพราะการพัฒนาอุตสาหกรรม การผลิตโดยความหมายที่แท้จริงแล้วนั้นมิได้หมายความว่าถึงการเปลี่ยนแปลงในการนำเอาความรู้ใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้ได้ผลผลิตหรือผลการดำเนินงานให้มากที่สุดเท่าที่นั่นแต่ยังหมายรวมถึงการพัฒนาผู้ประกอบการหรือนักบริหารธุรกิจให้มีการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณลักษณะที่พร้อมจะประสบความสำเร็จและสามารถแสดงความมุ่งมั่นที่จะทำให้เป้าหมายนั้นเป็นจริงแต่ปัจจุบัน พบว่าผู้ประกอบการหรือนักบริหารธุรกิจอุตสาหกรรมยังขาดคุณลักษณะบางประการ เช่น ความกล้าเสี่ยง ความมีนวัตกรรม ความไม่เรียนรู้ ใฝ่ใจในความสำเร็จหรือการทำงานเชิงรุกที่จะทำให้ธุรกิจนั้นประสบความสำเร็จสูงขึ้น (Dess, Lumpkin & Eisner, 2014) ประกอบกับอุตสาหกรรมการผลิตมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นทำให้อุตสาหกรรมต่างพยายามพัฒนาเพื่อความเจริญเติบโตและความอยู่รอดอย่างยั่งยืนของธุรกิจ รวมถึงมีผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จึงส่งผลให้เกิดปัญหากับอุตสาหกรรมผลิตด้านความสามารถทางนวัตกรรมของธุรกิจซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผู้ประกอบการหรือนักบริหารธุรกิจยังขาดประสิทธิภาพในการแสวงหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรมการผลิต การตลาด กระบวนการเทคโนโลยีและระบบการบริหารจัดการที่จะช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ดังนั้นความสามารถทางนวัตกรรมจึงเป็นเสมือนกลยุทธ์องค์การส่วนนวัตกรรมเป็นเสมือนเครื่องมือขององค์การที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน นอกจากนั้นองค์การจำเป็นต้องสร้างความสามารถทางนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากมีความสำคัญในการทำให้้องค์การสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานทั้งด้านที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น (Suliyanto & Rahab, 2012) และความสามารถทางนวัตกรรมเป็นหนึ่งในแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับองค์การที่จะบรรลุความสำเร็จในระยะยาว (Tutar, Nart & Bingol, 2015) ดังนั้นจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้อุตสาหกรรมผลิตไปสู่ความสำเร็จที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานไม่ได้ตามตามเป้าหมายมากนักจึงเป็นที่มาของการทำวิจัยครั้งนี้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจของอุตสาหกรรมผลิตจังหวัดเพชรบุรีหรือไม่
2. การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตจังหวัดเพชรบุรีหรือไม่
3. ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตจังหวัดเพชรบุรีหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตจังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเพชรบุรี

3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเพชรบุรีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและสรุปเป็นประเด็นหลัก ได้ดังนี้

1. แนวคิดการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Orientation)

การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีความตั้งใจในการคิดริเริ่มและตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไรและการเติบโตจากการโอกาสในการประกอบธุรกิจจนประสบความสำเร็จในกิจการ โดยการประเมินได้จากคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการต่าง ๆ ประกอบด้วย ความเป็นตัวของตัวเอง ความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความก้าวร้าวในการแข่งขัน ความสม่ำเสมอและใส่ใจเรียนรู้ และความใส่ใจในความสำเร็จ ตามแนวคิดของ (Kerr, Kerr & Xu, 2018; Linares, Kellermanns, Fernandez & Sarkar, 2019; Shan, Song & Ju, 2016)

2. แนวคิดความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ (Business Innovation Capability)

ความสามารถทางนวัตกรรมเป็นการนำความคิดและความสามารถไปใช้ในเชิงปฏิบัติในการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการทั่วทั้งองค์กรเพื่อเป็นการพัฒนาให้เกิดสิ่งใหม่ทั้งในรูปแบบของสินค้า บริการ กระบวนการทำงานและรูปแบบการดำเนินธุรกิจแบบใหม่ โดยความสามารถทางนวัตกรรมของอุตสาหกรรมการผลิต จำแนกได้ 5 ด้าน คือ นวัตกรรมการผลิต นวัตกรรมการตลาด นวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมการจัดการ และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Rajapathirana & Hui, 2018; Schilling, 2008; Verde, De Castro, & Lopez, 2011)

3. แนวคิดผลการดำเนินงาน (Performance)

การดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานของกิจการว่ามีความเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายที่แท้จริงของธุรกิจจากการบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุด ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของธุรกิจตามแนวคิดของ แคปแลนและนอร์ตัน (Kaplan and Norton, 1996) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการเติบโต โดยผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้ธุรกิจรู้ถึงสภาพปัจจุบันขององค์กรเป็นอย่างไรเพื่อให้องค์กรได้มีโอกาสในการปรับเปลี่ยนและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารระดับกลางของอุตสาหกรรมการผลิตในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเป็นผู้จัดการโรงงานหรือผู้จัดการทั่วไป จำนวน 801 แห่ง (Department of Industrial Works, 2020) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์คำนวณได้จากการกำหนดอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่าง

ตามจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรตามสูตรของ Hair et al. (2014) ที่ได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีจำนวนอย่างน้อย 10 – 20 เท่าของตัวแปรเชิงสังเกต และ Comrey & Lee (2013) ได้แนะนำขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 300 ตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้แบบสอบถามมีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 15 ตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและเพียงพอจึงควรมีอย่างน้อย 20 x 15 เท่ากับ 300 ตัวอย่าง จากการพิจารณาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเพื่อป้องกันความผิดพลาด และมีให้จำนวนตัวอย่างเป็นอุปสรรคในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ (Henseler, Hubona & Ray, 2016) จึงใช้ตัวอย่างทั้งหมด 500 ตัวอย่าง มากกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ตอนที่ 4 แบบสอบถามความสามารถทางนวัตกรรม และตอนที่ 5 แบบสอบถามผลการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรมการผลิต เป็นลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบลิเคิร์ต 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มากที่สุด และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด (Likert, 1970) การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha ของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ เท่ากับ 0.836 ความสามารถทางนวัตกรรม เท่ากับ 0.907 และผลการดำเนินงาน เท่ากับ 0.842 ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้มีค่ามากกว่า 0.70 ขึ้นไป (Zikmund et al., 2010) และมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการติดต่อประสานงานขอความอนุเคราะห์จาก คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ออกหนังสือถึงผู้จัดการโรงงานอุตสาหกรรม การผลิตจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 500 ฉบับ เพื่อส่งแบบสอบถามโดยขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามพร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วกลับมายังคณะวิทยาการจัดการเพื่อดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนใช้เวลา 3 เดือน ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จนได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 458 ฉบับ และเตรียมดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงที่ใช้สำหรับตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลเชิงสาเหตุคือ ค่าสถิติไค-สแควร์ ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ ดัชนี GFI, CFI, NFI, Standardized RMR และ RMSEA ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

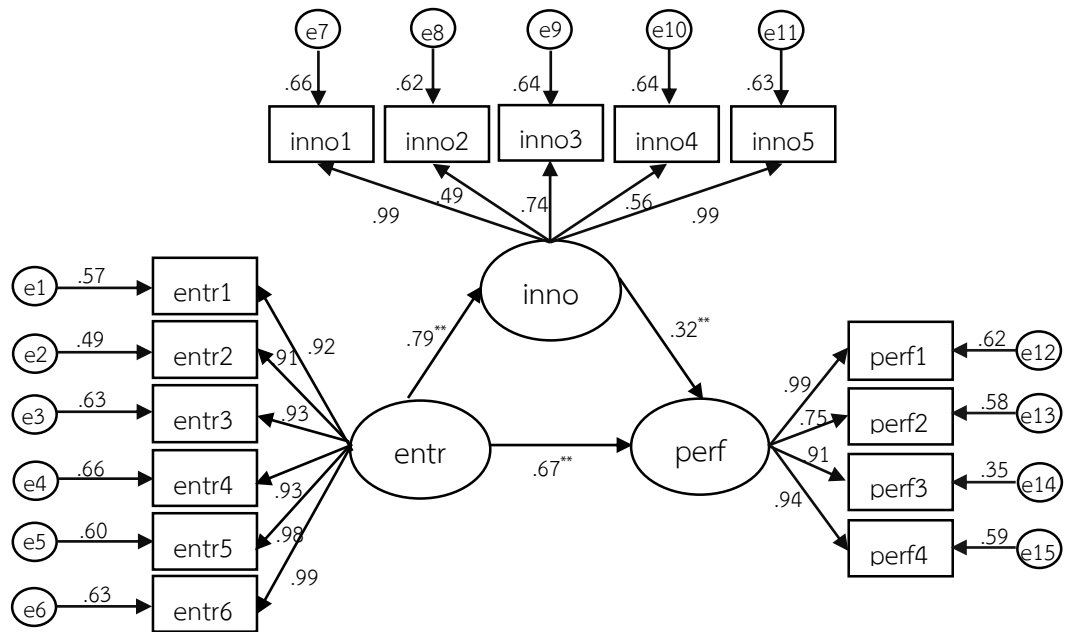
1. การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39, S.D. = .72) ความสามารถทางนวัตกรรมโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26,

S.D.= .87) และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิตโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= .76)

2. อิทธิพลการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรง (0.67) และอิทธิพลทางอ้อม (0.30) ต่อผลการดำเนินงาน การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ (0.79) และความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน (0.32)

3. วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ (entr) และความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ (inno) ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงาน (perf) ของอุตสาหกรรมผลิตจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 100.274 องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 68, ค่า p-Value เท่ากับ 0.107 ผ่านเกณฑ์ ซึ่งมีความมากกว่า .05 หรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติค่าไค-สแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.475 ผ่านเกณฑ์ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2, ค่าสถิติของการวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.975, ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนสัมพัทธ์ (NFI) เท่ากับ 0.953 ผ่านเกณฑ์คือมีค่ามากกว่า 0.90, ค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.984 ผ่านเกณฑ์ คือมีค่ามากกว่า 0.95 (Hair et al., 2006), ค่าความคลาดเคลื่อนของโมเดลในรูปของรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.031 ผ่านเกณฑ์ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.08 (Hair et al., 2006) ซึ่งค่าที่แสดงให้เห็นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกประการจึงทำให้โมเดลมาตรวัดมีความสอดคล้องกลมกลืน (Model fit) กับโมเดลทางทฤษฎี (Tabachnick & Fidell, 2007)

สรุปได้ว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจและผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมผลิตมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 1

Chi-square = 100.274, Chi-square/df = 1.475, df = 68, P=0.107, GFI = 0.975, CFI = 0.984, RMR = 0.028, RMSEA = 0.031, NFI = 0.953

ภาพที่ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิต

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.79 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 2 การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.67 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานที่ 3 ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.32 ซึ่งเป็นค่าอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การดำเนินงานของอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเพชรบุรีต้องอาศัยการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการที่มีองค์ประกอบตามคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่มีความโดดเด่นของผู้ประกอบการหรือนักบริหารธุรกิจอุตสาหกรรมผลิตเพื่อจะส่งเสริมสนับสนุนให้เกิด

ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจได้โดยเฉพาะด้านความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยงและความก้าวร้าวในการแข่งขันอันจะทำให้เกิดความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิต สนับสนุนผลการวิจัยของ Madhoushi, Sadati, Delavar, Mehdivand, & Mihandost (2011) ที่ศึกษา การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของนวัตกรรม : บทบาทการเป็นสื่อกลางของการจัดการความรู้ พบว่า การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านการจัดการความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพของนวัตกรรมดังนั้นการจัดการความรู้จึงทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและประสิทธิภาพของนวัตกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Satayopat, Wingwon, & Wingwon (2012) ที่ศึกษา ศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนบนพบว่าศักยภาพผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อนวัตกรรมองค์การ

สมมติฐานที่ 2 การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การดำเนินของอุตสาหกรรมการผลิตจังหวัดเพชรบุรีจำเป็นต้องอาศัยผู้ประกอบการหรือนักบริหารธุรกิจที่มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานโดยมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่ดีเหมาะกับการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ภายใต้สภาวะการณ์ที่ไม่แน่นอนที่มีอยู่ตลอดเวลาของอุตสาหกรรมการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร ผู้ประกอบการหรือนักบริหารจะต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเช่นต้นโดยเฉพาะความสามารถในการนำตนเองไปสู่การเป็นนักแสวงหาโอกาสและหาช่องทางทางการค้าได้ด้วยตนเองตลอดเวลา เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มหรือสร้างสรรค์ในการพัฒนาสิ่งใหม่ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการทำงานหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมออกสู่ตลาดที่มีสภาพการแข่งขันสูง มีความกล้าเสี่ยงกล้าตัดสินใจพร้อมที่จะดำเนินการทันทีเมื่อมองเห็นโอกาส มีความมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อสถานการณ์และมองหาความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจทำให้ธุรกิจมีทิศทางที่ชัดเจนสามารถมุ่งไปสู่อนาคตเพื่อสร้างความเจริญเติบโตและกำไรจากการดำเนินธุรกิจตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างแน่นอน หากผู้ประกอบการหรือนักบริหารธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตมีคุณลักษณะดังที่กล่าวมาย่อมจะทำให้เกิดประสบความสำเร็จต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Chokpromanan & Jadesadalug (2015) ที่ศึกษา คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดน้ำดอนหวายจังหวัดนครปฐม พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านความก้าวร้าวในการแข่งขันและด้านความใส่ใจในความสำเร็จมีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการประกอบการ รวมถึงงานวิจัยของ Basco, Perlins, & Garcia (2020) ที่ศึกษา ผลกระทบของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท : การวิเคราะห์แบบหลายกลุ่มเปรียบเทียบประเทศจีน แมกซิโกและสเปน พบว่า ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมยืนยันว่าการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของบริษัทโดยไม่คำนึงถึงบริบทของบริษัท อย่างไรก็ตามบริบทของบริษัททำหน้าที่เป็นผู้ดูแลโดยกำหนดผลกระทบของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินงานของบริษัท และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับการวิจัยของ Aimeak (2013) ได้ทำการศึกษา สมรรถนะเชิงพฤติกรรมเพื่อความสามารถในการแข่งขันและความสำเร็จของผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-มาเลเซียเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน พบว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ

สมรรถนะเชิงพฤติกรรมและความสามารถในการแข่งขัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohammad, Massie, & Tumewu (2019) ที่ศึกษา ผลกระทบของการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางนวัตกรรมที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางนวัตกรรมมีอิทธิพลทางบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 3 ความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การดำเนินของอุตสาหกรรมการผลิตจำเป็นต้องอาศัยนวัตกรรมด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตเพราะนวัตกรรมมีบทบาทและความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม หากผู้ประกอบการหรือนักบริหารใช้ความรู้ ทักษะการบริหารจัดการ รวมทั้งประสบการณ์ด้านเทคโนโลยี เพื่อการคิดค้นและพัฒนาด้านการผลิต ได้แก่ การผลิตสินค้า การบริการ กระบวนการผลิต ด้านกลยุทธ์การตลาด ด้านการบริหารจัดการองค์กรและด้านเทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ หากอุตสาหกรรมการผลิตสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องแล้วก็จะประสบความสำเร็จในระยะยาวได้เป็นอย่างดีและสามารถก้าวขึ้นไปสู่การเป็นผู้นำของธุรกิจได้ ดังนั้นหากมีการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมของอุตสาหกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจะช่วยขับเคลื่อนให้ผลการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมมีความเจริญเติบโต มีผลประกอบการกำไรและยอดขายเพิ่มขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า รวมถึงสามารถลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพงานอย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดได้เปรียบในการแข่งขันระดับโลกได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sathayapath, Lertpachin, & Thechatonmenasakool (2014) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้ประกอบการ การมุ่งเน้นตลาด ความสามารถทางนวัตกรรมและกลยุทธ์ธุรกิจที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือของไทย พบว่า ภาวะความเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการมุ่งเน้นตลาดและความสามารถทางนวัตกรรมองค์กร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.70 และ 0.48 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leekpai (2013) ที่ศึกษา ปัจจัยนำความสามารถทางนวัตกรรมและผลต่อผลการดำเนินงานองค์กร พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรมมี อิทธิพลทางตรงที่ทิศทางบวกต่อผลการดำเนินงานองค์กร สอดคล้องกับผลวิจัยของ Rujirathanalux, Charpavang, & Pongpearchan (2018) ที่ศึกษา ผลกระทบของการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการตลาดที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจการผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์ประกอบสำหรับยานยนต์และเครื่องยนต์ในประเทศไทย พบว่า การสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการตลาดด้านรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์และด้านภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์และกระทบเชิงบวกกับความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยรวม ควรมุ่งเน้นการสร้างกิจกรรมทางการตลาดให้กับลูกค้าได้เข้าถึงข้อมูลหรือรู้จักผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นของธุรกิจที่เกิดขึ้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้ทันการณ์หรือความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saunila, Pekkola, & Ukkola (2014) ที่ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางนวัตกรรมต่อผลการดำเนินงาน : กรณีผลการกลั่นกรองของการวัด พบว่า ความสามารถทางนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอย่างมีนัยสำคัญในการปรากฏของการ

วัดผลการดำเนินงาน ดังนั้นการวัดผลการดำเนินงานจึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ด้วยความสามารถทางนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรยกระดับและสนับสนุนงบประมาณการอบรมและพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้ประกอบการหรือนักบริหารธุรกิจอุตสาหกรรมให้มีความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลดีต่อผู้ประกอบการและนักบริหารที่จะนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สามารถสร้างความได้เปรียบทางแข่งขันในระยะยาว สร้างความเจริญเติบโตและผลประกอบการที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

องค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมควรให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจ ทั้งนี้หากธุรกิจอุตสาหกรรมสามารถเพิ่มการมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการให้แก่ผู้บริหารโดยดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ อบรม สัมมนา การศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารมีความพร้อมและศักยภาพในการบริหารงานเพิ่มขึ้นมีความกล้าเสี่ยงกล้าตัดสินใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น และให้ความสำคัญกับความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัย พบว่าความสามารถทางนวัตกรรมธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงาน ทั้งนี้ธุรกิจอุตสาหกรรมต้องสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมถึงตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมุ่งเน้นศึกษาประเด็นปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินของอุตสาหกรรมการผลิต เช่น การจัดการห่วงโซ่คุณค่า แรงกดดันทางธุรกิจ ความสามารถทางการแข่งขัน เป็นต้น เพื่อเป็นการนำผลการวิจัยมาศึกษาและเปรียบเทียบกับปัจจัยใดที่มีผลต่อผลการดำเนินของอุตสาหกรรมมากที่สุดเพื่อธุรกิจอุตสาหกรรมจะได้ดำเนินงานพัฒนาให้มีความเข้มแข็งเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น

References

- Aimeak, N. (2013). *Samatthana choeng phruttkam phua khwamsamat nai kan khangkhan lae khwamsamret khong phuprakopkan kankha chaidan Thai - Malaysia phurongrap prachakhom setthakit 'Asian* [Behavioral Competitiveness for Competitiveness and Success of Thai-Malaysian Border Trade Entrepreneurs Supporting the ASEAN Economic Community]. Doctoral dissertation. Prince of Songkla University.
- Basco, R., Perlines, F. H., & Garcia, M. R. (2020). The effect of entrepreneurial orientation on firm performance: A multigroup analysis comparing China, Mexico, and Spain. *Journal of Business Research*, 113, 409-421.

- Chokpromanan, W., & Jadesadalug, V. (2015). *Khunnalaksana khōng phūprakōpkān thī mī tō khwām sā ret nai kān thurakit khōng phūprakōpkān rānkā nai talātnam dōk wai chāngwat Nakhōn Pathom* [The affect entrepreneur characteristic on business success of store entrepreneur in don wai floating market, Nakhon pathom province]. Master's thesis. Silpakorn University.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (2013). *A First Course in Factor Analysis*. n.p.: Psychology Press.
- Department of Industrial Works. (2020). *khōmūn rōngngān 'utsāhakam samrap chāonāthī* [Industrial Information for Staff]. Retrieved from <http://reg.diw.go.th/executive/Prov3.asp?prov=76>.
- Dess, G. G., Lumpkin, G. T., & Eisner, A. B. (2014). *Strategic management* (7th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Hair, J. F. Jr. Black, W. C., Babin, B. J. Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Henseler, J., Hubona, G. & Ray, P. A. (2016). Using PLS path modeling in new technology research: updated guidelines. *Industrial Management & Data Systems*, 116(1), 2-20.
- Kaplan, R. S. & Norton, D. P. (1996). *The Balanced Scorecard: translating strategy into action*. Massachusetts: Harvard Business School Press.
- Kerr, S. P., Kerr, W. R., & Xu, T. (2018). Personality Traits of Entrepreneurs: A Review of Recent Literature. *Foundations and Trends in Entrepreneurship*, 14(3), 279–356.
- Leekpai, P. (2013). *patchai nam khwāmsāmāt thāng nawattakam lāe phon tō phonlaka rōdam nōn ngān 'ongkōn* [Antecedents to Innovativeness and Impact on Firm Performance]. *Executive Journal*, 33(4), 55-63.
- Likert, R. N. (1970). *A technique for the measurement of attitude. Attitude Measurement*. Chicago: Ronal McNally & Company.
- Linares, R. H., Kellermanns, F. W., Fernandez, M. C. L., & Sarkar, S. (2019). The effect of socioemotional wealth on the relationship between entrepreneurial orientation and family business performance. *BRQ Business Research Quarterly*, 22(4), 216-294.
- Madhoushi, M., Sadati, A., Delavar, H. Mehdivand, M., & Mihandost, R. (2011). Entrepreneurial Orientation and Innovation Performance: The Mediating Role of Knowledge Management. *Asian Journal of Business Management*, 3(4), 310-316.
- Mohammad, I. N., Massie, J. D. D., & Tumewu, F. J. (2019). The effect of entrepreneurial orientation and innovation capability toward firm performance in small and medium enterprises. *Journal EMBA*, 7(1), 1-10.

- Rajapathirana, R. P. J., & Hui, Y. (2018). Relationship between innovation capability, innovation type, and firm performance. *Journal of Innovation & Knowledge*, 3, 44-55.
- Rujirathanalux, K., Charpavang, C., & Pongpearchan, P. (2018). *phonkrathop khōng kāsāng san nawattakam thāngkān talāt thī mī tō khwām daipriap thāngkān khāēngkhan khōng thurakit kānphalit chinsuān lāe ‘uppakoṇ prakōp samrap yān yon lāe khruāngyon nai prathet Thai* [Effects of marketing innovation creation on competitive advantage of the producing business of car component and engine in thailand]. Master's thesis. Mahasarakham University.
- Satayopat, P., Wingwon, B., & Wingwon, B. (2012). *sakkayaphāp phuprakōpkān lāe nawattakam ‘ongkān thī mī ‘itthiphon tō khwāmsāmāt nai kān khāēngkhan khōng wisāhakit khanāt klāng lāe khanāt yōm nai khēt phāk nūa tōn bon* [Potential of entrepreneurs and organizational innovation toward for competitiveness of small and medium enterprises]. Doctoral disertation. Lampang Rajabhat University.
- Satthayopath, P., Lertpachin, S., & Thechatonmenasakool, S. (2014). *samphan rawāng khwāmpen phuprakōpkān kān mungneṇ talāt khwāmsāmāt thāng nawattakam lāe konlayut thurakit thī song phon tō khwām daipriap thāngkān khāēngkhan khōng wisāhakit khanāt klāng lāe khanāt yōm nai khēt phāk nūa khōng* [Thai The causal relationship among entrepreneurial, marketing capabilities, innovation and business strategy toward competitive advantage of SMEs in northern region of Thailand]. Master's thesis. Silpakorn University.
- Saunila, M., Pekkola, S., & Ukko, J. (2014). The relationship between innovation capability and performance: The moderating effect of measurement. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 63(2), 234-249.
- Schilling, M. A. (2008). *Strategic Management of Technological Innovation* (2nd ed). New York: McGraw-Hill Education.
- Shan, P., Song, M., & Ju, X. (2016). Entrepreneurial orientation and performance: Is innovation speed a missing link?. *Journal of Business Research*, 69(2), 683-690.
- Suliyanto, S., & Rahab, R. (2012). The role of market orientation and learning orientation In improving innovativeness and performance of small and medium enterprises. *Asian Social Science*, 8(1), 134-145.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (15th ed.). Boston: Pearson Education, Inc.

- The Office of Industrial Economics. (2019). **phāp ruām sēthakit læ ‘utsāhakam Thai pī sōng phan hāra ‘aya hok sip sōng læ nāonōm pī sōng phan hāra ‘aya hok sip sām** [Overview of Thai economic and industry in 2019 and trends in 2020]. Retrieved from <http://www.oie.go.th>.
- Tutar, H., Nart, S., & Bingol, D. (2015). The effect of strategic orientations on innovation capabilities and market performance: The case of ASEM. **Journal Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 207, 709-719.
- Verde, M. D., De Castro, G. M., & Lopez, J. E. N. (2011). Organizational knowledge assets and innovation capability. Evidence from Spanish manufacturing firms. **Journal of Intellectual Capital**, 12(1), 5-19.
- Zikmund, W. G., Babin, B. J., Carr, J. C., & Dan, G. M. (2010). **Business Research Methods** (8th ed.). Australia: SouthWestern Cengage Learning.

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้
ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

THE DEVELOPMENT OF BUDDHIST INSTRUCTIONAL MODEL OF
MINDFULNESS BASED LEARNING FOR ELEMENTARY EDUCATION LEVEL IN
MODERN THAI SOCIETY

กิตติชัย สุทธาสินอบ
Kittichai Suthasinobon

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Srinakharinwirot University
E-mail: dr.kittichai2010@gmail.com

Received: May 14, 2020
Revised: August 14, 2020
Accepted: September 10, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ และ 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้คะแนนเฉลี่ย ค่าร้อยละ และทดสอบค่าที และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาสติสัมปชัญญะ ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนแนวคิดและประสบการณ์ ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติอย่างเป็นองค์รวม ขั้นที่ 5 ขั้นปรับแต่งและลงข้อสรุป ขั้นที่ 6 ขั้นตระหนักรู้หลักธรรมสู่การนำไปใช้ และขั้นที่ 7 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยเรียกแบบการจัดการเรียนรู้นี้ว่า Mindfulness Based Learning Model : MBL 2) แบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ฯ ผลการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, $S.D.=0.32$) 3) ประสิทธิภาพของแบบการจัดการเรียนรู้ฯ พบว่า คะแนนเฉลี่ยวินัยในการเรียนของผู้เรียน ทักษะทางสังคมของผู้เรียน เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา สติเป็นฐานการเรียนรู้

ABSTRACT

This study aimed at 1) developing a Buddhist instructional model of mindfulness based learning for elementary school students in modern Thai society, 2) to determine the efficiency of the Buddhist instructional model of mindfulness based learning, and 3) to determine the effectiveness of the Buddhist instructional model of mindfulness based learning. The subjects of the study were 30 students who were in Grade 4 during Academic Year 2019. The statistics used in analyzing the quantitative data were mean, percentage, and dependent t-test. The qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings of the study were 1) The Buddhist instructional model of mindfulness based learning consists of 7 steps: (a) mindfulness development, (b) reflection on concepts and experiences, (c) wisdom development, (d) holistic practice, (e) refinement and conclusion, (f) putting awareness on Buddhist principles into practice, and (g) sharing experiences and learning together. The instruction model was named “Mindfulness Based Learning Model (MBL)”. 2) The experts’ evaluations on the efficacy of the instruction model was at ‘very high’ level ($\bar{X} = 4.79$, S.D.= 0.32, full score = 5). 3) The posttest scores of the students on disciplines in learning, social skills, attitudes towards learning, and problem solving ability were significantly higher than those of the pretest scores at .01 level of significance.

Keywords

Buddhist Instructional Model, Mindfulness Based Learning

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยให้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580) ว่าด้วยการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง มีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มียัธยาศัย อดออม รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง

ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิปัญญา มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Office of the Education Council, 2019)

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของมนุษย์ที่สั่งสอนความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยความจริง อันเรียกว่า สัจธรรม ซึ่งเป็นความจริงตามเหตุผลที่ปัญญามนุษย์พึงรู้เห็นได้ด้วยตนเอง (Somdet Phra Nyanasamvara Somdet Phra Sangharaja Sakalamahasanghapharinayaka, 2013) โดยตรงตามเป้าหมายพัฒนาคนในทุกมิติคนดีมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา ดังนั้น วัตถุประสงค์สำคัญของพระพุทธศาสนาจึงเป็นการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้เพื่อทำให้ชีวิตเข้าถึงอิสรภาพ ให้ชีวิตหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของปัจจัยแวดล้อมภายนอกให้มากที่สุด ซึ่งสามารถแยกพิจารณาอิสรภาพในฐานะอิสรภาพพื้นฐานของชีวิตซึ่งต้องอาศัยปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีอยู่ในธรรมชาติ และในแง่อิสรภาพทางสังคมให้เกื้อกูลแก่การดำรงชีวิต (Somdet Phra Phutthakasachan, 2018) และช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ช่วยให้มีสติอยู่กับปัจจุบันเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ดี ช่วยให้รู้จักผิดชอบชั่วดีด้วยตนเอง ดำรงชีวิตที่ราบรื่นและสงบสุข และมีอิสระสามารถควบคุมตนเองได้ เนื่องจากพระพุทธศาสนามีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น กระบวนการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบันจึงมีความสำคัญ อันจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้สามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำหลักศาสนาไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ นำไปสู่การสร้างสังคมอุดมคุณธรรม จริยธรรม แต่ในสภาพปัจจุบันพบว่า การจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา มีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ดังคำสัมภาษณ์ (Phra MahaHansa Dhammhaso, 2020) ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษา สรุปได้ว่า ผู้เรียนในปัจจุบันขาดสติในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบด้าน ไม่สามารถกำกับควบคุมตนเอง จิตใจไม่อยู่กับสิ่งปัจจุบัน มีความวิตกกังวลสูง ผู้เรียนส่วนมากขาดการมีใจจดจ่อกับสิ่งที่เรียน ประมาทในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ และไม่สามารถทำงานที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ได้ไม่มีสติในการจัดการอารมณ์ และไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีสติ ไม่รู้เท่าทันความคิด ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาปัญญา ขาดโลกทัศน์ในการมองโลกและสิ่งแวดล้อมในมิติทางจิตวิญญาณ จึงนำไปสู่วิกฤตการณ์ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และถือเป็นวิกฤตของการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีสติที่รู้ตัวทั่วพร้อมในการดำเนินชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ (Phra Dhammapitaka, 2002) ได้กล่าวถึงปัญหาทางด้านสังคมที่เป็นผลจากการจัดการศึกษาที่สรุปได้ว่า ศีลธรรมได้เสื่อมถอยลง เนื่องมาจากการพัฒนาประเทศตามแบบอย่างตะวันตกทำให้ผู้คนละทิ้งความคิดและคุณธรรม จึงส่งผลให้คุณธรรมทางด้านจิตใจลดต่ำลง ทำให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมของการบริโภคนิยม และปัญหาความเสื่อมทางด้านจิตใจ จากการแสวงหาความเจริญด้านวัตถุ หลงใหลวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้คุณค่าด้านจิตใจลดลง และจากระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่โรงเรียนแยกออกจากวัดทำให้เยาวชนสมัยใหม่ไม่สนใจศาสนา และคำสอนทางศีลธรรม ขาดการอบรมด้านจิตใจซึ่งส่งผลให้วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็การเรียนรู้ รักสนุก ซึ่งจากปัญหา

ดังกล่าวสะท้อนถึงการที่ผู้เรียนขาดสติในการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่ความบกพร่องทางปัญญา (Phra Brahmagunabhorn, 2004; Suthasinobon, 2016)

จากรายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนประถมศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้รายงานประเด็นปัญหาสำคัญส่วนหนึ่งสรุปได้ว่า ในด้านหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาต้องเรียนรู้โดยมีการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาการจัดการเรียนรู้ไม่ทันและไม่ได้มาตรฐาน ผู้สอนจำเป็นต้องเร่งสอน จึงทำให้ผู้เรียนขาดสติในการเรียนรู้ ขาดการฝึกทักษะอย่างรอบด้าน ขาดความสุข และไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน โดยเฉพาะกระบวนการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษา พบว่า ผู้สอนยังจัดการเรียนการสอนที่เน้นการให้เนื้อหาความรู้เป็นหลัก ยังไม่สามารถนำพาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ผู้เรียนขาดสติปัญญา ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และในด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลผู้เรียนขาดมิติการประเมินผลที่รอบด้าน ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและขาดปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนา จากปัญหาดังกล่าว ในการปฏิรูปการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา นอกจากจะต้องแสวงหาแนวทางแก้ปัญหา ยังต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคมไทย และโลกในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตโดยเฉพาะการมีสติในการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้รอบด้าน ทั้งที่ผู้เรียนระดับประถมศึกษาในปัจจุบันต้องมีความรู้ ทักษะ สมรรถนะชุดใหม่ที่แตกต่างกันไปจากเดิม และต้องมีสติและปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างเป็นองค์รวม มีความสุขในการดำเนินชีวิต จึงเป็นหน้าที่สำคัญของผู้สอนที่จะต้องตอบสนองความต้องการดังกล่าว รวมไปถึงการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจที่ต้องการให้ประเทศไทยเข้าสู่ความเป็นไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งต้องการผู้เรียนที่เป็นอนาคตชาติและพลเมืองที่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีสติสัมปชัญญะ สร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรมได้ (Office of the Education Council, 2017) ซึ่งในขณะที่ความรู้ ความเจริญทางด้านวัตถุและนวัตกรรมต่าง ๆ ในโลกมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากมาย สังคมมีความคาดหวังให้ผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องสามารถดำเนินชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข แต่ในสภาพความเป็นจริงผู้เรียนชั้นประถมศึกษาขาดสติในการเรียนรู้ วิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ไม่เป็น แก้ปัญหาแบบให้ผ่านไปอย่างรวดเร็วแต่ไม่รอบคอบ ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ของเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน (Jacobs & Fiese, 2007) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการกับหลักพุทธธรรมที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้จึงมีความสำคัญกับผู้เรียนประถมศึกษาในยุคปัจจุบัน เนื่องจาก “สติ” มีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาศักยภาพภายในของมนุษย์ แก่นที่แท้จริงของการฝึกฝนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดสติรู้เท่าทันจิต เป็นการเรียนรู้ที่เป็นการเดินสายกลาง เป็นความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดสำหรับมนุษยชาติที่จะเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตที่เป็นทางสายกลาง ทำจิตที่มีความเป็นปกติ ไม่หลงตามและไม่บังคับ เป็นความดีงามของฐานการเรียนรู้แห่งสติ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐาน จึงมีความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดข้างต้น (Phra Brahmagunabhorn, 2005) ที่ได้

เสนอการให้การศึกษาตามแนววิถีพุทธที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐาน กล่าวคือ เป็นการศึกษาเพื่อรู้ความจริงของธรรมชาติ และพัฒนาคนบนฐานของธรรมชาติ โดยยึดถือทางสายกลาง ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้สติเป็นฐานการเรียนรู้โดยบูรณาการกับหลักธรรมที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตามระบบไตรสิกขาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ ฝึกคิดแก้ปัญหา (โยนิโสมนสิการ) พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 สัมปยุตธรรม 7 สัทธรรม 3 ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญาโดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อม (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร ซึ่งสอดคล้องกับ (Khemmani, 2016) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องใช้กลวิธีและวิธีการที่หลากหลาย และสิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชีวิตจริง (Phra Brahmagunabhorn, 2005) การจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานจึงน่าจะเป็นคำตอบของการแก้ปัญหาของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ซึ่งหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ เป็นความจริงของธรรมชาติ ถ้าผู้เรียนเรียนรู้พระพุทธศาสนาอย่างมีสติเป็นฐานการเรียนรู้ จดจ่อกับสิ่งที่เรียน ไม่ประมาท รู้เท่าทันอารมณ์ในขณะที่เรียนรู้ มีความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะการแสดงออกของอารมณ์ ที่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีสติในการพัฒนาปัญญา จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านจิตใจที่ดีงามและดำเนินชีวิตได้อย่างสงบเย็น และเป็นประโยชน์ (Office of the Education Council, 2017; Phra Dhammapitaka, 2002)

จากสภาพและแนวคิดดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน เพื่อพัฒนานิยในการเรียน ทักษะทางสังคม เจตคติต่อการเรียน และสามารถคิดแก้ปัญหาของผู้เรียน เพื่อจะนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบันมีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร
2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบันมีประสิทธิภาพเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐาน การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ตามประเด็นต่อไปนี้

- 3.1 วินัยในการเรียนของผู้เรียน
- 3.2 ทักษะทางสังคมของผู้เรียน
- 3.3 เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน
- 3.4 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน (Research: R₁) ขั้นตอน ที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ (Development: D₁) ขั้นตอนที่ 3 การทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Research: R₂) และ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล ปรับปรุง และขยายผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Development: D₂) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 1 วัดเทพสังฆาราม (ในสังฆราชูปถัมภ์) ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องกับการวิจัยทุกฝ่ายของโรงเรียนมีความพร้อมในการให้ความร่วมมือ ในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบฯ ได้แก่ 1) แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ และ 2) แบบประเมินคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruency: IOC) เท่ากับ 1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ สารพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 แผน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruency: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกแผน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรม วินัยในการเรียนของผู้เรียน แบบวัดทักษะทางสังคมของผู้เรียนแบบวัดเจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน และแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81, 0.83, 0.84 และ 0.87 ตามลำดับ

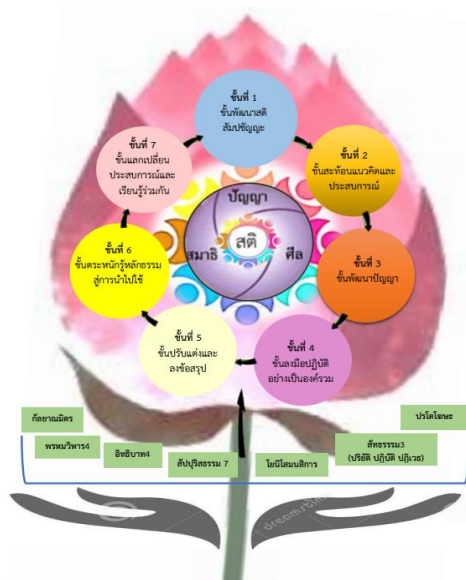
การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความแปรปรวน (S.D.) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบวัดกับจุดประสงค์ (Index of item-objective congruency: IOC) และความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR₂₀

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย โดยทดสอบค่าสถิติ t-test dependence ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สังเกต บันทึก และสอบถามความคิดเห็น

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่พัฒนาขึ้น เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักพุทธธรรมซึ่งได้แก่ หลักแห่งสติที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้หลักไตรสิกขา หลักกัลยาณมิตร หลักพรหมวิหาร 4 หลักอริยสัจ 4 หลักโยนิโสมนสิการ หลักสัทธรรม 3 หลักอิทธิบาท 4 และหลักสัพปุริสธรรม 7 เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้การรับรู้ แก่ปัญหาหรือแสวงหาความรู้อย่างเป็นองค์รวม โดยผู้สอนจัดสิ่งแวดล้อม (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร เอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านด้วยวิถีวัฒนธรรม แสวงปัญญา จัดแบ่งขั้นตอนการจัดการกระบวนการการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาสติสัมปชัญญะ ขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนแนวคิดและประสบการณ์ ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติอย่างเป็นองค์รวม ขั้นที่ 5 ขั้นปรับแต่งและลงข้อสรุป ขั้นที่ 6 ขั้นตระหนักรู้หลักธรรมสู่การนำไปใช้ และขั้นที่ 7 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยเรียกรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ว่า Mindfulness Based Learning Model (MBL) ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบันในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.32)

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน (n = 7)

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ความเหมาะสมของปัญหาที่นำมาใช้ในการกำหนดรูปแบบเพื่อพัฒนาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
2	ความเหมาะสมของข้อมูลพื้นฐานที่นำมาใช้ในการกำหนดรูปแบบเพื่อพัฒนาการรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้	4.86	0.38	มากที่สุด
3	ความเหมาะสมของการกำหนดขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้	4.82	0.32	มากที่สุด
4	ความสอดคล้องของขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้	4.71	0.49	มากที่สุด
5	ความเหมาะสมของการวางแผนและกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้	4.57	0.53	มากที่สุด
6	ความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้	4.75	0.53	มากที่สุด
7	ความเหมาะสมของการกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้	4.80	0.32	มากที่สุด
8	ความเหมาะสมของการกำหนดขั้นการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.91	0.14	มากที่สุด
9	ความเหมาะสมของการกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลการจัดการเรียนรู้	4.78	0.37	มากที่สุด
สรุปผลการประเมิน		4.79	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ในสังคมไทยยุคปัจจุบันในภาพรวม ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน มีความเห็นว่า อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.32)

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ผลการวิจัย พบว่า วินัยในการเรียนของผู้เรียน ทักษะทางสังคมของผู้เรียน เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนระดับประถมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ทำให้วินัยในการเรียนของผู้เรียน ทักษะทางสังคมของผู้เรียน เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนสูงขึ้น

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยวินัยในการเรียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ก่อนเรียนและหลังเรียน

วินัยในการเรียนของผู้เรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	5.43	1.33	-4.61**	.000
หลังเรียน	30	7.77	1.55		

**P<.01

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยวินัยในการเรียนของผู้เรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยวินัยในการเรียนของผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของผู้เรียนระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ก่อนเรียนและหลังเรียน

ทักษะทางสังคมของผู้เรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	T	Sig
ก่อนเรียน	30	44.23	8.69	-24.69**	.000
หลังเรียน	30	94.53	3.85		

**P<.01

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของผู้เรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของผู้เรียนของผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการเรียนของผู้เรียนระดับประถมศึกษา
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ก่อนเรียนและหลังเรียน

เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	41.37	9.83	-24.27**	.000
หลังเรียน	30	88.33	3.16		

**P<.01

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการเรียน (จิตตภาวนา) ของผู้เรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการเรียนของผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียน
ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ก่อนเรียนและหลังเรียน

ความสามารถในการ คิดแก้ปัญหาของผู้เรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	11.03	1.67	-49.58**	.000
หลังเรียน	30	26.97	1.30		

**P<.01

จากตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิด แก้ปัญหาของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐาน การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน พบว่า รูปแบบการจัดการ เรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ฯ ดังกล่าวมีผลการวิจัยเป็นที่ประจักษ์ต่อการ ศึกษาไทยและสากล โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่านประเมินผลในภาพรวม พบว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.32) เนื่องจาก เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนระลึกละเอียดถึงสิ่งที่เรียน มีใจจดจ่อกับสิ่งที่เรียน ไม่ประมาท ตื่นตัวอยู่เสมอในการปฏิบัติกิจกรรม ตระหนักรู้ในตนเอง รู้เท่าทันในอารมณ์ มีความ

ฉลาดทางอารมณ์ ที่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีสติ มีความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และรู้เท่าทันความคิดแก้ปัญหา และสามารถเสริมสร้างพัฒนาการทางปัญญา ส่งผลด้านการมีสมาธิ การเคลื่อนไหวร่างกาย ความคิดที่ชัดเจนว่องไว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านวิชาการ และยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านจิตใจ จิตใจสงบขึ้น และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Phucharoen (2020) พบว่า การสร้างสติหรือการเริ่มต้นของการเรียนรู้และกิจกรรมใด ๆ นั้น การฝึกสติเริ่มที่ฐานกายก่อน นั่นคือ ฝึกให้รู้ว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับกาย (Body Sensation) เพราะการฝึกสติที่ฐานกายเป็นบันไดขั้นแรกสุดในทั้งหมด 4 ขั้นตอนของการฝึกสติพื้นฐาน 4 และสติยังเป็นเครื่องมือให้รู้ว่าจะเกิดอาการหรือไม่ อย่างไร และถ้าฝึกดูความคิด รู้ทันความคิดได้ชำนาญแล้ว สติจะเป็นตัวเฝ้าระวังความคิดเชิงลบ ที่ได้แก่ อคติ ลำเอียง ต่วนตัดสินใจ เป็นต้น เมื่อจิตไม่ว่างจะมีความคิดเชิงลบที่ไม่มีคุณภาพ ดังนั้น สติจะเป็นเครื่องมือในการเตือนให้ผู้เรียนรู้เท่าทันปัจจุบัน ดังที่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสติที่เห็นชัดเจนว่า “สติมาปัญญาเกิด” ซึ่งทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนสามารถฝึกสติได้ทุกอิริยาบถ ทุกเวลา ฝึกได้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนที่ได้รับการฝึกสติมีความกล้าหาญในการแสดงออก มีความเมตตาและเสียสละ เป็นต้น

2. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน การจัดกิจกรรมเน้นความหลากหลายของกิจกรรมที่เสริมสร้างการมีสติสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการสะท้อนแนวคิดและประสบการณ์ของตนเอง เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม พร้อมทั้งได้ลงข้อสรุปเพื่อการนำไปสู่การประยุกต์ใช้ นำสู่การชื่นชมผลงานร่วมกัน เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียน กล่าวคือ ในขั้นที่ 1 ขั้นพัฒนาสติสัมปชัญญะ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยสติจะทำให้ผู้เรียนความระลึกถึงสิ่งที่จะเริ่มเรียนรู้อย่างเป็นปัจจุบัน ประกอบกับเสริมสร้างความจำซึ่งมีหน้าที่ดึงอารมณ์มาสู่จิต กำหนดอารมณ์ไว้กับจิต จดจ่อกับการเรียนรู้อย่างเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับ Phra Brahmagunabhorn (2009) การเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาสติจึงเป็นการริเริ่มของการเรียนรู้จากภายในเป็นพลังนำสู่ความพร้อมในการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้ดี นอกจากนี้ ในขั้นที่ 2 ขั้นสะท้อนแนวคิดและประสบการณ์ ผู้เรียนจะได้สะท้อนแนวคิดและองค์ความรู้เดิมให้ผู้สอนและผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้ทราบ ส่วนในขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา ที่ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระที่เรียนรู้จากวิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และการจัดการความรู้ของตนเอง ผ่านช่องทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขั้นที่ 4 ขั้นลงมือปฏิบัติอย่างเป็นองค์รวม ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะที่ได้พัฒนาทางปัญญา และเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถของตนเองเพื่อให้สามารถเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้มากขึ้น ได้ฝึกฝนเรียนรู้จากสภาพจริง ผ่านกระบวนการของไตรสิกขาอย่างมีสติรู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างผู้มีใจจดจ่อ ขั้นที่ 5 ขั้นปรับแต่งและลงข้อสรุป ผู้เรียนจะได้ในกระบวนการคิดแก้ปัญหา พิจารณาใคร่ครวญผลที่ได้จากการเรียน การปฏิบัติกิจกรรม ปรับแต่งผลงาน ชิ้นงาน และมีความรู้ความเข้าใจให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งลงข้อสรุปถึงผลที่ได้จากการเรียนรู้ นำพาตนเองให้เป็นผู้ตระหนักรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในขั้นนี้จะช่วยให้สิ่งที่เรียนรู้สมบูรณ์และมีความหมายมากขึ้น ขั้นที่ 6 ขั้นตระหนักรู้หลักธรรมสู่การนำไปใช้ ซึ่งในขั้นนี้มีความสำคัญอย่างมากในการนำหลักธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รู้และเข้าใจความเป็นจริงในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่อย่างเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตนเองให้มีแนวคิดเชิงบวก มองการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยวัฒนธรรมแสงปัญญาและมีความสุขในการเรียนรู้และการอยู่

ร่วมกัน สุดท้ายก็จะนำเสนอความสุขให้ผู้อื่นรอบข้างได้รับ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการชื่นชมตนเองในความสำเร็จ และแบ่งปันความสำเร็จของตนเองให้กับผู้อื่น ในขั้นที่ 7 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 7 ขั้นตอนดังกล่าว มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องเสมือนการก้าวเดินสู่ความงอกงามตามหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยทรงเสด็จก้าวเดินบนดอกบัวทั้ง 7 ก้าว ซึ่งถือเป็นการก้าวอย่างอย่างมั่นคง มีสติเป็นจุดเริ่มต้นในการเปิดโลกการเรียนรู้อย่างมีสติที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน พบว่า วินัยในการเรียนของผู้เรียน ทักษะทางสังคมของผู้เรียน เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนระดับประถมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานเป็นกระบวนการที่ผู้สอนพัฒนาขึ้นทุกขั้นตอน คำนึงถึงการหล่อหลอมพฤติกรรมวินัยในการเรียนที่ดี มีการวางเงื่อนไข และเตรียมสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่ผู้สอนกำหนด และเสริมสร้างให้ผู้เรียนค้นพบแนวทางในการเรียนรู้ที่หลากหลาย ในลักษณะ Active Learning ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมศึกษา ข้อมูลความรู้ ความคิด ทักษะ ค่านิยม วิธีคิด และแสดงออกถึงความสามารถที่จะเรียนรู้ให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้โดยง่าย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ Reigeluth (1983) ได้กล่าวไว้ และสอดคล้องกับ Phucharoen (2020)) ที่ได้กล่าวถึง สภาวะแห่งการเจริญสติ ซึ่งถือเป็นสภาวะที่ยากในการอธิบายออกมาเป็นคำพูด และไม่มีตัวช่วยอื่นนอกจากการได้ฝึกฝนเรียนรู้จากประสบการณ์ด้วยตนเอง ผู้ที่ได้รับการฝึกฝนการเจริญสติจะสังเกตได้ถึงความรู้สึกมีความเข้มแข็งทางอารมณ์ ความคิด และการกระทำ การเปิดประสาทสัมผัสที่เกิดจากการมีสติที่มั่นคงขึ้น การเจริญสติจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมพฤติกรรมในด้านวินัยในการเรียน และวางแผนแบบระบบความคิดแก้ปัญหาของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมหรือสร้างทางเลือกให้กับตัวเองที่หลากหลาย แทนที่จะติดอยู่ในการกระทำตามนิสัยเดิม ๆ หรือแบบแผนความคิดเดิม ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเครียดหรือความกังวลใจได้ ดังนั้น ผู้เรียนที่เรียนรู้โดยใช้สติเป็นฐานการเรียนรู้จึงเกิดความเข้มแข็งจากภายใน มีความสงบ และมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี มีทักษะทางสังคม และสามารถคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลทำให้ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานเกิดวินัยในการเรียน เจตคติที่ดีต่อการเรียน มีทักษะทางสังคมที่ดี และคิดแก้ปัญหาได้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานฯ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรมีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้มีเวทีพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีสติในชีวิตประจำวันต่อไปอย่างยั่งยืนในอนาคตซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐาน

1.2 ภาครัฐควรจัดให้มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ในลักษณะการบ่มเพาะต้นกล้าทางการศึกษาที่มุ่งสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่หลากหลาย

1.3 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัย

2.1 ควรทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีสติเป็นฐานกับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ในทุกระดับการศึกษา และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรที่อาจส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นการต่อยอดนวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน ความสามารถในการคิดที่เสริมสร้างของการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปี 2562 และได้รับความกรุณาจากนักเรียน ครู และบุคลากรของโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดเทวสังฆาราม) ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

References

- Jacobs, M. P., & Fiese, B. H. (2007). Family mealtime interactions and overweight children with asthma: Potential for compounded risks. *Journal of Pediatric Psychology*, 32(1), 64-68.
- Khemmani, T. (2016). *thit na khæm manī* [Teaching science: Knowledge for effective learning process management]. (20th ed). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Office of the Education Council. (2017). *samnakngān lēkhathikān saphā kānsuksā* [National education plan 2017-2036]. (2nd ed). Bangkok: phrik wan Graphic design.
- Office of the Education Council. (2019). *samnakngān lēkhathikān saphā kānsuksā* [National educational standards 2018]. Bangkok: 21 Century Company Limited.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2004). *phra phrom khunāphōṇ* (Por A. payutto) [Know the principles first, then study and teach to be effective]. (2nd ed). Bangkok: Teachers Council of Thailand Printing.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2005). *phra phrom khunāphōṇ* (Por A. payutto) [Towards Buddhist education]. (6th ed). Bangkok: Publisher Dharma.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2009). *phra phrom khunāphōṇ* (Por A. payutto) [General education for humanity]. Bangkok: General Education Management Center, Srinakharinwirot University.

- Phra Dhammapitaka (P. A. Payutto). (2002). **phrathampidok (Por A. payutto)** [The holistic development of Thai children]. (3rd ed). Bangkok: Publisher Dharma.
- Phra MahaHansa Dhammahas. (2020, February 15). **phra mahā hansā mahā** [Mindfulness Based Learning Model].
- Phucharoen, W. (2020). **Vorapatr phu̇ chārōn** [Mindfulness in Action: Can practice the mind easily again]. Bangkok: Amarin Dharma.
- Somdet Phra Nyanasamvara Somdet Phra Sangharaja Sakalamahasanghaporinayaka. (2013). **somdet phra yān sangwōn somdet phrasangkharāt sakonmahāsangkhaporināyok** [NyanasamvaraDham: Characteristics and important teachings of Buddhism]. Nakhon Pathom: Sal printing.
- Somdet Phra Phutthakasachan (P. A. Payutto). (2018). **somdet phra phut khōsā chā (Por A. payutto)** [Educational concepts of Somdej Phra Buddha Kochachan (Por. Payutto)]. Ang Thong: Worasin Fine Printing.
- Suthasinobon, K. (2016). **kitti chai suthāsīnōbon** [Buddhist teaching and learning for moral development for learners]. (2nd ed). Bangkok: Commercial World Media Company Limited.
- Reigeluth, C. M. (1983). **Instructional-design theories and models: An overview of their current status**. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน
ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 : การประยุกต์ใช้พหุแนวคิด

A STUDY OF GOOD PRACTICES IN QUALITY ASSURANCE RESPONDING
TO VOCATIONAL EDUCATION STANDARD B.E. 2561 (2018) BY PRIVATE
VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS: AN APPLICATION OF
MULTIPLE APPROACHES

ณัฐพล ธิตินันท์กุล¹ มนตา ตุลย์เมธากา² และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล³
Nuttaphol Thitinanuntakool¹, Manaathar Tulmethakaan², and Ittipaat Suwatanpornkul³

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
จังหวัดกรุงเทพมหานคร

^{2,3} สาขาวิชาภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

¹ Doctor of Philosophy in Department of Research and Development on Human Potentials ,
Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok

^{2,3} Department of Educational Research and Evaluation, Faculty of Education,
Srinakharinwirot University, Bangkok

E-mail: nuttaphol@onesqa.or.th

Received:	May 22, 2020
Revised:	August 27, 2020
Accepted:	August 31, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก สมศ. ในระดับดีมากในรอบสองและรอบสาม จำนวน 5 แห่ง โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางพหุแนวคิด : ด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ โดยมีตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์ จำนวน 83 คำถาม พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 -1.00

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ตามแนวพหุแนวคิดมี จำนวน 9 ข้อ 14 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การดูแลและแนะแนวผู้เรียน : 3 แนวทาง 2) ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ : 3 แนวทาง 3) ผู้เรียนมีสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระ : 2 แนวทาง 4) ผลงานของผู้เรียนด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ หรืองานวิจัย : 1 แนวทาง 5) ผลการแข่งขันทักษะวิชาชีพ : 1 แนวทาง 6) ผลการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ และ 7) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านการอาชีวศึกษา (V-NET) : 2 แนวทาง 8) การมีงานทำและศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา : 1 แนวทาง และ 9) การ

บริการชุมชนและจิตอาสา : 1 แนวทาง ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการวางแผนและปฏิบัติงานในการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับสมรรถนะตามที่สถานประกอบการคาดหวังไว้

คำสำคัญ

แนวทางพหุแนวคิด มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 แนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษา

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the good practices of internal quality assurance of accredited vocational institutions in the second and third assessments by the Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA). The participants were selected by purposive sampling of which 5 private vocational education institutions that have been accredited. The research instrument was the 83-item-question interview form about multiple approaches of educational quality assurance in the aspects of desirable vocational education graduates. It was validated the consistency index with IOC values between 0.80-1.00.

The findings presented that the implementation of quality assurance of the vocational education standards 2018 regarding the characteristics of desirable vocational graduates which of 9 items and 14 guidelines consists of 1) supervising and guiding the students: 3 ways, 2) students have desirable characteristics: 3 ways, 3) students have the ability to be entrepreneurs or self-employed: 2 ways, 4) learner's innovative research, inventions or creations: 1 way, 5) professional skills competition results: 1 way, results of 6) assessment of professional standards and 7) Vocational National Educational Test (V-NET): 2 ways, 8) employment and further education of graduates: 1 way), and 9) community service and volunteer spirit: 1 way. The findings were to be used as good practices in the planning and operation of educational quality assurance regarding the standards for desirable characteristics of vocational graduates which aiming at providing quality education that is in line with the expected competency of the establishment.

Keywords

Multiple Approaches, Vocational Education Standards B.E. 2561 (2018), Good Practices in Educational Quality Assurance

ความสำคัญของปัญหา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 หมวด 6 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน โดยเริ่มทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2548 เป็นการประเมินโดยไม่ตัดสินผล ในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง ระหว่างปี พ.ศ. 2549 - 2553 และในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ระหว่างปี พ.ศ. 2554 - 2558 ซึ่งจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกทั้งสองรอบที่ผ่านมาพบว่า มีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานในการประเมินคุณภาพภายนอกสองคิดเป็นร้อยละ 11.70 และรอบสามคิดเป็นร้อยละ 17.52 จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาเห็นได้ว่าสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานเพิ่มขึ้น ถือว่าไม่สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอยู่เสมอ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (Office of National Education Standard and Quality Assessment (Public Organization), 2015)

จากการศึกษาปัญหาสภาพปัญหาของการประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่ไม่ได้รับรองมาตรฐานจาก สมศ. พบปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ได้รับรองมาตรฐาน อาทิ การประกันคุณภาพการศึกษาขาดความต่อเนื่อง ขาดความร่วมมือในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของครู อาจารย์ และผู้เรียน ดังนั้น การส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนมีกระบวนการในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่เป็นระบบและสอดคล้องเป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 และมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ควรเป็นระบบที่มีผสมผสานกันระหว่างระบบบริหารงานคุณภาพที่ดีและการประเมินที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งระบบบริหารงานคุณภาพที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้และเหมาะสมกับทุกสถานศึกษาควรจะเป็นระบบบริหารงานวงจรคุณภาพของ Deming เนื่องจากสอดคล้องกับการทำงานของประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Office of the Vocational Education Commission, 2019a) เมื่อได้ศึกษาแนวคิดในการประเมินพบว่าประเมินที่เหมาะสมควรจะเป็นการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) เพราะเป็นการประเมินเพื่อสร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย โดยมุ่งตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Fetterman, Kaftarian, & Wandersman (2015) โดยใช้แนวคิดการศึกษามุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome based Education) ในการกำหนดเป้าหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวังไว้ Kumari & Hasteer (2018) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากสถานศึกษาอาชีวศึกษามีแนวปฏิบัติที่ดีสอดคล้องกับระบบบริหารงานวงจรคุณภาพของ Deming การศึกษามุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome based Education) การประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพ

การศึกษาจะส่งผลกระทบต่อการประกันคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

แนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จาก สมศ. ระดับดีมาก สองรอบ (รอบสอง – รอบสาม) ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 : มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ มีลักษณะอย่างไรเพื่อเป็นแบบอย่างให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนแห่งอื่นได้นำไปใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก สมศ. ในระดับดีมากในรอบสองและรอบสาม จำนวน 5 แห่ง ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 : มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้างานประกันคุณภาพ จำนวน 15 คน จากสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก สมศ. ในระดับดีมากในรอบสองและรอบสาม โดยมีคะแนนการประเมินคุณภาพภายนอก ตั้งแต่ระดับ 4.51 ขึ้นไป เป็นการเลือกแบบเจาะจง

รูปแบบการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวงจรคุณภาพของ Deming แนวคิดเรื่องการศึกษา มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome based Education) แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 โดยมีประเด็นการตามแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Office of the Vocational Education Commission, 2019b) ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย 1) การดูแลและแนะแนวผู้เรียน 2) ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3) ผู้เรียนมีสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการ หรือการประกอบอาชีพอิสระ 4) ผลงานของผู้เรียนด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์หรืองานวิจัย 5) ผลการแข่งขันทักษะวิชาชีพ 6) ผลการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ 7) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านการอาชีวศึกษา (V-NET) 8) การมีงานทำและศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา และ 9) การบริการชุมชนและจิตอาสา ดังแสดงในภาพที่ 1

แนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน; มาตรฐานด้าน
คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์

- วงจรคุณภาพของ Deming
- การศึกษามุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome based Education)
- การประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation)
- มาตรฐานการศึกษา พ.ศ.2561 (มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์)
- การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ได้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก จาก สมศ. ในระดับดีมาก
สองรอบ (รอบสอง และรอบสาม)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการหาแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ในนำไปเป็นแนวทางในการประกัน
คุณภาพภายใน : มาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีวศึกษา
พ.ศ. 2561 จำนวน 83 ข้อ แบ่งเป็น 9 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 จำนวน 11 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 2
จำนวน 10 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 3 จำนวน 14 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 5 จำนวน 11 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 6 จำนวน 9 ข้อ ตัว
บ่งชี้ที่ 7 จำนวน 5 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 8 จำนวน 7 ข้อ และตัวบ่งชี้ที่ 9 จำนวน 7 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐาน
อาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของประเด็นสัมภาษณ์ (Index of item
objective congruence : IOC) จำนวน 83 ข้อ แบ่งเป็น 9 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1 จำนวน
11 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 2 จำนวน 10 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 3 จำนวน 14 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 5 จำนวน 11 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 6
จำนวน 9 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 7 จำนวน 5 ข้อ ตัวบ่งชี้ที่ 8 จำนวน 7 ข้อ และตัวบ่งชี้ที่ 9 จำนวน 7 ข้อ
โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 ท่าน
และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งผลการตรวจสอบค่า IOC อยู่ระหว่าง
0.80 ถึง 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการที่กำกับดูแล
งานประกันคุณภาพ หรือหัวหน้างานประกันคุณภาพผ่านทางโทรศัพท์ โดยผู้วิจัยขออนุญาต
บันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ และใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 2 ชั่วโมงต่อแห่ง
โดยดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างเดือนสิงหาคม - กันยายน 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการศึกษารายละเอียดอย่างเป็นระบบโดยมีรูปแบบ (Pattern) หัวเรื่อง (Themes) ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ Suwatanpornkul (2018)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Office of the Vocational Education Commission, 2019b) ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ จำนวน 9 ข้อ ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 แห่ง พบว่า มีแนวปฏิบัติที่ดี ดังนี้

1. การดูแลและแนะแนวผู้เรียน มีแนวปฏิบัติที่ดี 3 แนวทาง คือ 1) การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามผู้เรียน โดยครู/อาจารย์และผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามผู้เรียน พร้อมทั้งมีการรายงานการมาเรียนให้ผู้ปกครองทราบ หากผู้เรียนขาดการเรียนต้องประสานไปยังผู้ปกครองโดยเร่งด่วนเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน 2) การเรียนปรับพื้นฐานก่อนการเข้าศึกษาในปีแรกของการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีฐานความรู้ที่ใกล้เคียงกัน และครู/อาจารย์ที่ปรึกษามีการกำกับ ติดตามผลการเรียนของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด หากพบประเด็นปัญหาในการเรียนให้ครู/อาจารย์ที่ปรึกษาได้ประสานกับผู้ปกครองเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน และ 3) การใช้เทคโนโลยีในการกำกับติดตามการมาเรียน การเข้าเรียน และการออกนอกสถานศึกษาหลังเลิกเรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีการสแกนบัตรนักเรียนทุกครั้งเพื่อเป็นการยืนยันการมาเรียน พร้อมทั้งให้ครูที่ปรึกษาจัดทำไลน์กลุ่มของผู้เรียนเพื่อประสานกับผู้เรียนทุกคนในห้อง รวมทั้งเป็นการกำกับติดตามการมาเรียนของนักเรียน

2. ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีแนวปฏิบัติที่ดี 3 แนวทาง คือ 1) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาให้ผู้เรียนประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละภาคการศึกษานอกเหนือจากที่สถานศึกษามีการดำเนินการอยู่แล้ว โดยมีครู/อาจารย์เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งกำกับติดตามให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนด 2) การมีส่วนร่วมของครู/อาจารย์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ครู/อาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละปีการศึกษา พร้อมทั้งแจ้งกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละปีให้ครู/อาจารย์ได้รับทราบพร้อมทั้งให้ครู/อาจารย์กำกับ ติดตามให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนด และ 3) การกำกับติดตามผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้ Student Passport สถานศึกษาจัดทำ Student Passport เพื่อให้ผู้เรียนใช้ในการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมและการทำความดี โดยครูที่ปรึกษาจะประเมินผู้เรียนว่าเกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ผ่านทาง Student Passport

3. ผู้เรียนมีสมรรถนะในการเป็นผู้ประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระ มีแนวปฏิบัติที่ดี 2 แนวทาง คือ 1) การพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการโดยการสมัครใจ สถานศึกษาเปิดรับสมัครผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ พร้อมทั้งจัดอบรมเรื่องการเป็นผู้ประกอบให้กับผู้เรียนที่มีความสนใจที่เข้าร่วมกิจกรรม และให้ผู้เรียนรวมกลุ่มเพื่อจัดทำโครงการประกอบอาชีพจำลอง พร้อมทั้งจัดหาครูพี่เลี้ยงให้กับผู้เรียนที่เพื่อช่วยในการดำเนินการโครงการ โดยสถานศึกษาจะจัดงานวันประกอบอาชีพจำลอง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำโครงการประกอบอาชีพจำลองมาดำเนินการจริง 2) การสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นผู้ประกอบการโดยการศึกษาดูงานสถานศึกษาเชิงศิษย์เก่ามาเป็นวิทยากรบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ พร้อมทั้งมีการจัด workshop ในสถานศึกษาเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ พร้อมทั้งนำผู้เรียนเข้าไปศึกษาดูงานในการเป็นผู้ประกอบ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนในการไปเป็นผู้ประกอบการ

4. ผลงานของผู้เรียนด้านนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ หรืองานวิจัย มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ สถานศึกษาจัดให้มีวิชาโครงงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการสร้างผลงานนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ หรืองานวิจัย โดยให้ผู้เรียนจับกลุ่มเพื่อดำเนินการและสถานศึกษาจัดหาครูพี่เลี้ยงเพื่อชี้แนะแนวทางในการดำเนินการให้กับผู้เรียน พร้อมทั้งจัดหาเวทีประกวดให้กับผู้เรียนทั้งในระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับชาติ ประสานกับสถานประกอบการ หน่วยงาน ชุมชน ที่มีความประสงค์จะใช้ประโยชน์จากผลงานนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ หรืองานวิจัย ของผู้เรียน

5. ผลการแข่งขันทักษะวิชาชีพ มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ ให้ครูผู้สอนดำเนินการสรรหาผู้เรียนที่มีความสามารถในการแข่งขันในรายการนั้น โดยสถานศึกษาจัดหาครูพี่เลี้ยงในการจัดทำแผน และช่วยพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความพร้อมสำหรับการแข่งขัน โดยก่อนการแข่งขันจะจัดการทดสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนเพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขในจุดที่บกพร่อง

6. ผลการประเมินมาตรฐานวิชาชีพ มีแนวปฏิบัติที่ดี 1 แนวทาง คือ การปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ สถานศึกษากำหนดให้ครูผู้สอนปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสรรถจะเป็นไปตามที่หลักสูตรรายวิชากำหนด เช่น Competency-based training Project-Based Learning พร้อมทั้งให้ครูมีการรายงานผลการเรียนของผู้เรียนให้ฝ่ายวิชาการทราบเป็นประจำทุกเดือน โดยก่อนการทดสอบมาตรฐานวิชาชีพจะมีการเตรียมความพร้อมผู้เรียน

7. ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการอาชีวศึกษา (V-NET) มีแนวปฏิบัติที่ดี 1 แนวทาง คือ การบูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการอาชีวศึกษา (V-NET) ให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนในแต่ละรายวิชาที่ได้รับโดยการบูรณาการความรู้ให้สอดคล้องกับที่จะใช้ในการทดสอบทางการศึกษาพร้อมทั้งจัดให้มีการนิเทศการสอนโดยในหนึ่งภาคเรียนจะมีการนิเทศ 2 ครั้ง แบบแจ้งล่วงหน้าและแบบไม่มีการแจ้งล่วงหน้า และเมื่อใกล้วันทดสอบจัดทำ Pretest ก่อนการทดสอบจริงเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนยังขาดความรู้ด้านใด โดยจัดให้มีตารางสอนเพิ่มเติมให้กับผู้ที่จะเข้ารับการทดสอบทางการศึกษา โดยให้ครูผู้สอนที่มีคาบว่างเข้ามาช่วยในการสอนเพิ่มเติม

8. การมีงานทำและศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ สถานศึกษาจัดทำโครงการโรงเรียนโรงงาน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้เรียนโดยใช้ประสบการณ์จากคนที่ทำงานมาเป็นครูช่วยสอนควบคู่กับครูประจำ พร้อมทั้งจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับสถานประกอบการเพื่อจัดหาทุนให้ผู้เรียนและเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาสามารถเข้าทำงานตามบริษัทที่ทำ MOU ร่วมกัน โดยผู้รับทุนสถานประกอบการจะมาเป็นผู้คัดเลือกโดยตรง และสถานศึกษาจะเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนก่อนสำเร็จการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกไปปฏิบัติงานได้ตามที่ตลาดแรงงานต้องการ

9. การบริการชุมชนและจิตอาสา มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดกิจกรรมบริการชุมชนและจิตอาสาประจำปี โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในนำเสนอโครงการเพื่อให้สถานศึกษาเข้าไปดำเนินการ พร้อมทั้งจัดหาทุนสนับสนุนในการดำเนินการจัดกิจกรรมบริการชุมชนและจิตอาสาประจำปี และจัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมบริการชุมชนและจิตอาสาประจำปี และมีการกำกับติดตามให้ครู/อาจารย์ บุคลากรและผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยให้มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม และชุมชนที่รับบริการ

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 5 แห่ง พบว่าในการดำเนินการตามประเด็น 9 ข้อ 14 แนวทางข้างต้นนั้นมีกระบวนการเป็นไปตามพหุแนวคิด ดังนี้ สถานศึกษาดำเนินการวางแผน (Plan) โดยให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม พร้อมทั้งกำหนดผลลัพธ์การประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของสำเร็จการศึกษาที่พึงประสงค์โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ หลังจากนั้น นำแผนไปปฏิบัติ (Do) เก็บรวบรวมหลักฐาน เอกสารการดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อแสดงให้เห็นความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติงาน (documenting progress) มีการกำกับติดตามประเมินผล (Check) ว่ามีการดำเนินการได้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ ทั้งประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินการและวิเคราะห์จุดเด่น และจุดควรพัฒนานำไปวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับ (Act) ไปพัฒนาสถานศึกษาพร้อมทั้งนำไปกำหนดแผนการดำเนินการในอนาคต โดยการกำหนดเป้าหมาย (setting goals) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสามารถสรุปแนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการพหุแนวคิดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงแนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพการศึกษาตามกระบวนการทวนแนวคิด

ระบบบริหารคุณภาพ PDCA	การประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation)	การศึกษามุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome Based Education)
ขั้นตอนการวางแผน (Plan) กำหนดแผนการดำเนินการของ สถานศึกษา	ผู้บริหาร ครู และบุคลากรเข้ามามี ส่วนร่วมในการกำหนดผลลัพธ์ หรือ เป้าหมายของสถานศึกษา(mission or vision) โดยนำข้อมูลจากการ ดำเนินการของปีการศึกษาที่ผ่านมา และแนวปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชนที่ได้ผลประเมิน ระดับดีมาก 2 รอบมาใช้เป็นข้อมูล ประกอบในการกำหนดผลลัพธ์ แนวทางและวิธีการในการ ปฏิบัติงาน (developing strategies)	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดผลลัพธ์ในการ ดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาในมาตรฐานด้าน คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา อาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ ใน การดำเนินการประกันคุณภาพของ สถานศึกษาอาชีวศึกษานั้น หน่วยงานต้นสังกัดได้ตั้งเป้าหมาย ให้กับสถานศึกษาไว้เบื้องต้นแล้ว
ขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ (Do) มอบหมายงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำไปดำเนินการ	ผู้ปฏิบัติงาน (ผู้บริหาร ครู บุคลากร) ดำเนินการตามแนวทาง และวิธีการในการปฏิบัติงาน ที่ กำหนดพร้อมทั้งเก็บรวบรวม หลักฐาน เอกสารการดำเนินการ อย่างเป็นระบบเพื่อแสดงให้เห็น ความก้าวหน้าและผลการปฏิบัติ (documenting progress) โดย ผู้ปฏิบัติงานทุกท่านต้องสามารถ อธิบายถึงความสอดคล้องระหว่าง หลักฐาน และเป้าหมายของการ ปฏิบัติงานได้	เมื่อกำหนดเป้าหมาย เป็นที่ เรียบร้อยแล้ว มอบหมายให้ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องนำไปดำเนินการ จัดทำแผนของตน พร้อมปฏิบัติ ตามแผนให้ทำกำหนดไว้
ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) ตรวจสอบผลการดำเนินการตาม เป้าหมายที่กำหนด พร้อมทั้ง วิเคราะห์และนำเสนอจุดแข็ง จุดที่ ควรพัฒนาของสถานศึกษาเพื่อใช้ เป็นข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป	(taking stock) เก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการที่ผ่านมาเพื่อใช้เป็น ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ โดย เริ่มจากการประเมินตนเองของ ผู้ปฏิบัติงานพร้อมวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา	จัดทำเครื่องมือในการตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนการสอนพร้อม ทั้ง ดำเนินการประเมินผลการ ดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนด ไว้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ระบบบริหารคุณภาพ PDCA	การประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation)	การศึกษามุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome Based Education)
ขั้นตอนในการให้ข้อเสนอแนะ (Act) นำผลการประเมินและผล การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ควร พัฒนาของสถานศึกษามาจัดทำเป็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนา สถานศึกษาเสนอต่อผู้บริหาร สถานศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลใน การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี ต่อไป	(planning for the future) การ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดำเนินการผ่าน เพื่อ นำไปกำหนดแผนการดำเนินการใน อนาคต โดยการกำหนดเป้าหมาย (setting goals) เป็นการกำหนด เป้าหมายจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดย นำข้อมูลจากการประเมินมาใช้ใน กำหนดกิจกรรม แหล่งทรัพยากร ขอบเขตความสามารถขององค์กร เพื่อใช้ในการดำเนินการในอนาคต	นำผลประเมินที่ได้ป้อนกลับเพื่อ นำไปพัฒนาแผนปฏิบัติงาน และ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรรายวิชา ต่อไป

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 แห่ง พบว่าสถานศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 โดยผลการประกันคุณภาพภายในมีความโดดเด่นและมีสถานศึกษามาตฐานเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นได้ว่าการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มเป้าหมายเป็นแนวปฏิบัติที่ดีสอดคล้องหลักการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (Office of National Education Standard and Quality Assessment (Public Organization), 2013) ซึ่งกล่าวไว้ว่า แนวปฏิบัติที่ดี คือ วิธีปฏิบัติหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการหรือวิชาชีพนั้น ๆ โดยมีหลักฐาน และมีการสรุปวิธีปฏิบัติหรือขั้นตอนการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่ให้หน่วยงานภายในหรือภายนอกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจากการวิเคราะห์การประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 ด้านมาตรฐานด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มเป้าหมายนั้น พบว่า มีการดำเนินการเป็นไปตามรูปแบบพหุแนวคิดซึ่งประกอบด้วยระบบบริหารงานวงจรคุณภาพของ Deming การประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) และการศึกษามุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome based Education) แนวปฏิบัติที่ดีแทบทุกข้อมุ่งเน้นการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีการผสมผสานความร่วมมือของครู/อาจารย์เป็นที่ปรึกษาและผู้ปกครองในการดำเนินการจัดกิจกรรม การกำกับติดตามผู้เรียน และการประสานงานกันอย่างเป็นระบบ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั้น จะดำเนินการเพียงบุคคลใดหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงลำพังมิได้ จึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครู/ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และผู้ปกครอง และที่สำคัญคือต้องได้รับการสนับสนุนที่ดีจากผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจะทำให้การประกันคุณภาพสถานศึกษาบรรลุ

เป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tangprapasson (2018) ที่พบว่าในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษานั้นต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพทางการศึกษาจึงจะทำให้การประกันคุณภาพการศึกษานั้นประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewchusen (2013) ที่พบว่าการประกันคุณภาพภายในโดยการประเมินเสริมพลังช่วยเหลือให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และทำให้มีการพัฒนาบุคลากรได้อย่างยั่งยืนพร้อมทั้งช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานได้ด้วยตนเองในอนาคต ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าการประกันคุณภาพการศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมาย มีระบบและขั้นตอนที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยระบบควรไม่ซับซ้อนและสามารถเข้าใจง่าย ดังจะเห็นได้จากการที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนกลุ่มเป้าหมาย จะใช้ระบบบริหารงานวงจรคุณภาพ PDCA ของ Deming เนื่องจากไม่มีความซับซ้อนและสามารถได้ข้อมูลป้อนกลับในการนำไปพัฒนาสถานศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saibut (2019) ที่พบว่ามหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยได้นำระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA มาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดสำหรับปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา คือ ภาวะผู้นำและการใส่ใจในทำประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาอาชีวศึกษาของ สมศ.และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าหากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จะส่งผลให้สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพที่เป็นไปตามมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดกำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kuparsert (2016) ที่พบว่าหากผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้จะส่งผลให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้นประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในจนเกิดแนวปฏิบัติที่ดีนั้นจะประกอบด้วยดำเนินการอย่างเป็นระบบเริ่มตั้งแต่การวางแผน (Plan) ซึ่งการวางแผนต้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประกันคุณภาพการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม และจึงนำไปปฏิบัติ (Do) โดยในการปฏิบัติงานต้องมีการกำกับติดตาม พร้อมทั้งมีการเก็บรวบรวมหลักฐานอย่างเป็นระบบมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ (Check) เมื่อดำเนินการประเมินผลการดำเนินการแล้วเสร็จต้องมีการจัดทำข้อเสนอแนะอย่างเป็นรูปธรรมในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน และนำไปกำหนดเป้าหมาย (setting goals) ในการดำเนินการในปีการศึกษาต่อไป
2. ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ประกันคุณภาพภายในได้บรรลุเป้าหมายหากผู้บริหารให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพภายในจะส่งผลให้การประกันคุณภาพบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่ของการประกันคุณภาพการศึกษาอาชีวศึกษาให้ครบทุกมาตรฐานตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561
2. ควรมีการนำแนวปฏิบัติที่ดีไปทดลองใช้ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานรอบสาม จาก สมศ. ระดับดีมาก ระดับดี และไม่ได้รับรองมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบผล

References

- Fetterman, D., Kaftarian, S., Wandersman, A. (2015). **Empowerment Evaluation Second Edition**. SAGE Publication, Inc. California.
- Kaewchusen, P. (2013). k̄anphatthanā rūpbǣp k̄anprakan khunnaphā̄p phā̄nai sathan̄ suksā̄ dōi chai k̄anpramōen bǣp sōem phalang samrap witthayālai kasē̄ læ theknōlōyī [Development of An Internal Quality Assurance Model Using Empowerment Evaluation for Agriculture and Technology Colleges]. **Social Sciences Research and Academic Journal**. 8(22), 1-14. Retrieved from [https:// so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/24672/20999](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/24672/20999)
- Kumari, M., Hasteer, N. (2018). Individual Centric Framework for Quantifiable Attainment of Career Aspirations: An Indian Perspective. **Journal of Engineering Education Transformations**, 31(3). 164-168 Retrieved From https://www.researchgate.net/profile/Madhuri_Kumari2/publication/323178101_Individual_centric_framework_for_quantifiable_attainment_of_career_aspirations_An_Indian_perspective/links/5a84960a4585159152b80704/Individual-centric-framework-for-quantifiable-attainment-of-career-aspirations-An-Indian-perspective.pdf
- Kuparsert, K. (2016). botbā̄t khō̄ng phū̄bō̄rihā̄n sathan̄ suksā̄ thī̄ khat̄ wang læ botbā̄t nā̄thī̄ patibat̄ chīng nai k̄anprakan khunnaphā̄p k̄ansuksā̄ phā̄nai tām k̄anraprū̄ khō̄ng bukkhalākō̄n khō̄ng sathan̄ suksā̄ ‘ā̄chī̄wasuksā̄ ‘ē̄kkachon khēt phū̄nthī̄ ‘amphō̄e hāt yai chāngwat song khlā [Expec and Actual Roles of College Administrators in Internal Quality Assurance as Perceived by Personnel in Private Vocational Colleges in Hatyai District Songkhla Province]. Bachelor of Education Thesis Educational Administration Hatyai University.
- Office of the Vocational Education Commission. (2019a). **lakkē̄n læ nā̄o patibatkan̄ prakan khunnaphā̄p k̄ansuksā̄** [Rules and guidelines for educational quality assurance]. Retrieved from [http://bsq2.vec.go.th/document/แนวปฏิบัติประกัน/1\(ปรับปรุง%2029%20ส.ค.61\).pdf](http://bsq2.vec.go.th/document/แนวปฏิบัติประกัน/1(ปรับปรุง%2029%20ส.ค.61).pdf)

- Office of the Vocational Education Commission. (2019b). *nǣothāṅ kāṇpramoēn khunnaphāp kāṇsuksā khōṅ sathan̄ suksā tām māttrathan̄ kāṇ ‘āchiwasuksā Phō̄.Sō̄ sōṅphanhārōjhoksip‘et chabap prapprung khrang thī sōṅ* [Guidelines for evaluating educational quality of educational institutions, according to vocational standards]. Retrieved from <http://bsq2.vec.go.th/document/แนวปฏิบัติประกัน/2.แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา%20ประจำปี%202021.pdf>
- Office of National Education Standard and Quality Assessment (Public Organization). (2013). *‘aphithān sap kāṇprakan khunnaphāp kāṇsuksā (QA Glossary)*. Bangkok: Physics Center Press LTD.,Part. *‘ēkkasān kāṇ sangkhrō phonkāṇ pramoēn khunnaphāp phāinōk rōp sām (Phō̄.Sō̄ sōṅphanhārōjhasipsī - sōṅphanhārōjhasippǣt) dān kāṇ ‘āchiwasuksā* [Synthesis document of third-round external vocational education quality assessment result]. n.p.
- Saibut, B., (2019). *krabūānkāṇ phatthanā rabop prakan khunnaphāp kāṇsuksā tām wongchōṅ PDCA khōṅ mahawitthayalai mahā chulā long kōṅ Na rāt witthayalai* [Process of developing the quality assurance system according to the PDCA cycle of Mahachulalongkornrajavidyalaya University]. *The Journal of Research and Academic*. 2(1), 39-53. From <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/178587/128708>
- Suwatanpornkul, I. (2018). *kāṇwichai thāṅkāṇ suksā : nǣokhit læ kāṇprayukchai* [Education Research Concepts and Applications]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing
- Tangprapassorn, N. (2018). *nǣo patibat thī dī nai kāṇbōrihān chatkāṇ khunnaphāp ngān wichākāṇ khōṅ rōṅgrān ‘ēkkachon nai Krung Thēp Mahā Nakhōṅ* [Good Practice In Academic Quality Administration Of Private Schools In Bangkok]. *Veridian E –Journal Silpakorn University*. 540-560. Retrieve from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/VeridianE-Journal/article/view/118619/90937>

รูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทย
กับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

BORDER SECURITY MODEL OF MAE HONG SON PROVINCE, THAILAND
AND REPUBLIC OF THE UNION OF MYANMAR

ทันตา อุยธีรทัต¹ วชรินทร์ สุทธิชัย² และสิทธิพรร์ สุนทร³

Thanta Ui-Thirathat¹ Watcharin Sutthisai² and Sitthiporn Soonthorn³

^{1,2,3} หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

^{1,2,3} Doctor of Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University, Maha Sarakham

E-mail: simmonds.p@rmu.ac.th

Received:	June 18, 2020
Revised:	August 27, 2020
Accepted:	August 27, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 3) สร้างรูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 399 คน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเชิงเส้นตรง และดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยจัดการสนทนากลุ่มกับการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย บุคคลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงตามแนวชายแดนซึ่งเลือกมาแบบเจาะจง รวม 32 คน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.43) 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 มีจำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านดินแดน ปัจจัยภายนอกประเทศ ปัจจัยด้านข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ปัจจัยด้านพลเมืองรัฐ และปัจจัยด้านกฎหมายระหว่างประเทศ และ 3) ข้อเสนอแนะจากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า รูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ประกอบด้วย 13 ปัจจัย ได้แก่ เขตแนวชายแดน นักธุรกิจ/พ่อค้า กฎหมายระหว่างประเทศ อำนาจอธิปไตย กฎหมายไทย พลเมืองรัฐ ปัจจัยภายนอกประเทศ ความมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ดินแดนความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ข้าราชการทั่วไป และที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงหน่วยงานราชการ

คำสำคัญ

ความมั่นคง แนวชายแดน แม่ฮ่องสอน ประเทศไทย เมียนมาร์

ABSTRACT

This research aimed to 1) study border level security in Mae Hong province, 2) study factors affecting the border security in Mae Hong Son province, and 3) create the border security model of Mae Hong Son province, Thailand and the Republic of the Union Myanmar. The Quantitative research samples were people living in Mae Hong Son province 399 samples. Instruments used for data collection was a 5-rating scale questionnaire with the reliability value of .96 and statistics used for data analysis consisted of frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple linear regression. The qualitative research was conducted by organizing a focus group discussion and in-depth interviewing 32 key informants who were the officials involving with border security affairs and they were selected purposively. The data were analyzed using the content analysis.

The results found that; 1) the overall level of border security in Mae Hong Son province was in overall at the high level ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.43). 2) The factors affecting the border security in Mae Hong Son province at the statistical significant level of .05 comprising 7 factors: territorial factor, external factor, security officials factors, state citizenship factor and International legal factor and 3) The information from the group discussion and in-depth interviewing was found that the border security model of Mae Hong Son province of Thailand should be consisted of 13 factors including : the borderline factor, business/merchant factor, international legal factor, sovereignty factors, Thai legal factors, state citizenship factor, external factor, unity and efficiency factor, territorial factor, cooperation and participation of general government officials and factor, security official factor, government security involving organizations.

Keywords

Security, Border, Mae Hong Son, Thailand, Myanmar

ความสำคัญของปัญหา

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาติ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะ 7 ปี โดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ได้กำหนดลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่น

หลักของชาติ ซึ่งส่งผลต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่าง ๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น “เกณฑ์สำคัญ” (Ministry of Defense, 2015)

ปัจจุบันบริบทด้านความมั่นคงของชาติมีความสลับซับซ้อน เชื่อมโยง และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาภายในและปัญหานอกประเทศมีลักษณะหลือมซ้อนกันจนไม่อาจที่จะแบ่งแยกประเด็นได้อย่างชัดเจน ทำให้ทั้งมิติภัยคุกคามและปรากฏการณ์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นกลายเป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีความจำเป็นต่อการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงและการเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้น (Office of Security Policy and Strategy, 2018)

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดในภาคเหนือของประเทศไทย มีความโดดเด่นหลายลักษณะ โดยเฉพาะสภาพภูมิประเทศที่เป็นแนวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเป็นเทือกเขาสูง และแม่น้ำ ทุกอำเภอจะมีแนวพรมแดนติดกับประเทศพม่า 3 รัฐ คือ รัฐฉาน รัฐคะยา และรัฐกอกูเล มีช่องทางธรรมชาติจำนวนมาก ประเทศพม่ายังไม่สามารถควบคุมชนกลุ่มน้อยได้ จึงยังมีการสู้รบระหว่างรัฐบาลทหารพม่าและชนกลุ่มน้อยอยู่ตลอดเวลา สภาพเศรษฐกิจสังคมความเป็นอยู่ที่ไม่เท่าเทียมเพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าประกอบกับความต้องการใช้แรงงานของภาคเกษตรกรรมภายในประเทศ จึงทำให้เกิดการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวเข้ามาขายแรงงานในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และใช้เป็นทางผ่านไปยังจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และกรุงเทพมหานคร ซึ่งแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ส่วนมากจะเป็นแรงงานไร้ฝีมือ และจะมีการเข้ามาอย่างถูกต้องและผิดกฎหมาย และนอกจากนี้ยังมีผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบที่ลี้ภัยหลบหนีเข้ามาเพื่อต้องการเดินทางไปประเทศที่สาม โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีพื้นที่พักพิงจำนวน 4 แห่ง อีกทั้งยังพบปัญหายาเสพติดที่พบในพื้นที่ ส่วนใหญ่คือ ผิ่นรองลงมาคือ ยาบ้า เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดชายแดนมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านยาวกว่า 400 กิโลเมตร ทำให้มีช่องทางเข้าออกหลายช่องทางทั้งทางบกและทางน้ำ และตามแนวชายแดนยังคงมีกำลังของชนกลุ่มน้อยเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ทำให้มีการเคลื่อนไหวของเครือข่ายยาเสพติดมากขึ้น (Mae Hong Son Provincial Administrative Organization, 2018)

ทั้งนี้ จากข้อเท็จจริงในส่วนปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ดังที่ได้กล่าวตามแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีความสลับซับซ้อน เชื่อมโยง และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาภายในและปัญหานอกประเทศมีลักษณะหลือมซ้อนกันจนไม่อาจที่จะแบ่งแยกประเด็นได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงตามแนวชายแดนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบกับที่ได้พบประเด็นปัญหาจากข้อเท็จจริงและการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นความจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ เพื่อหาวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ลดความขัดแย้ง ลดการบุกรุก ปัญหาแรงงาน ปัญหายาเสพติด ตลอดจนสร้างแนวทางในการเสริมสร้างความมั่นคงและพัฒนาแนวชายแดนให้มีความเจริญในทุกด้าน อันจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดูแลความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขสภาพเมียนมาร์อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขสภาพเมียนมาร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. รูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขสภาพเมียนมาร์มีลักษณะเป็นอย่างไร

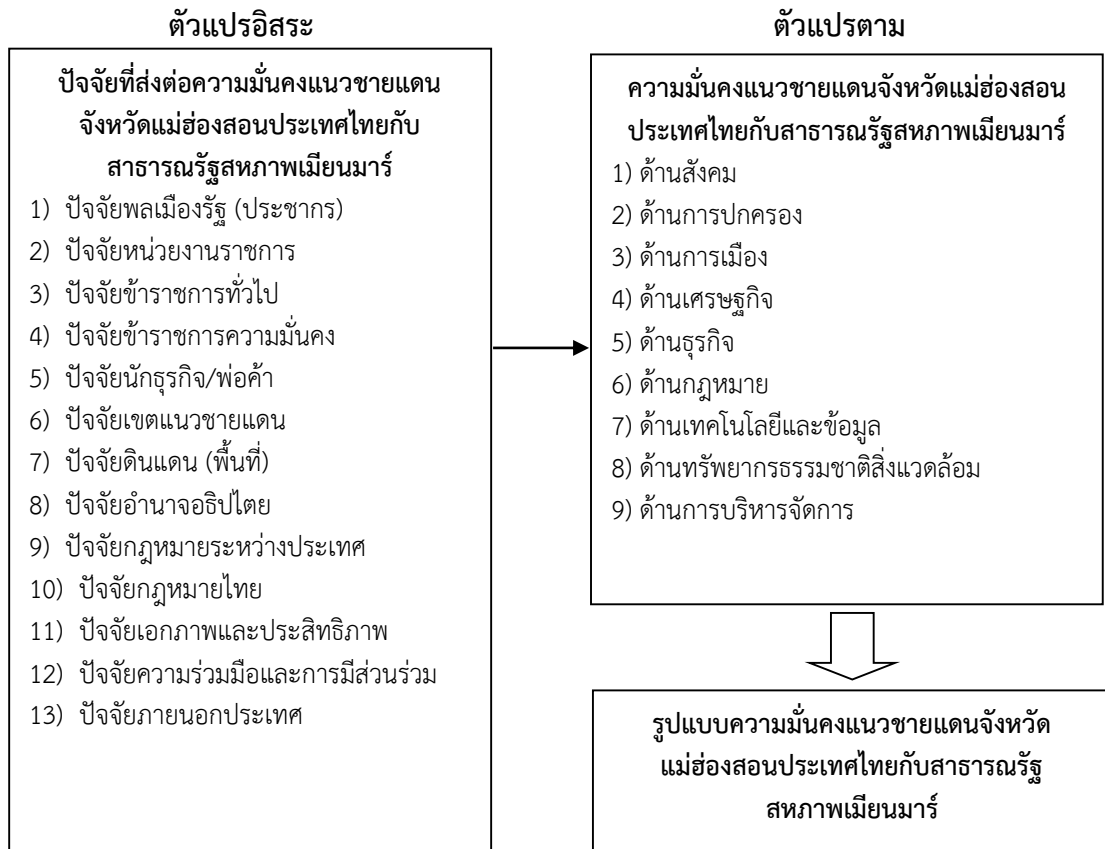
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขสภาพเมียนมาร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขสภาพเมียนมาร์
3. เพื่อสร้างรูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขสภาพเมียนมาร์

สมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้นำมาสู่การกำหนดสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้ ปัจจัยด้านพลเมืองรัฐ (ประชากร) ปัจจัยด้านหน่วยงานราชการ ปัจจัยด้านข้าราชการทั่วไป ปัจจัยด้านข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ปัจจัยด้านนักธุรกิจ/พ่อค้า ปัจจัยด้านเขตแนวชายแดน ปัจจัยด้านดินแดน (พื้นที่) ปัจจัยด้านอำนาจอธิปไตย ปัจจัยด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ปัจจัยด้านกฎหมายไทย ปัจจัยด้านความมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ปัจจัยภายนอกประเทศ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขสภาพเมียนมาร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมจำนวน 158,584 คน (Office of Registration Administration, 2019) โดยกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยได้แก่ ได้แก่ ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนทั้งสิ้น 399 คราวเรือน ซึ่งกำหนดขนาดด้วยสูตรของ Yamane (1973) และทำการแบ่งชั้นภูมิกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นสัดส่วน จำแนกตามพื้นที่ปกครองระดับอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 7 อำเภอ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างจากการแบ่งชั้นภูมิจำแนกตามอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน	27,876	70
2	อำเภอขุนยวม	13,846	35
3	อำเภอปาย	21,224	53
4	อำเภอแม่สะเรียง	36,529	92
5	อำเภอแม่ลาน้อย	23,619	59
6	อำเภอสบเมย	24,451	62
7	อำเภอปางมะผ้า	11,039	28
	รวม	158,584	399

จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายต่อไปจนครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละชั้นภูมิ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการประชุมกลุ่ม ได้แก่ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ตามแนวชายแดนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 16 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนแทนประชาชน จำนวน 2 คน โดยเลือกจากผู้ที่มีบ้านพักอาศัยใกล้แนวเขตชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มที่ 2 ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 2 คน โดยเลือกจากเจ้าหน้าที่ของจังหวัดที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคง กลุ่มที่ 3 ตัวแทนตัวแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน จำนวน 2 คน โดยเลือกจากเจ้าหน้าที่ของจังหวัดที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงตามแนวชายแดนที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ กลุ่มที่ 4 ตัวแทนเจ้าหน้าที่ทหาร จำนวน 2 คน โดยเลือกจากเจ้าหน้าที่ของจังหวัดที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงตามแนวชายแดนที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ กลุ่มที่ 5 ตัวแทนเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 2 คน โดยเลือกจากเจ้าหน้าที่ของจังหวัดที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับความมั่นคงตามแนวชายแดนที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ กลุ่มที่ 6 ตัวแทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 2 คน โดยเลือกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ กลุ่มที่ 7 ตัวแทนผู้นำท้องที่ จำนวน 2 คน โดยเลือกจากผู้นำท้องที่ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ และกลุ่มที่ 8 ตัวแทนนักธุรกิจ/พ่อค้า จำนวน 2 คน โดยเลือกจากผู้นำท้องที่ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนที่มีความรู้และประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ตามแนวชายแดนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 16 คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้สำคัญกลุ่มเดียวกันแต่ไม่ใช่บุคคลคนเดียวกัน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (1967) ซึ่งมีค่าความตรง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบบันทึกข้อสนทนาจากการประชุมกลุ่ม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจาก คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อนำเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 ตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 32 ตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติ และประมวลผลการวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเพื่อแปลผลระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน และใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวัดการกระจายตัวของข้อมูลดังกล่าว อีกทั้งยังใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Method) เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขรัฐสภาพเมียนมาร์ ส่วนข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้การสังเคราะห์ผลการประชุมกลุ่มเพื่อจัดทำเป็นรูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขรัฐสภาพเมียนมาร์ (ฉบับร่าง) และนำการสังเคราะห์รูปแบบฯ ไปทำการยืนยันโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 ตัวอย่าง สามารถสรุปได้ว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 52.630 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.880 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 40.100และส่วนใหญ่อาศัยในอำเภอแม่สะเรียง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.060

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณสุขรัฐสภาพเมียนมาร์โดยรวม และในรายด้านสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสภาพเมียนมาร์
โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับ สาธารณสุขรัฐสภาพเมียนมาร์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านสังคม	3.91	0.55	มาก
2. ด้านการปกครอง	3.76	0.65	มาก
3. ด้านการเมือง	3.62	0.63	มาก
4. ด้านเศรษฐกิจ	3.44	0.69	มาก
5. ด้านธุรกิจ	3.68	0.57	มาก
6. ด้านกฎหมาย	3.36	0.69	ปานกลาง
7. ด้านเทคโนโลยีและข้อมูล	4.50	0.63	มากที่สุด
8. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.50	0.67	มาก
9. ด้านการบริหารจัดการ	3.60	0.56	มาก
ระดับความมั่นคงแนวชายแดนฯ โดยรวม	3.71	0.43	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.710$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ความมั่นคงแนวชายแดนอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและข้อมูล ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.63) อยู่ในระดับมากจำนวน 7 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.55) รองลงมาด้านการปกครอง ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.65) ด้านธุรกิจ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.57) ด้านการเมือง ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.63) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.56) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.67) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.69) และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.69) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวม ($\hat{Y}$)

Coefficients ^a									
Method: Stepwise		Unstdz		Stdz	t	Sig.	R	R ²	R ² Adj.
		B	S. E.	Beta					
1	(Constant)	2.606	0.140	-	18.642	0.000**	0.220	0.049	0.046
	ปัจจัยด้านดินแดน (พื้นที่)	0.148	0.033	0.220	4.465	0.000**			
2	(Constant)	2.225	0.190	-	11.694	0.000**	0.262	0.069	0.064
	ปัจจัยด้านดินแดน (พื้นที่)	0.245	0.047	0.363	5.251	0.000**	-	-	-
	ปัจจัยภายนอกประเทศ	0.186	0.064	0.202	2.919	0.004*	-	-	-
3	(Constant)	2.574	0.227	-	11.330	0.000**	0.294	0.087	0.080
	ปัจจัยด้านดินแดน (พื้นที่)	0.210	0.048	0.311	4.371	0.000**	-	-	-
	ปัจจัยภายนอกประเทศ	0.197	0.063	0.214	3.111	0.002*	-	-	-
	ปัจจัยด้านข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง	0.134	0.049	0.147	2.758	0.006**	-	-	-
4	(Constant)	2.332	0.244	-	9.561	0.000**	0.320	0.102	0.093
	ปัจจัยด้านดินแดน (พื้นที่)	0.234	0.049	0.348	4.829	0.000**	-	-	-
	ปัจจัยภายนอกประเทศ	0.213	0.063	0.231	3.373	0.001**	-	-	-
	ปัจจัยด้านข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง	0.227	0.060	0.250	3.782	0.000**	-	-	-
	ปัจจัยด้านพลเมืองรัฐ	0.156	0.060	0.170	2.601	0.010*	-	-	-

ตารางที่ 3 (ต่อ)

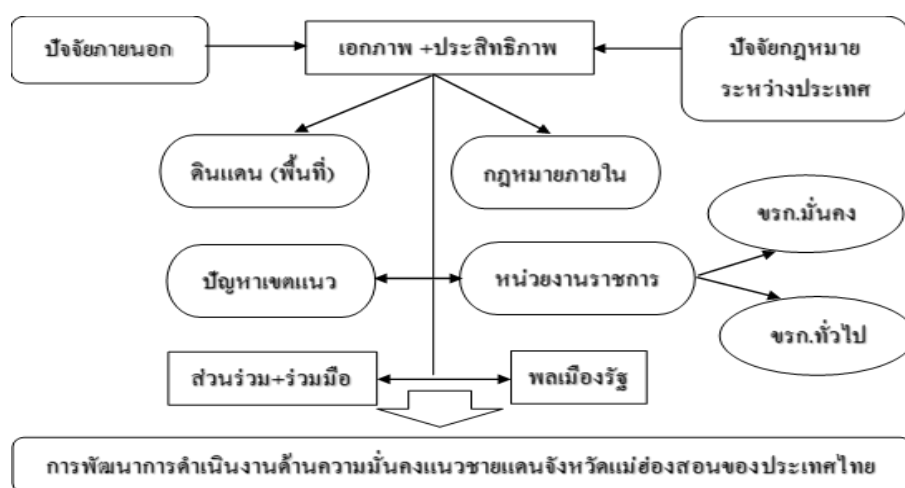
Method: Stepwise		Unstdz		Stdz	t	Sig.	R	R ²	R ² Adj.
		B	S. E.	Beta					
5	(Constant)	2.782	0.310	-	8.978	0.000**	0.339	0.115	0.103
	ปัจจัยด้านดินแดน (พื้นที่)	0.224	0.048	0.333	4.628	0.000**	-	-	-
	ปัจจัยภายนอกประเทศ	0.225	0.063	0.244	3.575	0.000**	-	-	-
	ปัจจัยด้านข้าราชการที่เกี่ยวข้องความมั่นคง	0.222	0.060	0.243	3.707	0.000**	-	-	-
	ปัจจัยด้านพลเมืองรัฐ	0.170	0.060	0.186	2.841	0.005**	-	-	-
	ปัจจัยด้านกฎหมายระหว่างประเทศ	0.135	0.058	0.118	2.331	0.020*	-	-	-

. Dependent Variable: ความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวม / ** = นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 / * = นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า จำนวนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และที่ระดับ.05 มีจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านดินแดน(พื้นที่) (X_7) ปัจจัยภายนอกประเทศ (X_{13}) ปัจจัยด้านข้าราชการที่เกี่ยวข้องความมั่นคง (X_4) ปัจจัยด้านพลเมืองรัฐ(ประชากร) (X_1) และปัจจัยด้านกฎหมายระหว่างประเทศ (X_9) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยด้านดินแดน(พื้นที่) (X_7) สามารถพยากรณ์ความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวมได้ดีที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวมในระดับต่ำมาก ($R = 0.220$) และสามารถพยากรณ์ความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวมได้อย่างถูกต้องร้อยละ 4.90 ($R^2 = 0.049$) โดยเมื่อเพิ่มปัจจัยภายนอกประเทศ (X_{13}) เพิ่มปัจจัยด้านข้าราชการที่เกี่ยวข้องความมั่นคง (X_4) เพิ่มปัจจัยด้านพลเมืองรัฐ(ประชากร) (X_1) และเพิ่มปัจจัยด้านกฎหมายระหว่างประเทศ (X_9) เข้าไปในสมการถดถอย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลฯ ทั้ง 5 ปัจจัยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวม ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และที่ระดับ.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวมในระดับต่ำ ($R = 0.339$) และสามารถพยากรณ์ความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวม เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.50 ($R^2 = 0.115$) โดยมีรูปสมการถดถอยแบบคะแนนดิบ (Unstandardized) ดังนี้ $\hat{Y}_{รวม} = 2.782 + (0.224X_7) + (0.225X_{13}) + (0.222X_4) + (0.170X_1) + (0.135X_9)$ และมีรูปสมการถดถอยแบบคะแนนมาตรฐาน (Standardized) ดังนี้ $\hat{Z}_{รวม} = 0.333 Z_7 + 0.244Z_{13} + 0.243 Z_4 + 0.186Z_1 + 0.118 Z_9$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อยและให้การสัมภาษณ์เชิงลึกในครั้งนี้ มีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ควรประกอบด้วยตัวแปรทั้ง 13 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเขตแนวชายแดน ปัจจัยด้านนักธุรกิจ/พ่อค้า ปัจจัยด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ปัจจัยด้านอำนาจอธิปไตย ปัจจัยด้านกฎหมายไทย ปัจจัยด้านพลเมืองรัฐ ปัจจัยภายนอกประเทศ ปัจจัยด้านความมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านดินแดน ปัจจัยด้านความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านข้าราชการที่เกี่ยวข้องความมั่นคง ปัจจัยด้านหน่วยงานราชการ และปัจจัยด้านข้าราชการทั่วไป เนื่องจากเห็นว่าทั้ง 13 ปัจจัยเป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ โดยผลการสังเคราะห์รูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ปรากฏดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบว่ามีประเด็นซึ่งสามารถนำไปสู่การอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการวิจัยระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ที่พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นผลมาจากการอยู่ร่วมกันของประชาชนตามแนวชายแดนซึ่งเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย โดยสังคมของประชาชนตามแนวชายแดนมีความสามัคคี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และเอื้ออาทรต่อกันและกัน อีกทั้งการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่ตามแนวชายแดน โดยการเมืองและกิจกรรมทางการเมืองตามแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ เป็นไปอย่างเสรีภายใต้ข้อกำหนดตามกฎหมาย ส่วนระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจตามแนวชายแดนก็มีความเหมาะสม ส่งผลให้ระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัด

แม่ฮ่องสอนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิเศษฐ์ ดำมาก (Dam Mak, 2017) ที่ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารสังคมเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยในอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี โดยผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหารสังคมเพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยในอำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานีโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยด้านดินแดน (X_7) และปัจจัยด้านพลเมืองรัฐ (ประชากร) (X_1) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นเพราะปัจจัยด้านดินแดนหรือพื้นที่มักจะเป็นปัญหาที่เกิดต่อเนื่องจากประเด็นปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนไม่ว่าจะเป็นทางบกและทางทะเลที่นับได้ว่าเป็นปัจจัยหลักของปัญหาความมั่นคงบริเวณแนวชายแดนและนำไปสู่การใช้กำลังทหารในการแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การขาดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายหรือละทิ้งถิ่นฐานของประชาชนในพื้นที่เขตแนวชายแดน อันเป็นผลจากการที่ดินแดน หรือพื้นที่เขตแนวชายแดนขาดความปลอดภัย และ/หรือ ขาดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวรัตน์ นิธิชัยอนันต์ (Nithi Chai Anan, 2013) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าช่องกร่างระหว่างจังหวัดสุรินทร์ ประเทศไทยและจังหวัดอุดรธานี ประเทศกัมพูชา โดยผลการวิจัยพบว่า ความมั่นคงทางด้านแนวเขตแดนส่งผลให้ประชาชนมีเชื่อมั่นในพื้นที่เขตแนวชายแดน ลดการย้ายถิ่นฐาน และมีความเชื่อมั่นในการอาศัยอยู่ และประกอบอาชีพในพื้นที่เขตแนวชายแดน

3. ปัจจัยภายนอกประเทศ (X_{13}) และปัจจัยด้านกฎหมายระหว่างประเทศ (X_9) เป็นปัจจัยที่เป็นเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่สามารถส่งผลกระทบต่อประเทศอื่น โดยเป็นเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ทั้งหลายที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งที่มีการส่งผลกระทบต่อประเทศอื่น หรือสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทระหว่างประเทศ การคุกคามความมั่นคง พฤติกรรมของประเทศมหาอำนาจ รวมถึงปัญหาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งล้วนแต่เป็นเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่สามารถส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการงานของภาครัฐ ตลอดจนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแนวชายแดนของประเทศไทยด้วยเช่นกัน โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาประสิทธิ์ ญาณบุปทีโป (Yan Pop Thi Po, 2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน: ศึกษากรณี 3 จังหวัดชายแดนอิสานใต้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การเมืองภายนอกประเทศ รวมถึงปัจจัยกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ชายแดนเพื่อความยั่งยืนของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยระดับความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งพบว่า ระดับความมั่นคงแนวชายแดนในด้านกฎหมายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อันแสดงให้เห็นว่าความมั่นคงแนวชายแดน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ในด้านกฎหมายนั้น ยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นลำดับแรกเมื่อเปรียบเทียบกับความมั่นคงแนวชายแดนในด้านอื่น ๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ควรมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย และควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับความมั่นคงตามแนวชายแดนให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่มากขึ้น

1.2 จากผลสังเคราะห์รูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการนำรูปแบบความมั่นคงแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอนของประเทศไทยดังกล่าวไปใช้เป็นฐานคติในการกำหนดแนวทางต่าง ๆ ในการพัฒนาการดำเนินที่เกี่ยวกับความมั่นคงแนวชายแดนให้มีความสอดคล้องกัน โดยการจัดโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องนั้น จะต้องใช้แนวทางของการจัดองค์กรผสมแบบ Matrix organization อย่างไรก็ตาม การจัดองค์กรผสมแบบ Matrix Organization จะเป็นลักษณะองค์กรแบบแนวนอน (Horizontal organization) แต่ก็มีข้อจำกัดของความหลากหลายและความไม่คุ้นเคยของผู้บริหารภายในองค์กร ดังนั้นจะต้องมีเครื่องมือในการบูรณาการไม่ว่าจะเป็นกฎหมายระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ โดยจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รวมถึงต้องมีการร่างกฎหมายใหม่เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินด้านความมั่นคงแนวชายแดนทั้งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่น ๆ ของประเทศไทยให้มีความครอบคลุม

2.2 ควรมีการสำรวจวิจัยถึงความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่น ๆ ของประเทศไทย ให้มีความครอบคลุม และทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของความมั่นคงในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ส่งผลให้ความมั่นคงในแต่ละพื้นที่เกิดความแตกต่างระหว่างกัน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาความมั่นคงชายแดนแบบบูรณาการในแต่ละพื้นที่จังหวัด

References

- Dam Mak, P. (2017). *konlayut k̄anbōrihān sangkhom phūā sāng khwāmmankhong ploṭphai nai ‘amphoe māe lān chāngwat pattanī* [Social Administration Strategies for Community Security in Maelan District, Pattani Province]. Master of Arts Program, Social Development Administration, Prince of Songkla University.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Harper & Row.
- Mae Hong Son Provincial Administrative Organization. (2018). *saphāp thuāpai khōng chāngwat māehōngsoṅ* [General conditions of Mae Hong Son province]. Mae Hong Son: Provincial Administrative Organization.

- Ministry of Defense. (2015). *nayōbāi khwāmmankhong hæng chat Phō.Sō. sōngphanhārōjhāsippæt-sōngphanhārōjhoksipsi* [National Security Policy 2015-2021]. Bangkok: Ministry of Defense.
- Nithi Chai Anan, N. (2013). *kānkha chāidæn bōriwēn chut phōnpron thāngkān khā chōng krāng rawāng chāngwat Surin prathet Thai læ chāngwat ‘udōn mī chai prathet Kamphūchā* [Border trading at the temporary permitted point Chong-Krang between Surin Thailand and Udonmeechai Cambodia]. *Buriram Rajabhat University Research and Development Journal*, 8(2), pp. 103-110.
- Office of Registration Administration. (2019). *sathiti læ chāmnuān prachākōn nai chāngwat mæhōngsōn Na dūan Karakadākhom Phō.Sō. chāmnaek tām ‘amphœ* [Statistics and Population in Mae Hong Son Province of July 2019]. Mae Hong Son: Department of Provincial Administration.
- Office of Security Policy and Strategy, Internal Security Operations Command. (2018). *yutthasat kōng ‘amnuāi kān raksa khwāmmankhong phāinai ratcha ‘ānāchak Phō.Sō. sōngphanhārōjhoksip-sōngphanhārōjhoksipsi* [Internal Security Operations Command Department Strategy 2017-2021]. Bangkok: Strategic Studies Center, National Institute of Defense Studies.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.
- Yan Pop Thi Po, P. (2016). *kānphatthanā withī chīwit chumchon nai phūnthī chāidæn phūā khwāmyangyūn khōng chumchon: suksā kōranī sām chāngwat chāidæn ‘Isān tai* [The Development of Community Living near the Territory for the Sustainability: A Case Study of 3 Provinces near the Cambodian Territory]. *Phut Asian Sueksa Journal*, 1(1), pp. 44-57.

การจัดการคณะเชิดสิงโตและสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

MANAGEMENT OF LION DANCE AND CREATE THAI- CHINESE
NETWORK CULTURE TO PROMOTE CREATIVE TOURISM

พชรวัฒน์ เส้นทอง¹ และมีเดียณ จูมะ²

Pacharawat Senthong and Meedian Chumat

^{1,2}อาจารย์ ประจำสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

^{1,2}Social Science for Development Faculty of Humanities and Social Sciences

Bansomdejchaopraya Rajabhat University

E-mail: tbecs52@yahoo.com

Received:	June 11, 2020
Revised:	August 13, 2020
Accepted:	August 19, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการและรูปแบบในการบริหารจัดการคณะสิงโต
ในย่านฝั่งธนบุรี 2) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมี
ประสิทธิภาพ และ 3) สร้างเครือข่ายคณะสิงโตและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ
ท่องเที่ยว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มตัวแทนหรือหัวหน้า
คณะสิงโตทั้ง 19 คณะ และผู้มีส่วนได้เสียเช่นผู้นำชุมชนในย่านธนบุรี มีการศึกษาดูงานคณะเชิดสิงโต
ฝึกอบรม และประชุมสร้างเครือข่าย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบการบริหารคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรีมี 3 แบบด้วยกัน คือ
(1) ระบบครอบครัว (2) ระบบโรงเรียน (3) ระบบชุมชน แต่ 80% เป็นระบบครอบครัว 2) แนวคิด
การบริหารงานแบบ 7M มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของคณะสิงโต ประกอบด้วย
(1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (2) การบริหารงบประมาณ (3) การจัดการ (4) การให้ข้อมูลข่าวสาร
หรือการประชาสัมพันธ์ (5) การแสดง (6) การประสานงาน หรือการประนีประนอม (7) การวัดผล
หรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 3) คณะสิงโตมีเครือข่ายใน 4 ระดับซึ่งมีลักษณะดังนี้
(1) เครือข่ายระหว่างคณะสิงโต (2) เครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้ร่วมอาชีพที่ใกล้เคียงกัน เช่น คณะงิ้ว
คณะมอญ (3) เครือข่ายระดับชาติหรือภายในประเทศ เช่น บริษัท ออแกไนเซอร์ หรือหน่วยงาน
ภาครัฐ (4) เครือข่ายระดับนานาชาติเช่นคณะสิงโตไปทำการแข่งขันหรือไปร่วมแสดงกับคณะสิงโตใน
ประเทศมาเลเซียหรือสิงคโปร์

คำสำคัญ

การจัดการคณะเชิดสิงโต การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมไทย-จีน การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

This paper serves for 1) studying the systems and methods in managing Thonburi Lion Dance Group, 2) studying the methods in managing the group in order to promote tourism efficiently, and 3) creating networks for the group and encouraging tourist active participation in all tourism activities. This research used qualitative research methods. By interviewing and discussing with the group of 19 lion dance representatives and stakeholders such as community leaders in Thonburi area. There was a study trip, training and networking meetings.

The research was found that: 1) There are 3 types of lion dance management systems in the Thonburi area: (1) Family system (2) School system (3) Community system but most 80% are family systems. 2) The 7M management concept is appropriate and consistent with the context of the Lion dance, consisting of (1) Man (2) Money (3) Management (4) Message (5) Manifest (6) Mediation (7) Measurement. and 3) The Lion dance network has 4 levels, which are as follows: 1) the network between the lion dance group (2) the network between similar professional groups, such as Chinese opera or magic group (3) National or domestic networks such as company organizer or government agencies (4) International network such as lion dance group compete or perform with lions dance group in Malaysia or Singapore.

Keywords

Management of Lion Dance Group, Thai-Chinese Cultural Network, Creative Tourism

ความสำคัญของปัญหา

การเชิดสิงโตเป็นศิลปวัฒนธรรมของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน นับว่าเป็นกิจกรรมที่มักจัดแสดงควบคู่ไปกับการเชิดมังกร ปรากฏในประวัติศาสตร์มาหลายพันปี ซึ่งรัชชัช วิกิตภูมิประเทศ (Viphatphumiprathes, 2015) กล่าวว่า การเชิดสิงโตเกิดขึ้นในราชสำนักในสมัยราชวงศ์ฮั่น (206 ปี ก่อน ค.ศ. – ค.ศ. 220) มีการพัฒนาและเผยแพร่มาสู่ประชาชนในเวลาต่อมา ทั้งนี้การเชิดสิงโตถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของจีนที่สะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างศิลปะการแสดง ศิลปะการต่อสู้ กายกรรม และความเชื่อ การเชิดสิงโตแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ สิงโตเหนือ และสิงโตใต้

การเชิดสิงโตมีการพัฒนาการมาตามลำดับจากกิจกรรมที่จัดแสดงในราชสำนัก สืบทอดกันในระดับชาวบ้านและเป็นจารีตประเพณีดั้งเดิมสู่โครงการกีฬาสมัยใหม่ ที่ให้ความบันเทิง ผ่อนคลายจน

พัฒนาไปสู่ความเป็นกีฬาเพื่อสุขภาพ (Fitness) ที่รวมเอาศิลปะการต่อสู้ การรำร่า และดนตรี เข้ามาผสมผสาน สถานการณ์การเชิดสิงโตในประเทศไทยได้พบว่าการเชิดสิงโตได้พัฒนามาเป็นกีฬาระดับนานาชาติในลักษณะของการแข่งขันการเชิดสิงโตบนเสาดอกเหมย โดย International Dragon and Lion Dance Federation ได้สร้างกติกาที่ใช้ในการแข่งขันร่วมกันระหว่างประเทศต่าง ๆ การพัฒนาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรมโดยเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมการเชิดสิงโตกับกฎกติกาของกีฬาแบบสากลเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างมาตรฐานการเชิดสิงโตให้มีความเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับร่วมกันระหว่างนานาชาติ และที่สำคัญยังทำให้วัฒนธรรมการเชิดสิงโตได้รับการอนุรักษ์สืบทอดต่อไป (Viphatphumprathes, 2015)

การเชิดสิงโตย่านธนบุรี

คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าจังหวัดนครสวรรค์เป็นต้นตำหรับหรือต้นฉบับของการแสดงศิลปวัฒนธรรมด้านนี้ มีหลักฐานระบุว่าฝั่งธนบุรีของกรุงเทพมหานคร เป็นแหล่งเริ่มต้นของวัฒนธรรมการเชิดสิงโตในไทย โดยมีการแสดงครั้งแรกในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินและเป็นการแสดงเฉพาะพระพักตร์ (Wattanaboonya, 2018) แต่พงศาวดารเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (Somdetkromphrayadamrongrachanuphap Riapriang, 1988) ระบุว่าเกิดขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 เมื่อฝ่ายองเชียงสือญวนเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่ในกรุงเทพฯ แม้ว่า หลักฐานทั้ง 2 แห่งมีความขัดแย้งกัน แต่อาจสรุปและยืนยันได้ว่าการเชิดสิงโตเกิดขึ้นครั้งแรกในฝั่งธนบุรีหรือเมืองหลวงของประเทศไทย ในปัจจุบัน

ฝั่งธนบุรีโดยเฉพาะย่านตลาดพลู ได้ปรากฏศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการแสดงสิงโตหลายอย่าง เช่น พบช่างทำหัวสิงโตและมังกร พบชุดคณะสิงโตที่ตากไว้หน้าบ้าน พบสิงโตประจำศาลเจ้า รวมไปถึงคณะสิงโตและมังกรทั้งเล็กใหญ่หลายสิบคณะ แต่ละคณะจะมีนักแสดงไม่ต่ำกว่า 30-40 คน หรือมากกว่า 150 คน เช่น คณะศิษย์ลูกหัชฌมกลมีจำนวนนักแสดงและนักดนตรีรวมกันทั้งหมด 150 คน ถือว่าเป็นคณะสิงโตที่ใหญ่มาก ถ้ามีการแสดงมังกรจะมีความยาวถึง 80 เมตร จะใช้คนแสดงถึง 500 คน ดังนั้นถ้านับนักแสดงคณะเชิดสิงโตทั้งหมดทั้ง 19 คณะในย่านธนบุรี อาจมีผู้แสดงถึง 800-900 คน (Wattanaboonya, 2018) โดยแต่ละคณะล้วนมีประวัติการกำเนิดและดำเนินการคณะแตกต่างกัน และได้พบประเด็นปัญหาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในครั้งนี้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

คณะเชิดสิงโตย่านธนบุรีมีความเข้มแข็งและสามารถอนุรักษ์ศิลปะการแสดงนี้เป็นเวลากว่า 200 ปี แต่จากการลงพื้นที่ได้พบปัญหาหลายอย่างเช่น 1) การจัดการคณะสิงโตในปัจจุบันยังเป็นการจัดการแบบครอบครัว ไม่มีรูปแบบการจัดการที่ชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ไม่เกิดประสิทธิผลเต็มที่ 2) คณะเชิดสิงโตไม่ค่อยมีงานแสดง ส่วนใหญ่แล้วได้รับการว่าจ้างเดือนละ 1 ครั้ง 3) ปัญหาเรื่องภาพลักษณ์ ที่คนส่วนใหญ่มองว่าคณะสิงโตเป็นแก๊งมาเฟีย ตีดยาเสพติด ร่ำรวยขอเงิน การแต่งตัวไม่สะอาด 4) ขาดการดูแลสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือช่วยเหลืออย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม 5) ขาดการรวมตัวจัดตั้งในลักษณะเครือข่ายหรือความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ

มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ 6) ขาดสถานที่ฝึกซ้อม โดยคณะสังคีตส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในวัด ข้างวัด (ปัจจุบันถูกห้าม) ที่ว่างใต้สะพานหรือใต้ทางด่วนในการฝึกซ้อม

งานวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมการจัดการ คณะเชิดสิงโตให้มีศักยภาพทัดเทียมกับนานาชาติ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเงินให้คงอยู่คู่ ตลอดจนสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่คณะเชิดสิงโต และสนับสนุนให้คณะสิงโตเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมท่องเที่ยว ในย่านฝั่งธนบุรี ซึ่งจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบและรูปแบบในการบริหารจัดการคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อสร้างเครือข่ายคณะสิงโตและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพราะเป็นวิธีที่เหมาะสมกับบริบทของงานวิจัยนี้ จากนั้นก็ลงพื้นที่เก็บข้อมูลวิจัยตามประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ เมื่อได้ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาคำตอบเบื้องต้น โอกาสและอุปสรรคในการบริหารจัดการคณะสิงโต ขั้นตอนต่อมาคือการถอดบทเรียนการบริหารจัดการคณะสิงโตที่มีการบริหารจัดการที่ดี (Best Practice) โดยผู้วิจัยได้นำคณะสิงโตย่านฝั่งธนบุรี 3 คณะไปศึกษาดูงานที่จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตให้มีประสิทธิภาพ เมื่อได้ข้อมูลจากการศึกษาดูงาน การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และการทำสนทนากลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจึงจัดทำคู่มือประกอบการอบรมเรื่องการบริหารจัดการคณะสิงโต

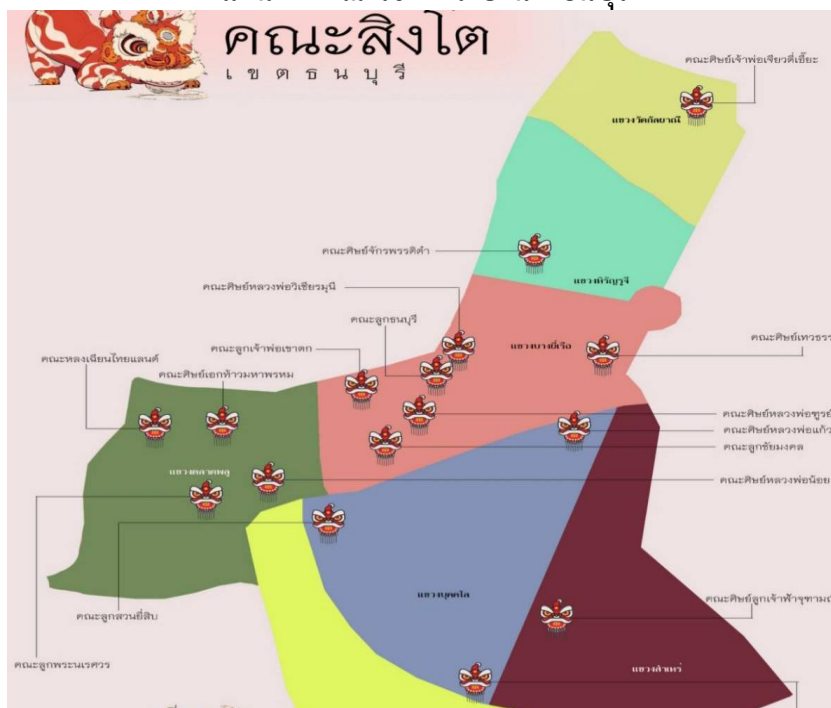
ขั้นตอนทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นเป็นขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นขั้นตอนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของโครงการนี้ คือ การอบรมให้ความรู้ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยการอบรมนั้นผู้วิจัยจะคัดเลือกคณะสิงโตจำนวน 5 คณะเพื่อมาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการคณะสิงโตให้มีประสิทธิภาพ จากนั้นก็ทำการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างเครือข่ายคณะสิงโตย่านฝั่งธนบุรี อีกทั้งร่วมกันออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น และสุดท้ายคือการนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะสิงโตย่านฝั่งธนบุรีให้ดีขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ คณะเชิดสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี 19 คณะ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลเฉพาะหัวหน้าคณะเชิดสิงโตและสมาชิกในคณะ ๆ ละไม่เกิน 5 คน โดยสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารคณะ รวม 70 คน

แผนที่ตั้งคณะเซคตีสึงโตย่านฝั่งธนบุรี

ที่มา : Wattanaboonya (2018)

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัย แยกผลการค้นพบตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบและรูปแบบการบริหารจัดการภายในคณะสิงโต

จากการลงพื้นที่ฯ คณะผู้วิจัยพบระบบ (System) การบริหารจัดการ 3 ระบบ คือ 1) ระบบครอบครัวหรือธุรกิจครอบครัว 2) ระบบการจัดการของชุมชนหรือแบบชุมชน 3) ระบบโรงเรียน ซึ่งแต่ละระบบมีรายละเอียดดังนี้

ระบบครอบครัว หรือธุรกิจครอบครัว

คณะสิงโตส่วนใหญ่ 80% มีการบริหารงานแบบครอบครัว คืออยู่แบบครอบครัว สมาชิกส่วนใหญ่เป็นบุคคลในเครือญาติในละแวกชุมชนเดียวกัน สาเหตุที่เอาญาติพี่น้องมาแสดงเพราะว่ากล่าวตักเตือนกันได้ หากไม่ได้เป็นสมาชิกในครอบครัว ถ้ามีการกล่าวตักเตือนไปอาจเกิดปัญหาได้ แม้เด็กในชุมชนที่ไม่ได้เป็นญาติเข้าเป็นสมาชิกด้วย แต่เป็นเด็กที่รู้จักมักคุ้นกัน ว่านอนสอนง่าย

กล่าวได้ว่า คณะสิงโตส่วนใหญ่มีระบบการบริหารงานแบบครอบครัว เหมือนญาติพี่น้อง การบริหารจัดการคณะแบบไม่เป็นทางการ บริหารจัดการไปตามสถานการณ์ เช่น รายได้จากการแสดงได้มาเท่าไร ก็จ่ายค่าแสดงตามความสำคัญของตัวแสดง และเป็นค่าใช้จ่ายภายในบ้าน เก็บบางส่วนไว้เป็นค่าบำรุงอุปกรณ์เครื่องมือในการแสดง ตลอดถึงค่ารักษาพยาบาล หากประสบอุบัติเหตุจากการฝึกซ้อมหรือการแสดง ถ้าสมาชิกคนใดขัดสนเรื่องเงินทองจับจ่ายใช้สอย หัวหน้าคณะก็จะให้การช่วยเหลือตลอด ซึ่งถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คณะสิงโตอยู่รอดและอนุรักษ์การแสดง ศิลปวัฒนธรรมประเพณีนี้มาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันการแสดงของคณะสิงโตไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของคนจีนเพียงอย่างเดียวแต่มีเป้าหมายทางธุรกิจด้วย แต่ระบบนี้จะเน้นการบริหารงานตามหลักการทฤษฎีทางธุรกิจ คณะผู้วิจัยพบว่า มีคณะศิษย์ลูกหามาสมัคร ที่มีการบริหารงานงานคล้ายกับแบบธุรกิจครอบครัวมากที่สุด มีการใช้แนวคิดการตลาด 4 P มาบริหารงาน คือ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) การแสดงต้องมีคุณภาพ สร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้า 2) ราคา (Price) มีความเหมาะสมกับชุดการแสดง คณะมีชุดการแสดงที่หลากหลาย ทั้งชุดเล็กชุดใหญ่ ระยะเวลาในการแสดง ขึ้นอยู่กับผู้จ้างงานว่าต้องการแบบไหน 3) สถานที่ (Place) การฝึกซ้อมอยู่ใกล้ที่ตั้งของคณะ อยู่ในชุมชน ทำให้มีความสะดวกต่อการฝึกซ้อมสามารถฝึกซ้อมได้ทุกวัน และสามารถควบคุมการฝึกซ้อมได้อย่างใกล้ชิด 4) การส่งเสริม (Promotion) ให้ลูกค้าเป็นประจำ คือ การแถมการแสดงสิงโตชุดเล็ก ๆ หรือมีการแถมการแสดงมังกรด้วยให้ (หรือกล่าวได้ว่าจ้างแสดงสิงโต ได้มังกรเป็นของแถม จ้างแสดงมังกรได้เชิดสิงโตเป็นของฝาก)

ระบบโรงเรียนหรือชมรม

คณะผู้วิจัยพบว่า บางคณะใช้ระบบโรงเรียนหรือชมรมในโรงเรียน เช่นคณะหลงเทียนไทย แลนด์มีระบบคัดเลือกคนเข้ามาเล่นในคณะ โดยการเปิดชมรมในโรงเรียนวัดนวลนรดิศ มีการคะแนนในวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น มีรุ่นพี่รุ่นน้อง ถ่ายทอดกันต่อไปเรื่อย ๆ ผู้นำฝึกสอน ก็เป็นศิษย์ของรุ่นนั้น ๆ ใช้ระบบ หลักสูตร อุปกรณ์ที่ทางผู้ฝึกสอนจากประเทศสิงคโปร์เขาเลือกให้ และมีการปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยนิสัยหรือความต้องการของคนไทย

ระบบการจัดการของชุมชน

สิงโตหลาย ๆ คณะมีการจัดการด้วยชุมชน คือคนในชุมชนก่อตั้งคณะฯ และรวบรวมสมาชิกในชุมชน มีการตั้งชื่อคณะตามชื่อวัด หรือชื่อหลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดหรือพระที่เคารพนับถือ ระบบการจัดการแบบชุมชนอยู่ได้ไม่นานและมีไม่มาก เนื่องจากจะมีความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากรายได้ของการแสดง คณะผู้วิจัยพบว่า ระบบการจัดการแบบชุมชนอยู่ในระบบการจัดการแบบครอบครัวอีกครั้งหนึ่ง หมายถึงคนที่คนในครอบครัวมีการก่อตั้งคณะและรุ่นลูกก็มีการสืบสานต่อ แต่ก็เอนักแสดงจากชุมชน ซึ่งระบบปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นแบบนี้ คือมีการบริหารงานแบบครอบครัว หัวหน้าคณะเป็นคนในครอบครัว แต่สมาชิกคณะเป็นคนในชุมชน และบางครั้งชุมชนก็ร่วมบริหารหรือวางแผนด้วย

2. แนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้วิจัยได้นำทฤษฎี 7 M มาใช้ เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่สอดคล้องกับบริบทของการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1) **การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Man)** การบริหารคนหรือสมาชิกมีองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น (1) การรับสมัคร ต้องมีการประเมินพฤติกรรม ความสามารถ และนิสัยใจคอต่าง ๆ รวมทั้งต้องสืบประวัติให้ดีกว่าก่อนรับเข้าเป็นสมาชิก (2) ต้องวางคนให้เหมาะกับงาน เช่น คนตัวเล็กควรอยู่ด้านบนในกรณีที่มีการแสดงต่อตัวหลายชั้น คนตัวใหญ่ต้องอยู่ด้านล่างเพื่อรับน้ำหนัก อีกทั้งต้องดูที่ความสามารถในการแสดง เพราะการแสดงมีหลายแบบ แต่ละคนชอบและถนัดต่างกัน (3) เน้นย้ำเรื่องความซื่อสัตย์ ไม่ลักขโมย การที่คณะสิงโตต้องเข้าไปแสดงตามบ้านต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้มีทรัพย์สินมีค่า สุ่มเสี่ยงจะถูกขโมยโดยง่าย ดังนั้นการเน้นย้ำการไม่ลักขโมยมีความซื่อสัตย์ ฯ

2) **การบริหารงบประมาณ (Money)** คณะสิงโตจำเป็นต้องมี 1) การบริหารงบประมาณอย่างละเอียด เช่น ราคาชุดการแสดง แต่ละคณะจะมีชุดการแสดงที่หลากหลายขึ้นอยู่กับค่าจ้าง 2) การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่สมาชิก การจ่ายค่าจ้างตามความสามารถของนักแสดง เนื่องจากการแสดงมีความเสี่ยงเกิดอุบัติเหตุ คนที่ต้องใช้แรงมากน้อยก็ต้องได้รับค่าจ้างมากกว่าคนที่ใช้แรงน้อยกว่า เป็นต้น 3) การรับงานผ่านบริษัท ออแกไนเซอร์ ต้องมีการตกลงราคาให้ดี มีการแต่งกายเรียบร้อย มาตรฐานเวลา จะทำให้มีงานจากบริษัท ออแกไนเซอร์ แต่การรับงานผ่านบริษัทฯ ก็มีข้อเสีย คือ การหักเปอร์เซ็นต์ 4) สปอนเซอร์หรือผู้สนับสนุน การมีสปอนเซอร์มีทั้งข้อดีและข้อเสียคล้าย ๆ กับการรับงานผ่านออแกไนซ์ เพราะการมีสปอนเซอร์จะทำให้คณะสิงโตได้รับการสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ รวมถึงได้รับงานจากเครือข่ายของสปอนเซอร์ดังกล่าว แต่บางครั้งอาจไม่สามารถรับงานอื่นได้ในกรณีที่สปอนเซอร์ต้องการให้ไปจัดแสดงในงานของสปอนเซอร์

3) **การจัดการ (Management)** จากการลงพื้นที่พบว่า ถ้าคณะใดที่หัวหน้าคณะสิงโตมีการศึกษาจะมีการบริหารจัดการที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ เพราะได้นำความรู้ด้านการบริหารมาพัฒนาคณะ ก็ส่งผลทำให้คณะนั้นมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และงานจัดแสดงมากกว่าคณะอื่น ฯ

4) **การให้ข้อมูลข่าวสาร หรือการประชาสัมพันธ์ (Message)** หลายคณะมีการใช้เทคโนโลยีหรือโซเชียลมีเดียในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างรวดเร็ว แต่รูปแบบการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปากยังคงใช้ได้ การแสดงงานการกุศลต่าง ๆ ก็ถือเป็นการประชาสัมพันธ์อีกแบบหนึ่ง ดังนั้นคณะสิงโตควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อที่จะสามารถนำเสนอความสามารถของตนเองให้คนทั่วไปได้เห็นมากที่สุด

5) **การแสดง (Manifest)** คณะผู้วิจัยพบว่าคณะสิงโตมีการพัฒนารูปแบบการแสดงเทคนิค วิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างความแตกต่างหรือสร้างความบันเทิงให้แก่ลูกค้าเป็นอย่างมาก หลายคณะพัฒนาจากสิงโตพื้นไปสู่สิงโตกายกรรม (กระโดดเสาดอกเหมยหรือต่อตัว) เพิ่มความหวาดเสียวตื่นเต้น รวมทั้งมีการนำรูปแบบการแสดงจากต่างประเทศ เช่น คณะหลงเทียนมีการนำรูปแบบการแสดงจากประเทศสิงคโปร์เข้ามา ทำให้มีความแตกต่างจากคณะอื่น ฯ เป็นต้น

6) **การประสานงาน หรือการประนีประนอม (Mediation)** คณะผู้วิจัยพบว่า การประนีประนอมกัน การแบ่งปันกัน (งานแสดง) เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถทำให้คณะสิงโตอยู่ร่วมกันได้

การที่มีบริษัทอแอกไนเซอร์เข้ามาเป็นคนกลางในการจัดหางานแก่คณะสิงโตถือเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาเรื่องการตัดราคาได้ เพราะจะมีการตกลงกับผู้ว่าจ้างอย่างชัดเจน ลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดปัญหาหลาย ๆ อย่าง เพราะบริษัทฯ จะตรวจสอบข้อมูลคณะสิงโตหรือคุณภาพก่อนที่จะส่งงานให้กับผู้ว่าจ้าง หากเกิดปัญหา ผู้ว่าจ้างสามารถที่จะเรียกร้องความเสียหายจากบริษัทอแอกไนเซอร์ ได้

7) การวัดผลหรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Measurement) คณะผู้วิจัยพบว่า คณะสิงโตได้ทำการประเมินตนเองใน 3 ลักษณะคือ 1) ประเมินจากการนำมาใช้ซ้ำ หรือมีการว่าจ้างจากผู้ว่าจ้างคนเดิมให้มาแสดงอีกครั้งในโอกาสหน้า เป็นการบ่งบอกว่า การแสดงของคณะเรา (สิงโต) มีคุณภาพ 2) มีการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ สะท้อนถึงคุณภาพ หรือผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้อย่างดี เกิดจากการพูดปากต่อปาก 3) ได้รับรางวัลจากการแข่งขันระดับประเทศหรือระดับนานาชาติ คณะสิงโตบางคณะมีความปรารถนาที่จะเข้าร่วมการแข่งขันระดับนานาชาติ ถ้าได้รับรางวัลกลับมาถือเป็นความภาคภูมิใจ สร้างชื่อเสียงให้กับคณะ รางวัลจากการแข่งขันในระดับชาติหรือระดับนานาชาติย่อมเป็นตัวการันตี หรือตัวชี้วัดที่ดีที่จะบอกว่า คณะสิงโตมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดและจะส่งผลต่อการมีงานแสดงในอนาคต

3. การสร้างเครือข่ายคณะสิงโตและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คณะสิงโตกลุ่มตัวอย่างในประเด็นเครือข่าย (Network) พบว่า เครือข่ายมี 4 ระดับ คือ 1) เครือข่ายในระดับคณะสิงโตด้วยกัน 2) เครือข่ายผู้ร่วมอาชีพที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน 3) เครือข่ายระดับชาติหรือภายในประเทศ และ 4) เครือข่ายระดับนานาชาติ แต่ละระดับสรุปได้ว่า

1. เครือข่ายในระดับคณะสิงโตด้วยกัน พิจารณาและวิเคราะห์จากคณะสิงโตแต่ละคณะที่แยกออกไปจัดตั้งเป็นคณะใหม่ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างกันก็ยังมีอยู่ หากคณะใดคณะหนึ่งมีงานแสดง แต่อีกคณะไม่มีงานก็สามารถติดต่อ ร้องขอนักแสดงจากอีกคณะหนึ่งได้ คณะใหญ่ ๆ ที่มีสมาชิกรักแสดงจำนวนมาก เมื่อมีงานแสดงมากกว่าหนึ่งงานในบางวันก็สามารถแยกเป็นกลุ่มคณะเล็ก ๆ พร้อมกับสมาชิกในคณะจำนวนหนึ่งไปงานแสดงตามที่คุณว่าจ้างต้องการได้ หรือหากนักแสดงไม่พอก็สามารถขอหรือเรียกเอานักแสดงจากคณะอื่น ๆ ที่รู้จักซึ่งอาจเรียกว่าเป็นเครือข่าย แต่ไม่ใช่เครือข่ายที่เป็นทางการนัก

2. เครือข่ายผู้ร่วมอาชีพที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน หมายถึงกลุ่มบุคคลหรือคณะที่ประกอบอาชีพงานแสดงด้วยกัน เช่น คณะจิ้ง คณะมายากล หรือบริษัทจัดงานแสดง เป็นต้น ดังเช่นพบว่าคณะสิงโตบางคณะมีงานแสดงในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือผ่านทางคณะสิงโตทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือบางครั้งติดต่อผ่านคณะจิ้งหรือหัวหน้าคณะแนะนำ ฝากงานแสดง เชิดสิงโตมาด้วย เป็นต้น

3. เครือข่ายระดับชาติหรือภายในประเทศ สมาคมสหพันธ์วิชาชีพแห่งประเทศไทยเป็นสมาคมหลักที่ดูแลคณะสิงโต มีบทบาทหลักในการจัดการแข่งขันการแสดงสิงโตแห่งชาติ ซึ่งจะมีการแข่งขันปีละ 4 ครั้ง คือ การแข่งขันชิงแชมป์แห่งประเทศไทย การแข่งขันกีฬาแห่งชาติ การแข่งขันกีฬายาวชนแห่งชาติ และการแข่งขันกีฬานักเรียนแห่งชาติ สมาคมสหพันธ์ฯ มีความต้องการที่จะเข้ามาดูแลและ

จัดระเบียบคณะสิงโตต่าง ๆ แต่ก็มีปัญหาและอุปสรรคหลาย ๆ อย่าง เช่น คณะสิงโตส่วนใหญ่ไม่ยอมรับเนื่องด้วยมีการเก็บค่าสมาชิก แต่ก็มีคณะสิงโตบางส่วนเห็นด้วยและยอมเป็นเครือข่ายภายใต้สมาคมสหพันธ์ฯ

4. เครือข่ายระดับนานาชาติ คณะสิงโตในไทยหลายคณะมีลักษณะเป็นเครือข่ายกับสิงโตหรือสมาคมสิงโตในประเทศมาเลเซียหรือสิงคโปร์ เช่น คณะหลงเฉียนไทยแลนด์ ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมหลงเฉียนจากประเทศสิงคโปร์ โดยสมาคมนี้ส่งอาจารย์มาฝึกสอน รวมถึงให้ความรู้ทั้งเรื่องกฎเกณฑ์ กติกา เทคนิคการแสดงเชิดสิงโต เป็นต้น ประมาณปีละ 4-5 ครั้ง เริ่มมาสอนตั้งแต่ปี 2558 จนถึงปัจจุบัน จุดประสงค์ในการสนับสนุนคณะสิงโตในประเทศไทยเนื่องจากการยกระดับคณะสิงโตไทยให้มีความเป็นสากล และต้องการสร้างเครือข่ายคณะสิงโตในประเทศไทยให้มากขึ้นด้วย แต่แต่ละปีสมาคมสิงโตจากประเทศสิงคโปร์ได้ให้การสนับสนุนแก่คณะสิงโตในประเทศไทยหลายคณะ

อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ระบบและรูปแบบในการบริหารจัดการคณะสิงโตในย่านฝั่งธนบุรี

คณะผู้วิจัยได้พบว่า คณะสิงโตบริหารจัดการโดยระบบครอบครัว กล่าวคือสมาชิกในคณะสิงโตส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มาจากครอบครัวเดียวกัน กลุ่มเครือญาติ หรือเป็นบุคคลในละแวกชุมชน สาเหตุที่ใช้ระบบครอบครัวหรือเครือญาติ เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกและง่ายต่อการฝึกหัด เพราะหากเป็นบุคคลจากครอบครัวอื่น หากหัวหน้าคณะสิงโตแนะนำอาจหงุดหงิดหรือโกรธหรือเมื่อนักแสดงคนนั้นเก่งและมีความสามารถมากขึ้น อาจลาออกจากคณะหรือไปร่วมกับคนอื่นจัดตั้งคณะสิงโตใหม่ขึ้นมาแข่งกับคณะเดิม เป็นต้น แต่เมื่อคณะผู้วิจัยศึกษาและสังเกตจากที่มาของแต่ละคณะสิงโต กลับพบว่าหลายคณะล้วนแยกออกมาจากคณะดั้งเดิมทั้งสิ้น ทั้งที่หัวหน้าคณะที่แยกตัวออกมาตั้งคณะใหม่ก็เป็นญาติพี่น้องหรือเครือญาติกับเจ้าของคณะเดิม แต่อาจเรียกว่าแยกออกมาเป็นเครือข่าย (Network) ของคณะเดิมหรือเครือข่ายของกันและกันซึ่งมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีระบบ (Stichweh, 2011) ที่กล่าวว่าระบบคือการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นของส่วนที่สัมพันธ์กันและพึ่งพาซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นธรรมชาติหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น

นอกจากจะเป็นเครือญาติที่มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นแล้ว คณะสิงโตที่เปิดรับสมาชิกจากระบบรุ่นพี่ รุ่นน้องในโรงเรียน ก็สัมพันธ์กับทฤษฎีนี้เช่นกันเพราะทฤษฎีระบบแบบสหวิทยาการกล่าวว่า ทุกระบบถูกกำหนดโดยขอบเขตเชิงพื้นที่ และเวลาของมัน ระบบได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมภายนอก สามารถอธิบายระบบโดยโครงสร้าง วัตถุประสงค์ ธรรมชาติ หรือการทำงานของมัน ในแง่ของผลกระทบ การเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่งของระบบมักจะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นทั้งระบบโดยมีรูปแบบพฤติกรรมที่คาดการณ์ได้ สำหรับระบบที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และปรับตัวด้วยตนเอง การเติบโตและการปรับตัวในเชิงบวกขึ้นอยู่กับว่าระบบนั้นปรับสภาพแวดล้อมได้ดีเพียงใด บางระบบทำงานเพื่อสนับสนุนระบบอื่นเป็นหลัก โดยช่วยในการบำรุงรักษาระบบอื่น หรือเพื่อป้องกันความล้มเหลว ดังนั้นเป้าหมายของทฤษฎีระบบคือ การค้นหาพลวัต (Dynamics) ค้นหาข้อจำกัดเงื่อนไข และหลักการของระบบ (Beven, 2006)

การศึกษาได้พบว่า คณะสิ่งใดหลายคณะมีระบบและพลวัตร (Dynamics) ของตนเองทั้งใน ส่วนของการรับสมาชิก การแสดงสิ่งใดตลอดถึงระบบการสร้างคติความเชื่อต่อการแสดงเชิดสิ่งใด เป็นต้น ผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมเข้ากับความเชื่อยุคใหม่ นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้กับการแสดง การใช้กลยุทธ์การตลาด การประชาสัมพันธ์เข้ามาช่วย สามารถสื่อสารกับผู้จ้าง ผู้ชมและผู้แสดง ระหว่างกันมากขึ้น

แม้ว่าจะมีรูปแบบและระบบการรับสมาชิกแตกต่างกันบ้าง แต่ส่วน (สมาชิกและหัวหน้า คณะ) มีความเกี่ยวข้องและพึ่งพาอาศัยกันและกัน เช่นกรณีสมาชิกคณะสิ่งใดถือหัวสิ่งใดเดินเรียไร ทำ ให้ภาพลักษณ์คณะสิ่งใดตกต่ำ แต่หัวหน้าคณะฯ ก็ไม่สามารถทำอะไรหรือแก้ไขปัญหานี้ได้เพราะหาก ต่ำหนิหรือไล่ออกจากคณะฯ จะส่งผลกระทบเมื่อมีงานแสดงหรืออาจไปร่วมกับบุคคลอื่นจัดตั้งคณะ ใหม่ หัวหน้าคณะสิ่งใดจะต้องมีความยืดหยุ่น พยายามปรับความสมดุลในคณะอย่างเต็มที่ แม้กระทั่ง เรื่องการจ่ายค่าตอบแทนในการแสดง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Stichweh (2011) ที่ว่า ด้วยองค์ประกอบของระบบว่า 1) ระบบ คือ นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นประกอบด้วยส่วนที่เกี่ยวข้องและ พึ่งพาซึ่งกันและกัน 2) ระบบ คือ ขอบเขตที่กำหนดระบบ และแยกความแตกต่างจากระบบอื่น ๆ ใน สภาพแวดล้อม 3) ระบบ คือ ความสมดุลที่มีความยืดหยุ่นต่อปัจจัยภายนอก แต่ก็สามารถรักษาล ักษณะสำคัญของระบบตนเองได้ 4) ระบบ คือ การปรับตัวเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงภายในที่จำเป็น และสามารถปกป้องตัวเองจากสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ 5) ระบบ คือการพึ่งพาซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 6) ระบบคือการตอบสนอง กระบวนการที่ระบบแก้ไขตัวเองตามปฏิกิริยาจากระบบอื่น ๆ ในสภาพแวดล้อม

คณะสิ่งใดมีความเชื่อว่า กรณีที่สมาชิกจากบางคณะถือหัวสิ่งใด เดินเรียไรตามถนน ชุมชน หรือตลาด กระทบต่อภาพลักษณ์ของคณะสิ่งใดโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษา ของ Sanguannam (2002) ที่พบว่า แต่ละองค์ประกอบของระบบจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กันหรือ มีผลกระทบต่อกันและกัน (The Entities Model) หมายความว่าถ้าองค์ประกอบของระบบตัวใดตัว หนึ่งเปลี่ยนไป ก็จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนขององค์ประกอบตัวอื่นด้วย เพราะทฤษฎีระบบจะมอง ทุก ๆ อย่างในภาพรวมของทุกองค์ประกอบ มากกว่าที่จะมองเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ

คณะสิ่งใดอาศัยปัจจัย/ทรัพยากรการบริหารหลายด้าน เช่นบุคลากร (Man) สมาชิก ในคณะเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนงานแสดงสิ่งใด งบประมาณ (Money) ที่จัดหาขึ้นขึ้นมาเอง แสวงหา วัสดุอุปกรณ์ (Materials) เพื่อการจัดการแสดงที่ร่วมหรือทันสมัยมากขึ้น การบริหารจัดการ (Management) และแรงจูงใจ (Motivations) ทั้งที่เป็นเรื่องค่าจ้าง ค่าตัวสมาชิกนักแสดง

แต่ละคณะมีสถานะเป็นองค์การกลุ่มแบบธรรมชาติ (Natural System Perspective) เป็น การรวมกลุ่มของปัจเจกชนซึ่งสมาชิกมีผลประโยชน์ร่วมกันและทำกิจกรรมร่วมกัน ที่ทำให้คณะสิ่งใด และระบบดำรงอยู่ โดยมีโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการ เป็นกลไกผลักดันให้องค์การและปัจเจกชนใน องค์กรบรรลุเป้าหมายคือผลประโยชน์ร่วมกันได้ สอดคล้องกับ Scott (1992) ให้นิยามไว้โดยการรับ สมาชิกเข้าคณะสิ่งใดมีลักษณะเป็นกลุ่มแบบระบบเปิด (Open System Perspective) ที่มีการพึ่งพา กันและกัน มีการเชื่อมโยงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของสมาชิก เป็นระบบที่อยู่ภายใต้การพึ่งพา แลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องจากสิ่งแวดล้อมรอบองค์การ พิจารณาได้จากการรับสมาชิก แม้ว่าบางครั้งจะ รับเฉพาะเครือญาติ แต่บางครั้งรับคนในชุมชนทั่วไปที่สนใจการแสดงสิ่งใด โดยพิจารณาจากความขึ้น

ชอบและสนใจของบุคคลนั้นที่แสดงออกเช่นการติดตามชมการเชิดสิงโต อยากมีส่วนร่วมในการแสดง เป็นต้น และการที่คณะสิงโตแต่ละคณะต้องพึ่งพานักแสดงข้ามคณะฯ เมื่อมีงานแสดงที่มากกว่าในเวลาปกติ ก็มีการเรียกใช้ ให่ว่านหรือชวนนักแสดงจากคณะอื่นมาสมทบคณะของตน

คณะสิงโตจัดเป็นองค์การที่มีโครงสร้างอย่างไม่เป็นทางการ (อรูปนัย) แต่ละบุคคลที่มา รวมกันต่างมีผลประโยชน์เฉพาะตน และพยายามผลักดันให้องค์การและผลประโยชน์ตน (ปัจเจกชน) บรรลุเป้าหมาย เน้นการกระทำกิจกรรมทุกอย่างภายในองค์การจะต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน นอกจากนั้นสิ่งแวดล้อมขององค์การก็ถือเป็นตัวแปรสำคัญที่จะ ทำให้องค์การดำรงอยู่ได้ (Scott, 1992)

คณะสิงโตจัดเป็นองค์การอย่างหนึ่ง มีรูปแบบการจัดองค์กรส่วนใหญ่ให้เป็นแบบครอบครัว หรือธุรกิจครอบครัว เพราะโดยทั่วไปวัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) เป็นสิ่งที่มี ความสำคัญและมีอิทธิพลต่อธุรกิจ แม้ว่าจะเป็นธุรกิจในครอบครัว (Family Firm) หรือรูปแบบการ จัดการองค์กรแบบครอบครัว เพราะวัฒนธรรมองค์กรมักประกอบด้วย ค่านิยม (Values) ความเชื่อ (Beliefs) และผลประโยชน์ (Interests) ซึ่งรูปแบบการจัดการองค์กรแบบครอบครัวได้รับอิทธิพล อย่างมากจากความสัมพันธ์ทางครอบครัว (Family Relation) (Chrisman, Chua & Steier, 2002) ซึ่งทำให้รูปแบบธุรกิจครอบครัว หรือรูปแบบการจัดการองค์กรแบบครอบครัวแต่ละแห่งมีความ แตกต่างกัน (Dyer, 1986; Barontini & Caprio, 2006)

ธุรกิจครอบครัว หรือการจัดการองค์กรแบบครอบครัวได้รับการวิเคราะห์และปรับตาม แนวคิดและมุมมองของทฤษฎีครอบครัว (Familiness Theoretical Perspective) (Habbershon, Williams, & MacMillan, 2003) และพบว่า คณะสิงโตส่วนใหญ่ 80% มีรูปแบบการจัดองค์กรแบบ ครอบครัว หรือแบบธุรกิจครอบครัว (Family Business) มีส่วนน้อยเท่านั้นที่มีการจัดการแบบธุรกิจ เต็มตัว เมื่อทำการวิเคราะห์อย่างละเอียดได้พบว่า คณะสิงโตส่วนใหญ่เป็นระบบครอบครัว ซึ่งระบบนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ 1) วัฒนธรรมองค์กรแบบตระกูล (Clan Culture) 2) วัฒนธรรม องค์กรแบบยืดหยุ่น (Adhocracy Culture) 3) วัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการตลาด (Market Culture) 4) วัฒนธรรมองค์กรแบบลำดับชั้น (Hierarchy Culture) ซึ่งแต่ละคณะก็มีระดับหรือความ เข้มข้นในการจัดการแบบครอบครัวที่ต่างกัน

คณะผู้วิจัยได้พบว่า หลายคณะสิงโต รับช่วงจากสมัยพ่อ หรือพี่ชายสืบสานต่อ ยึดหยุ่นใน การรับสมัครสมาชิกร่วมคณะ หลายคณะใช้กลยุทธ์การตลาดที่สามารถทำได้ตามความรู้ความสามารถ และทุนทรัพย์ที่จะกระทำได้ สมาชิกในคณะได้แต่ริเริ่มจากการทำหน้าที่ย่าง ๆ ไปถึงหน้าที่ยากขึ้น ตามลำดับ เช่น เดินตามขบวนแห่ ตีกลอง ตีฉาบ จนถึงต่อตัวหรือกระโดดเสาดอกเหมย แต่ทั้งหมด นั้น ขึ้นอยู่กับความใส่ใจและใฝ่ฝันของสมาชิกแต่ละคนด้วย

2. แนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมี ประสิทธิภาพ

คณะผู้วิจัยได้พบว่าแนวทางการบริหารจัดการคณะสิงโตเป็นเอกเทศ ตามแบบฉบับของแต่ละ คณะ อาจมีบางส่วนที่คล้ายคลึงหรือซ้ำซ้อนกัน ในที่นี้ขออภิปรายโดยสรุป ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

แนวทางในการบริหารจัดการคณะสิงโตให้มีประสิทธิภาพนั้น อาจสามารถสรุปได้ว่า แนวคิดการตลาด 7 P (Product, Price, Place and Promotion) ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นและ

แนวคิดการบริหารงานแบบ 11 M ซึ่งภายหลังผู้วิจัยได้ตัดเหลือ 7 M มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของคณะสิงโต เช่น 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Man) 2) การบริหารงบประมาณ (Money) 3) การจัดการ (Management) 4) การให้ข้อมูลข่าวสาร หรือการประชาสัมพันธ์ (Message) 5) การแสดง (Manifest) 6) การประสานงาน หรือการประนีประนอม (Mediation) 7) การวัดผลหรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Measurement) (Wiruchnipawan, 2012) แม้ว่าบางปัจจัยเช่นทรัพยากรมนุษย์ (Man) ที่คณะสิงโตก็ไม่ได้มีการคัดกรองบุคคลที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะที่ตึก ทรัพยากรมนุษย์ที่มาจากญาติพี่น้องหรือคนในชุมชนที่มีใจรักในงานด้านนี้ อาศัยการฝึกหัด ลองผิดลองถูกกว่าจะเป็นที่พอใจของหัวหน้าคณะสิงโต จึงจะให้ขึ้นทำการแสดง เป็นต้น งานด้านบริหารก็ไม่ได้มีระบบที่เด็ดขาด เช่น กรณีสมาชิกคณะฯ บางคนถือหัวสิงโตเดินเรียไร ก็ไม่ได้มีมาตรการว่ากล่าวตักเตือนหรือลงโทษแต่อย่างใด เรื่องงบประมาณ (Money) ได้พบว่าบางคณะขาดอุปกรณ์ในการแสดงเช่น เครื่องดนตรี สถานที่ฝึกซ้อมหรือเสาสำหรับให้นักแสดงกระโดดในการแสดง เสาดอกเหมย บางคณะต้องอาศัยยืมหรือผลัดเปลี่ยนกับอีกคณะโดยสลับวัน เวลา สำหรับฝึกซ้อมกับเจ้าของอุปกรณ์การฝึกซ้อม เป็นต้น หรือแม้กระทั่งชุดที่สวมใส่ในการแสดง หลายคณะสิงโต อาศัยเจ้าภาพหรือสปอนเซอร์ จัดให้ปีละชุดหรือ 2 ชุด เป็นต้น

กล่าวได้ว่าการบริหารจัดการของคณะสิงโต ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จนัก เพราะคณะสิงโตส่วนใหญ่ขาดปัจจัยการบริหารดังกล่าว แม้นายทุนหรือผู้สนับสนุนหลักหรือหัวหน้าคณะมีความสามารถในการจัดหางานแสดงได้เดือนละหลายครั้ง ก็ทำให้คณะนั้น ๆ ค่อนข้างดำเนินกิจการในคณะได้มีประสิทธิภาพมากกว่าคณะอื่น

ดังนั้น เมื่อคณะสิงโตยังไม่มีองค์กรทำหน้าที่บริหารจัดการที่แน่ชัด ไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ละคณะจัดการกิจกรรมหรือการแสดงทุกอย่างเพื่อให้คณะของตนมีงานแสดง แต่บางคณะที่ไม่ได้เน้นการแสดงมากนักแต่จัดตั้งขึ้นเพื่อสืบสานวัฒนธรรมประเพณีหรือเพื่อเป็นแหล่งพบปะทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน ไม่เดือดร้อนเรื่องงานแสดงสิงโต เพราะอยู่ได้ด้วยรายได้จากงานประจำ จะมีบ้างเพียงส่วนน้อยที่มีเป้าหมายจะได้ไปแข่งระดับนานาชาติในประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์หรือฮ่องกง เป็นต้น

3. การสร้างเครือข่ายคณะสิงโตและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

คณะสิงโตมีเครือข่ายในหลายระดับ แต่เป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ แล้วยังมีเครือข่ายที่เชื่อมต่อกันระหว่างกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพด้านศิลปะหรือการแสดงด้วยกัน เช่น คณะจิว หรือคณะมายากล เป็นต้น ที่สามารถติดต่อ ส่งผ่านงานแสดงระหว่างคณะสิงโตและกลุ่มบริษัทจัดงาน (Organizer) ที่ถือว่าเป็นเครือข่ายของคณะสิงโตในการรับงานและป้อนงานให้ แม้ว่าจะได้รับประโยชน์ร่วมกับคณะสิงโตก็ตาม และเครือข่ายระหว่างประเทศ เช่น สมาคม ชมรม สิงโตในประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์หรือฮ่องกงที่มีการติดต่อสื่อสาร จ้างให้คณะสิงโตไทยไปแสดงในนามตัวแทนของสมาคม หรือชมรมที่ประเทศนั้น ๆ เป็นต้น การรวมกันเป็นเครือข่ายข้างต้น สอดคล้องกับ Phonsee (2007) ให้ความหมายว่าเครือข่ายหมายถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยง ระหว่างสมาชิกซึ่งอาจจะบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม เครือข่ายต่อเครือข่าย กลายเป็นเครือข่ายย่อยภายใต้เครือข่ายใหญ่ ในการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายไม่ได้เป็นเพียงการรวมตัวกันโดยทั่วไปแต่มีเป้าหมายใน

การทำกิจกรรมร่วมกันทั้งที่เป็นครั้งคราวหรืออาจเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง จึงเป็นการเชื่อมโยงคนที่มี ความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์และพัฒนาไปสู่การลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยเป้าหมาย และจุดประสงค์เดียวกัน และเช่นเดียวกับ Phongphit (2005) ให้ความหมายเครือข่ายว่า ขบวนการ ทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่างโดยที่สมาชิกของ เครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน

ในกรณีของคณะสิงโตพบว่ามีความชัดเจนของการสร้างความสัมพันธ์กันเพื่อแสดง ศิลปวัฒนธรรมระหว่างไทยและจีนเพื่อต้องการให้วัฒนธรรมหรือการแสดงดังกล่าวยังคงอยู่และ ในขณะเดียวกันแต่ละคณะก็มีกิจกรรมในการแสดงที่สามารถร่วมกันได้ บางครั้งสมาชิกของแต่ละคณะ ก็มีเอกเทศในการแสดงการเข้าร่วมทั้งในระดับคณะ ระดับประเทศ หรือระดับต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์หรือฮ่องกง เป็นต้น

คณะสิงโตทั้งหมดของย่านธนบุรี แม้ว่าได้มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ดังกล่าว แต่ในอีกมุมหนึ่งก็มีความเป็นเครือข่ายสังคม (Social Network) เพราะสมาชิกของคณะ สิงโตเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคมที่คณะสิงโตตั้งอยู่มีความสัมพันธ์กับสังคมในหลายมิติเช่น การ เกิดขึ้น 1) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในฐานะความสัมพันธ์ที่โยงใย นับตั้งแต่ปัจเจก บุคคลไปจนถึงความสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนในพหุสังคม 2) เป็นคำที่นำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการ ขับเคลื่อนทางสังคมและยุทธศาสตร์การพัฒนา 3) เป็นคำที่อธิบายถึงแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมที่ เกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลและสังคมในการที่จะดำเนินกิจกรรมความสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฯลฯ กับฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการตามเหตุและปัจจัยนั้น ๆ (Aphakaro, 2004)

แม้ว่าคณะสิงโตแต่ละคณะมีความเป็นเอกเทศหรือลักษณะเฉพาะของคณะ แต่ก็มี องค์ประกอบของความเป็นเครือข่ายหลายด้าน และสอดคล้องกับ Chareonwongsak (2003) ศึกษา ไว้ เช่น 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) หมายถึงสมาชิกในเครือข่ายต้องม ีความรู้สึกร่วมกันและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุการณ์เข้าร่วมเป็นเครือข่าย เช่นมีความเข้าใจในปัญหา ภายในคณะสิงโตและมีสำนึกในการแก้ปัญหาร่วมกัน เป็นต้น 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) เป็นการมองเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเครือข่าย รับรู้และเข้าใจทิศทางเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อน เกิดเอกภาพและบรรเทา ความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างกันได้ เช่นความต้องการให้มืองค์กรหรือเครือข่ายที่ เป็นทางการ มีหน่วยงานหรือภาครัฐรับรอง เป็นต้น 3) การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interest/Benefits) เพราะหากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำกิจกรรมของตน แต่เมื่อ มารวมกันเป็นเครือข่ายบนฐานผลประโยชน์ร่วมกันที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย ให้ งานหรือกิจกรรมสำเร็จบนฐานของผลประโยชน์ร่วมกันได้ 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่าง กว้างขวาง (All Stakeholders Participation) นับว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมากในการ พัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง เพราะเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในเครือข่าย ย่อมเป็นเงื่อนไข ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือ เป็นต้น 5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) เป็นเรื่องที่สมาชิกของเครือข่ายต่างเสริมสร้างซึ่งกันและกันโดยที่

จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้จุดอ่อนให้อีกฝ่ายหนึ่ง 6) การพึ่งพาร่วมกัน (Interdependence) เนื่องจากข้อจำกัดของสมาชิกในเครือข่ายทั้งในด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ สมาชิกในเครือข่ายไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างสมบูรณ์ แต่เมื่อร่วมกันจะทำให้เป้าหมายนั้นสำเร็จได้ 7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) เพราะหากขาดปฏิสัมพันธ์กันแล้ว สมาชิกไม่มีทางประสบความสำเร็จได้เพราะขาดความร่วมมือในกิจกรรมของเครือข่ายและระหว่างเครือข่าย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติหรือสำหรับผู้ปฏิบัติคือคณะสิงโตและผู้เกี่ยวข้อง 2) ข้อเสนอแนะระดับนโยบายสำหรับผู้บริหารระดับสูง ตั้งแต่รัฐบาล กระทรวงหรือกรุงเทพมหานคร เป็นต้น และ 3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย สำหรับนักวิจัยหรือผู้สนใจทั่วไป ข้อเสนอแนะแต่ละส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1) คณะสิงโตควรมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นชมรม สมาคม หรือจัดตั้งเป็นนิติบุคคล เพื่อให้มีอำนาจในการบริหารจัดการในกลุ่มของตน เช่นเดียวกับกลุ่มศิลปิน หรือผู้แสดงงานศิลปะอื่น ๆ อันจะทำให้เกิดความเข้มแข็งในกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันนี้

2) หากมีการจัดตั้งเป็นชมรม สมาคมหรือนิติบุคคลได้ ควรจัดให้มีสวัสดิการเพื่อดูแลชาวคณะหรือผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน

3) เมื่อเป็นนิติบุคคล ควรมี กฎเกณฑ์ ระเบียบบริหารจัดการนักแสดงหรือคณะสิงโตที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเช่นการถือหัวสิงโต เดินเร่ไร ฯลฯ เพราะหากแก้ปัญหานี้ได้ จะสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อผู้คนจำนวนมาก

4) คณะสิงโตควรมีการเปิดกว้างให้ชุมชนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะ ตลอดจนเปิดรับฟังความคิดเห็นของชุมชน ด้วย

5) คณะสิงโต ควรมีกิจกรรมในการแสดงเชิดสิงโตที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการชมหรือร่วมแสดง อันจะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้ชมหรือนักท่องเที่ยวมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

2. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1) ภาครัฐควรร่วมกับภาคเอกชนหรือประชาสังคม กำหนดนโยบายส่งเสริม อนุรักษ์หรือสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมแขนงนี้ อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2) ภาครัฐ ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้คณะสิงโตมีสถานภาพทางสังคมทัดเทียมกับงานแสดงศิลปวัฒนธรรมแขนงอื่น ๆ เช่น มวยไทย กีฬาฟุตบอล นักร้อง นักแสดง หรือบุคคล กลุ่มบุคคล ในสาขาอาชีพอื่น ๆ

3) ระดับสำนักงานเขต หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กรุงเทพมหานคร ควรมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นส่วนงานใด ส่วนงานหนึ่งของงานในอำนาจหน้าที่ของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม โดยให้มีความชัดเจนในระดับนโยบายหรือแผนงานที่จะมีบทบาท อำนาจหน้าที่โดยตรง จะทำให้มีความชัดเจนต่อการบริหารจัดการคณะสิงโตหรือจัดเป็นเทศกาลท่องเที่ยวของสำนักงานเขตหรือกรุงเทพมหานคร ในอนาคต

4) ภาครัฐ ทั้งระดับรัฐบาล กระทรวง สำนักงานเขต หรือกรุงเทพมหานคร อาจกำหนดเป็นนโยบายผลักดันให้เป็นอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร ในอนาคต

5) ภาครัฐอาจมีนโยบายให้ภาคเอกชนหรือและประชาสังคมเข้ามาร่วมขับเคลื่อนให้การแสดงศิลปวัฒนธรรมไทย – จีน เช่นการเชิดสิงโต เป็นอัตลักษณ์หรือเทศกาลประจำปีของกรุงเทพมหานครหรือย่านธนบุรี ในอนาคต

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการทวิจยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยถึงแนวทางและแนวโน้มความเป็นไปได้ในการผลักดันการแสดงสิงโตให้เป็นอัตลักษณ์หรือแลนด์มาร์กด้านการท่องเที่ยวย่านฝั่งธนบุรีหรือกรุงเทพมหานคร ให้เป็นเทศกาลระดับชาติและระดับโลก

2) ควรมีการทำวิจัยเพื่อแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมในการผลักดันให้เป็นเทศกาลเพื่อการท่องเที่ยวหรือแลนด์มาร์กด้านการท่องเที่ยวย่านฝั่งธนบุรี ฯ

3) ควรมีการทำวิจัยวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ด้านการท่องเที่ยวของย่านฝั่งธนบุรี เพื่อจะได้พัฒนาให้เป็นอัตลักษณ์หรือแลนด์มาร์กด้านการท่องเที่ยวย่านฝั่งธนบุรีหรือกรุงเทพมหานคร ให้เป็นเทศกาลระดับชาติและระดับโลก

4) ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบการบริหารจัดการหรือศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการแสดงสิงโตระหว่างจังหวัดนครสวรรค์และย่านธนบุรี กรุงเทพมหานคร

5) ควรมีการวิจัยถึงแนวทางการบริหารจัดการวัฒนธรรมไทย – จีนให้เป็นเทศกาลที่มีอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว: กรณีการเชิดสิงโต ย่านธนบุรี กรุงเทพมหานคร

References

- Aphakaro, P. (2004). *khruākhaī: thammachāt khwāmru læ kanchatkañ* [Networks: Nature, Knowledge and Management]. Bangkok: khroṅkañ soṁsāṅ kanriānrū phūā chumchon pensuk.
- Barontini, R., & Caprio, L. (2006). The effect of family control confirm value and performance. *European Financial Management*, 12(5), 689-723.
- Beven, K. (2006). On undermining the science? *Hydro Processes*. (20) 3141-3146.
- Chareonwongsak, K. (2003). *kanchatkañ khruākhaī: konlayut samkhan su khwāmsamret khōṅg kān patirūp kamsuksā* [Network management: a key strategy for the success of Education reform]. Bangkok: Success Media Co.,Ltd.
- Chrisman, J. J., Chua, J., & Steier, L. (2002). The influence of national culture and family involvement on entrepreneurial perceptions and performance at the state level. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 26(4), 113-130.
- Dyer, W. G. (1986). *Cultural change in family firms: Anticipating and managing Business and family transitions*. San Francisco: Jossey-Bass.

- Habbershon, T. G., Williams, M., & MacMillan, I. C. (2003). A unified systems perspective of family firm performance. *Journal of Business Venturing*, 18(4), 451-465.
- Phonsee, S. (2007). *khruākhaī kān rīan rū nai ngān phatthana chumchon* [Network of learning in community development work]. Bangkok: Odean Store.
- Phongphit, S. (2005). *khruākhaī: yutthawithī phūa prachākhom khemkhon chumchon khemkhæng* [Network: Intense Community Tactics Strong community]. Bangkok.
- Somdetkromphrayadamrongrachanuphap Riapriang. (1988). *hongsāwadān chāophrayāthiphākṅwong (kham Bunnag) Songtrūat chamralæsong phraniphoṅ'athibaīphimkhrangthī 6*. Bangkok: oṅgwannakhadī læprawatsat Kromsinpak. *Sahaphanwūsuhængprathetthai* [Chronicles of Chao Phraya Tipakornwong (Kham Bunnak) His Highness examined and explaining writing, 6th edition, Bangkok, Literature Division And the history of the Fine Arts Department]. Retrieved from <http://www.sat.or.th>.
- Stichweh, R. (2011). *Systems Theory (International Encyclopedia of Political Science)*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/297163438>.
- Scott. (1992). *Organizations: Rational, Natural and Open Systems*. New Jersey Prentice Hall.
- Sanguannam, C. (2002). *thritsadī næo patibatkān bōrihān sathan suksā* [Theory of educational institution administration]. Bangkok: Book Point.
- Viphatphumiprathes, T. (2015). *Kānchoetsinghatow: Kānsadæṅgnaiwatthanathamchīnlækilāradap Nānāchat* [Lion Dance: A Performance in a Traditional Chinese Culture and an International Sports Competition]. Retrieved from <https://arts.dpu.ac.th/media/research/Lion%20Dance.pdf>.
- Wattanaboonya, P. (2018). *Thonburi's Permoning Art in The 21 th Century*. Bansomdejchaopraya Rajabhat University (Supported from National Research Council of Thailand. Bangkok.
- Wiruchnipawan, W. (2012). *kānbōrihān chatkān læ kānbōrihān yutthasat khōṅg nūaīngān khōṅg rat* [Management and strategic administration of government agencies]. Bangkok: For S.

การพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษ
ของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

POLLUTION CONTROL AND REACTIVATION MEASUREMENT OPERATION
DEVELOPMENT OF MAP TA PHUT INDUSTRIAL ZONE,
RAYONG PROVINCE

พระครูปลัดอภิชัย อภิไชโย (นิติการ)¹ และปิยากร หวังมหาพร²
Pharakrupalad Apichai Apichayo (Nitikar)¹ and Piyakorn Whangmahaporn²

^{1,2}หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม จังหวัดกรุงเทพมหานคร

^{1,2}Doctoral of Philosophy in Public Administration Sripatum University, Bangkok

E-mail: simmonds.p@rmu.ac.th

Received:	June 5, 2020
Revised:	August 24, 2020
Accepted:	August 26, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษ และ 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยตัวแทนครัวเรือนในเขตควบคุมมลพิษเทศบาลเมืองมาบตาพุด จำนวน 393 ตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเชิงเส้นตรง และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสนทนากลุ่มซึ่งมีผู้ร่วมการสนทนาจำนวน 16 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 2.35$, S.D.= 0.41) 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีจำนวน 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของบุคคล และชุมชน ปัจจัยการบริหารจัดการ ปัจจัยการให้ความรู้ ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยความเข้าใจในนโยบาย และปัจจัยสภาพแวดล้อม และ 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแก้ไขและควบคุมมลพิษ ได้แก่ การลดการปล่อยมลพิษ การบริหารจัดการมลพิษ สาธารณสุขและอาชีวอนามัย การพัฒนาเชิงพื้นที่ และการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหามลพิษ

คำสำคัญ

การพัฒนา การดำเนินงาน มาตรการแก้ไขควบคุมมลพิษ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the pollution control and reactivation measurement operation level, 2) study factors affecting the pollution control and reactivation measurement operation, and 3) propose the pollution control and reactivation measurement operation development approaches of Map Ta Put industrial zone, Rayong province. This quantitative research was conducted by studying samples who were household representatives in Map Ta Put industrial polluted control zone, 393 samples. Research instrument were a questionnaire with the reliability of 0.89. The statistics used for data analysis consisted of mean, standard deviation and multiple linear regression analysis. A focus group discussion was organized with 16 participants who were representatives from government, public, community sectors and academics and were selected using purposive sampling technique.

The research findings were as follows: The pollution control and reactivation measurement operation level of Map Ta Put industrial zone, in overall was at the low level ($\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.41). 2) The factors affecting the pollution control and reactivation measurement operation at the statistical significant level of .01 consisted of 7 factors: personal participation factor, management factor, knowledge factor, motivation factor, policy understanding factor, community participation factor and environment factor, and 3) The pollution control and reactivation measurement operation development approaches comprising: industrial polluted reduction, pollution control and reactivation management, public and occupational health, area-based development, and pollution control participation.

Keywords

Development, Operation, Pollution Control and Reactivation Measurement, Map Ta Put Industrial Zone

ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งซึ่งได้มีการนำแนวความคิดในเรื่องการเจริญเติบโตหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจมาใช้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย โดยได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกในจังหวัดระยอง ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกจากการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่อย่างรวดเร็ว (Nanthawon, 2014)

อย่างไรก็ตามจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่และมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในอีกทางหนึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะกรณีของมลพิษที่มาจากอุตสาหกรรม ซึ่งได้ลุกลามและยกระดับขึ้นมาเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติในระยะยาวที่ยังไม่มีทางออก และเป็นภาวะการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อคนจำนวนมาก อันจะเห็นได้จากรายงานสถานการณ์มลพิษของกรมควบคุมมลพิษ เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2560 ที่พบว่า มลพิษทางอากาศ

ประสบกับปัญหามลพิษ เนื่องจากที่ตั้งของอุตสาหกรรม พื้นที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย และยังพบว่ามีการจัดการมลพิษด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น แหล่งน้ำทะเลที่เสื่อมโทรม (Pollution Control Department, 2017)

ทั้งนี้ สภาพความรุนแรงของปัญหามลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ดังกล่าว เป็นผลมาจากการขาดการวางแผน และการใส่ใจดูแลสุขภาพแวดล้อมในการดำเนินงานอุตสาหกรรมของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จนก่อให้เกิดปัญหาวิกฤตมลพิษและผลกระทบต่าง ๆ ต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนอย่างยาวนานและมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น จนนำมาสู่การประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตควบคุมมลพิษ (National Reform Council, 2015) โดยแม้จะได้มีการพยายามในการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาจนถึง แต่ในปัจจุบันก็ยังคงมีรายงานต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหา นั้น ยังคงไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นปัญหา และความต้องการเชิงพื้นที่ของประชาชนในจังหวัดระยองที่เห็นว่า การปัญหาล้างแควล้อมในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษมาบตาพุดยังมีความรุนแรงและต้องการให้มีการแก้ไขพัฒนาอย่างเร่งด่วน (PongbunChon, 2016)

จากสถานการณ์ความรุนแรง เรื้อรัง และต่อเนื่องของปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นในเขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง อันจะเป็นฐานคิดในการกำหนดแนวทางการพัฒนามาตรการเพื่อแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ให้ประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นการยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกัน รวมถึงเกิดการบูรณาการภารกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีความยั่งยืนในอนาคตต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง
3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ประกอบด้วยอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

3. เพื่อนำเสนอแนวทางแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการเพื่อแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรในการวิจัยได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนจำนวน 38 ชุมชนซึ่งอยู่ในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง จำนวนทั้งสิ้น 21,561 ครัวเรือน (Maptaphut Municipality, 2019) โดยกลุ่มตัวอย่างการวิจัยได้แก่ ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือน จำนวนทั้งสิ้น 393 ครัวเรือน ซึ่งกำหนดขนาดด้วยสูตรของ Yamane (1973) และทำการแบ่งชั้นภูมิกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นสัดส่วน จำแนกตามชุมชนทั้ง 38 ชุมชน และใช้การสุ่มแบบง่ายต่อไป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง ใช้การเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยตัวแทนจาก 1) หน่วยงานภาครัฐ 4 คน 2) หน่วยงานบริหารนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด 6 คน และ 3) สถานประกอบการด้านอุตสาหกรรมมาบตาพุด 6 คน รวม 16 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (1967) ซึ่งมีค่าความตรง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบบันทึกข้อสังเกตจากการประชุมกลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนามาตรการเพื่อแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจาก วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อนำเรียนตัวแทนครัวเรือนฯ จำนวนทั้งสิ้น 393 ตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติ และประมวลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเพื่อแปลผลระดับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษ และใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวัดการกระจายตัวของข้อมูลดังกล่าว อีกทั้งใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Enter Method) เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ส่วนข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนามาตรการเพื่อแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 ตัวอย่าง สามารถสรุปได้ว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยมีค่าความถี่เท่ากับ 312 คน คิดเป็นร้อยละ 79.39 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี โดยมีค่าความถี่เท่ากับ 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.59 และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยมีค่าความถี่เท่ากับ 146 คน คิดเป็นร้อยละ 37.15

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยรวม และในรายด้านสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรม

การดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน
ด้านการลดปริมาณการปล่อยทิ้งมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม	2.43	0.47	ต่ำ
ด้านการบริหารจัดการมลพิษ	2.00	0.60	ต่ำ
ด้านสาธารณสุขและอาชีวอนามัย	2.47	0.48	ต่ำ
ด้านการการพัฒนาเชิงพื้นที่	2.22	0.56	ต่ำ
ด้านการมีส่วนร่วมป้องกันปัญหามลพิษ	2.84	1.06	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.35	0.41	ต่ำ

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 ($\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.41) ทั้งนี้เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน และอยู่ในระดับต่ำจำนวน 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหามลพิษเป็นด้านของการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 1.06) รองลงมาคือ ด้านสาธารณสุขและอาชีวอนามัย ($\bar{X} = 2.47$, S.D. = 0.48) ด้านการลดปริมาณการปล่อยมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ($\bar{X} = 2.43$, S.D. = 0.47) ด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่ ($\bar{X} = 2.22$, S.D. = 0.56) และสุดท้ายได้แก่ ด้านการบริหารจัดการมลพิษ ($\bar{X} = 2.00$, S.D. = 0.60)

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยองโดยรวม ($\hat{Y}$)

Model $x_1 - x_{10}$		Unstandardized		Standardized	t	Sig.
		b	S.E.	β (Beta)		
การดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยรวม	Constant	0.31	0.07	-	4.55	0.00**
	X ₁	0.14	0.03	0.18	4.07	0.00**
	X ₂	0.04	0.02	0.08	1.87	0.06
	X ₃	0.10	0.02	0.13	4.78	0.00**
	X ₄	0.01	0.02	0.02	-0.46	0.65
	X ₅	0.07	0.02	0.12	2.89	0.00**
	X ₆	0.13	0.03	0.20	4.56	0.00**
	X ₇	0.11	0.03	0.12	4.21	0.00**
	X ₈	0.49	0.02	0.71	27.11	0.00**
	X ₉	0.08	0.02	0.11	4.18	0.00**
	X ₁₀	0.02	0.03	0.02	0.51	0.61

a. Dependent Variable = $\hat{Y}_{\text{รวม}}$ $R = 0.91$ $R^2 = 0.84$ $R^2_{\text{Adj.}} = 0.83$ ** = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่นำมาศึกษาทั้ง 10 ตัวแปร มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยองโดยรวม ($\hat{Y}$) เท่ากับ .91 ($R = .91$) ซึ่งตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัวแปรรวมกันมีความสัมพันธ์พหุคูณกับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยองโดยรวม ($\hat{Y}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง คือร้อยละ 91.00 และสามารถอธิบายการผันแปรหรือการเปลี่ยนแปลงของ

การดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรม มาบตาพุด จังหวัดระยองโดยรวม ($\hat{Y}$) ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 84.00 ($R^2 = .84$) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการผันแปรกับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยองโดยรวม ($\hat{Y}$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีจำนวน 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของบุคคล (X_8 Beta = 0.71) ปัจจัยการบริหารจัดการ (X_1 Beta = 0.18) ปัจจัยการอบรมให้ความรู้ (X_3 Beta = 0.13) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (X_5 Beta = 0.12) ปัจจัยความเข้าใจในนโยบาย (X_7 Beta = 0.12) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน (X_9 Beta = 0.11) และปัจจัยสภาพแวดล้อม (X_6 Beta = 0.20) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อปัจจัยการมีส่วนร่วมของบุคคล (X_8 Beta = 0.71) คือ เมื่อมีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยองโดยรวม ($\hat{Y}$) เปลี่ยนแปลงไป 0.71 หน่วยในทิศทางเดียวกัน รองลงมาคือ ปัจจัยการบริหารจัดการ (X_1 Beta = 0.18) โดยเมื่อปัจจัยการบริหารจัดการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยองโดยรวม ($\hat{Y}$) เปลี่ยนแปลงไป 0.18 หน่วยในทิศทางเดียวกัน และปัจจัยการอบรมให้ความรู้ (X_3 Beta = 0.13) โดยเมื่อปัจจัยการอบรมให้ความรู้เปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยองโดยรวม ($\hat{Y}$) เปลี่ยนแปลงไป 0.13 หน่วยในทิศทางเดียวกัน โดยมีรูปสมการถดถอยแบบคะแนนดิบ (Unstandardized) ดังนี้ $\hat{Y}_{รวม} = 0.31 + (0.49X_8) + (0.14X_1) + (0.10X_3) + (0.07X_5) + (0.11X_7) + (0.08X_9) + (0.13X_6)$ และมีรูปสมการถดถอยแบบคะแนนมาตรฐาน (Standardized) ดังนี้ $\hat{Z}_{รวม} = 0.71Z_8 + 0.18Z_1 + 0.13Z_3 + 0.12Z_5 + 0.12Z_7 + 0.44Z_9 + 0.20Z_6$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในพื้นที่เขตควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปประเด็นสำคัญของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง

แนวทางการพัฒนา	กิจกรรมในการดำเนินการเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน
ประเด็นการพัฒนา : ด้านการลดปริมาณการปล่อย ทั้งมลพิษจากโรงงาน อุตสาหกรรม	- ปรับปรุงแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนของข้อกำหนดการควบคุมการปล่อยน้ำ ทิ้งจากโรงงานสู่แหล่งน้ำภายใต้กฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ
	- กำหนดปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงาน
	- ปรับปรุงมาตรฐานการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิดเพื่อให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบัน
	- จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์กากของเสีย
	- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา	กิจกรรมในการดำเนินการเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน
ประเด็นการพัฒนา : ด้านการบริหารจัดการมลพิษ	- ควรนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไปใช้ในการให้สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุน การลดหย่อนภาษี
	- ส่งเสริมรวมกลุ่มของภาคอุตสาหกรรมเพื่อร่วมกันแก้ปัญหามลพิษในพื้นที่
	- พัฒนาระบบการรายงานผลตรวจวัดมลพิษโรงงานอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง
	- สนับสนุนให้อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นพี่เลี้ยงให้แก่อุตสาหกรรมที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
ประเด็นการพัฒนา : ด้านการจัดการสาธารณสุข และอาชีวอนามัย ประเด็นการพัฒนา : ด้านการกำหนดการพัฒนาเชิงพื้นที่	- กำหนดให้มีการจัดทำรายงานชนิดและปริมาณสารมลพิษที่ระบายออกจากโรงงาน
	- พัฒนากลไกการสื่อสารการควบคุมและแก้ไขปัญหาพิษระหว่างชุมชนและแหล่งกำเนิดมลพิษเพื่อให้ชุมชนและแหล่งกำเนิดมลพิษแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การปนเปื้อนและแนวทางแก้ไข
	- ออกนโยบายพื้นที่สีเขียวหรือแนวถนนหรือกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษเป็นแนวกันชน (Buffer zone/ Protection strip)
	- กำหนดมาตรการในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ที่ให้สถานประกอบการมีพื้นที่สีเขียว ร้อยละ 5 เพื่อป้องกันผลกระทบของการแพร่กระจายมลพิษต่อความเป็นอยู่ของชุมชน
ประเด็นการพัฒนา : ด้านการมีส่วนร่วมในการ ป้องกันแก้ไขปัญหาพิษ	- หน่วยงานภาครัฐต้องกำหนดกระบวนการและขั้นตอนรณรงค์ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เพื่อปรับรูปแบบพฤติกรรมกระบวนกรบริโภคของประชาชนให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
	- ควรใช้มาตรการทางสังคมในการกดดันให้ผู้ประกอบการมีความตระหนักและรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพิษเพิ่มขึ้น เพื่อให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการติดตามตรวจสอบ และแจ้งข้อมูลข่าวสารมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุด โดยรวมซึ่งพบว่า มีจำนวน 7 ปัจจัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1 ตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมของบุคคล และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (X_8 Beta = 0.71), (X_9 Beta = 0.11) สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพต่อการนำนโยบายมาปฏิบัติ ซึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติจะสำเร็จไม่ได้ หากประชาชนไม่ร่วมมือกันปฏิบัติตามแนวทางของนโยบาย หรืออีกนัยหนึ่ง ปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีมากขึ้น ถ้าประชาชนขาดการมีส่วนร่วมหรือมีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากนโยบาย โดยผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chanthamachut (2014) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำนโยบาย

จัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ไปปฏิบัติ โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการนำนโยบายจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ

2. ตัวแปรปัจจัยการบริหารจัดการ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (X_1 Beta = 0.18) สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารจัดการนั้นเป็นตัวแปรสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถในการที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความคิดหวัง ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม บุคลากรที่อยู่ในองค์กรจะต้องมีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านการบริหารและด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ อีกทั้งยังต้องมีการวางแผนเตรียมการ หรือมีความพร้อมทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณ เพราะถ้าขาดวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร ย่อมไม่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยเครื่องมือการปฏิบัติงานเป็นปัจจัยที่บุคลากรสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารพัสดุที่มีประสิทธิภาพด้วย โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Francesco, Natalia, Filippo, Emilio & Fabio (2015) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความสามารถทางการบริหารจัดการขององค์กรนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. ตัวแปรปัจจัยการอบรมให้ความรู้ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (X_3 Beta = 0.13) สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการอบรมให้ความรู้เป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อทัศนคติของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนในท้องถิ่นให้มีความกระตือรือร้น ใส่ใจ และมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้เกิดผลประสิทธิผลการปฏิบัติงานที่ดี โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sirima (2018) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในจังหวัดปทุมธานี โดยผลการวิจัยพบว่า การให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นตัวแปรสำคัญในการสร้างความเข้าใจกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการกำจัดขยะมูลฝอยในท้องถิ่น

4. ตัวแปรปัจจัยแรงจูงใจ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (X_5 Beta = 0.12) สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการนำนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จเป็นเรื่องของการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติตระหนักในความสำคัญของนโยบาย และเห็นว่าความสำเร็จของนโยบาย คือ ความสำเร็จของผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของ Van Meter & Van Horn (1975) ได้กล่าวถึงตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติตามนโยบายจะส่งผลต่อความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการแสดงพลังความสามารถและความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ

5. ตัวแปรปัจจัยความเข้าใจในนโยบาย มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (X_7 Beta = 0.12) สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะนโยบายที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และภารกิจที่ชัดเจน มีการมอบหมายงาน และมีการกำหนดมาตรฐานการทำงานให้แก่หน่วยย่อยต่าง ๆ ขององค์กร ซึ่งจะส่งผลให้เกิดเข้าใจต่อหลักการ

ทำงานการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี และนำไปสู่การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม มีความเข้าใจถึงเป้าหมายของนโยบายการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการสื่อสารนโยบายแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมกับบุคคลอื่นในชุมชน โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ChanThuek & Rakthin (2015) ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จด้วยเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มสตรีไร้เชื้อเคิล โดยผลการวิจัยพบว่า การกำหนดโครงสร้างและความรับผิดชอบคณะทำงานไว้อย่างชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การจัดการสิ่งแวดล้อมสำเร็จ

6. ปัจจัยสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (X_6 Beta = -0.20) สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน จะสามารถส่งเสริมการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Larson (1980) ที่ได้กล่าวว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก ซึ่งได้แก่ระดับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานตามนโยบายนั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ระดับการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษในของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยรวม และในรายด้านส่วนใหญ่ยังคงมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรนำแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานที่ได้รับจากการวิจัยไปใช้เป็นฐานคิดพัฒนาการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ 2) เนื่องจากการดำเนินงานแก้ไขควบคุมมลพิษที่เน้นการสร้างความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีสมรรถนะจึงควรมีการสรรหา คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ทางวิชาการขั้นสูง มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงจะช่วยให้สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแก้ไขและควบคุมมลพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อติดตามผลของการนำแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยองไปปฏิบัติ รวมถึงควรมีการวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามมาตรการแก้ไขและควบคุมมลพิษเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานเพิ่มเติม

References

- Chanthamachut, K. (2014). *kānnam nayōbāi c̄hatkān singwætloṃ khōṅg ‘ongkōn pokkhrōṅ luān thōṅgthin pai patibat khōṅg thēsabān lāe ‘ongkān bōrīhānsūan tambon nai c̄hangwat ‘Ubon rāc̄hathānī lāe c̄hangwat ‘amnat c̄harōen* [The Implementation of Environmental Management in Management of the solid waste of Municipalities and Sub-district

- Administrative Organization in Ubonratchathani and Amanatchareon Provinces Organizations]. Public Administration Doctoral Degree Thesis, Public Administration, Faculty of Political, Ubonratchathani University.
- ChanThuek, T. & Rakthin, S. (2015). **kān wikhrō patchai hæng khwāmsamret duāi khruākhaī thāng sangkhom khōng klum satrīsaikhoēn** [An Analysis of Success Factors of Woman's Recycles Groups]. 15th National Academic Political and Public Administration Conference, 2015. Political and Law Faculty. Burapha University.
- Francesco T., Natalia M., G., Filippo C., Emilio P. & Fabio I. (2015). Factors Affecting Environmental Management by Small and Micro Firms: The Importance of Entrepreneurs' Attitudes and Environmental Investment. **Corporate Social Responsibility and Environmental Management**, 23(6), pp.124-165.
- Larson, J. S. (1980). **Why Government Programs Fails: Improving Policy Implementation**. New York: Praeger.
- Likert, R. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement**. New York: Harper & Row.
- Maptaphut Municipality. (2019). **khōmūn thōngthīn thēsabān mūang mǎp tā phut dūan Kanyāyon Phō.Sō. sōngphanhārōjhoksipsōng** [Maptaphut Municipality Local Information, September 2019]. Rayong: Map Ta Phut.
- Nanthawon, S. (2014). **kān prakāt khēt khuāpkhum monlaphit thī mā bō tā phut : khwām champen læ ræng tǎn** [The Polluted Control of Map Ta Phut Announcement]. Special Report. Bangkok: Health Policy Foundation.
- National Reform Council. (2015). **wāra patirūp thī yīsiphā : rabop kānbōrihān chatkān sapphayākōn : kān yū ruām kan yāng yangyūn rawāng phāk ‘utsāhakam læ chumchon** [25th Reform Agenda: Resource Management System: Sustainable Relation between Industrial and Community]. Bangkok: Secretariat of the House of Representatives.
- Pollution Control Department. (2017). **rāingān sathanakān monlaphit khōng prathēt Thai Phō.Sō. sōngphanhārōjhasipkāo** [Thailand's Pollution Report, 2016]. Bangkok: Ministry of Natural Resource and Environment.
- PongbunChon, S. (2016). **mātrakān thāng kotmāi phūa kākhai panhā monlaphit nai phūnthī mǎp tā phut** [Legal Measures in solving pollution problems in Map Ta Phut Area]. Bangkok: Nititham Singwaetlom Project.

- Sirima, P. (2018). **Management of Accumulated Waste in Disposal Sites in Pathum Thani Province**. Master of Science Thesis (Environmental Management). The Graduate School of Environmental Development Administration, NIDA.
- Van Meter, D. S. & Van Horn, C. E. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. **Administration & Society**, 4(6), p. 350.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. New York: Harper and Row.

ปัญหาทางกฎหมายการตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญาในชั้นศาล

LEGAL PROBLEMS REGARDING THE APPOINTMENT OF LAWYERS FOR CRIMINAL DEFENDANTS IN COURT

เมธาวรินทร์ จำนงค์ธรรม
Mathawarin Jamnongtham

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
Criminal law, Faculty of Law Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani,
E-mail: Matawarinlaws@gmail.com

Received:	May 2, 2020
Revised:	August 13, 2020
Accepted:	September 2, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญาที่มีโทษจำคุกในชั้นศาล และ (2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญาที่มีโทษปรับในชั้นศาล โดยศึกษาปัญหาทางกฎหมายการตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญา มาตรา 173 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น โดยใช้วิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลการค้นคว้าจากเอกสาร และโดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก โดยวิธีเจาะจงใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน ซึ่งล้วนเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผลการวิจัยพบว่า (1) คดีอาญาที่มีโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดีการที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลถามว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ โดยไม่ได้บัญญัติให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถาม หากจำเลยไม่รู้ข้อกฎหมายทำให้ปฏิเสธไม่ต้องการทนายความ และเมื่อจำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่ายอมส่งผลเสียต่อจำเลยมากกว่าผลดี (2) คดีอาญาที่มีโทษปรับ ก่อนเริ่มพิจารณาคดีการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลถามจำเลยก่อนว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ และหากจำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่ายอมส่งผลเสียต่อจำเลยมากกว่าผลดี ผู้วิจัยเห็นควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 วรรคสอง คดีอาญาที่มีโทษจำคุกทุกคดี ถ้าจำเลยไม่มีทนายความให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันที และควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการตั้งทนายความให้กับจำเลยในคดีที่มีโทษปรับด้วย

คำสำคัญ

ทนายความ จำเลยคดีอาญา พิจารณาคดี ศาล

ABSTRACT

The aims of this research were to (1) study legal problems toward the appointment of lawyers for criminal defendant with imprisonment sentence in court and (2) study legal problems toward the appointment of lawyers for criminal defendant with fine in court. The research only studied legal issue toward appointment of lawyers for criminal defendant in Section 173 under Criminal Procedure Code of Thailand. This was qualitative research. The study carried out by documentary research and in-depth interview. Data were gathered by means of questionnaires and interviews with 24 samples. All respondents were involved in the criminal justice system.

It found that (1) criminal case with imprisonment sentence, before trial, the courts are permitted to ask the need of lawyer for criminal defendants. Nonetheless, the law does not require the court to immediately appoint a lawyer for the defendant without asking. If the criminal defendant does not understand law and denies a lawyer, and the criminal defendant is prosecuted without appointment of lawyer and providing legal assistance. The group samples said that it will have more disadvantages for criminal defendants than advantages. (2) Criminal case with fine, before trial, there is no law to specify the courts in asking appointment of lawyer for criminal defendant. If criminal defendant is prosecuted without appointment of lawyer and providing legal assistance, the group samples said that it will be more unbeneficial for criminal defendants than beneficial. The researcher recommends to improve the Criminal Procedure Code, Section 173, paragraph two. In criminal case with imprisonment, the courts can immediately exercise power to appoint lawyer when the defendant does not have a lawyer. Similarly, criminal case with fine shall be amended. The court must immediately appoint a lawyer to defendants when defendants do not have lawyers.

Keywords

Lawyer, Criminal Defendant, Trial, Court

ความสำคัญของปัญหา

ระบบการค้นหาข้อเท็จจริงของ “ระบบไต่สวน” หน้าที่นำสืบตกอยู่กับศาล โดยมีโจทก์เป็นผู้ช่วยในการค้นหาความจริง ส่วน “ระบบกล่าวหา” หน้าที่นำสืบตกอยู่กับโจทก์เป็นสำคัญ โดยศาลต้องวางตัวเป็นกลางเป็นเพียงผู้ตัดสินเท่านั้น โจทก์กับจำเลยจึงมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกัน ในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาของไทยใช้ “ระบบกล่าวหา” การมีทนายความจึงมีความสำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายจำเลย ทั้งนี้เพราะจำเลยส่วนใหญ่ไม่รู้ข้อกฎหมายและไม่เข้าใจกระบวนการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลและหากไม่ได้นำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลนั้น อาจทำให้จำเลยที่ไม่มีทนายความเสียเปรียบในการต่อสู้คดีได้ (Rathamarit, 1995) เนื่องจาก “ทนายความ”

(Jaihar, 2004) นั้น เป็นผู้ที่ใช้วิชาชีพกฎหมายด้วยการให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำทางกฎหมายและเชื่อว่าแตกต่างในคดีความแทนคู่ความ จะเห็นได้ว่า การที่จำเลยมีทนายความช่วยเหลือในการดำเนินคดีอาญาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งยังเป็นหลักพื้นฐานตามปณิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1984 กล่าวคือ “ปณิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1984 ซึ่งเป็นตราสารระหว่างประเทศที่วางมาตรฐานสากลสำหรับสิทธิต่าง ๆ ที่ถือกันว่าเป็นสิทธิมนุษยชนโดยปณิญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11(1) วางหลักว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาตัวอย่างเปิดเผยซึ่งตนจะได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี” (Tassaneeyanon, 1983) และหลักประกันที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดีอาญาประการหนึ่งก็คือการมีทนายความ (Larplai, 2004) เนื่องจากประเทศไทยเป็นรัฐภาคีที่ให้สัตยาบันจึงมีข้อผูกพันว่าต้องจัดทำหรือแก้ไขกฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับกติกาดังกล่าว (Larplai, 2004) ดังจะเห็นได้ว่าหลักการมีทนายความช่วยเหลือจำเลยคดีอาญาในชั้นศาลจึงกำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐโดยบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดไว้เกือบทุกฉบับ นอกจากนี้ยังได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 173 อีกด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 นั้น เห็นได้ว่าการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของรัฐในการจัดหาทนายความให้แก่จำเลยมาตราบนี้หลายครั้ง โดยครั้งแรกนั้นได้แก้ไขฉบับที่ 15 (The Act to amend the Criminal Procedure Code (No.15), B.E. 2527, Section 6, 1984) ด้วยเหตุผลว่าเนื่องจากขอบเขตของการให้ความช่วยเหลือแก่จำเลยในคดีอาญาในการที่รัฐจัดหาทนายความให้จำเลยยังแคบเกินไปจึงมีการแก้ไขมาตรา 173 ใหม่ การแก้ไขครั้งต่อมาเป็นการขยายขอบเขตการให้ความช่วยเหลือให้แก่จำเลยที่ไม่สามารถจัดหาทนายความด้วยตนเองในทุกคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งวันเดียวก็ตาม (The Act to amend the Criminal Procedure Code (No. 19), B.E. 2539, Section 7, 1996) และการแก้ไขครั้งล่าสุด กล่าวคือ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกทุกคดีโดยให้ศาลถามจำเลยก่อนพิจารณาคดีว่าจำเลยมีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งให้ (The Act to amend the Criminal Procedure Code (No. 22) B.E. 2547, Section 44, 2005) จะเห็นได้ว่าการแก้ไขมาตรา 173 นั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อให้จำเลยมีทนายความช่วยเหลือในชั้นศาลและทั้งนี้ยังได้บัญญัติถึงผลของการที่ศาลไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามมาตรา 173 ด้วย โดยถือว่าศาลปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาคดีศาลสูงมีอำนาจพิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นและย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีพิพากษาใหม่ให้ถูกต้องได้ ตามมาตรา 208(2) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (The Criminal Procedure Code, Section 208(2), 2019) ดังนั้น กรณีที่ศาลมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องในเรื่องการสอบถามทนายความ แม้จะมีกฎหมายบัญญัติให้ย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาคดีพิพากษาใหม่ให้ถูกต้องก็ตาม ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อตัวจำเลยได้ เช่น อาจทำให้จำเลยเสียประวัติมากกว่าที่ควรจะเป็น เสียค่าใช้จ่าย เสียเวลาไปกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การที่จำเลยต้องมีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พิจารณาหลักกฎหมายมาตรา 173 วรรคสอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ว่าคดีที่มีโทษจำคุกก่อนเริ่มพิจารณาคดีกฎหมายยังคง

บัญญัติให้ศาลจะต้องสอบถามจำเลยว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ โดยไม่ได้ตั้งทนายความให้จำเลยทันที และเนื่องจากจำเลยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมายหรือไม่มีความรู้ในกระบวนการดำเนินคดีของศาลซึ่งทำให้จำเลยบางคนไม่เข้าใจสิทธิการมีทนายความจึงอาจทำให้จำเลยปฏิเสธไม่ต้องการทนายความและถูกดำเนินคดีไปโดยไม่มีทนายความได้ เช่น จำเลยเข้าใจว่าถ้าต้องการทนายแล้วจำเลยต้องเสียค่าใช้จ่ายเอง (Anonymous 22, 2019; Anonymous 23, 2019; Anonymous 24, 2019) ซึ่งอาจทำให้จำเลยปฏิเสธไม่ต้องการทนายความ ทั้งนี้หากได้พิจารณาตัวบทในมาตรา 173 วรรคสองแล้วจะเห็นได้ว่าไม่มี คำว่า “โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” แม้กฎหมายจะบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของศาลที่จะสอบถามเรื่องทนายความแก่จำเลยและแจ้งสิทธิตาม มาตรา 173 วรรคสองให้จำเลยทราบก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วอาจจะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้เช่นกัน หรือแม้ศาลได้แจ้งแล้วแต่จำเลยก็ไม่ได้เข้าใจสิทธิอยู่เช่นเดิม ในส่วนคดีที่มีโทษปรับ ก่อนเริ่มพิจารณาคดีของศาลการที่ไม่มีกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติให้ศาลต้องถามว่าจำเลยมีทนายความและต้องการทนายความเช่นเดียวกับคดีที่มีโทษจำคุกไม่ ดังนั้น จึงไม่ใช่หน้าที่ของศาล จะต้องถามและจัดหาทนายความให้กับจำเลย กรณีจำเลยเป็นคนยากจนไม่มีเงินจ้างทนายความและทำให้จำเลยต้องถูกดำเนินคดีไปโดยไม่มีทนายความได้ เมื่อจำเลยไม่มีทนายความให้ความช่วยเหลือในชั้นศาลแล้วทำให้จำเลยซึ่งไม่มีความรู้ด้านกฎหมายหรือไม่ทราบกระบวนการของศาลแล้วเสียเปรียบในการต่อสู้คดีได้และเมื่อศาลพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับแล้วจำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับจำเลยต้องถูกกักขังแทนค่าปรับย่อมส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของจำเลยได้โดยตรง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การสอบถามเรื่องทนายความ มาตรา 173 นั้น ยังคงเป็นปัญหาทางกฎหมาย โดยยังมีข้อบกพร่องอยู่บางประการและทำให้ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยคดีอาญาในการที่จะต้องมีทนายความช่วยเหลือในชั้นศาล ทั้งยังไม่สอดคล้องกับหลักปณิญาสากลและรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ต้องจัดหาทนายความให้จำเลยคดีอาญา ดังนั้น หากมีการแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 173 วรรคสอง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ คดีอาญาที่มีโทษจำคุก เมื่อศาลถามจำเลยว่าจำเลยมีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่มีทนายความให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถามจำเลยอีกว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ เว้นแต่จำเลยมีทนายความอยู่แล้ว ส่วนคดีที่มีโทษปรับ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยเช่นคดีที่มีโทษจำคุกนั้น เห็นควรให้กฎหมายบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญาที่มีโทษปรับในชั้นศาลด้วย ทั้งนี้ กฎหมายอาจไม่กำหนดจำนวนค่าปรับหรือกำหนดจำนวนค่าปรับขั้นต่ำห้าหมื่นบาทขึ้นไป ผู้วิจัยเห็นว่าหากได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายบัญญัติให้คดีที่มีโทษจำคุกและคดีที่มีโทษปรับมีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการต่อสู้คดีชั้นพิจารณาของศาล มีผลดีหรือผลเสียต่อจำเลยหรือไม่

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. คดีอาญาที่มีโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดีในชั้นศาล การที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลต้องถามจำเลยก่อนว่า จำเลยต้องการทนายความหรือไม่ โดยไม่ได้บัญญัติให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีในกรณีที่จำเลยไม่มีทนายความโดยไม่ต้องถาม และถ้าจำเลยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการต่อสู้คดีชั้นพิจารณาของศาล มีผลดีหรือผลเสียต่อจำเลยหรือไม่

2. คดีอาญาที่มีโทษปรับ ก่อนเริ่มพิจารณาคดีในชั้นศาล การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลถามจำเลยก่อนว่าจำเลยมีทุนความหรือไม่ และถ้าจำเลยไม่มีทุนความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการต่อสู้คดีชั้นพิจารณาของศาล มีผลดีหรือผลเสียต่อจำเลยหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการตั้งทุนความให้จำเลยในคดีอาญาที่มีโทษจำคุกในชั้นพิจารณาคดีของศาล
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการตั้งทุนความให้จำเลยในคดีอาญาที่มีโทษปรับในชั้นพิจารณาคดีของศาล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ มีกรอบของการวิจัย คือ ศึกษาปัญหาทางกฎหมายการตั้งทุนความให้จำเลยคดีอาญา ในคดีอาญาที่มีโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดี การที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลถามจำเลยก่อนว่าถ้าจำเลยไม่มีทุนความจำเลยต้องการทุนความหรือไม่ โดยไม่ได้บัญญัติให้ศาลตั้งให้ทุนความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถาม และในคดีที่มีโทษปรับ ก่อนเริ่มพิจารณาคดี การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลถามเรื่องทุนความกับจำเลยไว้เลยนั้น ถ้าคดีที่มีโทษจำคุกและคดีที่มีโทษปรับจำเลยไม่มีทุนความให้ปรึกษาหรือช่วยเหลือในการต่อสู้คดีในชั้นศาล จะมีผลดีหรือผลเสียต่อจำเลยหรือไม่ โดยศึกษาปัญหาทางกฎหมายเฉพาะประเด็นตามมาตรา 173 เท่านั้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษารายงานจากข้อมูลที่เป็นเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน แนวคิด ทฤษฎี หลักพื้นฐาน กฎหมายของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการตั้งทุนความให้จำเลยคดีอาญา โดยค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร บทความ คำพิพากษาศาลฎีกา จากห้องสมุดรวมทั้งข้อมูลจากการสืบค้นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้สัมผัสกับปัญหา โดยใช้แบบสัมภาษณ์คำถามปลายเปิดเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาการตั้งทุนความให้จำเลยคดีอาญาที่มีโทษจำคุกและโทษปรับ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยซึ่งเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 24 คน แยกเป็น 2 กลุ่ม (กลุ่มที่ 1) กลุ่มที่จบนิติศาสตร์ ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน นิติกรศาล ปลัดอำเภอ นายกสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ กรรมการสิทธิสภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ ทนายความ และ (กลุ่มที่ 2) กลุ่มที่ไม่ได้จบนิติศาสตร์ ได้แก่ จำเลยคดีอาญา (อยู่ระหว่างปล่อยตัวชั่วคราว) และจำเลยคดีอาญา (อยู่ในเรือนจำ) ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มล้วนเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมีขอบเขตพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ศาลแขวง ศาลจังหวัด สำนักงานอัยการแขวง สำนักงานอัยการจังหวัด สถานีตำรวจ สภาทนายความ สำนักงานทนายความ มหาวิทยาลัยของรัฐ เรือนจำกลาง ส่วนราชการและสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่าง (ผู้ให้สัมภาษณ์) ใช้วิธีการคัดเลือกโดยหน่วยงานของแต่ละหน่วยงานเป็นผู้คัดเลือก โดยพิจารณาตามประสบการณ์ทำงาน ความรู้และความเหมาะสมเพื่อตอบโจทก์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและเป็นประโยชน์ในการวิจัยมากที่สุด จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังกล่าวมาวิเคราะห์และหาข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการตั้งทุนความให้จำเลยคดีอาญาที่มีโทษจำคุกและโทษปรับในชั้นศาลต่อไป

ผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 สภาพปัญหาการตั้งทนายความให้จำเลยในคดีอาญาที่มีโทษจำคุกชั้นพิจารณาดีของศาล

คดีที่มีโทษจำคุก แยกพิจารณาได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จับนิติศาสตร์ (มีความรู้ด้านกฎหมาย) และกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ที่ไม่ได้จับนิติศาสตร์ (ไม่ได้มีความรู้ด้านกฎหมาย) ซึ่งเป็นจำเลยคดีอาญา พบว่า คดีอาญาที่มีโทษจำคุกก่อนเริ่มพิจารณาคดีการที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลถามว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ โดยไม่ได้บัญญัติให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถาม เมื่อจำเลยไม่มีความรู้ข้อกฎหมาย ทำให้จำเลยปฏิเสธไม่ต้องการทนายความและหากจำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล ส่วนใหญ่เห็นว่ายอมส่งผลเสียต่อจำเลยมากกว่าผลดี และเฉพาะกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จับนิติศาสตร์ส่วนน้อยเห็นว่ามีผลดี

ประเด็นที่ 2 สภาพปัญหาการตั้งทนายความให้จำเลยในคดีอาญาที่มีโทษปรับชั้นพิจารณาดีของศาล

คดีที่มีโทษปรับ แยกพิจารณาได้เป็น 2 กลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จับนิติศาสตร์ (มีความรู้ด้านกฎหมาย) และกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ที่ไม่ได้จับนิติศาสตร์ (ไม่ได้มีความรู้ด้านกฎหมาย) ซึ่งเป็นจำเลยคดีอาญา พบว่า คดีอาญาที่มีโทษปรับก่อนเริ่มพิจารณาคดีการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลถามจำเลยก่อนว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ ศาลจึงไม่มีหน้าที่ต้องถามและจัดหาทนายความให้กับจำเลยและหากจำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล ส่วนใหญ่เห็นว่ายอมส่งผลเสียต่อจำเลยมากกว่าผลดี และเฉพาะกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จับนิติศาสตร์ส่วนน้อยเห็นว่ามีผลดี

อภิปรายผล

ในการนำเสนอผลวิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายการตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญาในชั้นศาล ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพปัญหาการตั้งทนายความให้จำเลยในคดีอาญาที่มีโทษจำคุกชั้นพิจารณาดีของศาล

ประเด็นที่ 2 สภาพปัญหาการตั้งทนายความให้จำเลยในคดีอาญาที่มีโทษปรับชั้นพิจารณาดีของศาล

โดยมีคำถามเพื่อเข้าสู่ประเด็นตามกรอบของวิจัย จำนวน 4 คำถามดังนี้

1. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของจำเลยคดีอาญาในการมีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นพิจารณาดีของศาล ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ตามหลักสิทธิมนุษยชน หรือไม่เพียงใด
2. ในกรณีที่จำเลยคดีอาญาที่มีโทษจำคุก ไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการต่อสู้คดีในชั้นศาล ท่านเห็นว่าข้อดีหรือข้อเสียต่อจำเลยหรือไม่ เพราะเหตุใด
3. ในกรณีที่จำเลยคดีอาญาที่มีโทษปรับ ไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการต่อสู้คดีในชั้นศาล ท่านเห็นว่าข้อดีหรือข้อเสียต่อจำเลยหรือไม่ เพราะเหตุใด

4. แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายมาตรา 173 หรือไม่ เพราะเหตุใด

ผลจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จบนิติศาสตร์ (มีความรู้ด้านกฎหมาย) และกลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ไม่จบนิติศาสตร์ (ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย) ถึงความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของจำเลยในการมีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นพิจารณาคดีของศาล ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ ตามหลักสิทธิมนุษยชน (ประเด็นคำถามที่ 1) นั้น พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จบนิติศาสตร์ ส่วนใหญ่เข้าใจว่าสิทธิของจำเลยคดีอาญาในการมีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น มีกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายสากลบัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยอยู่แล้ว ส่วนกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ไม่ได้จบนิติศาสตร์ ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ทราบว่ามีกฎหมายคุ้มครองและรับรองถึงสิทธิของจำเลยในการที่จะได้รับการช่วยเหลือโดยรัฐในการจัดหาทนายความให้ จากประเด็นคำถามที่ 1 ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญาที่มีโทษจำคุกในชั้นพิจารณาคดีของศาลคดีอาญาที่มีโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดีการที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลถามว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ โดยไม่ได้บัญญัติให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถาม เมื่อจำเลยไม่มีความรู้ข้อกฎหมาย ทำให้จำเลยปฏิเสธไม่ต้องการทนายความและหากจำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล จะมีผลเสียต่อจำเลยมากกว่าผลดี และคดีอาญาที่มีโทษปรับ ก่อนเริ่มพิจารณาคดีการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลถามจำเลยก่อนว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ ศาลจึงไม่มีหน้าที่ต้องถามและจัดหาทนายความให้กับจำเลยและหากจำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล ส่วนใหญ่เห็นว่าย่อมส่งผลเสียต่อจำเลยมากกว่าผลดีดังจะเห็นได้ตามกรอบวิจัยดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพปัญหาการตั้งทนายความให้จำเลยในคดีอาญาที่มีโทษจำคุกชั้นพิจารณาคดีของศาล

คดีที่มีโทษจำคุก แยกพิจารณาเป็น 2 กลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จบนิติศาสตร์ (มีความรู้ด้านกฎหมาย) ส่วนใหญ่เห็นว่า คดีอาญาที่มีโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดี การที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลถามว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ โดยไม่ได้บัญญัติให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถามและหากจำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล จะมีผลเสียต่อจำเลยมากกว่าผลดี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ที่ไม่ได้จบนิติศาสตร์ (ไม่ได้มีความรู้ด้านกฎหมาย) ซึ่งเป็นจำเลยคดีอาญานั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า คดีอาญาที่มีโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดี การที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลถามว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ โดยไม่ได้บัญญัติให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถามและหากจำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในชั้นศาล จะมีผลเสียต่อจำเลยมากกว่าผลดี

เมื่อพิจารณาถึงหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยนั้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยดำเนินคดีอาญาโดยใช้ระบบกล่าวหา โดยศาลต้องวางตัวเป็นกลางเป็นเพียงผู้ตัดสินเท่านั้น โจทก์กับจำเลย

จึงมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกัน โดยต่อสู้เพื่อพิสูจน์ว่าฝ่ายใดมีหลักกฎหมายยืนยันทข้อกล่าวอ้างของตนดีกว่ากัน บทบาทของทนายความจึงมีความสำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีทนายความให้จำเลยคดีอาญา (Rathamarit, 1995) คำว่า “ทนายความ” หมายถึง เป็นผู้ที่ใช้วิชาชีพกฎหมายด้วยการให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำทางกฎหมายและเชื่อว่าแก้ต่างในคดีความแทนคู่ความ (Jaihar, 2004) และ “ทนายความ” หมายถึง ผู้ที่สภาทนายความได้รับจดทะเบียนและออกใบอนุญาตให้เป็นทนายความ ตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ.2528 มาตรา 4 (The Attorney Act B.E. 2528 Section 4, 2001) เนื่องจากสิทธิและหน้าที่ของทนายความมีสิทธิรวบรวมและเสนอพยานหลักฐาน มีหน้าที่ที่จะต้องให้ความจริงและมีหน้าที่ที่จะต้องแถลงเพื่อประโยชน์ของลูกความ (Leetrakul, 2012) ทั้งนี้เพราะจำเลยส่วนใหญ่จะไม่รู้กฎหมายและกระบวนการนำเสนอพยานหลักฐานและหากไม่ได้นำเสนอพยานหลักฐานต่อศาล ศาลก็อาจนำพยานหลักฐานอื่นมาพิจารณาเพื่อชี้ขาดได้ จึงอาจทำให้จำเลยที่ไม่มีทนายความเสียเปรียบในการต่อสู้คดีซึ่งเป็นไปตามหลักความจำเป็นในการมีทนายความในการต่อสู้คดี (Rathamarit, 1995) ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 242 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 40(7) ได้บัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยในการมีทนายความช่วยเหลือจากรัฐ และแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 68 วรรคสามจะได้บัญญัติให้รัฐให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยการจัดหาทนายความให้เฉพาะแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส จะเห็นได้ว่ารัฐก็ยังให้ความสำคัญคุ้มครองในการจัดหาทนายความให้จำเลยอยู่

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พิจารณาสิทธิการมีทนายความของจำเลยในชั้นศาล ตามมาตรา 173 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้” ซึ่งจะเห็นได้ว่า หากเป็นคดีอาญาที่มีโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกิน 18 ปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาคดีเมื่อศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่มีทนายความกฎหมายบังคับให้ศาลต้องตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถามต่อไปว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ และหากศาลดำเนินคดีไปโดยไม่ตั้งทนายความให้จำเลยกระบวนการพิจารณาของศาลจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Supreme Court, No.366/2534) ซึ่งเป็นไปตามความหมายของสิทธิการมีทนายความในคดีอาญาในฐานะเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาคดีและหากได้พิจารณาถึงมาตรา 173 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้” จากหลักกฎหมายดังกล่าวนี้เห็นได้ว่า หากเป็นคดีอาญาที่มีโทษจำคุกสิทธิการมีทนายความของจำเลยคดีอาญาในชั้นศาลนั้นจะต้องเป็นกรณีที่จำเลยต้องการสิทธินั้นด้วย กล่าวคือ เมื่อศาลถามว่าจำเลยมีทนายความหรือไม่ หากจำเลยแถลงว่าไม่มีทนายความ ศาลจะถามต่อไปว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ และศาลจะตั้งทนายความให้จำเลยก็ต่อเมื่อจำเลยแถลงว่าจำเลยต้องการทนายความ ดังนั้น ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่ต้องการทนายความก็ไม่ใช้บทบังคับที่ศาลจะต้องตั้งทนายความให้จำเลย ซึ่งเห็นได้ว่า คดีอาญาที่มีโทษจำคุก เมื่อจำเลยแถลงว่าจำเลยไม่มีทนายความกฎหมายยังคงบัญญัติให้ศาลถามจำเลยต่อไปว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ โดยจำเลยจะเลือกใช้สิทธิที่จะมีทนายความหรือไม่มีทนายความหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามความหมายของสิทธิการมี

ทนายความในคดีอาญาในฐานะเป็นสิทธิ โดยจำเลยสามารถที่จะสละสิทธินั้นก็ได้ (Krea-ngam, 1979) แต่ในกรณีที่จำเลยไม่เข้าใจถึงสิทธิของตนตามกฎหมายแล้วจะทำให้จำเลยปฏิเสธไม่ต้องการทนายความจึงทำให้จำเลยจะต้องถูกดำเนินคดีไปโดยไม่มีทนายความซึ่งส่งผลกระทบหรือผลเสียต่อจำเลยได้ และสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ที่จบนิติศาสตร์ พบว่า การที่จำเลยคดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการต่อสู้คดีในชั้นศาลนั้นย่อมมีผลกระทบและเป็นผลเสียต่อจำเลยได้ โดยผู้วิจัยสรุปใจความสำคัญได้ กล่าวคือ “เนื่องจากจำเลยไม่มีความรู้ทางกฎหมายหรือไม่ทราบขั้นตอนในการดำเนินคดีจำเลยจึงต้องมีคนให้คำปรึกษาหรือต่อสู้คดีหรือทำให้จำเลยไม่สามารถนำข้อเท็จจริงอธิบายให้ศาลทราบได้เพื่อประโยชน์ของจำเลย หรืออาจทำให้จำเลยหลงต่อสู้คดีได้ หรือทำให้จำเลยปฏิเสธไปโดยไม่ทราบขั้นตอน อาจทำให้จำเลยไม่ได้รับประโยชน์จากการลดโทษกึ่งหนึ่งหรือหากจำเลยรับสารภาพไปอาจได้รับโทษหนักกว่าที่ควรจะเป็นหรือบางกรณียากให้คดีเสร็จไปจึงรับสารภาพไปโดยไม่ทราบข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายและจะนำไปสู่การกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมกับตัวจำเลยต่อไปด้วย” สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้จำเลยเสียเปรียบทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ (Anonymous 1, 2019; Anonymous 2, 2019; Anonymous 3, 2019; Anonymous 4, 2019; Anonymous 5, 2019; Anonymous 6, 2019; Anonymous 7, 2019; Anonymous 8, 2019; Anonymous 9, 2019; Anonymous 10, 2019; Anonymous 11, 2019; Anonymous 12, 2019; Anonymous 13, 2019; Anonymous 14, 2019; Anonymous 15, 2019; Anonymous 16, 2019; Anonymous 17, 2019; Anonymous 18, 2019) จะเห็นได้ว่าเป็นผลเสียกับตัวจำเลยอย่างมาก ทั้งยังสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ไม่ได้จบนิติศาสตร์ (Anonymous 19, 2019; Anonymous 20, 2019; Anonymous 21, 2019; Anonymous 22, 2019; Anonymous 23, 2019; Anonymous 24, 2019) ดังนั้น หากจำเลยสละสิทธิการมีทนายความ จำเลยควรได้รู้และเข้าใจถึงสิทธิของตนในการมีทนายความได้อย่างถูกต้องครบถ้วนด้วย เพราะหากขาดสิทธิในการมีทนายความแล้วความยุติธรรมก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 วรรคสอง ยังคงเป็นปัญหาทางกฎหมายและยังมีข้อบกพร่องอยู่บางประการซึ่งทำให้การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยในการมีทนายความช่วยเหลือนั้นย่อมไม่สอดคล้องกับหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1984 กล่าวคือ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1984 ซึ่งเป็นตราสารระหว่างประเทศที่วางมาตรฐานสากลสำหรับสิทธิต่าง ๆ ที่ถือกันว่าเป็นสิทธิมนุษยชนโดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11(1) วางหลักว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาตัวอย่างเปิดเผยซึ่งตนจะได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี” (Tassaneeyanon, 1983) นั่นคือการมีทนายความในการต่อสู้คดีและประเทศไทยก็ได้ลงนามไว้เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ (Krea-ngam, 1979) ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีข้อผูกพันที่ต้องไปจัดทำหรือแก้ไขกฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมือง (Krea-ngam, 1979) ดังจะเห็นได้ว่า สิทธิการมีทนายความของจำเลยคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีของศาลก็ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับ เพื่อเป็นหลักประกันของจำเลยคดีอาญา โดยบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดหาทนายความให้จำเลยคดีอาญา

ผู้วิจัยเห็นว่า มาตรา 173 วรรคสองนั้น ยังคงเป็นปัญหาทางกฎหมาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลในการแก้ไขมาตรา 173 วรรคสองที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าคดีอาญาที่มีโทษจำคุกนั้นกฎหมายแก้ไขเพื่อให้จำเลยได้รับการช่วยเหลือจากทนายความในชั้นศาล ดังนั้น เมื่อศาลถามว่าจำเลยมีทนายความหรือไม่ หากจำเลยแถลงว่าไม่มีทนายความก็ควรตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถามต่อไปอีกว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ เว้นแต่จำเลยจะมีทนายความอยู่แล้ว ทั้งนี้เพราะเมื่อศาลได้ถามจำเลย ถ้าจำเลยไม่เข้าใจสิทธิของตนตามกฎหมายแล้วจะทำให้จำเลยปฏิเสธไม่ต้องการทนายความและทำให้จำเลยต้องถูกดำเนินคดีไปโดยไม่มีทนายความช่วยเหลือส่งผลให้จำเลยต้องเสียเปรียบในการต่อสู้คดีและเป็นผลเสียกับจำเลยได้ ซึ่งการตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญานั้นเป็นหลักพื้นฐานทั่วไปในการคุ้มครองสิทธิของจำเลยอยู่แล้ว (Kunharieng, 1996.) ซึ่งเห็นได้ว่าการดำเนินคดีจำเลยโดยไม่มีทนายความช่วยเหลือในชั้นศาลนั้นยังไม่สอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา แนวคิดว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของจำเลยอันเกี่ยวกับสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลย แนวคิดการมีทนายความ ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความของจำเลยคดีอาญา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปัจจุบัน ตามมาตรา 68 วรรคท้าย “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทนายความให้” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40(7) “...คดีอาญา จำเลยมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีที่ถูกต้องรวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ...” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 242 “...จำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว...”

ส่วนข้อดีของการไม่มีทนายความนั้น มีแต่เฉพาะกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จบนิติศาสตร์ ซึ่งมีผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนน้อย (Anonymous 3, 2019; Anonymous 7, 2019) เห็นว่า “ถ้าเป็นคดีที่ไม่มีความซับซ้อนและจำเลยทราบข้อเท็จจริงอยู่แล้ว หากรับสารภาพก็ทำให้ศาลพิจารณาคดีไปโดยรวดเร็ว ไม่ล่าช้า และไม่เป็นภาระค่าใช้จ่ายของรัฐ” ผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักการดำเนินคดีอาญาที่ตั้นให้คำนึงถึงความยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพของบุคคลสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด การดำเนินคดีอาญาให้เป็นไปโดยรวดเร็ว นั้นย่อมสอดคล้องกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงความยุติธรรมเป็นหลักสำคัญ ฉะนั้นแล้ว หากการดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยรวดเร็วและเป็นธรรมด้วยย่อมเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริงอีกทั้งการดำเนินคดีอาญานั้น นักกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นมิใช่ความฟุ่มเฟือยแต่อย่างใด ดังนั้น การที่จำเลยคดีอาญามีทนายความช่วยเหลือต่อสู้คดีในชั้นศาลย่อมไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีและทำให้เกิดความเป็นธรรมกับจำเลยมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 2 คดีที่มีโทษปรับ ถ้าจำเลยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการต่อสู้คดีในพิจารณาของศาล จะมีผลเสียหรือผลดีต่อจำเลยหรือไม่

คดีที่มีโทษปรับ แยกพิจารณาเป็น 2 กลุ่ม ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จบนิติศาสตร์ (มีความรู้ด้านกฎหมาย) ส่วนใหญ่เห็นว่า คดีอาญาที่มีโทษปรับ ก่อนเริ่มพิจารณาคดี การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลถามจำเลยก่อนว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความ จำเลยต้องการทนายความหรือไม่ และหากจำเลยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือต่อสู้คดีชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้นย่อมมีผลเสียแก่จำเลยมากกว่าผลดี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ที่ไม่ได้จบนิติศาสตร์ (ไม่ได้มีความรู้ด้านกฎหมาย) ซึ่งเป็นจำเลยคดีอาญานั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า คดีอาญาที่มีโทษปรับ ก่อนเริ่มพิจารณาคดีการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลถามจำเลยก่อนว่า ถ้าจำเลยไม่มีทนายความ จำเลยต้องการทนายความหรือไม่ และหากจำเลยไม่มีทนายความให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือชั้นพิจารณาคดีของศาลย่อมเป็นผลเสียแก่จำเลยมากกว่าผลดี

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายเรื่องโทษปรับนั้น จะเห็นได้ว่าโทษสำหรับการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญา มี 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ตามมาตรา 18 ประมวลกฎหมายอาญา (The Criminal code, Section 18, 2019) โทษปรับจึงเป็นโทษทางอาญาประเภทหนึ่ง กรณีที่จำเลยต้องรับโทษปรับ ศาลพิพากษาให้ชำระค่าปรับและไม่ชำระค่าปรับ มิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับได้ ตามมาตรา 29 ประมวลกฎหมายอาญา (The Criminal code, Section 29, 2019) และการกักขังแทนค่าปรับระยะเวลาเกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปีก็ได้ ตามมาตรา 30 ประมวลกฎหมายอาญา (The Criminal code, Section 30, 2019) จากหลักกฎหมายดังกล่าวพอพิจารณาได้ว่า ถ้าจำเลยถูกศาลพิพากษาให้ชำระค่าปรับและจำเลยไม่ชำระค่าปรับ จำเลยถูกกักขังแทนค่าปรับได้ (Supreme Court, No.4895/2550) การถูกกักขังจึงเป็นการถูกระทอบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลยได้โดยตรง ดังนั้น ก่อนศาลจะพิพากษาจะต้องให้จำเลยได้มีโอกาสพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ของจำเลยก่อนซึ่งเป็นไปตามหลักปฎิญาญาสากล เมื่อได้พิจารณาหลักปฎิญาญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1984 ข้อ 11(1) ระบุไว้ชัดเจนว่า “ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยซึ่งตนจะได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี” และหลักประกันในการต่อสู้คดีคือการมีทนายความ โทษปรับก็ถือว่าเป็นโทษในการกระทำความผิดทางอาญาประการหนึ่ง ตามมาตรา 18 ประมวลกฎหมายอาญา ฉะนั้นแล้ว คดีที่มีโทษปรับเห็นควรมีทนายความซึ่งเป็นหลักประกันในการต่อสู้คดีด้วย เมื่อการดำเนินคดีอาญาของไทยนั้นใช้ระบบกล่าวหาโดยศาลทำหน้าที่เป็นกลาง โจทก์จำเลยมีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานพิสูจน์หรือหักล้างข้อกล่าวอ้างของตน เมื่อจำเลยส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้กฎหมายและไม่ทราบถึงในการดำเนินคดีตามกฎหมายแล้ว การที่จำเลยต้องมีทนายความช่วยเหลือเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากบทบาทและหน้าที่ของทนายความมีสิทธิและหน้าที่ในการรวบรวมและเสนอพยานหลักฐาน มีหน้าที่ที่จะต้องให้ความจริงแก่ศาลและมีหน้าที่ที่จะต้องแถลงเพื่อประโยชน์ของลูกความ (Larplai, 2004) ดังนั้น การมีทนายความให้ความช่วยเหลือจำเลยคดีอาญาในชั้นศาลจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับจึงได้บัญญัติรับรองไว้ว่ารัฐจะต้องจัดหาทนายความให้จำเลยคดีอาญา แม้จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 68 วรรคสามจะได้บัญญัติให้รัฐให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยการจัดหาทนายความให้เฉพาะแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสก็ตาม รัฐก็ยังให้ความสำคัญในการจัดหาทนายความให้จำเลยอยู่ เมื่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติรับรองสิทธิการมีทนายความของจำเลยคดีอาญาไว้ในกรณีที่รัฐจะต้อง

จัดหาทุนความให้ ดังนั้นแล้ว หากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองเห็นควรบัญญัติรับรองเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญด้วยนับว่าเป็นสิ่งที่ดียิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าในคดีที่มีโทษปรับในการพิจารณาคดีในชั้นศาลนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลสอบถามจำเลยว่ามีทุนความและต้องการทุนความหรือไม่เหมือนกับคดีที่มีโทษจำคุก ฉะนั้นแล้ว เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลมีหน้าที่ต้องสอบถามจำเลย คดีที่มีโทษปรับในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น ก่อนเริ่มพิจารณาคดีศาลก็ไม่จำเป็นต้องสอบถามว่าจำเลยมีทุนความหรือไม่ กรณีจำเลยเป็นคนยากจนไม่มีเงินจ้างทนายความจะทำให้จำเลยคดีที่มีโทษปรับก็ต้องถูกดำเนินคดีไปโดยไม่มีทุนความและเมื่อจำเลยไม่มีความรู้ข้อกฎหมาย ไม่ทราบขั้นตอนการดำเนินคดีและไม่มีทุนความให้คำปรึกษาช่วยแนะนำช่องทางกฎหมายซึ่งทำให้จำเลยไม่อาจนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลได้และศาลไม่อาจนำพยานหลักฐานมาชี้ขาดได้ หรือไม่มีคนให้คำปรึกษาแนะนำในสิ่งที่เกี่ยวข้องกันกับตัวจำเลย โดยไม่รู้ว่าจะทำให้การรับสารภาพหรือควรให้การปฏิเสธอันจะทำให้จำเลยไม่ได้รับประโยชน์จากการรับลดโทษกึ่งหนึ่งหรืออาจทำให้จำเลยเสียค่าปรับมากแทนจะเสียค่าปรับน้อยลง หรือในกรณีที่จำเลยไม่มีเงินเสียค่าปรับก็ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับอาจทำให้จำเลยเสียประวัติได้ เช่นนี้ล้วนจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี (Rathamarit, 1995) และเป็นผลเสียแก่จำเลย ซึ่งสอดคล้องกับการให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่จบนิติศาสตร์ (Anonymous 1, 2019; Anonymous 2, 2019; Anonymous 6, 2019; Anonymous 7, 2019; Anonymous 8, 2019; Anonymous 10, 2019; Anonymous 11, 2019; Anonymous 13, 2019; Anonymous 14, 2019; Anonymous 15, 2019; Anonymous 16, 2019; Anonymous 17, 2019; Anonymous 18, 2019) ทั้งยังสอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่ได้จบนิติศาสตร์ (Anonymous 19, 2019; Anonymous 20, 2019; Anonymous 21, 2019; Anonymous 22, 2019; Anonymous 23, 2019; Anonymous 24, 2019) ในกรณีที่จำเลยเป็นคนยากจนอาจจะไม่มีเงินเสียค่าปรับในชั้นศาลทำให้จำเลยถูกกักขังแทนค่าปรับและอาจกระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของจำเลยได้ โดยผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา คดีแดงอ. 2549/2553 เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงการที่จำเลยคดีอาญาที่มีโทษปรับไม่มีทุนความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีในชั้นศาลมีผลเสียต่อจำเลยอย่างไร กล่าวคือ “คดีนี้จำเลยมีอาชีพปลูกข้าวครวเก็บขยะประจำเขตสะพานสูง เมื่อจำเลยเก็บขยะได้แล้วจะแยกขยะที่พอขายได้ไปขายตามตลาดแผงลอย โดยจำเลยได้นำแผ่นวีซีดีภาพยนตร์ที่เก็บได้ไปจำหน่ายแผ่นละ 20 บาท ต่อมาจำเลยได้ถูกตำรวจจับและถูกพนักงานอัยการฟ้องจำเลยต่อศาลตามความผิด พ.ร.บ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตาม ให้จำเลยชำระค่าปรับเป็นเงิน 200,100 บาท แต่จำเลยให้การรับสารภาพจึงลดโทษปรับ โดยคงปรับจำนวน 133,400 บาท หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้กักขังแทนค่าปรับไม่เกิน 1 ปี ต่อมาจำเลยได้ยื่นฎีกาและศาลฎีกามีคำพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับจำนวน 133,400 บาท เนื่องด้วยจำเลยเป็นคนยากจนไม่มีเงินชำระค่าปรับ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จึงได้ควบคุมตัวจำเลยไปกักขังแทนค่าปรับตามคำพิพากษา” (Daily News, 2014) ทั้งข้อเท็จจริงยังปรากฏว่า “ในระหว่างจำเลยยื่นต่อสู้ในชั้นศาลฎีกานั้น สภาทนายความมอบหมายทนายความอาสาดำเนินการยื่นฎีกาในประเด็นเกี่ยวกับการขอให้ลดค่าปรับและประเด็นอื่น ๆ อยู่หลายกรณี” (Thai Rath Online, 2012) เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญาไม่ได้บัญญัติไว้ว่า คดีที่มีโทษปรับก่อนเริ่มพิจารณาคดีของศาลให้ศาลถามจำเลยก่อนว่ามี หนี้ความหรือไม่และจำเลยต้องการหนี้ความหรือไม่อย่างเช่นคดีที่มีโทษจำคุก จึงไม่ใช่หน้าที่ศาล ที่จะต้องถามและจัดหาหนี้ความให้กับจำเลย ทำให้จำเลยที่ไม่มีเงินจ้างหนี้ความก็จะถูก ดำเนินคดีไปโดยไม่มีหนี้ความ ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาการตั้งหนี้ความให้จำเลยคดีอาญาที่มีโทษปรับ นั้นยังมีข้อบกพร่องอยู่ จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า จำเลยแต่ละคนนั้นมีความสามารถในการเข้าสู่คดีไม่เท่าเทียมกัน คดีนี้จำเลยเป็นคนยากจนหรือไม่ค่อยมีฐานะอาจไม่มีเงิน จ้างหนี้ความ กฎหมายควรจะต้องปกป้องคุ้มครองจำเลยให้สิทธิแก่จำเลยในการมีหนี้ความ ช่วยเหลือเพื่อให้จำเลยสามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยได้อย่างเต็มที่ เมื่อการดำเนินคดีอาญา ของไทยใช้ระบบกล่าวหา ศาลจะเป็นกรรมการกลาง โจทก์จำเลยจะต้องต่อสู้กันเอง เมื่อฝ่ายโจทก์ที่ ฟ้องจำเลยเป็นพนักงานอัยการ ส่วนจำเลยเป็นชาวบ้านธรรมดาเป็นคนยากจนและไม่มีความรู้หรือมี แต่ไม่ใช่ความรู้ด้านกฎหมาย การตั้งหนี้ความให้จำเลยคดีอาญาจะเป็นส่วนช่วยให้เขาสามารถต่อสู้ กันได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลต้องจัดหาหนี้ความให้จำเลยคดีอาญา ที่มีโทษปรับนั้นย่อมไม่สอดคล้องกับหลักอาวุธเท่าเทียมกัน (Equality of Arms) และไม่สอดคล้องกับ ระบบกล่าวหา ทั้งสิทธิในการมีหนี้ความของจำเลยนั้นเป็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามหลัก กระบวนการนิติธรรม การที่จำเลยถูกดำเนินคดีในชั้นศาลไปโดยไม่มีหนี้ความช่วยเหลือนั้นย่อมไม่ สอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process) (Ritvat, 2019) คดีดังกล่าวนี้ หากมี กฎหมายบัญญัติให้ศาลจัดหาหนี้ความให้จำเลยเหมือนคดีที่มีโทษจำคุกแล้ว กล่าวคือ ก่อนเริ่ม พิจารณาคดีให้ศาลถามว่าจำเลยมีหนี้ความหรือไม่ ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่มีหนี้ความให้ศาลตั้ง หนี้ความให้จำเลยทันที เมื่อจำเลยมีหนี้ความเข้ามาช่วยเหลือในชั้นศาลแล้วนั้น หนี้ความจะ ช่วยจำเลยในการรวบรวมพยานหลักฐานและแถลงเพื่อเป็นประโยชน์ของจำเลยได้ เช่น การขอลด จำนวนค่าปรับ หรือช่วยในประเด็นอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อจำเลยซึ่งเป็นไปตามหลักความจำเป็นใน การมีหนี้ความในการต่อสู้คดีและบทบาทของหนี้ความ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ศาลต้อง จัดหาหนี้ความให้จำเลยในคดีที่มีโทษปรับ จึงไม่ใช่หน้าที่ของศาลที่จะต้องจัดหาหนี้ความให้ จำเลย ทำให้จำเลยถูกดำเนินคดีไปโดยไม่มีหนี้ความ สุดท้ายแล้วศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระ ค่าปรับจำนวน 133,400 บาท เนื่องจากจำเลยเป็นคนยากจนไม่มีเงินชำระค่าปรับจำเลยในคดีนี้จึงถูก ควบคุมตัวไปกักขังแทนค่าปรับจึงถูกกระทบต่อเสรีภาพของจำเลยโดยตรง และการที่จำเลยถูก ดำเนินคดีไปโดยไม่มีหนี้ความช่วยเหลือในชั้นศาลนั้นย่อมไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยปัจจุบัน ตามมาตรา 68 วรรคท้าย “รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและ เหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหา หนี้ความให้” รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40(7) “...ในคดีอาญา จำเลยมีสิทธิได้รับการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอและการได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากหนี้ความ...” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 242 “...จำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิ ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาหนี้ความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุม หรือคุมขังไม่อาจหาหนี้ความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาหนี้ความให้โดยเร็ว...”

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยเห็นว่า คดีที่มีโทษปรับนั้นการที่จำเลย ไม่มีหนี้ความนั้นก็มีผลดี กล่าวคือ จะทำให้ช่วยลดภาระด้านงบประมาณของรัฐ ทำให้คดีเสร็จ

รวดเร็ว และทำให้การพิจารณาคดีไม่ล่าช้า ซึ่งจะสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จับนิติศาสตร์ (Anonymous 3, 2019; Anonymous 4, 2019; Anonymous 5, 2019; Anonymous 9, 2019; Anonymous 12, 2019) ในกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาที่ตื้นนั้น นักกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นมิใช่เป็นความฟุ่มเฟือยแต่อย่างใด เสรีภาพของบุคคลนั้นย่อมสำคัญกว่างบประมาณหรือค่าใช้จ่ายที่เสียไป เห็นว่าย่อมไม่สอดคล้องกับหลักปณิญาญาสากล ระบบการดำเนินคดีอาญาที่เป็นระบบกล่าวหา หลักฟังความทุกฝ่าย หลักความเสมอภาค ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิการมีทนายความของจำเลยคดีอาญาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหา กลุ่มที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่จับนิติศาสตร์ (มีความรู้ด้านกฎหมาย) และกลุ่มที่ 2 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ไม่ได้จับนิติศาสตร์ (ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย) ส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่าเห็นควรให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กล่าวคือ คดีที่มีโทษจำคุกทุกคดีก่อนเริ่มพิจารณาคดีของศาล เมื่อศาลถามจำเลยว่าจำเลยมีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยแถลงต่อศาลว่าไม่มีทนายความ ให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถามต่อไปว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ หรือคดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่มีทนายความให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถามว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ กรณีจำคุกไม่เกินสามปีให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยต่อเมื่อจำเลยต้องการจึงให้ศาลตั้งทนายความให้ หรือคดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าขึ้นไป ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่มีทนายความ ให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถามว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ กรณีจำคุกไม่เกินห้าปีให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยต่อเมื่อจำเลยต้องการจึงให้ศาลตั้งทนายความให้ และหากตั้งทนายความให้จำเลยแล้วหากเป็นคดีที่มีโทษจำคุกเห็นควรให้ศาลจัดหาทนายที่มีประสบการณ์มากกว่าสามปีหรือหากเป็นคดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตเห็นควรให้ศาลจัดหาทนายความที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปซึ่งเป็นทนายความที่มีประสบการณ์พอประมาณและควรตั้งทนายความให้เหมาะสมตามประเภทสาขาเฉพาะคดี ความรู้ความสามารถ ความชำนาญหรือตามประสบการณ์ของทนายความ ส่วนคดีที่มีโทษปรับ เห็นควรให้มีกฎหมายบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้มีการตั้งทนายความให้กับจำเลยในคดีที่มีโทษปรับทุกคดีโดยไม่จำกัดจำนวนค่าปรับ หรือจำกัดจำนวนค่าปรับอย่างต่ำไว้ไม่ต่ำกว่าห้าหมื่นบาท ส่วนเฉพาะกลุ่มที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์ที่จับนิติศาสตร์ ส่วนน้อยเห็นว่ายังคงบัญญัติไว้คงเดิมไม่ต้องมีการแก้ไขแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาเกี่ยวกับคดีที่มีอัตราโทษจำคุก

ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 วรรคสอง ซึ่งเดิมบัญญัติไว้ว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้” แก้ไขเป็น “มาตรา 173 วรรคสอง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้”

การเสนอแก้ไขมาตรา 173 วรรคสอง เดิมคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดีศาลจะถามจำเลยก่อนว่าจำเลยมีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่มีทนายความศาลจะถามต่อไปว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยแถลงว่าต้องการทนายความศาลจะตั้งทนายความให้

จำเลย แต่ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่ต้องการทนายความ ศาลไม่จำเป็นต้องตั้งทนายความให้กับจำเลย เนื่องจากจำเลยคดีอาญาจะไม่มีความรู้ข้อกฎหมายและไม่ค่อยเข้าใจสิทธิตามกฎหมายที่บัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยในการที่รัฐจัดทนายความให้ความช่วยเหลือในชั้นศาล โดยเข้าใจว่าหากต้องการทนายความ จำเลยต้องเสียค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง ดังนั้น เมื่อจำเลยไม่มีทนายความและหากศาลยังคงถามต่อไปว่า จำเลยต้องการทนายความหรือไม่ อาจทำให้จำเลยปฏิเสธไม่ต้องการทนายความได้ ฉะนั้น คดีที่มีโทษจำคุกเมื่อศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยแถลงว่าไม่มีทนายความให้ศาลตั้งทนายความให้จำเลยทันทีโดยไม่ต้องถาม ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสจำเลยได้ต่อสู้คดีและพิสูจน์ผิดหรือบริสุทธิ์ก่อนและเพื่อให้จำเลยได้รับความเป็นธรรม

2. คดีที่มีโทษปรับไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ศาลถามเรื่องทนายความแก่จำเลยในชั้นพิจารณาคดีของศาล

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 173 วรรคสาม “ในคดีที่มีโทษปรับตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย หรือในคดีที่มีโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการ ให้ศาลตั้งทนายความให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย”

ในคดีที่มีอัตราโทษปรับ เดิมกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ศาลสอบถามเรื่องทนายความเหมือนกับคดีที่มีโทษจำคุกไม่ ก่อนเริ่มถามค่าให้การศาลจึงไม่มีหน้าที่ที่จะต้องถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ เมื่อจำเลยไม่มีทนายความก็ไม่ใช่ว่าศาลที่จะจัดหาทนายความให้จำเลยคดีที่มีโทษปรับ จึงเสนอแก้ไข คดีที่มีอัตราโทษปรับตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป ให้จำเลยมีทนายความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีด้วย เพราะในกรณีที่จำเลยมีฐานะยากจน ไม่มีเงินจ้างทนายความ จำเลยต้องถูกดำเนินคดีไปโดยไม่มีความรู้ เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับและจำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับในชั้นศาล จำเลยต้องถูกกักขังแทนค่าปรับอันเป็นการถูกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของจำเลย และในปัจจุบันมีกฎหมายกำหนดอัตราโทษปรับสูงออกมาใช้บังคับหลายฉบับซึ่งอาจกระทบต่อจำเลยที่ยากจนได้ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมให้คดีอาญาที่มีโทษปรับ ก่อนเริ่มพิจารณาชั้นศาลให้จำเลยมีทนายความช่วยเหลือด้วย เพื่อให้โอกาสจำเลยได้ต่อสู้คดีพิสูจน์ความจริง ส่วนคดีที่มีโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท ให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยไม่มีและต้องการทนาย ให้ศาลตั้งทนายความให้

3. แก้ไขปรับปรุงเรื่องคุณสมบัติทนายความและการคัดเลือกทนายความ

1) ให้ประธานศาลฎีกาตรวจสอบระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม โดยอาศัยอำนาจตามความในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 5 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติทนายความขอแรงที่ศาลตั้งให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ให้อย่างชัดเจนและควรกำหนดให้ทนายความขอแรงที่ปฏิบัติหน้าที่ให้ความช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญาที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ต้องมีประสบการณ์ว่าความในคดีอาญาไม่ต่ำกว่า 5 ปีและคดีที่มีอัตราโทษจำคุกควรมีประสบการณ์ว่าความในคดีอาญาไม่ต่ำกว่า 3 ปี

2) ผู้พิพากษาควรใช้ดุลพินิจในการตั้งทนายความขอแรงโดยคัดเลือกทนายความขอแรงตามประเภทสาขาเฉพาะทางของคดี ความรู้ความสามารถ ความชำนาญ หรือตามประสบการณ์ของ

ทนายความ เช่น ทนายความผู้มีความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับเพศ ทนายความผู้มีความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นต้น

เนื่องจาก เดิมศาลตั้งทนายความให้จำเลยคดีอาญาโดยอาศัยระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมฯ ซึ่งตามระเบียบดังกล่าวไม่ได้บัญญัติให้ศาลจัดหาทนายความโดยกำหนดคุณสมบัติทนายความและการจัดทำบัญชีทนายความไว้ให้ชัดเจน การจัดหาหรือการตั้งทนายความให้จำเลยจึงเป็นดุลพินิจของแต่ละศาลออกระเบียบเอง ทำให้การจัดการจัดหาทนายความให้จำเลยไม่เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันและการตั้งทนายความมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมกับคดี จึงเสนอแก้ไขให้ประธานศาลฎีกาออกระเบียบเรื่องการตั้งทนายความโดยอาศัยอำนาจตามความในพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมาตรา 5 ออกระเบียบกำหนดคุณสมบัติทนายความ วิธีคัดเลือกจัดทนายความ การจัดทำบัญชีทนายความให้จำเลยคดีอาญาให้เหมาะสมกับคดี เพื่อให้การตั้งทนายความให้จำเลยเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งทำให้จำเลยได้มีทนายความขอแรงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเห็นควรให้มาตรา 173 วรรคสามปัจจุบัน แก้ไขเป็น มาตรา 173 วรรคสี่

References

- Anonymous 1, (2019, September 6). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 2, (2019, September 6). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 3, (2019, September 6). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 4, (2019, September 6). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law Ubon Ratchathani Rajabhat University: Ubon Ratchathani.
- Anonymous 5, (2019, September 5). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 6, (2019, August 30). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 7, (2019, August 30). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 8, (2019, August 30). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 9, (2019, August 30). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 10, (2019, September 2). Interview by **mēthā wari not c̣hāmnoṅgtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.

- Anonymous 11, (2019, September 16). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 12, (2019, September 16). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 13, (2019, September 6). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 14, (2019, September 28). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 15, (2019, September 28). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 19, (2019, August 25). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 20, (2019, August 25). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 21, (2019, August 25). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 22, (2019, September 2). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 23, (2019, September 2). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Anonymous 24, (2019, September 2). Interview by **mēthā wari not čhamnongtham** [M.Jmanongtham]. Faculty of Law: Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- Daily News. (2014). **dīkā yūn kep khaya sīdī kao khāi phit prap kwā sǎn** [The Supreme Stood for Garbage Collection]. Retrieved from <https://www.dailynews.co.th/crime/280584>
- Jaiham, N. (2004). **lak kotmaī withī phīčārānā khwām ‘āyā (lem nung)**. [Principles of Criminal Procedure Law (Vol. 1)]. 8th ed. Bangkok: Winyuchon.
- Krea-ngam, W. (1979). **khwāmru thūapai kīeokap sitthi manutsayachon** [General Knowledge about Human Rights]. *Attorney Journal*. 2(3), 28-33.
- Kunharieng, K. (1996). **kānmī thanāīkhwām nai khadī ‘āyā : sitthi rū nguānkhai nai krabūānkan phīčārānā khadī ‘āyā** [Counsel in Criminal Case: Rights of Defendants or Condition of Trial]. Master's thesis Department of Law. Chulalongkorn University.
- Larplai, L. (2004). **sitthi nai kānmī thanāīkhwām : suksā priāpthiāp phonkān lamoēt sitthi nai chan sōpsuān læ chan phīčārānā** [Problems and Guidelines

- Regarding the Appointment of Lawyers for the accused and the Defendants in Criminal Cases]. Master's thesis Faculty of Law. Chulalongkorn University.
- Leetrakul, N. (2012). **panhā læ næothāng khōng rat nai kānchat hā thanāikhwām hai kae phutōnghā læ chamlōei nai khadī 'āyā** [Right to Counsel: A Comparative Study of the Result of Rights Abuses in the Inquiry and Proceedings Processes]. Master's thesis Faculty of Law. DhurakijPundit University.
- Office of the Council of State. (2001). **phraratchabanyat thanāikhwām Phō.Sō. sōngphanhārojīsippæt** [Lawyer Act, B. E. 2528]. Retrieved from <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%B701/%B701-20-2528-001.pdf>.
- Office of the Council of State. (2019). **pramūan kotmaī 'āyā** [Criminal code]. Retrieved from <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=&ext=pdf>.
- Office of the Council of State. (1984). **phraratchabanyat kækhai phoemtoem pramūan kotmaī withī phichāranā khwām 'āyā (chabap thī sipha) Phō.Sō. sōngphanhārojīsipchet** [Criminal Procedure Code Amendment Act (No.sipha). B. E. 2527]. Retrieved from <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=320059&ext=pdf>.
- Office of the Council of State. (1996). **phraratchabanyat kækhai phoemtoem pramūan kotmaī withī phichāranā khwām 'āyā (chabap thī sipkào) Phō.Sō. sōngphanhārojīsamsipkào** [Criminal Procedure Code Amendment Act (No. 19). B. E. 2539]. Retrieved from <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=305501&ext=pdf>.
- Office of the Council of State. (2005). **phraratchabanyat kækhai phoemtoem pramūan kotmaī withī phichāranā khwām 'āyā (chabap thī yīsipsōng) Phō.Sō. sōngphanhārojīsipchet** [Criminal Procedure Code Amendment Act (No. 22). B. E. 2547]. Retrieved from <https://www.krisdika.go.th/21ocs16>.
- Office of the Council of State. (2019). **pramūan kotmaī withī phichāranā khwām 'āyā** [Criminal Procedure Code]. Retrieved from <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=&ext=pdf>.
- Rathamarit, U. (1995). **phon khōng kho san ni than tam kotmaī to kankamnot nathi namsup nai khadī 'āyā** [The Effect of Legal Provisions on the Determination of Duty to Investigate in Criminal Cases]. **Journal of Law**, 25(1), 306-307.
- Rtivat, R. (2019). **Criminal Procedure Law and Advanced Witness**. Retrieved from <https://www.stou.ac.th/schoolsweb/law/UploadedFile/41717-3.pdf>.

Supreme Court. (n.d.). **khamphiphaksā sān dikā thī sāmroj̄hoksiphok /**

sōngphanhāroj̄sāmsipsī [Supreme Court Judgement No. S.C. 366/2534].

Retrieved from <https://deka.supremecourt.or.th/search>

Supreme Court. (n.d.). **khamphiphaksā sān dikā thī sīphanpætroj̄kaosippæt /**

sōngphanhāroj̄hasip [Supreme Court Judgement No. S.C. 4898/2550].

Retrieved from <https://deka.supremecourt.or.th/search>

Tasaneeyanon, P. (1983). **sitthi manutsayachon** [Human Rights]. **Thammasat**

Journal. 1(3), 33.

Thai Rath Online. (2012). **saphā thanāi ... yūn dikā chuāi khadī khon kep khaya**

กทพ. khai sidi [The Lawyer Council has Filed a Petition to Help the Case of
garbage Collectors]. Retrieved from

<https://www.thairath.co.th/content/295695>.

ผลของการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ที่มีต่อเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมและ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

THE EFFECTS OF USING THE GPAS LEARNING METHOD ON
ENVIRONMENTAL ATTITUDES AND LEARNING ACHIEVEMENT ON HUMAN-
CAUSED CLIMATE CHANGE OF GRADE 7 STUDENTS AT THE
DEMONSTRATION SCHOOL OF VALAYA ALONGKORN RAJABHAT
UNIVERSITY UNDER THE ROYAL PATRONAGE

รัชดาภรณ์ ไชยวิวิช¹ ธัญรัตน์ ปิ่นทอง² และวิชณุ สุทธิธรรม³
Ratchadaporn Chaiwiwich¹, Tanwarat Pinthong² and Wissanu Sutthisiwan¹

^{1,2,3} สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
^{1,2,3} Division of Science Education, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage
E-mail: tanwarat@vru.ac.th

Received:	January 17, 2020
Revised:	April 15, 2020
Accepted:	April 27, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องมนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/5 จำนวน 36 คน จากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนในภาคการศึกษาที่ 2/2562 เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมที่มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ .82 และ .91 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาคะแนนรายบุคคล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์และแบบ paired-sample t-test ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลวิจัยพบว่า หลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 คิดเป็นคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 73.33 หรือ 7.33 ± 1.26 คะแนน และมีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.33) มีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้แบบ GPAS เจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

This study aimed to explore and compare students' learning achievement on human-caused climate change after learning by using the GPAS learning method with criteria of 70% and to compare and their environmental attitudes before and after learning by using the GPAS learning method. The sample selected by using cluster random sampling was thirty-six, grade 7 students at the Demonstration School of Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, where the researcher was working as an in-service teacher in the 2nd semester in the academic year 2019. The instruments used in this study were learning plans on human-caused climate change, the achievement test, and the environmental attitude test. The reliability of the achievement test was .82. The reliability of the environmental attitude test was .91. A total score of each student, mean score, standard deviations, and percentages were employed to analyze data. Using t-test for one sample to compare students' learning achievement with the specified criteria and paired-sample t-test for the comparison between their environmental attitudes before and after learning by using the GPAS learning method.

Findings of the study revealed that by the end of the using GPAS learning method, the students' learning achievement was higher than the specified criteria of 70% at the moderate level of significance, and their environmental attitudes were higher than before learning at the .01 level of significance, while most students (83.33%) presented a moderate level on environmental attitudes.

Keywords

GPAS Learning Method, Environmental Attitudes, Learning Achievement

ความสำคัญของปัญหา

ในโลกที่มีความซับซ้อนเชื่อมโยงและประสบกับภัยคุกคาม เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความต้องการที่จะได้รับการศึกษาจึงมีมากไปกว่าการแสวงหาความรู้และทักษะเพื่อการมีงานทำ (Leicht, Combes, Byun & Agbedahin, 2018) บทบาทของการศึกษาในปัจจุบันตามที่ปรากฏในปฏิญญาอินซอนด้านการศึกษา ปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) จึงมีจุดเน้นด้านหนึ่งในเรื่องการ

เตรียมคนให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืนและสร้างความอยู่ดีกินดีของมนุษย์ ดังนั้น สถานศึกษา เช่น โรงเรียน จึงเป็นตัวแทน (agent) ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมประสบการณ์ พัฒนาและส่งเสริมเจตคติและพฤติกรรมเชิงบวกด้านการอนุรักษ์ให้แก่นักเรียน (Ketsil & Rodsoodthi, 2018; Pinthong, Jaitrong & Ketsing, 2020) ทั้งจากการกระทำที่เป็นทางการ เช่น การจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรม และการกระทำที่ไม่เป็นทางการ เช่น การกระทำเป็นตัวอย่างของครูผู้สอน

สำหรับบริบทของประเทศ การเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กและเยาวชนถือเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดการศึกษาไทย (Office of the Education Council [ONEC], 2017) ด้วยเหตุนี้ แนวคิดเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการปลูกฝังพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมจึงปรากฏอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ควบคู่กับการมีจิตสาธารณะ ซาบซึ้ง ห่วงใยและมีพฤติกรรมการใช้และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่า รับผิดชอบและมุ่งแก้ไขปัญหาสังแวดล้อมให้มากขึ้น (Office of the Basic Education Commission [OBEC], 2017) แต่อย่างไรก็ดี งานวิจัยหลายชิ้นระบุว่าระดับความรู้และพฤติกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเด็กและเยาวชนยังไม่พัฒนาไปในแนวทางที่พึงประสงค์ข้างต้น อาทิ การศึกษาของ Niyomdech & Sabaiying (2015) ที่รายงานว่า แม้ว่าโรงเรียนจะสนับสนุนให้นักเรียนเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมสิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ แต่พฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนยังเป็นปัญหา เช่น ไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถัง หรือการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟมในโรงเรียน เป็นต้น ส่วนผลการศึกษาน่าสนใจของ Yingyang, Mangkhang, & Maneekul (2019) เกี่ยวกับการรู้และพฤติกรรมจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเมืองคุนหมิง ประเทศจีน โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการรู้สิ่งแวดล้อมในระดับมาก และมีพฤติกรรมจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบโดยใช้สถิติทดสอบที ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบว่า นักเรียนที่มีระดับการรู้สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันกลับมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับความเห็นของ Booncharoen & Phoochinda, (2012) ที่ว่า ผู้เรียนที่มีคะแนนความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมสูงไม่ได้หมายความว่าจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากเสมอไป หากผู้เรียนยังขาดเจตคติและความตระหนักต่อปัญหาสังแวดล้อม

เจตคติด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Onyon, 2019) หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจที่แสดงถึงความสนใจ เอาใจใส่ ห่วงใย ตระหนักและรู้สึกรับผิดชอบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเกิดความไม่สบายใจเมื่อได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการที่จะทำให้เกิการลดลงหรือความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Ketsing, 2016) ซึ่งการเกิดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายผ่านทฤษฎีการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลเพื่อสิ่งที่ดีขึ้น (Norm-activation theory) ของ Schwartz (1973) ที่ระบุว่าบุคคลจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สำเร็จหรือไม่ขึ้นกับระดับการปลูกฝังเจตคติหรือบรรทัดฐานเชิงมโนธรรม (moral norm) ของบุคคลถึงสิ่งที่ถูกต้องเชื่อมโยงไปถึงความ

คาดหวังถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมา โดยระดับของการปลูกเร้าดังกล่าวได้รับอิทธิพลจาก 3 ปัจจัยสำคัญ คือ 1) การยอมรับในคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลทั่วไปในสังคมให้ความสำคัญ (personal values) 2) การที่บุคคลเชื่อว่าสิ่งที่ตนให้คุณค่านั้นอยู่ในภาวะวิกฤติ หรือการที่บุคคลมีความตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาจากการกระทำของตนที่มีต่อบุคคลอื่น (awareness of consequence) และ 3) ความตระหนักถึงความรับผิดชอบในผลของการกระทำของตนที่มีต่อบุคคลอื่น (ascription of responsibility) ดังนั้น การพัฒนาให้ผู้เรียนมีเจตคติทางบวกและเกิดพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอนจำเป็นต้องให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ว่าพฤติกรรมของตนส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ (non-human species) และ ธรรมชาติ (biosphere)

แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ปรากฏในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดรายวิชา วิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มุ่งให้ผู้เรียนสามารถอธิบายสถานการณ์และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกจากข้อมูลที่รวบรวมได้ ตระหนักถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกต่อสิ่งมีชีวิตอื่น และสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนเพื่อลดผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก (OBEC, 2017) ซึ่งจะเห็นว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังดังกล่าวสอดคล้อง ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองและเกิดทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล สร้างทางเลือกในการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้น คือ 1) การเก็บรวบรวมและเลือกข้อมูล (gathering) เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์และเลือกข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน 2) การจัดกระทำข้อมูล (processing) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ตามที่กำหนด 3) การประยุกต์ใช้หรือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ (applying) และ 4) การกำกับตนเอง (self-regulating) เป็นการตกผลึกความคิดและประสบการณ์เรียนรู้ภายในตัว ผู้เรียนจนเกิดเป็นความรู้ เจตคติและพฤติกรรมหรือการปฏิบัติของผู้เรียน และเมื่อดำเนินการเช่นนี้บ่อยครั้งจะสามารถพัฒนาเป็นบุคลิกภาพหรืออัตลักษณ์ของผู้เรียนในท้ายที่สุด (Bureau of Educational Innovation Development, 2008) ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงต้องการพัฒนาความเข้าใจในแนวคิดวิทยาศาสตร์และเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมเรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของนักเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะช่วยทราบถึงระดับการรู้สิ่งแวดล้อมและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน รวมถึงบริบทการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสู่การพัฒนาพฤติกรรมเชิงบวกด้านการอนุรักษ์ของนักเรียน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี GPAS ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 หรือไม่
2. ระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS อยู่ในระดับใด
3. หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี GPAS นักเรียนมีระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมสูงขึ้นหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ของนักเรียนหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS กับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS
3. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบ one group pretest-posttest design โดยผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต้องการศึกษามูลของการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ที่มีต่อความรู้ความเข้าใจและเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน โดยมีขอบเขตและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานีที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 289 คน แบ่งออกเป็น 7 ห้องเรียน ประกอบด้วย หลักสูตรห้องเรียนพิเศษที่เน้นวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์จำนวน 1 ห้องเรียน หลักสูตรห้องเรียน Intensive English Program (IEP) จำนวน 2 ห้องเรียน และหลักสูตรมาตรฐาน จำนวน 4 ห้องเรียน ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เฉพาะห้องเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรมาตรฐาน ซึ่งแต่ละห้องเรียนจัดผู้เรียนแบบความสามารถทางการเรียนของนักเรียน คือ ระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน อยู่ในห้องเดียวกัน จากนั้นทำการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้งานวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 36 คน เป็นนักเรียนชาย 16 คน และนักเรียนหญิง 20 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ GPAS

ผู้วิจัยเลือกหัวข้อ มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง บรรยากาศ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ภายใต้กรอบแนวคิดของทฤษฎีการเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลเพื่อสิ่งที่ดีขึ้น (Schwartz, 1973) ใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ หลักการจัดกิจกรรมและความสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีที่ใช้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์และหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้น	ความสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีที่ใช้
ขั้นการเก็บรวบรวมและเลือกข้อมูล (gathering)	กิจกรรมในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐาน เพื่อค้นหาคำตอบและสามารถเลือกข้อมูลที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนได้ โดยครูผู้สอนบอกวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดประเด็นให้ผู้เรียนสืบค้นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศเพื่อช่วยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างมีเป้าหมาย จากนั้นผู้เรียนทำการสำรวจและสืบค้นข้อมูลเป็นกลุ่มย่อย (4-5 คน) โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการสืบค้น	การยอมรับในคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลทั่วไปในสังคมให้ความสำคัญ (personal values)
ขั้นการจัดกระทำข้อมูล (processing)	กิจกรรมในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสามารถไตร่ตรองด้วยเหตุผล สรุปเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดความรู้และสร้างชิ้นงานเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่เกิดขึ้น โดยในขั้นนี้ครูผู้สอนจะเน้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็น วิเคราะห์ตรวจสอบและเปรียบเทียบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่สมาชิกในกลุ่มทำการสืบค้น เพื่อนำไปสู่การสร้างคำอธิบายถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยในขั้นนี้นักเรียนแต่ละกลุ่มจะสร้างชิ้นงานและข้อสรุปตามความเข้าใจของกลุ่มในเรื่องที่ศึกษา จากนั้นจึงให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ แลกเปลี่ยนและแสดงความเห็นร่วมกันทั้งชั้นเรียน นอกจากนี้ ในขั้นนี้ครูผู้สอนช่วยเพิ่มเติมความรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ครอบคลุมตามหลักสูตรโดยใช้การบรรยายสั้น ๆ การถามคำถามและอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้เกิดเป็นข้อสรุปของชั้นเรียน	การที่บุคคลเชื่อว่าสิ่งที่ตนให้คุณค่านั้นอยู่ในภาวะวิกฤติหรือความตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาจากการกระทำที่มีต่อบุคคลอื่น (awareness of consequence)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์และหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชั้น	ความสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีที่ใช้
ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้หรือการปฏิบัติจริงเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ (applying)	กิจกรรมในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้องค์ความรู้ที่สร้างขึ้นประเมินสถานการณ์ปัญหาใหม่ที่พบ ตัดสินใจเลือกทางเลือกหรือแนวทางการปฏิบัติ/แก้ปัญหา และนำความรู้ไปปรับใช้เพื่อปฏิบัติ/แก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ โดยครูผู้สอนนำเสนอกรณีศึกษา (case study) เกี่ยวกับสถานการณ์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในออสเตรเลียและประเทศไทยรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งต่อมนุษย์ สัตว์ป่า ป่าไม้และสิ่งแวดล้อม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์และเปรียบเทียบว่าสถานการณ์ดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากนั้นให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกแบบและนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ สัตว์ป่าและพื้นที่ธรรมชาติจากกรณีดังกล่าว	ความตระหนักถึงความรับผิดชอบในผลของการกระทำที่มีต่อบุคคลอื่น (ascription of responsibility)
ขั้นการตกผลึกภายในตัวผู้เรียนหรือการกำกับการเรียนรู้ได้เอง (self-regulating)	กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนคิดผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของตนเองต่อการแก้ปัญหา เรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศหรือต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งข้อสรุปที่ได้จะสะท้อนเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ นอกจากนี้ ประโยชน์โดยอ้อมของกิจกรรมนี้ คือ ช่วยให้ผู้สอนทราบแนวทางการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้	ความตระหนักถึงความรับผิดชอบในผลของการกระทำที่มีต่อบุคคลอื่น (ascription of responsibility)

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก มีลักษณะเป็นแบบถูกผิด ครอบคลุมแนวคิดเกี่ยวกับสถานการณ์และสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกต่อสิ่งมีชีวิตอื่น และแนวทางการแก้ไขปัญหาและปฏิบัติตนเพื่อลดผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก โดยแบบทดสอบพัฒนาจากรายงานโครงการประเมินระดับความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Department of Environment

Quality Promotion [DEQP], 2016) จำนวน 20 ข้อ นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน แบ่งเป็นด้านการสอนวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน และด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เป็นรายข้อ ซึ่งแบบทดสอบมีค่า Index of Item objective Congruence (IOC) ระหว่าง .67 - 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่เรียนเรื่องนี้จำนวน 40 คน แล้วนำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน จากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบรายข้อ โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป ไว้จำนวน 10 ข้อ จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 แล้วจึงนำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.3 แบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

แบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนฉบับนี้เป็นแบบวัดเจตคติต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก (attitude towards climate change) สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยแบบวัดมีรายการข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้ผู้ตอบเลือกเพียงระดับเดียวในแต่ละข้อ รายการข้อคำถามเรียงลำดับแบบสุ่ม โดยผู้วิจัยนำรายการข้อคำถามมาจากแบบสอบถามเจตคติต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (DEQP, 2016) ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านและมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ .91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/5 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงเป้าหมายและวิธีทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน จากนั้นทำการเก็บข้อมูลก่อนเรียนโดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 30 นาที ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลหลังเรียนโดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบและแบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมในช่วงโม่งสุดท้ายของการจัดการเรียนรู้เรื่องมนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก และเมื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในเครื่องมือทั้งสองแล้ว พบว่ามีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณคะแนนของนักเรียนรายบุคคล แล้วจึงหาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนสอบ จากนั้นเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้กับระดับมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดใน (ร่าง) คู่มือประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ที่กำหนดให้นักเรียนควรมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่าระดับดี หรือมีระดับผลการเรียน 3 ขึ้นไป หรือคิดเป็นร้อยละ 70 ขึ้น

ไปของคะแนนเต็ม (Valaya Alongkorn Rajabhat University, 2019) ซึ่งในงานวิจัยนี้ คือ คะแนน 7 คะแนนขึ้นไปจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน จากนั้นทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยทดสอบค่าที่แบบกลุ่มเดียวเทียบกับเกณฑ์ (t – test for one sample) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยคำนวณคะแนนจากแบบวัดรายข้อ โดยคะแนนรายข้อสูงสุดคือ 5 คะแนน หากนักเรียนเลือก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” และต่ำสุดคือ 1 คะแนน หากนักเรียนเลือก “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” จากนั้นทำการรวมคะแนนทุกข้อเพื่อหาคะแนนรายบุคคล ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน และทำการแปลผลคะแนนเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมออกเป็น 3 ระดับคือ สูง ปานกลางและต่ำ โดยใช้เกณฑ์การจัดระดับช่วงคะแนนของเบส (Best, 1997) ตามสูตร [การจัดช่วงคะแนน = (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น] ซึ่งช่วงของคะแนนแต่ละระดับแสดงในตารางที่ 4 ในหัวข้อผลการวิจัย จากนั้นทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังเรียนของนักเรียนโดยทดสอบค่าที่แบบ paired-sample t-test

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี แสดงผลดังตารางที่ 2 พบว่า ภายหลังการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75.00) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 70 คิดเป็นคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 73.33 หรือ 7.33 ± 1.26 คะแนน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกของนักเรียนได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาแบบทดสอบเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่นักเรียนส่วนใหญ่ตอบผิด ได้แก่ รายการข้อคำถามเกี่ยวกับสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ถามว่า “การนำขยะมาเทรวมกันในหลุมฝังกลบมีส่วนทำให้เกิดภาวะโลกร้อน” ข้อคำถามด้านผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ถามว่า “ปัญหาน้ำท่วมเกี่ยวข้องกับปัญหาภาวะโลกร้อน” และรายการข้อคำถามที่ถามว่า “การเลือกใช้ไฟฟ้าฉลากเขียว มีส่วนช่วยลดภาวะโลกร้อน”

ตารางที่ 2 แสดงระดับคะแนนหลังเรียน ร้อยละของผู้เรียน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/5 (N = 36)

การทดสอบ	ช่วงคะแนน	ระดับผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ร้อยละ 70	จำนวนนักเรียน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
หลังเรียน	7 - 10	ผ่านเกณฑ์	27	75.00	7.33	1.26
	0 - 6	ไม่ผ่านเกณฑ์	9	25.00		

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ดังแสดงในตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (47 – 73 คะแนน) ทั้งก่อนและหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และร้อยละ 83.33 ตามลำดับ โดยก่อนเรียน ไม่มีนักเรียนคนใดเลยที่มีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมในระดับสูง โดยพบคะแนนต่ำสุด คือ 43 คะแนน และคะแนนสูงสุด คือ 57 คะแนน ส่วนภายหลังการเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS พบว่า มีนักเรียนที่มีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมระดับสูง จำนวน 4 คน และมีนักเรียนเพียง 2 คนเท่านั้นที่มีเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมระดับต่ำ โดยคะแนนต่ำสุดและคะแนนสูงสุด คือ 45 และ 77 คะแนน ตามลำดับ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายข้อ พบว่า รายการข้อคำถามที่นักเรียนส่วนใหญ่ระบุว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 อันดับแรก คือ ควรปฏิเสธการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟม ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 2.43) ลดการใช้พลังงานในบ้านด้วยการถอดปลั๊กเมื่อเลิกใช้งาน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 1.87) และ ต้นไม้ช่วยให้อุณหภูมิของชุมชนเย็นสบาย ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 2.27) ส่วนรายการข้อคำถามที่นักเรียนส่วนใหญ่ระบุว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 อันดับแรก คือ ควรส่งเสริมการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 1.14$, S.D. = 2.26) ควรใช้รถขนส่งมวลชนแทนการใช้รถยนต์ส่วนตัว ($\bar{X} = 1.25$, S.D. = 1.36) และ ทุกครัวเรือนควรมีการปลูกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงา ($\bar{X} = 1.44$, S.D. = 2.26)

ตารางที่ 3 แสดงระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ระดับเจตคติ ด้านสิ่งแวดล้อม	ก่อนเรียน				หลังเรียน			
	จำนวน นักเรียน	ร้อยละ	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด	จำนวน นักเรียน	ร้อยละ	คะแนน ต่ำสุด	คะแนน สูงสุด
สูง (74 – 100 คะแนน)	0	0.00	-	-	4	11.11	74	77
ปานกลาง (47 – 73 คะแนน)	24	66.67	47	57	30	83.33	47	70
ต่ำ (20 – 46 คะแนน)	12	33.33	43	46	2	5.56	45	45

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติ paired-sample t-test ปรากฏผลดังตารางที่ 4 ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนภายหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS มีค่า 60.58 ± 8.75 คะแนน ซึ่งมีค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน ที่มีค่า 50.89 ± 4.70 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS มาใช้จัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบที (t-test) ของคะแนนเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมก่อนและหลังเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	36	100	50.89	4.70	-6.810	35	.000
หลังเรียน	36	100	60.58	8.75			

*p < .01

อภิปรายผล

ผลของการพัฒนาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/5 จำนวน 36 คน โดยใช้การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบ GPAS เรื่อง มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. หลังเรียนเรื่องมนุษย์กับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 70 หรืออยู่ในเกณฑ์ระดับดีขึ้นไป สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS เหมาะที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้และทักษะการคิดของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติของกระบวนการ GPAS สนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Bureau of Educational Innovation Development, 2008; Depan, Anaman, and Yahakorn, 2019; Jankra, Kajornsinsin, and Chuntra, 2018) เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด โดยครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้สร้างบรรยากาศ สถานการณ์ อำนวยความสะดวกและกระตุ้นความคิดผู้เรียน และผู้เรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม คิดและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการกลุ่ม (Jankra, Kajornsinsin, and Chuntra, 2018) ซึ่งกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (ตารางที่ 1) สอดคล้องกับหลักการและธรรมชาติของกระบวนการ GPAS คือ สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ระดมความคิด อภิปรายแสดงความเห็นกับเพื่อนผ่านกระบวนการกลุ่มและการนำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อสร้างข้อสรุปของชั้นเรียนถึงสาเหตุ ผลกระทบและแนวทางการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ข้างต้นสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Werner, Sansone & Brown (2008) ที่ระบุว่า การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอนควรใช้วิธีการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนในงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Depan, Anaman, and Yahakorn (2019) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ที่พบว่า ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับการศึกษาของ Jankra, Kajornsinsin, and Chuntra (2018) ที่พบว่า กระบวนการ GPAS และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ในรายวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สูงขึ้นได้ ดังนั้น ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จึงช่วยขยายขอบเขตความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ

GPAS ว่าเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้จัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาความเข้าใจในแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และการคิดวิเคราะห์และอภิปรายในประเด็นสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

2. ผลการศึกษาระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักเรียนจะมีความเห็นเชิงบวกต่อสิ่งที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ทำได้ง่ายและสอดคล้องกับบริบทหรือชีวิตประจำวันของนักเรียน เห็นได้จากรายการข้อคำถามที่นักเรียนส่วนใหญ่ระบุว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เช่น ควรปฏิเสธการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟม ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 2.43) หรือ ลดการใช้พลังงานในบ้านด้วยการถอดปลั๊กเมื่อเลิกใช้งาน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 1.87) นั้น เป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถปฏิบัติจริงและสามารถทำได้ด้วยตนเอง ส่วนรายการข้อคำถามที่นักเรียนส่วนใหญ่ระบุว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เช่น ควรส่งเสริมการใช้จักรยานในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 1.14$, S.D. = 2.26) ควรใช้รถขนส่งมวลชนแทนการใช้รถยนต์ส่วนตัว ($\bar{X} = 1.25$, S.D. = 1.36) และทุกครัวเรือนควรมีการปลูกต้นไม้เพื่อให้อากาศดี ($\bar{X} = 1.44$, S.D. = 2.26) นั้น เป็นรายการข้อคำถามที่นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติ หรือปฏิบัติได้ยากในบริบทของที่ตั้งโรงเรียนและแหล่งที่พักอาศัย นักเรียนขาดโอกาสที่จะปฏิบัติ และส่งผลต่อความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน ซึ่งผลที่ได้จากงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ Panyawan, Ketsing and Pattanaporkratana (2016) ที่ทำการศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ที่พบว่า นักเรียนมักระบุระดับพฤติกรรมว่า “ปฏิบัติบางครั้ง” ในรายการข้อคำถามที่ทำได้ยาก ต้องใช้เวลาและพลังงานมาก หรือทำให้ความสะดวกสบายในชีวิตลดลง และสอดคล้องกับการศึกษาระดับเจตคติและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในนักศึกษาครูของ Ketsing (2016) ที่ระบุว่าข้อความในรายการข้อคำถามที่นักศึกษาครูส่วนใหญ่ระบุว่าไม่เคยแสดงพฤติกรรมนั้นเลย หรือแสดงเป็นบางครั้ง มักพฤติกรรมที่ทำได้ยาก ทำให้ความสะดวกสบายในชีวิตลดน้อยลง และส่งผลต่อสถานะทางการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ครูผู้สอนควรเริ่มต้นจากการปฏิบัติที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนหรือสิ่งที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และที่สำคัญที่สุดคือต้องเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ง่ายและปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับบริบทหรือชีวิตประจำวันของนักเรียน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติก่อนเรียน สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ GPAS อาจสามารถพัฒนาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนให้มากขึ้นได้ ทั้งนี้ แม้ว่าจะระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมทั้งก่อนและหลังเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาที่ค่าพิสัย (คะแนนต่ำสุด – คะแนนสูงสุด) ของเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ก่อนเรียน คือ 43-57 คะแนน ส่วนหลังเรียน คือ 45-77 คะแนน แสดงว่าภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนส่วนใหญ่เพิ่มสูงขึ้น และมีนักเรียนถึง 4 คนที่สามารถพัฒนาระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของตนเองไปอยู่ในระดับสูงได้ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากเพิ่มระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ หรือเพิ่มกรณีศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้มากขึ้นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาจากการกระทำของตนเองที่มีต่อบุคคลอื่น และความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อผลกระทบของตนเองที่มีต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาจิตสำนึกหรือเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ ดังที่ Ketsil & Rodsoodthi (2018) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าแนว

ทางการปลูกจิตสำนึกและสร้างพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต้องอาศัยระยะเวลาและกระบวนการอบรมสั่งสอนหรือที่เรียกว่าการขัดเกลาทางสังคมเป็นพื้นฐาน เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Sathisakul and Boonsue (2015) ที่ระบุว่า การปลูกฝังความตระหนักและเจตคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับเด็กควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิบัติซ้ำบ่อย ๆ หรือสอดแทรกเนื้อหาเข้าไปในชีวิตประจำวัน เพื่อฝึกให้เกิดความเข้าใจและเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่ถาวรต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ GPAS ที่มีจุดเน้นในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลายมิติ ทั้งเรื่องความเข้าใจในแนวคิดวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการวิเคราะห์เหตุผลและอภิปรายแสดงความเห็น และเจตคติด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้รู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยอาจจะให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์และอภิปรายซ้ำบ่อย ๆ หรือสอดแทรกและเชื่อมโยงประเด็นสิ่งแวดล้อมเข้ากับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อฝึกให้เกิดความเข้าใจต่อสาเหตุ ผลกระทบและแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเกิดความตระหนักว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องใกล้ตัว

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ว่าครูผู้สอนควรเริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนโดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่ตามมาจากการกระทำของตนเองที่มีต่อสิ่งมีชีวิตชนิดอื่นและต่อทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองที่มีต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ครูผู้สอนควรเริ่มสร้างความตระหนักจากประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนหรือที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนเห็นสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน และรู้สึกถึงความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองต่อสิ่งแวดล้อมหรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถปฏิบัติได้ง่ายและสามารถปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับบริบทหรือชีวิตประจำวันของนักเรียน

3. งานวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แม้ผลการวิจัยจะสามารถพัฒนาระดับเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนส่วนใหญ่ให้สูงขึ้นจากเดิม แต่ก็ยังอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยเพิ่มระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น หรือเพิ่มจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้ หรือยกตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้มากขึ้น เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

4. งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาด้านพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโดยตรงควบคู่ไปกับการใช้แบบสอบถามที่ให้นักเรียนระบุระดับการกระทำของตนเอง เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบเจตคติด้านสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนได้

References

- Best, J. W. (1977). **Research in Education (3rd ed.)**. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Booncharoen, R., & Phoochinda, W. (2012). *kānchatkān khaya thān sūn : kōṇānī suksā rōngriān chōm phra prachā san ‘amphoe chōm phra chāngwat Surin* [Management of Zero-Base Trash: A Case of Chomphra Prachasan School, Amphur Chompra, Surin Province]. **Ph.D. in Social Sciences Journal (Humanities and Social Sciences)**. 2(1), 30-41.
- Bureau of Educational Innovation Development. (2008). *kānphatthana kān khīt dōi chai krabūānkan GPAS* [Development of Thinking Skills by Using GPAS Process]. Retrieved from http://www.innoobec.com/?page_id=172396#page-content.
- Depan, K., Anaman, A. & Yahakorn, S. (2019). *phonkānchai withkān chatkān rianrū bāep GPAS thī mī tō khwāmsamat nai kān ‘ān yāng mī wīchāranayān lāe khwāmphungphōchāi tō kānchatkān rianrū khōng nakriān chan matthayommasuksā pī thī hā rōngriān bēnchama thēp ‘uthit chāngwat phet burī* [The Effects of the Using the GPAS Learning Method on Critical Reading Ability and Satisfaction with Learning Management of Mathayomsuksa V Students at Benchamatheputhitpetchaburi School]. **Journal of Educational Administration, Silpakorn University**. 10(2), 103-112.
- Department of Environment Quality Promotion. (2016). *khōngkān kānpramoēn radap khwāmru lāe kānmī sūanruām dān kān plānplāng saphāp phūmī ‘akāt khōng khruākhaī ‘āsāsamak phithak sapphayākōn thammachāt lāe singwætloṃ* [Final report: The Project of The Assessment of Knowledge and Participation Levels on Climate Change of the Natural Resources and Environmental Protection Volunteer Networks]. Retrieved from <http://www.tccnclimate.com/%>.
- Jankra, S., Kajornsini, B., & Chuntra, C. (2018). *kānphatthana thaksa kān khīt wikhro dōi chai krabūānkan GPAS lāe kānpramoēn phūā kānriānrū nai rāiwichā phūnthān khanittasāt khōng nakriān chan prathomsuksā pī thī hok rōngriān wat dōn mūāng (thahān ‘akāt ‘uthit) sangkat Krung Thēp Mahā Nakhōn* [Development of Analytical Thinking Skills by Using GPAS Process and Assessment for Learning on Mathematics of Grade 6 Students, Wat Donmuang (Thaharn-Akart-Uthid) School, Under Bangkok Metropolitan Administration. **Journal of Education Naresuan University**. 20(1), 198-210.

- Ketsil, T. & Rodsoodthi, S. (2018). patchai thī mī phon tō̄ thatsanakhati læ phruttikam nai k̄an' anurak singwæt̄lōm khōng nakriān radap chan matthayommasuksā nai rōngriān thī tang yū klai khōng sathāraṇa : kōraṇī suksā rōngriān ngok rawi thayā Pathna (thawī Watthana) nai phra rāchūpatham sayāmmakutrāchakumān [Factors Affecting Attitude and Behavior on Environmental Conservation Behaviors of High School Student Near Public Canal: a Case Study of Dipangkornwittayapat (Taweewattana) under Royal Patronage School. **Panyapiwat Journal**. 10(3), 283-296.
- Ketsing, J. (2016). rāiwichā singwæt̄lōm suksā phūā phatthana chētakhati læ phruttikam dān singwæt̄lōm khōng naksuksā khru wittayāsāt [Environmental Education Course for Improving Pre-service Science Teachers' Environmental Attitudes and Behaviors]. **Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities**. 22(2), 213-252.
- Niyomdech, N. & Sabaiying, M. (2015). phonkān khao rūām kitchakam chit sathāraṇa dān singwæt̄lōm khōng nakriān : kōraṇī suksā rōngriān phatthanakān suksā munnithi 'amphoe muang changwat satun [The Outcomes of participation in activities on public mind behavior on the environment among students: A Case study of Phatthana Kansueksa Munnithi School, Mueang District, Satun Province]. **Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus**. 7(1), 92-108.
- Leicht, A., Combes, B., Byun, W. J., & Agbedahin, A. V. (2018). From agenda 21 to target 4.7: the development of ESD. In A. Leicht, J. Heiss & W.J. Byun (Ed.), **Issues and trends in education for sustainable development** (pp.25-38). France: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).
- Office of the Basic Education Commission. (2017). **tua chī wat læ sara kānriānrū kēn klāng klum sara kānriānrū wittayāsāt (chabap prapprung Phō̄.Sō̄ sōngphanhārōjhoksip) tām laksūt kēn klāng kānsuksā naphun thān Phutthasakkarāt sōngphanhārōjhāsip** et [Science learning standards and indicators revised version B.E.2560 (2017), Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (2008)]. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. Limited.
- Office of the Education Council. (2017). **rāingān kān sangkhrō tua chī wat dān kānsuksā Thai tām krō paomai kānphatthana thī yangyūn** [Synthesis report: Indicators on Thai Educational for the Sustainable Development Goals]. Bangkok: Prigwhan graphic Ltd.

- Onyon, N. (2019). patchai thī song phon tō phruttikam ‘anurak singwætloṃ khōṅ nakriān radap prathom suksā tōṇ plāi [Factors affecting on Environmental Conservation Behaviors of Upper Primary Students]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University**. 13(3), 75-88.
- Panyawan, K., Ketsing, J., & Pattanaporkratana, A. (2016). phon samrit thāṅkān rīan lāe ḥitsamnuḥ nai kān phalangṅān faifā khōṅ nakriān radap prathom suksā tōṇ plāi [Upper Elementary Students’ Learning Achievement and Environmental Consciousness on Electricity Conservation]. **Journal of Research Unit on Science, Technology and Environment for Learning**. 7(2), 363-376.
- Pinthong, T., Jaitrong, W., & Ketsing, J. (2020). kānsuksā khwāmsamphan rawāṅ prasopkān doēm nai kānchatkān rīanrū witthayāsāt khōṅ naksuksā khru kap khwām chūa nai khwāmsamāt hāṅg ton dān kānchatkān rīanrū bāp supso [A Study of Relationship Between Pre-service Teachers’ Prior Experience on Science Learning and Their Self-Efficacy Belief on Inquiry-Based Learning]. **Journal of Education Naresuan University**. 22(1), 72-83.
- Sathisakul, N. & Boonsue, A. (2015). phon khōṅ kānchat kitchakam soēm prasopkān tām nāo witthayāsāt theknōyī sangkhom singwætloṃ thī mī tō phruttikamkān ‘anurak singwætloṃ khōṅ dek wai ‘anubān [Effects of Experiential Activities Based on Science-Technology-Society-Environmental approach on Preschool Children’s Environmental Conservation Behaviors]. **An Online Journal of Education**. 10(3), 601-613.
- Schwartz, S. H. (1973). Normative explanations of helping behavior: A critique, proposal, and empirical test. **Journal of Experimental Social Psychology**. 9(4), 349-364.
- Valaya Alongkorn Rajabhat University. (2019). khūmū kānprakan khunnaphāp kānsuksā phāinai rōṅriān sāhit mahāwitthayalāiratchaphatwa lai ‘Alongkōṅ nai phra bōrom rāchupatham Phō.Sō. [Guidebook of Educational Quality Assurance of the Demonstration School of Valaya Alongkorn Rajabhat University]. Retrieved from http://mms.vru.ac.th/kcfinder/upload/files/7_2562/5.1 (ร่าง) คู่มือประกันคุณภาพฯโรงเรียน สจธิตพ.ศ.2562.pdf.
- Werner, C. M., Sansone, C., & Brown, B. B. (2008). Guided Group Discussion and Attitude Change: The Roles of Normative and Informational Influence. **Journal of Environmental Psychology**, 28(1), 27-41.
- Yingyang, Y. C., Mangkhang, C. & Maneekul, J. (2019). kān rū lāe phruttikam ḥariyatham thāṅg singwætloṃ khōṅ nakriān matthayommasuksā nai prathet Ḥīn [Literacy and Enviromentlly Ethical Behaviors of Secondary School Students in Chaina]. **Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus**. 6(3), 137-151.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการเชื่อมโยง
ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปเรขาคณิต

USING PHENOMENON – BASED LEARNING APPROACH TO DEVELOP
GRADE 5 STUDENTS MATHEMATICALS CONNECTION SKILLS
IN GEOMETRY

วริศรา เมืองจันทร์¹ และสิรินภา กิจเกื้อกูล²
Warisara Muangchan¹ and Sirinapa Kijkuakul²

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

² อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

¹ Master of Education in Mathematics Education, Naresuan University, Phitsanulok

² Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok

E-mail: warisaram61@email.nu.ac.th

Received:	May 2, 2020
Revised:	July 25, 2020
Accepted:	July 31, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและศึกษาพัฒนาการด้านทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เรื่องรูปเรขาคณิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสประจำตำบลของจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะและใบกิจกรรม งานวิจัยนี้ดำเนินการเป็นวงจรต่อเนื่อง 3 วงจร ประกอบไปด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกต ขั้นสะท้อนผล และมีการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ครูผู้สอนต้องเลือกใช้ปรากฏการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทหรือใกล้เคียงกับนักเรียน ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนรวมไปถึงการประเมินนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ ซึ่งได้แก่ การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น และการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน พัฒนาได้ดีตามลำดับ

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

ABSTRACT

This qualitative action research aims here to implement Phenomenon – Based learning approach (PhBL), and to examine Mathematical connection skills in Geometry of 12 fifth grade students' in Opportunity Expansion School in Kamphaeng Phet. The instruments were lesson plans, reflective journals, Mathematical connection skill test and worksheets. The research comprising of 3 cycles as follows 1) Plan 2) Act 3) observe and 4) Reflect. Data were analyzed by content analysis and data creditability by data triangulations.

The results revealed that the teacher has to choose phenomenon in accordance with school or village, use questions to encourage students to connect knowledge, has good interaction with students and assess their skills by variety of ways. Also this research found that their Mathematical connection skills increased all elements as follow the connection between mathematics and mathematics, the connection between mathematics and others and the connection between mathematics and daily life.

Keywords

Phenomenon – Based Learning, Mathematical Connection

ความสำคัญของปัญหา

เป้าหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดและมองเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคณิตศาสตร์กับสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติ ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงได้ (Srithi, Supap & Wiriyapong, 2018) ซึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้กำหนดให้การเชื่อมโยงเป็นหนึ่งในทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ระบุไว้ว่าเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้คณิตศาสตร์เนื้อหาต่าง ๆ หรือศาสตร์อื่น ๆ และนำไปใช้ในชีวิตจริง (IPST, 2017) ความสำเร็จของการเรียนคณิตศาสตร์จึงอยู่ที่ความสามารถในการนำคณิตศาสตร์ไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและใช้แก้ปัญหาได้จริง โดยอาศัยการคิดวิเคราะห์ การนำความรู้ เนื้อหาสาระ และหลักการทางคณิตศาสตร์มาสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นเหตุเป็นผลเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและการเรียนรู้แนวคิดใหม่ที่ซับซ้อนหรือสมบูรณ์ขึ้น การนำทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้

จากประสบการณ์การสอนคณิตศาสตร์ในโรงเรียนขยายโอกาสประจำตำบลแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมักจะมีคำถามเสมอว่า “เรียนแล้วเอาไปทำอะไรได้” ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนยังไม่เห็นประโยชน์ของวิชาคณิตศาสตร์เท่าที่ควรและเมื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างร่วม

กิจกรรม และการทำแบบทดสอบของนักเรียน พบว่านักเรียนไม่สามารถใช้ความรู้คณิตศาสตร์ในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ไปในเรื่องต่าง ๆ ได้ ทั้งในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์และในการประยุกต์กับสถานการณ์อื่น ๆ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์จึงได้อธิบายประโยชน์ของการเรียนในเนื้อหาแต่ละเรื่องว่าสามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง แต่เมื่อนักเรียนเจอสถานการณ์ใหม่ นักเรียนก็ไม่สามารถตอบได้ ผู้วิจัยจึงต้องทบทวนว่าทำอย่างไรนักเรียนจึงจะสามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เรียนไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในปีการศึกษา 2561 ซึ่งใช้เนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า เนื้อหาที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนานักเรียนจะเกี่ยวกับการนำไปใช้ โดยเฉพาะในสาระที่ 2 การวัด

Phenomenon based Learning หรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นแนวทางในการสอนที่บรรจุอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่ของฟินแลนด์ เป็นการเรียนรู้ที่ใช้ปรากฏการณ์ในชีวิตจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ Daehler & Folsom (2019) ได้กล่าวว่า Phenomena Based Instruction เป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ และความคิดรวบยอดของแต่ละศาสตร์ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติจริงในการเรียนรู้ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างสมเหตุสมผล นักเรียนจะได้รับองค์ความรู้และทักษะใหม่ ๆ และได้ฝึกประยุกต์ใช้กับปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ความรู้ใหม่เหล่านั้นมีคุณค่าต่อนักเรียนในทันทีที่เกิดความเข้าใจ สาระสำคัญคือเป็นการรวมกันของวิธีการสอนต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียนที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่ คือมีการบรรจุวิชาบูรณาการเข้าไว้ในหลักสูตรด้วย ซึ่งมีทั้งบูรณาการวิชาการและบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นเนื่องจากโรงเรียนแห่งนี้ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership school) และโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเองได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานด้วย

นอกจากนี้โรงเรียนที่ผู้วิจัยสอนอยู่ได้นำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน จึงได้มีการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาพรต บรมนาถบพิตร ที่สอดคล้องและใกล้เคียงกับบริบทของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โครงการเหล่านี้เป็นโครงการที่มีประโยชน์อย่างมาก หนึ่งในนั้นคือโครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ ที่นอกจากจะเป็นโครงการตัวอย่างด้านการเกษตรแล้ว กิจกรรมต่าง ๆ ภายในโครงการก็ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับพสกนิกรชาวไทยในอีกหลาย ๆ ด้าน มีศาสตร์ต่าง ๆ ซ่อนอยู่อีกมากมาย ทั้งการปลูกข้าว การปลูกผักปลอดสารพิษ การปศุสัตว์ต่าง ๆ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับบริบทโรงเรียนมาก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำโครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ มาเป็นฐานในการศึกษาคณิตศาสตร์ที่อยู่ในชีวิตจริง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยนำเนื้อหาเกี่ยวกับพื้นที่ ปริมาตร และการสร้างเส้นขนาน เชื่อมโยงไปสู่บริบทโรงเรียน เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่ส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปเรขาคณิต ในโรงเรียนขยายโอกาสประจำตำบล และ
2) ศึกษาพัฒนาการด้านทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิต ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1) การประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่ส่งเสริมทักษะการ
เชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปเรขาคณิต ในโรงเรียนขยาย
โอกาสประจำตำบล ควรทำอย่างไร

2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการด้านทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์
เรื่องรูปเรขาคณิตหรือไม่ อย่างไร

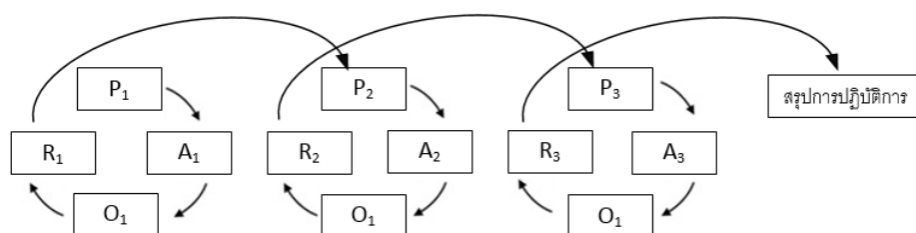
วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่ส่งเสริม
ทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปเรขาคณิต ในโรงเรียน
ขยายโอกาสประจำตำบล

2) เพื่อศึกษาพัฒนาการด้านทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เรื่องรูปเรขาคณิต ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) โดยมีนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนขยายโอกาสประจำตำบลในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 12 คน
เป็นผู้เข้าร่วมวิจัย ใช้เนื้อหาในสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(ฉบับปรับปรุง 2560) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปเรขาคณิต
มีทั้งหมด 3 วงรอบ โดยแต่ละวงจรประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวางแผนการดำเนินงาน
ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกต และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Kemmis & McTaggart, 1988 cited in
Kijkuakul, 2014) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart
ที่มา: Kijkuakul (2014)

ขั้นที่ 1 วางแผนการดำเนินงาน (Plan: P) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เพื่อนำมาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ดังตารางที่ 1

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติ (Act: A) ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปใช้ในห้องเรียน ซึ่งดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมเป็น 12 ชั่วโมง

ขั้นที่ 3 สังเกต (Observe: O) ขั้นนี้จะเกิดขึ้นพร้อมกับขั้นที่ 2 ปฏิบัติ (Act : A) เพื่อให้มีความเป็นธรรมชาติ กล่าวคือในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัย(เป็นหลัก)และครูประจำการจะคอยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนและบันทึกข้อมูลลงในแบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 1 และนักเรียนจะได้ทำใบกิจกรรมเพื่อนำข้อมูลมาตอบคำถามวิจัยข้อที่ 2

ขั้นที่ 4 สะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect: R) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 3 มาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

เครื่องมือวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน ที่ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่อง การหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยม การสร้างเส้นขนานและรูปทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก แต่ละแผนใช้เวลา 4 ชั่วโมง ออกแบบไว้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การออกแบบแผนจัดการเรียนรู้โดยปรากฏการณ์ที่ใช้ เรื่อง รูปเรขาคณิต

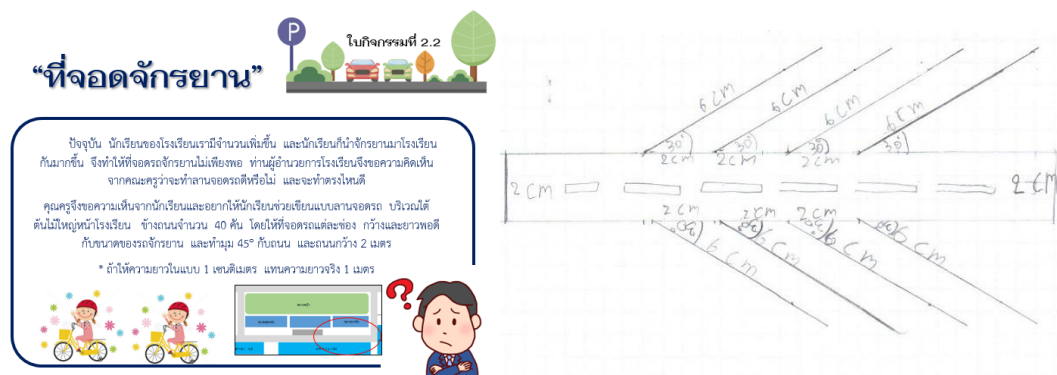
แผน	ปรากฏการณ์ที่ใช้	กิจกรรมที่ใช้	การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์			วิธีการประเมิน
			คณิตศาสตร์	ศาสตร์อื่น	ชีวิตประจำวัน	
1 (บ้านของพ่อ)	โครงการชั่งหัวมัน (กิจกรรมการทำงาน)	การหาพื้นที่ทำนาหลังโรงเรียน	- การหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนและรูปสี่เหลี่ยมด้านขนาน	<u>วิทยาศาสตร์</u> - การเจริญเติบโตของพืช <u>ศิลปะ</u> - การออกแบบ	- การคำนวณพื้นที่ปลูกข้าวให้เพียงพอกับความ ต้องการ	ให้นักเรียนนำเสนอผลงาน
2 (รถรางพาเพลิน)	โครงการชั่งหัวมัน (กิจกรรมรถราง)	การออกแบบลานจอดรถจักรยานในโรงเรียน	- การสร้างเส้นขนาน - การวัดขนาดของมุม	<u>เทคโนโลยี</u> - สืบค้นข้อมูล <u>ศิลปะ</u> - การออกแบบ	- การใช้เส้นขนานในการสร้างลานจอดรถในโรงเรียน	ให้นักเรียนนำเสนอผลงาน
3 (golden place)	โครงการชั่งหัวมัน (กิจกรรมผลิตภัณฑ์แปรรูป)	การออกแบบและสร้างกล่องใส่ผลิตภัณฑ์แปรรูปของโรงเรียน	- รูปคลี่ - ปริมาตรของรูปทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก	<u>ศิลปะ</u> - การออกแบบ <u>การงาน</u> - งานประดิษฐ์	- การใช้ความรู้เรื่องรูปทรงในการออกแบบผลิตภัณฑ์	ให้นักเรียนนำเสนอผลงาน

โดยทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) นำเข้าสู่บทเรียน 2) กำหนดปัญหา 3) ทำความเข้าใจกับปัญหาและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา 4) ศึกษาค้นคว้า 5) สังเคราะห์ความรู้ และ 6) นำเสนอและประเมินผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คือกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ให้ชัดเจนและตรงประเด็น ตรวจสอบเนื้อหาที่นำมาให้เหมาะกับระดับของนักเรียน และปรับปรุงความสอดคล้องของการสอนแต่ละขั้นตอนให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน จากนั้นผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในวงจรเพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้ได้แนวทางการประยุกต์ใช้ในห้องเรียนตามสภาพจริง และทำการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วงจรถัดไป

2) แบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ใช้บันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการจัดการเรียนการสอนว่ามีลักษณะอย่างไร รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยและครูประจำการที่มีความรู้ทางคณิตศาสตร์และมีประสบการณ์สอนคณิตศาสตร์มากกว่า 10 ปี ร่วมสังเกตการณ์ บันทึกจุดเด่น – จุดที่ควรพัฒนา ในแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

3) แบบประเมินทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ โดยทำการประเมินภายหลังการจัดการเรียนการสอนครบทั้ง 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ ที่เน้นให้นักเรียนแสดงความสามารถเกี่ยวกับการเชื่อมโยง 3 ลักษณะ คือ 1) ความสามารถในการใช้ความรู้จากการเรียนการสอนมาแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ความสามารถในการใช้ความรู้จากการเรียนการสอนมาแก้ปัญหาในวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาการงานอาชีพ และ 3) ความสามารถในการใช้ความรู้จากการเรียนการสอนมาแก้ปัญหาในชีวิตจริง

4) ใบกิจกรรมจำนวน 3 ชุด ที่ใช้ประเด็นปัญหาในชีวิตจริง เป็นการประเมินทักษะระหว่างเรียน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด 5 ข้อ เพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เรื่องการหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยม การสร้างเส้นขนาน และรูปทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ในวงจรที่ 1 2 3 ตามลำดับ ไปสู่การเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่นและการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ดังที่ได้ออกแบบไว้ในตารางที่ 1 เพื่อนำข้อมูลไปดูพัฒนาการด้านทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

ภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างใบกิจกรรมและการใช้ความรู้จากการเรียนการสอนมาแก้ปัญหาในชีวิตจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เพื่อตอบคำถามวิจัย 2 ข้อ ได้แก่

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ และหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้ โดยมีเครื่องมือวิจัย คือ แบบบันทึกการสะท้อนผล หลังจากจบกิจกรรม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยทำการอ่านข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสะท้อน ปัญหาที่พบและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของแต่ละวงจรปฏิบัติการ จากนั้นทำการตีความข้อมูลและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลและลักษณะร่วม เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ปรากฏการณ์ที่เลือกใช้ บทบาทของครู การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วย

2) การวิเคราะห์พัฒนาการด้านทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบประเมินทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และใบกิจกรรม หลังจากจบทั้ง 3 วงจรแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการอ่านข้อมูลแล้วรวบรวมข้อมูลที่สามารถบ่งบอกถึงการมีทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ โดยจัดกลุ่มคำตอบตามลักษณะการเชื่อมโยง ซึ่งจะพิจารณาจากจำนวนเนื้อหาที่นักเรียนสามารถเชื่อมโยงได้ จากนั้นกำหนดรหัสข้อมูล นิยาม และพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก ดังตัวอย่างในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างการวิเคราะห์ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

หมวดหมู่	รหัส	คำนิยาม	ตัวอย่างพฤติกรรม
การเชื่อมโยง คณิตศาสตร์ กับ คณิตศาสตร์	MM ₃	เชื่อมโยงความรู้ ได้ 3 เนื้อหา	- เชื่อมโยงกับเรื่องการเทียบบัญญัติไตรยางค์ รูปคลี่ และการหาปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก
	MM ₂	เชื่อมโยงความรู้ ได้ 2 เนื้อหา	- เชื่อมโยงกับเรื่องการหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและ การหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน
	MM ₁	เชื่อมโยงความรู้ ได้ 1 เนื้อหา	- เชื่อมโยงกับเรื่องการหาพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า - เชื่อมโยงกับเรื่องการสร้างเส้นขนาน
	MM ₀	เชื่อมโยงไม่ได้	นักเรียนไม่เขียนคำตอบ / คำตอบไม่ตรงประเด็น

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งที่มาของข้อมูล (Resource triangulation) โดยใช้แบบสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้จากผู้วิจัยและครูประจำการ ประกอบการสรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Method triangulation) โดยใช้ใบกิจกรรมและแบบทดสอบทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ที่ได้จากผู้เรียน ประกอบการตัดสินใจว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้ตามที่เขียนไว้ในใบกิจกรรม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพของผลการวิจัยใน 2 ส่วน คือ

1) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่พัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปเรขาคณิต

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานทั้ง 3 วงจร ทำให้ได้ประเด็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนโดยยกตัวอย่างด้วยโครงการซึ่งห้วงนั้นอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับบริบทของโรงเรียน รูปแบบของการทำกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การดูวิดีโอ การใช้ google map การใช้ผลิตภัณฑ์จริงและการเล่นเกม โดยครูมีหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอยู่เสมอ

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยครูจะเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่เหมาะสม ใกล้ตัวนักเรียน และเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ได้เลือกไว้ ได้แก่ การปลูกข้าว ที่จอตรถและกล่องบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนไปตามลำดับขั้นตอน โดยครูมีหน้าที่ใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความอยากรู้และสามารถระบุปัญหาได้

ขั้นที่ 3 ทำความเข้าใจกับปัญหาและกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา เมื่อครูเสนอปัญหาให้นักเรียนแล้ว นักเรียนจะต้องอ่านและทำความเข้าใจกับปัญหา วิเคราะห์แนวทางในการหาคำตอบที่สอดคล้องกับปัญหา และจะต้องตอบคำถามว่าในการแก้ปัญหานี้จะต้องใช้ความรู้คณิตศาสตร์เรื่องอะไรบ้าง และใช้ความรู้วิชาอื่นด้วยหรือไม่ โดยครูคอยใช้คำถามช่วยให้นักเรียนแสดงความเชื่อมโยงและกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ครูควรยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ที่หลากหลายเพื่อให้ นักเรียนมีมุมมองที่กว้างและเข้าใจปัญหาได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 4 ศึกษาค้นคว้า ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้ดำเนินการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การเขียนวิธีการแก้ปัญหา การวาดแบบร่าง และการสร้างกล่องใส่ผลิตภัณฑ์ สิ่งสำคัญคือ นักเรียนจะต้องรู้ว่าตนเองจะต้องทำอะไรอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อแสดงความเชื่อมโยงและจะได้ทราบว่า จะใช้ความรู้คณิตศาสตร์เชื่อมโยงกับศาสตร์อื่นในขั้นตอนใด ครูควรฝึกให้นักเรียนได้คิดและแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนสามารถวางแผนได้ว่าจะทำอะไรต่อไป หากนักเรียนยังไม่เข้าใจหรือยังไม่สามารถเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับสิ่งอื่น ๆ รอบตัวได้ จะทำให้นักเรียนไม่สามารถหาคำตอบและแก้ปัญหาได้ ดังนั้นครูจะต้องคอยสังเกตนักเรียนอยู่เสมอ และคอยใช้คำถามเพื่อนำไปสู่การคิด เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงและสามารถเขียนแสดงความเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวันออกมาได้ในรูปแบบต่าง ๆ ในขั้นตอนนี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 5 สังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันพิจารณาว่าคำตอบที่ได้มาแต่ละข้อนั้น มีความถูกต้องและเชื่อมโยงกันหรือไม่ ถ้าคำตอบยังไม่ถูกต้องครูจะต้องคอยแนะนำและให้คำปรึกษาเพิ่มเติม จากนั้นดำเนินการซ้ำอีกครั้งหนึ่งในรูปแบบที่ใกล้เคียงกัน เพื่อทดสอบความรู้และฝึกให้มีทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์อย่างรอบด้าน ครูจะต้องพัฒนาและฝึกการตอบคำถามลักษณะนี้อย่างต่อเนื่อง เช่นการฝึกเขียน ฝึกอธิบาย เพื่อให้นักเรียนคุ้นชิน และใช้คำถามช่วยให้นักเรียนได้คิด

และเรียงลำดับขั้นตอนได้ ในขั้นตอนนี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น และคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย ขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลที่ได้จากใบกิจกรรมได้แก่แบบร่าง ชี้นงาน มาเฉลยและอภิปรายร่วมกันว่าแสดงความเชื่อมโยงได้ถูกต้องหรือไม่

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบในประเด็นต่าง ๆ ว่าปรากฏการณ์ที่ครูเลือกมาใช้จะต้องใกล้เคียงหรือสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน และมีความเชื่อมโยงกันในหลาย ๆ ศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องใช้วิธีการหรือกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่และต้องวางแผนกิจกรรมให้นำไปสู่การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้ได้มากที่สุด เลือกใช้ปรากฏการณ์ให้สอดคล้องบริบทโรงเรียนหรือใกล้เคียงกับนักเรียน ออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลายทั้งกิจกรรมการสืบค้นข้อมูล การนำเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเองและมีความกล้าแสดงออก หรือแม้กระทั่งการประเมินนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการเขียน การพูด การจัดทำชิ้นงานหรือการนำเสนอ เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่แตกต่างกัน

2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้หรือไม่ อย่างไร

หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานทั้ง 3 วงจรปฏิบัติ สามารถสรุปได้ว่า ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้านเรียงตามลำดับได้ คือ 1) การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์ 2) การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น และ 3) การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในแต่ละวงจรปฏิบัติ

ลักษณะ การ เชื่อมโยง	จำนวนนักเรียน (ร้อยละ)															
	วงจรปฏิบัติ 1				วงจรปฏิบัติ 2				วงจรปฏิบัติ 3				แบบประเมินทักษะ การเชื่อมโยง			
รูปแบบ (เนื้อหา)	M ₃	M ₂	M ₁	M ₀	M ₃	M ₂	M ₁	M ₀	M ₃	M ₂	M ₁	M ₀	M ₃	M ₂	M ₁	M ₀
MM	-	3 (25)	3 (25)	6 (50)	-	2 (17)	3 (25)	7 (58)	-	8 (67)	-	4 (33)	1 (8)	1 (8)	9 (75)	1 (8)
MA		-	3 (25)	9 (75)		4 (33)	5 (42)	3 (25)		8 (67)	-	4 (33)	-	8 (67)	2 (17)	2 (17)
ML	-	-	3 (25)	9 (75)	-	-	6 (50)	6 (50)	3 (25)	3 (25)	3 (25)	3 (25)	-	-	3 (25)	9 (75)

*MM คือ การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์, MA คือ การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น, ML คือ การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน

การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์ มีพัฒนาการมากที่สุด เห็นได้จากการตอบคำถามของนักเรียน ในวงจรปฏิบัติที่ 1 นักเรียนสามารถเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้ร้อยละ 50 ส่วนในวงจรปฏิบัติที่ 3 นั้นนักเรียนสามารถเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้ถึง ร้อยละ 67 และเมื่อศึกษาคะแนนจากแบบทดสอบทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์แล้ว พบว่านักเรียนเขียนแสดงการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ได้ถึงร้อยละ 92 ซึ่งถือว่านักเรียนมีพัฒนาการที่ดีมาก

การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น มีพัฒนาการเป็นอันดับ 2 เห็นได้จากการตอบคำถามของนักเรียนในวงจรปฏิบัติที่ 1 มีนักเรียนเพียงร้อยละ 25 ที่สามารถเขียนเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นได้ แต่ในวงจรปฏิบัติที่ 3 มีนักเรียนถึงร้อยละ 67 ที่สามารถเขียนเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นได้ และในแบบทดสอบทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ นักเรียนเขียนแสดงการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นได้ถึงร้อยละ 83 จะเห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน มีพัฒนาการน้อยที่สุด ซึ่งวงจรปฏิบัติที่ 1 มีนักเรียนเพียงร้อยละ 25 ที่สามารถแสดงความเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ และในวงจรปฏิบัติที่ 3 มีนักเรียนร้อยละ 75 ที่สามารถแสดงความเชื่อมโยงได้ แต่เมื่อศึกษาคะแนนจากแบบทดสอบทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์แล้ว พบว่ามีนักเรียนเพียงร้อยละ 25 ที่สามารถเขียนเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวันได้

อภิปรายผล

1) แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่พัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปเรขาคณิต สามารถอภิปรายได้ในประเด็นต่าง ๆ ที่ค้นพบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการและงานวิจัยดังต่อไปนี้

ปรากฏการณ์ที่ครูเลือกมาใช้ มีความใกล้เคียงหรือสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน และมีความเชื่อมโยงกันในหลาย ๆ ศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (Ministry of Education, 2019) ว่าปรากฏการณ์ที่เลือกใช้จะต้องมีลักษณะเป็นปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวนักเรียนหรือมีความสำคัญต่อชีวิตของนักเรียน และสอดคล้องกับเกติณี เพชรรุ่ง (Petchrung, 2013) ที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นใช้สถานการณ์ต่าง ๆ มาบูรณาการกับการสอนคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียนมีทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น ดังที่ผู้วิจัยใช้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาเป็นปรากฏการณ์ในการเรียนรู้ ซึ่งตัวโครงการที่นำมาใช้คือโครงการชั่งหัวมัน จะมีความใกล้เคียงกับกิจกรรมในโรงเรียนมากและมีบางกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำ เช่น การทำนา ผู้วิจัยใช้เรื่องการทำนามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงและความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ว่ามีประโยชน์ในเรื่องใดบ้าง

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน คือใช้วิธีการหรือกิจกรรมที่หลากหลาย ดังเช่นที่ผู้วิจัยได้ทำการเปิดวิดีโอ การใช้ google map และการเปิดเว็บไซต์ ทำให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป และมีการสอดแทรกเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะ

การเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ตามที่สมาคมครูคณิตศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (NCTM, 2000) ได้เสนอแนะไว้ว่าครูควรจัดกิจกรรมหรือใช้สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ สอดแทรกอยู่ จะช่วยให้นักเรียนได้เห็นการนำความรู้ เนื้อหาสาระและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ไปใช้ในการแก้สถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ได้ และสอดคล้องกับหลักการส่งเสริมความสามารถในการ เชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของกรมวิชาการที่เสนอว่า การใช้สถานการณ์ปัญหาจริงที่อยู่รอบตัวนักเรียน จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น

บทบาทหน้าที่ของครูที่คอยสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ผ่อนคลายและเป็นกันเองอยู่ เสมอ มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วม การใช้คำถามที่เร้าใจเพื่อ คอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ ใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด และตอบ คำถามอย่างสร้างสรรค์ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกเป็นกันเองและมีความ กล้าแสดงออก หรือแม้กระทั่งการประเมินนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการเขียน การพูด การ จัดทำชิ้นงาน การนำเสนอ ก็ช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ ดังแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานของอรพรรณ บุตรกัตยญู (Butkatunyoo, 2018) ที่กล่าวไว้ว่าผู้สอน จะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ส่งเสริมให้ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนพัฒนาขึ้นในทุกด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์มีพัฒนาการมากที่สุด อาจเป็นเพราะการ เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์เป็นการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์ที่ผู้เรียน เคยเรียนรู้มาแล้ว โดยอาจเป็นเนื้อหาเดียวกันแต่ถูกสอนในระดับที่ต่างกัน หรือเป็นการเชื่อมโยงให้ ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ตามที่อัมพร ม้าคะนอง (Makanong, 2010) ได้กล่าวไว้ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ หรือการ เชื่อมโยงในชีวิตประจำวัน และปรากฏการณ์ที่นำมาใช้ในชั้นนำเข้าสู่บทเรียนนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และผลิตภัณฑ์แปรรูป ซึ่งก็ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจได้ว่าจะต้องใช้คณิตศาสตร์เรื่องใดบ้าง

การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นพัฒนาเป็นอันดับ 2 อาจเป็นเพราะในชั้นนำเข้าสู่ บทเรียนและขั้นกำหนดปัญหา ผู้วิจัยได้ใช้การยกตัวอย่างไว้มากพอสมควร จึงทำให้นักเรียนเกิดการ เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับประพิพัฒน์ แก้วอ่ำ (Kaew-um, 2017) ที่กล่าวว่าประสบการณ์ของนักเรียนเกิดจากสิ่งที่นักเรียนได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส และได้เรียนรู้มาก่อน โดยครูอาจยกตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่าง ส่วนการนำเสนอปัญหาในชีวิตจริงทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้และอยากลงมือร่วมกันแก้ปัญหาและการอธิบายคำตอบร่วมกัน มีส่วนทำให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้สำเร็จด้วยดี

การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวันมีพัฒนาการน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะ นักเรียนยังไม่เข้าใจว่าต้องนำคณิตศาสตร์ไปใช้อย่างไร ผู้วิจัยจึงยกตัวอย่างการใช้คณิตศาสตร์กับสิ่ง ใกล้ตัวผู้เรียนหรือสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด เมื่อพิจารณาในแต่ละวงจรปฏิบัติการ นักเรียนก็มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในแบบ วัดทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในท้ายวงจรปฏิบัติการ พบว่านักเรียนยังเขียนแสดงการ เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวันได้ไม่ดีเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะนักเรียนเกิดความไม่

มั่นใจในความคิดของตนเอง เพราะเวลาสอบจะให้ทำด้วยตนเองแต่เวลาทำใบกิจกรรม นักเรียนสามารถนั่งรวมกับเพื่อนได้ อีกปัจจัยหนึ่งคือแบบทดสอบที่ผู้วิจัยออกแบบมามีความซับซ้อนมากเกินไป ปัญหายังไม่ส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงสู่ชีวิตประจำวันเท่าที่ควร และผู้วิจัยเน้นการให้เขียนอธิบายซึ่งอาจทำให้นักเรียนไม่สามารถเขียนอธิบาย

ข้อเสนอแนะ

1) ปรากฏการณ์ที่เลือกมาใช้ ควรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหรือใกล้เคียงกับโรงเรียนและชุมชนของนักเรียน เพราะจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น และนักเรียนจะเห็นคุณค่าของคณิตศาสตร์มากขึ้น เช่น โรงเรียนอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากฝุ่นควัน ก็ใช้ปรากฏการณ์เกี่ยวกับ pm 2.5 หรือโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ก็สามารถนำมาใช้ได้

2) การวัดทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ควรมีหลายรูปแบบเช่น การเขียน การวาดภาพ การทำชิ้นงาน เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่แตกต่างกัน หากมีการวัดเพียงรูปแบบเดียว จะทำให้นักเรียนแสดงความสามารถออกมาได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร

References

- Butkatunyoo, O. (2018). Kān rīanrū dōi chai prākotkān pen thān phūā kān sāng mum mōng bāp ong Ruām lāe kān khao thung lōk hāng khwām ching khoṅg phū rīan [Phenomenon based Learning for Developing a Learner's Holistic Views and Engaging in the Real World]. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*. 46(2), 348-365.
- Daehler, K. & Folsom, J. (2019). *Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning*. Retrieved May 22, 2019, from <http://www.WestEd.org/mss>.
- Kaew-um, R. (2017). Kān phatthana kitkam kānrīan kānsōn thī nēn kān chuāmyōng thāng khanitsat Dōi chai panhā pen thān Samrap nakrīan chan matthayom suksā pī thī 3 [Developing of Learning activities focusing on Mathematical connection use Problem-Based Learning for grad 9 students]. *Journal of Education, Naresuan University*. 19(4), 214-222.
- Kijkuakul, S. (2014). Kān chat kān rīanrū witthayāsāt, Thit thāng sam rap khru thotsawat thī Yī sip'et [Learning science management, Directions for teachers in the 21st century]. 1st ed. Phetchabun: Juldis Printing.
- Makanong, A. (2010). *Thak sa lāe kra būan kān thāng khanitsat: Kān phatthana phūā phat tha na kān* [Mathematical skills and processes: Development for development]. Bangkok: Chulalongkorn University.

- Ministry of Education. (2019). *Kān chat kān rianrū læ kān rianrū tam næothāng khōng kān Chat kān rianrū doī chai prākotkān pen thān* [Learning Management and learning according to the guidelines of Manage learning by using phenomenal as the basis]. In *Kān ob rom læ sammanā kān chat kānrian kānsōn witthayasāt sam rap phū mī khwām sāmāt pi set dān Witthayasāt læ khanitsāt Na University of Helsinki Pra thed finlæn* [training and seminars on science teaching for gifted people in science and Mathematics at the University of Helsinki, Finland] (pp. 4-17). Bangkok: Ministry of Education.
- National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (2000). **Principle and Standards for School Mathematics**. Reston, Virginia: National Council of Teachers of Mathematics.
- Petchrung, K. (2013). *Kān phatthana chut kitkam kānrianrū tam næo kānsuksā khanitsāt thī sōt khōng kap chiwīching phūa songsoem manōthat læ khwāmsāmāt nai kān chūamyōng khwām rū khanitsāt* [Development of learning activity package based on realistic mathematics education to enhance mathematical concept and connection ability]. Master of Education Thesis. Chulalongkorn University.
- Srithi, K., Supap, W. & Wiriyapong, R. (2018) *Kān wi chai pa tibatkān phūa phatthana kān chat kān rianrū bæp chaipanhā penthān thī songsoem ānrūrūangkhanitsāt Rūang Phāktatkrūai khōng nakrian chan matthayomsuksāpithī Sī* [An Action Research on Developing Problem-based Learning Activities to Enhance Mathematical Literacy in Conic Sections Topic of Students in Grade 10]. **Social Sciences Research and Academic Journal, Nakhon Sawan Rajabhat University**. 13(37), 105-118.
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST). (2017). *Khūmū kān chai laksūt Klum sara kānrianrū khanitsāt (cha bap prap prung 2560)* [Course manual for mathematics learning (Revised version 2017) according to the core curriculum of basic education in 2008, elementary level]. Ministry of education.

การจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

THE MANAGEMENT OF SOCIAL SERVICE FOR THE ELDERLY OF MUEANG
PHAI SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, ARANYAPRATHET
DISTRICT, SA KAEU PROVINCE

วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์
Worawit Koedsawat

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานันทนาการและการท่องเที่ยว
สถาบันมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง
Bachelor of Arts, Recreation and Tourism, Thailand National Sports University,
Ang-Thong Campus, Ang-Thong
E-mail: tong_kul@hotmail.com

Received: May 5, 2020
Revised: August 7, 2020
Accepted: August 10, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และ 2) ศึกษารูปแบบการจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี มีการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 216 คน และผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลเมืองไผ่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนนิคมสร้างตนเองคลองน้ำใส ผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และบุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุ รวม 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณเป็นการใช้แบบสอบถามความต้องการการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ 7 ด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นการจัดสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เพื่อหาแนวทางการจัดการบริการที่สังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการให้มีการจัดสวัสดิการสังคม ด้านสุขภาพอนามัยเป็นอันดับแรก มีความต้องการได้รับการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากที่สุด ส่วนด้านบริการทางสังคม ต้องการให้มีการจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมากที่สุด ด้านการทำงานและมีรายได้ ผู้สูงอายุต้องการได้รับการสนับสนุนงบประมาณการประกอบอาชีพ สำหรับด้านนันทนาการ ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทั้งในและต่างจังหวัด ด้านที่อยู่อาศัย ต้องการให้มีการจัดครอบครัวอุปการะสำหรับผู้ไร้ที่พึ่ง ส่วนด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ผู้สูงอายุต้องการให้จัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในหลักสูตรต่าง ๆ และจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ในชุมชน และด้านความมั่นคงทางสังคม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการร่วมโครงการไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชน และ 2) รูปแบบการจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่าการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีแนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัย โดยแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ ผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60 – 69 ปี) ผู้สูงอายุตอนกลาง (70 – 79 ปี) และผู้สูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)

คำสำคัญ

การบริการสังคม ผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) To investigate the social welfare for the elderly of Mueang Phai subdistrict administrative organization, Aranyaprathet district, Sa Kaeo province and 2) To investigate the pattern of the management of social service for the elderly of Mueang Phai subdistrict administrative organization, Aranyaprathet district, Sa Kaeo province. This research integrating quantitative and qualitative data in a mixed method study. It was conducted as a descriptive study. The sample group is the 216 elderly, aged 60 years and over, who lived in Mueang Phai subdistrict administrative organization, Aranyaprathet district, Sa Kaeo province. The provider in the qualitative study are 16 persons including administrators and officers of local administrative organizations, the officers who are responsible for social welfare for the elderly, the director of Mueang Phai Health Promoting Hospital, the director of Khlong Nam Sai Health Promoting Hospital, the community leaders or community representatives who are stakeholders, and the elderly caregivers. The instruments used in this research were questionnaires and focus group discussions. The questionnaires were used in the quantitative study to investigate the needs of social welfare for the elderly in 7 aspects. The focus group discussions were used in the qualitative study by collecting information from stakeholders in the social welfare provision of Mueang Phai subdistrict administrative organization, Aranyaprathet district, Sa Kaeo province to

discover the guidelines for the appropriate management of social service for the elderly. Quantitative data analysis was performed using the statistical package program. Qualitative data analysis was achieved through content analysis.

The research results were found that: 1) The overview of the appropriate management of social service for the elderly is very high (average 4.41). As considered in each aspect, it was found that the elderly requested for health care aspect as their first priority. Entitled to free hospital treatment is in the highest demand. In the social service aspect, the majority of the elderly requested for subsistence allowance. In the work and wage aspect, the elderly requested a budget to support their careers. In the recreational aspect, the elderly requested for tourism promotion in local and upcountry. In the accommodation aspect, the elderly requested for adult foster care homes for homeless elders. In the education and learning aspect, the elderly demanded lifelong learning courses and a mobile public library. In the social security aspect, the elderly desired to utilize a body of knowledge gained through project participation in social and community development. 2) For the pattern of the management of social service for the elderly, it was found that the appropriate management of social welfare for the elderly requires the guidelines for the appropriate management of social welfare for the elderly in each age band. The elderly were divided into three age bands, namely, early-elderly (60–69 years old), mid-elderly (70–79 years old), and late-elderly (80 years and over).

Keywords

Social Service, Elderly, Subdistrict Administrative Organization

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) โดยใน พ.ศ. 2562 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปประมาณ 11.6 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุวัยปลาย หรืออายุ 80 ปีขึ้นไป 1.3 ล้านคน ในขณะที่จำนวนการเกิดในปี 2562 ลดต่ำเหลือเพียง 6.1 แสนคนเท่านั้น น้อยกว่าจำนวนการเกิดเมื่อปี 2514 ถึงหนึ่งเท่าตัว นอกจากนี้ยังคาดการณ์ว่าอีก 20 ปีข้างหน้าจะมีผู้สูงอายุมากถึง 20 ล้านคน ซึ่งหมายความว่าคนไทยทุก ๆ 5 คน จะมี 1 คนที่เป็นผู้สูงอายุ และจะมีผู้สูงอายุวัยปลายหรือมากกว่า 80 ปีขึ้นไป มากถึง 3 ล้านคน จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุของไทยยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลจากการคาดการณ์ประชากรไทยระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2573 แสดงว่าในปี พ.ศ. 2568 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 14.9 ล้านคน หรือคิดเป็น 2 เท่าของประชากรสูงอายุในปี พ.ศ. 2552 และในปี พ.ศ. 2573 จะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 17.8 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 25 ของประชากรไทยทั้งประเทศ (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2019)

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุในรอบกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุกลายเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำนายต่อสังคมไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีให้นานที่สุด ภายใต้ความคิดที่ว่าผู้สูงอายุไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาส หรือเป็นภาระต่อสังคม เพราะผู้สูงอายุนับเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์และได้สร้างคุณูปการต่อการพัฒนาสังคมมาอย่างยาวนาน ดังนั้นผู้สูงอายุทุกคนควรได้รับการเคารพและสามารถมีส่วนร่วมเป็นพลังพัฒนาสังคม ตลอดจนได้รับการส่งเสริม เกื้อกูลจากครอบครัว ชุมชน สังคมและรัฐอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มนี้ของประเทศให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งคุณภาพที่ดีจะนำมาซึ่งความสุขทั้งกายและจิตใจ จะเกิดขึ้นเมื่อผู้นั้นได้รับการตอบสนองความต้องการของตน

ผู้สูงอายุมักถูกมองว่าเป็นทรัพยากรที่เสื่อมสภาพแล้ว ซึ่งต้องได้รับการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น แต่ในความเป็นจริงผู้สูงอายุจำนวนมากยังมีศักยภาพในเชิงเศรษฐกิจ ยังเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศและเป็นทุนทางสังคม สามารถช่วยเหลือและพัฒนาสังคม รวมถึงพัฒนาประเทศชาติสืบต่อไปได้อีก จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กลุ่มนี้ของประเทศให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งคุณภาพที่ดีจะนำมาซึ่งความสุขทั้งกายและจิตใจ จะเกิดขึ้นเมื่อผู้นั้นได้รับการตอบสนองความต้องการของตน ดังนั้น รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาและฟื้นฟูผู้สูงอายุ โดยมีการตรากฎหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง และกำหนดให้การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนชรา เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) ที่ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยให้การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนชรา อีกทั้งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติสิทธิของผู้สูงอายุไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54)

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นอีกหนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ซึ่งจากกฎหมายเหล่านี้ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจมากมายหลายอย่าง แต่ภารกิจหนึ่งที่ควรให้ความสำคัญและดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ คือ งานสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มิแน่วโนว่าจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ มีการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ได้แก่ การจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ การสงเคราะห์เครื่องอุปโภคบริโภค การสงเคราะห์เครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นและเหมาะสม การจัดสถานที่พักและห้องน้ำเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ การฝึกอบรมและพาผู้สูงอายุไปทัศนศึกษาตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ การจัด

กิจกรรมรณรงค์ขอพรผู้สูงอายุ การซ่อมแซมและสร้างที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุที่มีความยากจน เป็นต้น ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ จึงได้ทำการศึกษาความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดบริการสังคมที่เหมาะสม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดบริการสังคมของผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ได้อย่างเหมาะสม และผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาในครั้งนี้ จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดบริการสังคมต่อไปในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดบริการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี (mixed-methodology) มีทั้งการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) การวิจัยเชิงปริมาณประชากร คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 467 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 216 คน คำนวณด้วยสูตรของทาโรยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง 0.05 สำหรับผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งได้รับการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลเมืองไผ่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนนิคมสร้างตนเองคลองน้ำใส ผู้นำชุมชนหรือผู้แทนชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และบุคคลที่ดูแลผู้สูงอายุรวม 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณเป็นการใช้แบบสอบถามแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ ศึกษาความต้องการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ด้านความมั่นคงทางสังคม ด้านการทำงานและมีรายได้ ด้านนันทนาการ และด้านบริการทางสังคม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ

เป็นการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เพื่อหาแนวทางการจัดการบริการที่สังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 206 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเป็นเพศหญิง ร้อยละ 50.93 ซึ่งใกล้เคียงกับเพศชาย ที่มีร้อยละ 49.07 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ อายุ 60 - 69 ปี ร้อยละ 57.41 รองลงมาอายุ 70 - 79 ปี ร้อยละ 29.63 อายุ 80 - 89 ปี ร้อยละ 12.03 และอายุ 90 ปีขึ้นไป ร้อยละ 0.93 และส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 53.24 รองลงมาหม้าย ร้อยละ 33.80 และโสด ร้อยละ 8.33 หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 4.63 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 51.85 รองลงมา ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 15.74 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11.11 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 10.19 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 8.33 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 2.32 และจบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.46 ตามลำดับ

ผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 43.98 รองลงมาค้าขาย ร้อยละ 18.52 รับจ้าง ร้อยละ 15.28 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 14.81 รับราชการ ร้อยละ 3.71 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 3.24 และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 0.46 ตามลำดับ และเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 29.17 รองลงมา 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 21.76 รายได้ระหว่าง 3,001 - 5,000 บาท ร้อยละ 20.37 และ 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 16.67 รายได้ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 6.48 และ 20,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 5.55 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ผลการศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่
อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	ระดับความต้องการสวัสดิการสังคม										ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผลความต้องการ
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. ด้านสุขภาพอนามัย													
1.1 ต้องการได้รับการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย	135	62.50	75	34.72	6	2.78	0	0.00	0	0.00	4.60	0.54	มากที่สุด
1.2 ต้องการได้รับความสะดวกโดยมีช่องทางพิเศษผู้สูงอายุในโรงพยาบาล	119	55.10	91	42.13	5	2.31	1	0.46	0	0.00	4.52	0.57	มากที่สุด
1.3 ต้องการได้รับความสะดวกโดยมีสถานบริการ สาธารณสุขใกล้บ้าน	111	51.39	92	42.59	13	6.02	0	0.00	0	0.00	4.45	0.61	มาก
1.4 ต้องการได้รับการเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษา แนะนำ การดูแลสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	116	53.70	90	41.67	9	4.17	1	0.46	0	0.00	4.49	0.60	มาก
1.5 ต้องการให้สถานบริการของรัฐและเอกชน มีการจัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปแก่ผู้สูงอายุ	111	51.39	86	39.81	19	8.80	0	0.00	0	0.00	4.43	0.65	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านสุขภาพอนามัย											4.50	0.59	มากที่สุด
2. ด้านที่อยู่อาศัย													
2.1 การจัดบริการที่พักสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบสถานสงเคราะห์	103	47.69	95	43.98	18	8.33	0	0.00	0	0.00	4.39	0...50	มาก
2.2 การจัดบริการบ้านพักกรณีฉุกเฉินสำหรับผู้สูงอายุ	97	44.91	99	45.83	20	9.26	0	0.00	0	0.00	4.36	0.65	มาก
2.3 การจัดบริการซ่อมแซมบ้านพักผู้สูงอายุ	106	49.07	90	41.67	19	8.80	1	0.46	0	0.00	4.39	0.37	มาก
2.4 การจัดกิจกรรมพัฒนาที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุโดยชุมชนมีส่วนร่วม	106	49.07	86	39.82	22	10.19	1	0.46	1	0.46	4.37	0.72	มาก
2.5 การจัดบริการครอบครัวอุปการะสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวไร้ที่พึ่ง	116	53.70	79	36.57	16	7.41	3	1.39	2	0.93	4.41	0.77	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านที่อยู่อาศัย											4.38	0.60	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	ระดับความต้องการสวัสดิการสังคม										ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผลความต้องการ
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
3. ด้านการศึกษาและการเรียนรู้													
3.1 การจัดการศึกษาตลอดชีพสำหรับผู้สูงอายุ ในหลักสูตรต่าง ๆ	110	50.93	82	37.96	24	11.11	0	0.00	0	0.00	4.40	0.68	มาก
3.2 การจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ	92	42.59	104	48.15	19	8.80	0	0.00	1	0.46	4.32	0.51	มาก
3.3 การจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ในชุมชน	100	46.30	102	47.22	14	6.48	0	0.00	0	0.00	4.40	0.61	มาก
3.4 การจัดศูนย์การถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ประจำตำบล	102	47.22	96	44.45	17	7.87	1	0.46	0	0.00	4.38	0.65	มาก
3.5 การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนางานสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	99	45.83	89	41.21	28	12.96	0	0.00	0	0.00	4.33	0.72	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านการศึกษาและการเรียนรู้											4.37	0.62	มาก
4 ด้านความมั่นคงทางสังคม													
4.1 บริการศาสนกิจและมาปณกิจให้ผู้สูงอายุ ที่ไม่มีญาติ	108	50.00	88	40.74	19	8.80	1	0.46	0	0.00	4.40	0.41	มาก
4.2 ลดหย่อนภาษีเงินได้ให้แก่บุตร ซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุ	102	47.22	83	38.43	27	12.50	3	1.39	1	0.46	4.31	0.78	มาก
4.3 บริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัยสิทธิ และสวัสดิการ	98	45.37	92	42.60	24	11.11	1	0.46	1	0.46	4.32	0.72	มาก
4.4 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่น	108	50.00	84	38.89	23	10.65	1	0.46	0	0.00	4.38	0.69	มาก
4.5 สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการร่วมโครงการไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชนต่อไป	117	54.17	79	36.58	18	8.33	1	0.46	1	0.46	4.44	0.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านความมั่นคงทางสังคม											4.37	0.66	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	ระดับความต้องการสวัสดิการสังคม										ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	แปลผลความต้องการ
	มากที่สุด		มาก		ปานกลาง		น้อย		น้อยที่สุด				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
5. ด้านการทำงานและมีรายได้													
5.1 การสนับสนุนงบประมาณประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	124	57.41	75	34.72	16	7.41	1	0.46	0	0.00	4.49	0.65	มาก
5.2 การฝึกอบรมฝีมือแรงงาน	115	53.24	78	36.11	22	10.19	1	0.46	0	0.00	4.42	0.69	มาก
5.3 การศึกษาดูงานด้านอาชีพทั้งในและต่างประเทศ	111	51.39	78	36.11	25	11.58	2	0.92	0	0.00	4.38	0.72	มาก
5.4 การจัดให้มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผู้สูงอายุ	114	52.78	75	34.72	26	12.04	1	0.46	0	0.00	4.40	0.71	มาก
5.5 การจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพและภูมิปัญญาผู้สูงอายุ	105	48.61	83	38.43	27	12.50	1	0.46	0	0.00	4.35	0.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านการทำงานและมีรายได้											4.41	0.70	มาก
6. ด้านนันทนาการ													
6.1 การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในและต่างจังหวัด	117	54.17	86	39.81	13	6.02	0	0.00	0	0.00	4.48	0.61	มาก
6.2 การสนับสนุนกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน	84	38.89	111	51.39	19	8.80	2	0.92	0	0.00	4.28	0.66	มาก
6.3 การสนับสนุนกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา	118	54.63	83	38.43	14	6.48	0	0.00	1	0.46	4.47	0.66	มาก
6.4 การสนับสนุนกิจกรรมวันอาทิตย์	102	47.22	96	44.45	16	7.41	1	0.46	1	0.46	4.38	0.68	มาก
6.5 การสนับสนุนกิจกรรมร้องเพลงและเต้นรำ	116	53.71	78	36.11	20	9.26	1	0.46	1	0.46	4.42	0.72	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านนันทนาการ											4.41	0.67	มาก
7. ด้านบริการทางสังคม													
7.1 การจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	127	58.80	76	35.19	12	5.55	0	0.00	1	0.46	4.52	0.65	มาก
7.2 การจัดเครื่องอุปโภคบริโภค	114	52.78	88	40.74	13	6.02	0	0.00	1	0.46	4.45	0.65	มาก
7.3 ความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ	116	53.70	82	37.97	17	7.87	0	0.00	1	0.46	4.44	0.68	มาก
7.4 การสนับสนุนอาสาสมัครบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน	111	51.39	90	41.67	14	6.48	0	0.00	1	0.46	4.44	0.66	มาก
7.5 การให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต	116	53.70	83	38.43	16	7.41	0	0.00	1	0.46	4.45	0.67	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมด้านบริการทางสังคม											4.46	0.66	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 7 ด้าน											4.41	0.64	มาก

ผลการศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41, S.D. = 0.64) โดยความต้องการด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50, S.D. = 0.59) ส่วนด้านอื่น ๆ อีก 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีรายละเอียดทั้ง 7 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านสุขภาพอนามัย** เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุต้องการสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50, S.D. = 0.54) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การได้รับการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย (ค่าเฉลี่ย 4.60, S.D. = 0.54) รองลงมา ผู้สูงอายุต้องการได้รับความสะดวกโดยมีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในโรงพยาบาล (ค่าเฉลี่ย 4.52, S.D. = 0.57) และต้องการได้รับการเยี่ยมบ้านการให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (ค่าเฉลี่ย 4.49, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

2. **ด้านบริการทางสังคม** เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุต้องการสวัสดิการด้านบริการทางสังคม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.46, S.D. = 0.66) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.52, S.D. = 0.65) รองลงมา ผู้สูงอายุต้องการให้การจัดเครื่องอุปโภคบริโภค และการให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต มีค่าเฉลี่ย 4.45, S.D. = 0.65 เท่ากัน

3. **ด้านการทำงานและมีรายได้** เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านการทำงานและมีรายได้ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41, S.D. = 0.70) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ (ค่าเฉลี่ย 4.49, S.D. = 0.65) รองลงมาคือการฝึกอบรมฝีมือแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 4.42, S.D. = 0.69) และการจัดให้มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผู้สูงอายุ (ค่าเฉลี่ย 4.40, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

4. **ด้านนันทนาการ** เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านนันทนาการ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.41, S.D. = 0.67) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในและต่างจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 4.48, S.D. = 0.61) รองลงมา ผู้สูงอายุต้องการให้มีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา (ค่าเฉลี่ย 4.47, S.D. = 0.66) และสนับสนุนการจัดกิจกรรมร้องเพลงและเต้นรำ (ค่าเฉลี่ย 4.42, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

5. **ด้านที่อยู่อาศัย** เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.38, S.D. = 0.66) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดบริการครอบครัวอุปการะสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวไร้ที่พึ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.41, S.D. = 0.77) รองลงมา ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดบริการที่พักสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบสถานสงเคราะห์ และการจัดบริการซ่อมแซมบ้านพักผู้สูงอายุ (ค่าเฉลี่ย 4.39, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

6. **ด้านการศึกษาและการเรียนรู้** เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านการศึกษาและการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.37, S.D. = 0.62) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในหลักสูตรต่าง ๆ และการจัดบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.40, S.D. = 0.61 เท่ากัน และการจัดศูนย์ถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นประจำตำบล (ค่าเฉลี่ย 4.38, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

7. **ด้านความมั่นคงทางสังคม** เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการด้านความมั่นคง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.37, S.D. = 0.66) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการร่วมโครงการไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.44, S.D. = 0.71) รองลงมา ผู้สูงอายุต้องการให้มีบริการศาสนกิจและฌาปนกิจให้ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติ (ค่าเฉลี่ย 4.40, S.D. = 0.41) และการอำนวยความสะดวกและความ

ปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่น (ค่าเฉลี่ย 4.38, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 รูปแบบการจัดบริการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

ผลจากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่า ในการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยนั้น ควรมีแนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ ผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60 – 69 ปี) ผู้สูงอายุตอนกลาง (70 – 79 ปี) และผู้สูงอายุตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป) เช่น ผู้สูงอายุตอนต้น ยังสามารถทำงานและช่วยเหลือตนเองได้อยู่ ควรเน้นไปที่การจัดสวัสดิการสังคมด้านการงานและมีรายได้ ผู้สูงอายุตอนกลางเป็นช่วงวัยที่ร่างกายเริ่มเสื่อมถอยมากขึ้นและเริ่มตระหนักในการใช้ชีวิตบั้นปลาย ควรเน้นไปที่การจัดกิจกรรมทางสังคมและการดูแลป้องกันสุขภาพ และผู้สูงอายุตอนปลาย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ควรเน้นไปที่การดูแลสุขภาพ

อภิปรายผล

จากการศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับมาก ความต้องการด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านอื่น ๆ อีก 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก มีรายละเอียด ดังนี้

ความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในด้านสุขภาพอนามัยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเพียงด้านเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว (Loykaew, 2012) ได้ศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมสูงสุดในมาตรฐานด้านสุขภาพ และการรักษาพยาบาล และงานวิจัยของกัมพล กล่ำสีทอง (Kamsritong, 2012) ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสิเกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง เห็นว่าการจัดกิจกรรมเพื่อให้สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น การตรวจสุขภาพ การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ เป็นต้น

ส่วนความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุด้านอื่น ๆ อีก 6 ด้าน ได้แก่ ด้านบริการทางสังคม ด้านการทำงานและมีรายได้ ด้านนันทนาการ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ และด้านความมั่นคงทางสังคม ผู้สูงอายุมีความต้องการการจัดสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับมาก ก็สืบเนื่องและสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมาสโลว์ (Maslow, 1943) ได้อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ 5 ชั้น คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัยหรือความมั่นคง ความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม และความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต และจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอุซุกร เหมือนเดช (Muandet, 2009) ได้ศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับสวัสดิการทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับวันชัย ชูประดิษฐ์ (Chooopradit, 2012) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัด

กระบี่ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ ควรแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ ผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60 – 69 ปี) ควรเน้นไปที่การจัดสวัสดิการด้านการเพิ่มรายได้ ผู้สูงอายุตอนกลาง (อายุ 70 – 79 ปี) และผู้สูงอายุตอนปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) ควรเน้นไปที่การจัดกิจกรรมทางสังคมและการดูแลป้องกันสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยสรุปดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ

1. ควรให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริมด้านอาชีพทางการเกษตรแก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ เพื่อลดภาวะพึ่งพิงด้านเศรษฐกิจและการสร้างคุณค่าในตนเองแก่ผู้สูงอายุ
2. ควรจัดอบรมหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุให้กับบุตรและญาติที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ โดยผู้ดูแลควรผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเมืองไผ่ หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนนิคมสร้างตนเองคลองน้ำใส มาก่อน
3. กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ที่สามารถพึ่งพาอาศัยดูแลซึ่งกันและกันได้ เพื่อลดสาเหตุการอยู่ตามลำพังของผู้สูงอายุ เนื่องจากบุตรหลานไปทำงานต่างพื้นที่หรือแยกครอบครัวออกไป
4. ควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดูแลและติดตามผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัย เช่น โทรศัพท์มือถือ กล้องโทรทัศน์วงจรปิด เป็นต้น โดยนำมาติดตามและดูแลความปลอดภัยให้ผู้สูงอายุ และออกตรวจเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ
5. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ ที่แพร่หลายโดยวิธีเชิงรุกถึงบ้านผู้สูงอายุ โดยตรง ในเรื่องการเข้าถึงสิทธิการให้บริการต่าง ๆ ของผู้สูงอายุที่พึงจะได้รับ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ เสียงตามสาย และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น
6. ควรมีแนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองไผ่ อำเภอรัญประเทศ โดยแบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 ช่วงวัย ได้แก่ ผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60 – 69 ปี) ผู้สูงอายุตอนกลาง (อายุ 70 – 79 ปี) และผู้สูงอายุตอนปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป เช่น ผู้สูงอายุตอนต้น ควรเน้นไปที่การจัดสวัสดิการสังคมด้านการงานและมีรายได้ ผู้สูงอายุตอนกลาง ควรเน้นไปที่การจัดกิจกรรมทางสังคมและการดูแลป้องกันสุขภาพ และผู้สูงอายุตอนปลาย ควรเน้นไปที่การดูแลสุขภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาพบว่า การจัดบริการสังคมของผู้สูงอายุในเรื่องของการจ่ายเบี้ยยังชีพ เป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ แต่ความเห็นบางส่วนมองว่าเป็นการจ่ายแบบปทุมรม ผู้สูงอายุที่ไม่จำเป็นก็ได้รับในอัตราเท่ากัน จึงควรมีการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบความเหมาะสมในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

2. จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุบางกลุ่มมีความกังวลใจในเรื่องของการทำงานหารายได้ และต้องการสวัสดิการในรูปแบบของการเสริมสร้างศักยภาพในการทำงาน ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างหลักสูตรอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

References

- Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute. (2019). **sathanakān phūsūṅ'āyū Thai Phō.Sō. sōṅgphanhārōihasipkāo** [Situation of the Thai elderly 2019]. Nakhon Pathom : Printery Co.,Ltd.
- Choopradit, W. (2012). **khwāmtoṅkān dai rap sawatdikan khōṅ phūsūṅ'āyū nai khēt thetsabān tambon lam thap 'amphoe lam thap changwat Krabi** [The study on demand for social welfare of the elderly in the Lam Thap Sub-district Municipality area, Lam Thap district, Krabi province]. Independent Study Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani, Thailand.
- Kamsritong, K. (2012). **kānsuksā khwāmtoṅkān sawatdikan sangkhom khōṅ phūsūṅ'āyū nai khēt thetsabān tambon si kao 'amphoe si kao changwat Trang** [Demand for receiving welfare of elderly in Sikao Sub-district Municipality, Sikao district, Trang province]. Independent Study Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani, Thailand.
- Loykaew, J. (2012). **kānsuksā khwāmtoṅkān nai kān dai rap sawatdikan sangkhom khōṅ phūsūṅ'āyū nai khēt thetbanmuang 'ayothaya changwat Phra Nakhon Si 'Ayutthaya** [A study of social welfare needs of the elderly in Ayothaya city municipality, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province]. Independent Study Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani, Thailand.
- Maslow, A. (1943). **A Theory of Human motivation psychological review**. New York: McGraw-Hill.
- Muandet, U. (2009). **khwāmtoṅkān nai kān dai rap sawatdikan sangkhom khōṅ phūsūṅ'āyū nai khēt thetsabān changwat samut prakan** [Welfare needs of the Elderly in Municipalities of Samutprakan Province]. The Degree of Master of Arts in Social Sciences for Development Graduate School. Dhonburi Rajabhat University.

ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ORGANIZATIONAL SOCIAL CAPITAL AND CULTURE AND EFFECTIVENESS OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS

วิเชียร จันทะเนตร¹ อุษณี มงคลพิทักษ์สุข² และอริชัย เกตุจันทร์³

Wichian Chanthanet¹, Usanee Mongkolpitaksuk², and Arichai Katechan³

^{1,2} หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพมหานคร

³ สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี

^{1,2} Doctor of Public Administration, Public Administrative, Krirk University, Bangkok

³ Local Personnel Development Institution, Pathum Thani

E-mail: chanthanet_w@hotmail.com

Received:	June 29, 2020
Revised:	August 20, 2020
Accepted:	August 22, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาอิทธิพลของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การต่อประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชากรคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในประเทศไทย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 250 แห่ง ประกอบด้วยเทศบาล 125 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 125 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นบุคลากรระดับบริหารจำนวน 1,250 คน วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติเชิงพรรณนา และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมานโดยเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยยืนยันสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือ ทุนทางสังคม และวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลระดับสูงต่อประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($TE=.761$, $R^2=.655$, $p<.01$) ทั้งยังพบด้วยว่าการบูรณาการร่วมกันระหว่างทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การ มีผลทำให้ค่าอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($TE=.822$, $R^2=.676$, $p<.01$) โดยที่ค่าดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบ ล้วนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด ($\chi^2=137.283$; $df=43$; $p<0.00$; $\chi^2/df=3.19$; CFI=1.000; NNFI=1.264; SRMR=0.058; RMSEA (90% CI on RMSEA)=0.094 (0.077: 0.112))

คำสำคัญ

ทุนทางสังคมองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This article aimed to study the influence of organizational social capital and culture on the effectiveness of local administrative organizations. The population was consisted of all municipal and tambon administrative organizations in Thailand, while sample were 125 municipalities and 125 tambon administrative organizations and were selected by multi-stage sampling technique. The respondents including 1,250 administrators. The data were analyzed using descriptive statistics and the inferential statistics consisted of structural equation modeling analysis using for hypothesis testing. The research result confirmed the hypothesis that the effectiveness of local administrative organizations could be predicted by organizational social capital and culture. Furthermore, the integration of the organizational social capital and culture had more effects on the effectiveness of local administrative organizations.

Keywords

Organizational Social Capital, Organizational Culture, Effectiveness of Local Administrative Organization

ความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา ไม่เพียงส่งผลต่อรายได้ที่มีมากขึ้น แต่ยังรวมไปถึงภารกิจ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มากตามไปด้วย ซึ่งก็เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม เมื่ออำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเพิ่มมากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการรายได้ และความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่น พึงตระหนักด้วยว่า คุณภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ล้วนส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตและความเชื่อมั่นของประชาชนในฐานะผู้รับบริการสาธารณะ หากประชาชนในท้องถิ่นขาดความเชื่อมั่นต่อการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว เป้าประสงค์หลักเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน ย่อมต้องหยุดชะงักตามไปด้วย การที่องค์กร หันมาให้ความสำคัญ กับการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารองค์การมีความคล่องตัว ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นการใช้เครือข่ายให้เป็นประโยชน์ โดยมีภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมเป็นภาคีการทำงาน เพื่อให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการเสริมสร้างความแข็งแกร่ง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน จัดว่าเป็นความสำคัญลำดับแรก ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึงต้องตระหนัก เนื่องจากเป็นรากฐานของความสามารถในการพัฒนาประเทศ

การได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์จากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือด้านการบริหารและการจัดการ ที่สามารถตอบสนองด้านค่านิยมและการมุ่งเน้นขององค์กร กระนั้น ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง ขาดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญในการแสวงหา และการเลือกใช้เครื่องมือทางการบริหารที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์กร ทำให้การปฏิบัติงานมีข้อจำกัด ไม่อาจบรรลุผลลัพธ์ในระดับ “ดีเด่น” ได้มากนัก สอดคล้องกับรายงานการประเมินประสิทธิภาพของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2560 (Local Performance Assessment: LPA, 2017) ได้สรุปอย่างชัดเจนว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบบริหารจัดการภายในที่ล้มเหลว โครงสร้างการทำงานขาดความยืดหยุ่น มุ่งใช้ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับที่มีตามอำนาจหน้าที่และการควบคุมสั่งการที่เข้มงวดมากเกินไป การไหลเวียนข้อมูลและงานไม่ครอบคลุม คล่องตัว และกระบวนการภายในที่ขาดเสถียรภาพ ไม่มีความชัดเจน เมื่อประกอบกับการบริหารงานบุคคลที่ใช้หลักเกณฑ์ด้าน ความถูกต้องมากกว่าความถูกต้อง และใช้ประโยชน์ต่างตอบแทนในระบบอุปถัมภ์ จนละเลยการแสวงหาหนทางเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากร ที่มีคุณค่าโดยใช้หลักคุณธรรม ไม่เพียงแต่ทำให้บุคลากรขาดความรักความผูกพันและการประสานความร่วมมือกัน ยังส่งผลต่อเนื่องไปถึงค่านิยมและการมุ่งเน้นภายนอก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณะที่มีอาจตรงกับความต้องการของประชาชน

การปรับเปลี่ยนมุมมอง โดยมุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างค่านิยมและความเชื่อในระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะ และมีความเหมาะสมกับเป้าหมายและพันธกิจ องค์กรจึงมีความสำคัญ หากท้องถิ่นไม่สามารถบริหารจัดการให้รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรมีความเหมาะสมกับแผนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ขององค์กรได้ ก็เป็นการยากที่จะบรรลุผลสำเร็จตามความคาดหวัง เพราะความสอดคล้องกันของสมาชิกในองค์กร จะนำมาซึ่งการยอมรับค่านิยม ที่เป็นความรู้สึกหนึ่งเดียวกัน (Denison & Mishra, 1995) รวมถึงการมีข้อตกลงร่วม และมีแนวทางอันเป็นข้อสรุปในประเด็นที่ต้องการวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การปฏิบัติงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น และสามารถนำผลของงานเหล่านั้นไปบูรณาการ เพื่อที่องค์กรจะสามารถบรรลุตามเป้าหมาย

อนึ่ง การมุ่งเน้นความสอดคล้องด้านรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับการบริหารองค์กรในปัจจุบัน เนื่องด้วยความสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดแก่ องค์กร จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสินทรัพย์เพื่อการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอก อย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก ซึ่งการจัดเก็บรายได้ยังไม่เพียงพอสำหรับการจัดทำบริการสาธารณะตามหน้าที่ และภารกิจที่ได้รับมอบโดยท้องถิ่นเอง การนำสินทรัพย์ทางการบริหารที่เป็นทุนทางสังคมองค์กร มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารจัดการสู่ระดับดีเด่นมากขึ้น ด้วยเหตุที่ว่า การประยุกต์ใช้เครื่องมือทางการบริหารดังกล่าว เป็นเรื่องของการสร้างบรรทัดฐานและความไว้วางใจ ที่ก่อให้เกิดการเกื้อกูลต่อกันภายในเครือข่าย รวมถึงสร้างความผูกพันและการเชื่อมโยงต่อกัน (Coleman, 1988) ซึ่งบุคลากรจะยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่าย และพร้อมให้ความร่วมมือกัน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนให้สำเร็จลุล่วง อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างการตระหนักรู้ต่อเป้าหมายและพันธกิจขององค์กร โดยมีการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ผ่านการ บอกเล่าเรื่องราวอันเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างเป็นระบบ (Nahapiet & Ghoshal, 1998)

ด้วยเหตุนี้ การสนองตอบต่อปัญหาความต้องการและคาดหวังของประชาชน ขณะที่ยังคงไว้ซึ่งอำนาจการบริหารและการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง จึงเป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาและให้ความสำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการบริหารองค์การโดยใช้เครื่องมือของระบบราชการอย่างที่เคยกระทำมาในอดีต ยังไม่เพียงพอสำหรับการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและภารกิจที่ได้รับมอบ การค้นหาคำตอบว่า ทูทางสังคมองค์การและวัฒนธรรมองค์การ สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการบริหารที่มีคุณค่า และก่อให้เกิดประโยชน์ในการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานของบุคลากรให้เกิดสัมฤทธิ์ผลต่อองค์การ เพื่อนำมาสู่การผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างนวัตกรรมทางการบริหารให้เป็นที่ยอมรับ และสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การบูรณาการร่วมกันระหว่างตัวแปรทูทางสังคมองค์การและตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ ช่วยให้ประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หรือไม่ เพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของทูทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การ ต่อประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ที่มีการพัฒนาเครื่องมือหรือแบบสอบถาม จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี ทูทางสังคมองค์การของ Nahapiet and Ghoshal (1998) วัฒนธรรมองค์การของ Denison (1990) และประสิทธิผลองค์การของ Mongkolpitaksuk (2017) โดยกำหนดมาตรวัดการประมาณค่า 6 ระดับ ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่าทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ชี้วัดค่าคะแนนความสอดคล้อง ระหว่าง 0.774-1.000 และผลการทดสอบหาความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach (1990) ปรากฏค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์ชี้วัด ทุกองค์ประกอบ กล่าวคือ ตัวแปรทูทางสังคมองค์การ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นระหว่าง 0.960-0.973 วัฒนธรรมองค์การ มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.933-0.969 และประสิทธิผลองค์การ มีค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.946-0.966

ประชากรในการวิจัยคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยผู้วิจัยจำแนกจังหวัดที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลครบทุกประเภทและขนาดคือ เทศบาลนคร เมือง และตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 9 จังหวัดได้แก่ ขอนแก่น เชียงใหม่นครราชสีมา นครศรีธรรมราช พระนครศรีอยุธยา พิษณุโลก ระยอง และลำปาง (Info.dla, 2018) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน 1) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ข้อตกลงเบื้องต้นของ Schumacker & Lomax (2004) และ Hair, Black, Babin & Anderson (2010) ที่กล่าวว่าขนาดตัวอย่างควรมีไม่น้อยกว่า 20 หน่วยต่อ 1 ตัวแปร สำหรับงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 11 ตัวแปร

ผู้วิจัยใช้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 250 แห่ง 2) การสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับฉลากตามรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในสัดส่วนที่เท่ากันคือ 125 แห่ง และกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคลากรระดับบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน ต่อ 1 แห่ง รวมเป็น 1,250 คน วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติเชิงพรรณนา และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมานโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง (SEM)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่สำคัญจำแนกตามสถิติการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ประเภทคือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า ทูทางสังคมองค์การมีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X}=4.56$) เรียงลำดับตามมิติที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ โครงสร้าง ความสัมพันธ์ และองค์ความรู้ ตามลำดับ วัฒนธรรมองค์การมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X}=4.31$) เรียงลำดับตามรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ส่วนร่วม พันธกิจ สอดคล้อง และปรับตัว ตามลำดับ ประสิทธิภาพองค์การมีค่าเฉลี่ยระดับสูง ($\bar{X}=4.79$) เรียงลำดับตามตัวแบบที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ รวดเร็ว ระเบียบ ร่วมใจ และริเริ่ม ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทูทางสังคมองค์การ วัฒนธรรมองค์การและประสิทธิภาพองค์การ

ตัวแปร	Min	Max	$\bar{X}$	S.D.
ทูทางสังคมองค์การ	3.02	5.96	4.56	.475
โครงสร้าง	3.35	5.93	4.59	.466
ความสัมพันธ์	2.96	5.95	4.59	.483
องค์ความรู้	2.76	6.00	4.51	.521
วัฒนธรรมองค์การ	3.05	5.17	4.31	.392
ส่วนร่วม	3.07	5.43	4.41	.440
สอดคล้อง	2.89	5.28	4.24	.390
ปรับตัว	2.95	5.21	4.24	.384
พันธกิจ	2.87	5.33	4.36	.425
ประสิทธิภาพองค์การ	2.67	5.97	4.79	.505
ร่วมใจ	2.52	6.00	4.75	.541
ระเบียบ	3.04	5.88	4.80	.509
ริเริ่ม	2.08	6.00	4.72	.562
รวดเร็ว	2.67	6.00	4.89	.513

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบอิทธิพลของทุนทางสังคมองค์การ
วัฒนธรรมองค์การ ต่อประสิทธิผลองค์การ ดังแสดงผลการทดสอบในตารางที่ 2
ตารางที่ 2 อิทธิพลของทุนทางสังคมองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ต่อประสิทธิผลองค์การ

ตัวแปรอิทธิพล:	ตัวแปรผลกระทบ: ประสิทธิภาพองค์การ							
	สมการที่ 1				สมการที่ 2			
	DE	IE	TE	R ²	DE	IE	TE	R ²
ทุนทางสังคมองค์การ	.201**	.560**	.761**	.655	.822**	-	.822**	.676
วัฒนธรรมองค์การ	.624**		.624**					
$\chi^2=164.334$; $df=41$; $p<.00$; $\chi^2/df=4.01$; CFI=.987; NNFI=.983; SRMR=.019; RMSEA (90% CI on RMSEA)=.102 (.084:.120) ¹								
$\chi^2=137.283$; $df=43$; $p<.00$; $\chi^2/df=3.19$; CFI=1.000; NNFI=1.264; SRMR=.058; RMSEA (90% CI on RMSEA)=.094 (.077:.112) ²								

**p<0.01

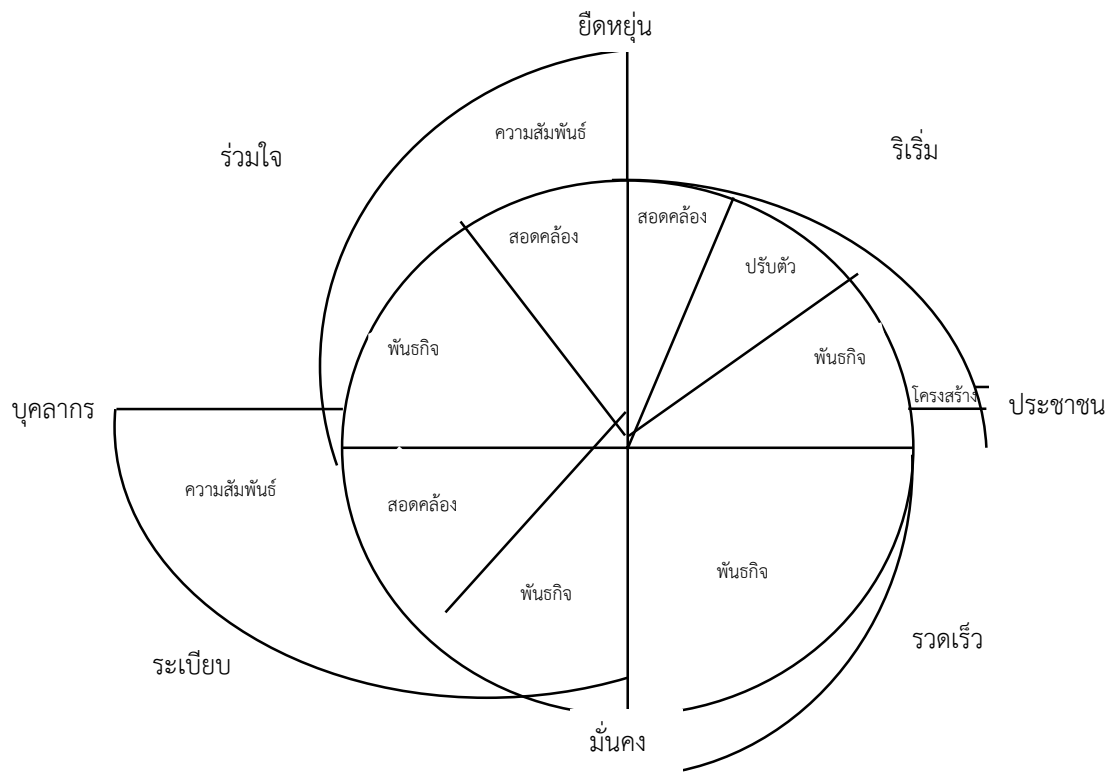
จากตารางที่ 2 สมการที่ 1 ผลการทดสอบโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง พบว่า ทุนทางสังคมองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การ ทั้งทางตรง ทางอ้อมและโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (DE=0.201, IE=0.560, TE=0.761, $p<0.01$) วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (DE=0.624) โดยค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของตัวแปรทั้งสองต่อประสิทธิผลองค์การ อยู่ในระดับสูง ($R^2=0.655$) ที่ค่าดัชนีความสอดคล้องของตัวแบบล้วนเป็นไปตามเกณฑ์ อย่างไรก็ดี ด้วยการผลทดสอบเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การส่งผ่านอิทธิพลของทุนทางสังคมองค์การไปยังวัฒนธรรมองค์การ ทำให้ค่าอิทธิพลที่มีต่อประสิทธิผลองค์การเพิ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นไปได้ว่า หากนำตัวแปรทั้งสองมาใช้ร่วมกัน น่าจะทำให้ค่าอิทธิพล อำนาจการทำนาย ต่อประสิทธิผลองค์การเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับ Smerek and Denison, (2007), Taheri lari, Shekari and Bakhshandehfar (2012), Kang and Park. (2013), Tantardini and Kroll (2016), Ramezan (2016) ให้ความเห็นไว้สอดคล้องว่าทุนทางสังคมองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ต่างเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญต่อการบรรลุประสิทธิผลขององค์การ ยิ่งไปกว่านั้น ผลการทดสอบอิทธิพลร่วมระหว่างทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การ ต่อประสิทธิผลองค์การ ดังแสดงในตารางที่ 2 สมการที่ 2 ยืนยันว่า การบูรณาการร่วมกันระหว่างทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การ ทำให้ค่าอิทธิพล และ ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย ต่อประสิทธิผลองค์การเพิ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (TE=0.822, $R^2=0.676$, $p<0.01$) โดยที่ค่าดัชนีความสอดคล้องของตัวแบบล้วนเป็นไปตามเกณฑ์กำหนด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้รวมถึงผลงานวิจัยทั้งหลายที่ผ่านมา (Fandino, Marques, Menezes, & Bentes, 2015; Heris, 2014; Kang & Park, 2013; Kroll & Tantardini, 2017; Putri & Yuniawan,

2016; Shirvani, Ghasemi & Alzacleh, 2015; Tantardini & Kroll, 2016; Mongkolpitaksuk, 2018) ต่างพบว่า ตัวแปรทุนทางสังคมองค์การ และตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ มีความสำคัญในฐานะแนวคิดทฤษฎีองค์การ ที่ช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้และส่งเสริมคุณค่าของการสำรวจเชิงปริมาณ ในอันแสวงหาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของปัจจัยด้านทุนทางสังคมองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ต่อประสิทธิภาพองค์การ เมื่อประกอบกับการเลือกใช้เครื่องมือ เทคนิค และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสมัยใหม่ที่มีความเหมาะสม แม่นตรงกับปรากฏการณ์ ก็ยังมีส่วนช่วยยืนยันถึงความสามารถในการนำแนวคิดทั้งสามดังกล่าว มาประยุกต์ใช้กับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เพราะจากกระแสการให้ความสำคัญกับการใช้เครื่องมือทางการบริหาร แบบบูรณาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งจึงพยายามผสมผสานเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ โดยตั้งศักยภาพภายในเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอก และนำศักยภาพของเครือข่ายภายนอกมาสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการภายใน อันสะท้อนให้เห็นถึงการใช้กลยุทธ์ทางการบริหารแบบ Inside Out และ Outside In ด้วยเป้าหมายสำคัญคือการสร้างศักยภาพความเข้มแข็ง และหนุนเสริมผลลัพธ์ทั้งมิติภายใน หรือ “บุคลากร” และมิติภายนอก หรือ “ประชาชน” โดยที่การตอบสนองต่อค่านิยมและจุดเน้นทั้งสองด้านดังกล่าว ล้วนเป็นผลมาจากแบบแผนของวัฒนธรรมองค์การ อันได้แก่ ความสอดคล้องของค่านิยมร่วม การตระหนักรู้ในพันธกิจ และความสามารถในการปรับตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ร่วมกับการหนุนเสริมของทุนทางสังคมองค์การ ได้แก่ คุณค่าของบรรทัดฐานทางสังคมที่ช่วยให้บุคลากรมั่นใจได้ว่า ระเบียบ แบบแผนของค่านิยมภายในองค์การมีความกลมกลืนกับวิถีปฏิบัติของสังคมภายนอก รวมไปถึงการนำคุณค่าของเครือข่ายภายนอกเข้ามาร่วมให้ข้อเสนอแนะ อันเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแผนงานภายในโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการ และการคาดหวังของประชาชน ด้วยความรวดเร็วและสร้างสรรค์

สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์อภิมูลรวม ระหว่างทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การ ต่อประสิทธิภาพองค์การ ที่ปรากฏชัดเจนว่า โครงสร้างเชิงองค์ประกอบทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การ มีนัยสำคัญต่อการเพิ่มขึ้นของค่าอภิมูลและอำนาจการทำนายประสิทธิภาพองค์การ ไม่เพียงเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพองค์การที่มีจุดเน้นและชุดค่านิยมแตกต่างกัน ก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงนัยสำคัญของการผสมผสานโครงสร้างเชิงองค์ประกอบ ระหว่างชุดแนวคิดทุนทางสังคมองค์การกับชุดแนวคิดวัฒนธรรมองค์การ ที่แตกต่างกันทั้งเชิงรูปแบบและขนาด (ดังแสดงในภาพที่ 1) กล่าวคือ

ภาพที่ 1 โครงสร้างเชิงองค์ประกอบทุนทางสังคมองค์การและวัฒนธรรมองค์การ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพองค์การ

ประสิทธิภาพองค์การด้าน “บุคลิกภาพ” อันประกอบด้วยความร่วมมือและระเบียบ บังคับให้เห็นถึงการให้คุณค่าภายใน (Intrinsic Value) หรือคุณลักษณะการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์แบบ “ภายในสู่ภายนอก” นั่นคือความเป็นเอกภาพของบุคลิกภาพย้อมทำให้องค์การสามารถควบคุมผลลัพธ์ได้โดยง่าย ประกอบกับอิทธิพลร่วมระหว่างทุนทางสังคมองค์การมิติความสัมพันธ์ วัฒนธรรมสอดคล้อง และวัฒนธรรมพันธกิจ ล้วนเป็นปัจจัยมูลเหตุสำคัญในการกำหนดบทบาท หน้าที่ และวิถีปฏิบัติของบุคลิกภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการบริหารที่มีทั้งความยืดหยุ่นและความมั่นคง ไปพร้อม ๆ กันคือ

1. การบรรลุประสิทธิภาพองค์การด้านร่วมใจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมในการบริหารจัดการภายในที่มีความยืดหยุ่น ด้วยการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมพันธกิจเป็นลำดับแรก โดยมีวัฒนธรรมสอดคล้องและทุนทางสังคมองค์การมิติความสัมพันธ์เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจ สืบเนื่องด้วย แบบแผนของวัฒนธรรมพันธกิจมีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทาง อันนำไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ รวมถึงอิทธิพล ทางความเชื่อและค่านิยมของวัฒนธรรมพันธกิจที่มีต่อการยอมรับในบทบาท หน้าที่ และพันธะสัญญาของบุคลิกภาพที่ไว้แก่ท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลากรระดับบริหารของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ล้วนเป็นบุคคลสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายที่สร้างความท้าทายแต่สามารถปฏิบัติได้จริง ประกอบ

กับความชัดเจนในทิศทางยุทธศาสตร์และความมุ่งมั่นของบุคลากรต่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์การ ย่อมก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติภารกิจภายใต้การตระหนักรู้และมีความเข้าใจตรงกันว่า “สิ่งใดควรริบดำเนินการอย่างตั้งใจเพื่อสร้างความสำเร็จ ในระยะยาว” อนึ่ง พึงรับรู้ ว่า ค่านิยม ความเชื่อ และคติพื้นฐาน ล้วนเป็นหลักคิดสำคัญในการชี้นำพฤติกรรมองค์การและบุคลากรให้นำไปใช้ปฏิบัติ ในยามที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์หรือความจำเป็นเร่งด่วนให้ต้องตัดสินใจเพื่อส่วนรวม เมื่อผนวกรวมกับการนำบทบาทวัฒนธรรมสอดคล้อง และการใช้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ภายในเครือข่ายของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีทุนทางสังคมองค์การมีความสัมพันธ์มาหนุนเสริม ก็จะทำให้บุคลากรสามารถสร้างข้อตกลงร่วมกันในกรณีที่มีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับงาน ด้วยคุณลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมสอดคล้องคือการทำให้บุคลากรพยายามแสวงหาทางออกที่ได้ผลลัพธ์ดีที่สุดและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ขณะที่ปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่ายที่มีความเชื่อในบรรทัดฐานเดียวกัน ย่อมปรากฏถึงความไว้วางใจระหว่างกันระดับสูง การปฏิบัติต่อกันในเครือข่ายจึงเป็นไปด้วยความตั้งใจ มีพลังแห่งความสามัคคี การร่วมคิดร่วมทำ การแบ่งปันทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ที่ตนเองมีแก่เพื่อนสมาชิกในเครือข่าย ซึ่งบรรยากาศขององค์การที่มีความหลากหลายของวิถีคิดและรูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ย่อมเป็นผลดีต่อการตระหนักรู้ในคุณค่าตนเอง เครือข่าย และเป้าหมายองค์การ การที่บุคลากรทั้งหลายเล็งเห็นถึงอรรถประโยชน์ตามนัยยะนี้ จึงให้ความสำคัญกับการร่วมใจกันปฏิบัติงานอย่างมีศักยภาพ ในที่สุดแล้วย่อมสามารถลดต้นทุนอันเกิดจากการปฏิบัติงานแบบปัจเจกบุคคลได้เป็นอย่างดี

2. การบรรลุถึงประสิทธิผลด้านระเบียบหรือกระบวนการภายในที่มีความมั่นคง ปัจจัยทุนทางสังคมองค์การมีความสัมพันธ์เป็นมูลเหตุสำคัญ โดยมีวัฒนธรรมสอดคล้องและวัฒนธรรมพันธกิจเป็นปัจจัยสนับสนุน สืบเนื่องด้วย อิทธิพลทุนทางสังคมองค์การมีความสัมพันธ์เป็นพลังทางสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์เชิงเครือข่ายเป็นฐาน ในการชักจูงวิถีปฏิบัติของบรรดาสมาชิกให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันผ่านระเบียบ กฎเกณฑ์ ค่านิยมและข้อผูกมัดในการปฏิบัติร่วมกัน ทุนทางสังคมองค์การมีความสัมพันธ์ จึงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่องค์การมีไว้ใช้ควบคุม ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ เมื่อประกอบกับความมุ่งมั่นต่อการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของแต่ละคนที่ได้รับมอบหมายตามความรับผิดชอบในปัจจุบัน และยังคงยึดมั่นในกิจกรรมที่จะดำเนินการตามพันธะสัญญาในอนาคต” ก็ยิ่งสะท้อนว่าบุคลากรเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลจะยังคงยึดถือระเบียบ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามเกณฑ์ หรือมาตรฐานขององค์การตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดไว้ และด้วยการยึดถือภาระหน้าที่และความคาดหวังในงานเป็นลำดับแรก มิติความสัมพันธ์จึงเปรียบเสมือนการบรรยายคุณลักษณะงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อกิจกรรม ด้านวิชาชีพ ในอันที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานมีความถูกต้อง รวดเร็ว น่าเชื่อถือ โดยที่แบบแผนของวัฒนธรรมสอดคล้องและวัฒนธรรมพันธกิจ จะช่วยหนุนเสริมให้วิถีการปฏิบัติงานของบุคลากรมีความชัดเจน คงเส้นคงวา

ประสิทธิผลองค์การด้าน “ประชาชน” อันประกอบไปด้วยความริเริ่ม และรวดเร็ว ที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าภายนอก (Extrinsic Value) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล จะใช้เครื่องมือการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์แบบ “ภายนอกสู่ภายใน”

เพื่อสร้างความได้เปรียบในการให้บริการสาธารณะที่รวดเร็วและแตกต่าง เนื่องด้วยผลวิจัยนี้บ่งชี้ชัดเจนว่า

1. การบรรลุประสิทธิภาพองค์การด้านความริเริ่ม แม้ว่าต้องอาศัยวัฒนธรรมพันธกิจ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการผลักดันให้บุคลากรสร้างบริการสาธารณะ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน แต่วัฒนธรรมพันธกิจเพียงประการเดียวย่อมไม่สามารถผลักดันให้บุคลากรมีกระบวนการคิด การตัดสินใจ และวิธีการปฏิบัติงานเชิงนวัตกรรมเช่นวัฒนธรรมองค์การรูปแบบการปรับตัว เพราะเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า ค่านิยมและจุดเน้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความยืดหยุ่นด้านสภาพแวดล้อม การผ่อนปรนระเบียบ ข้อกำหนดบางประการ รวมถึงขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยมุ่งความสนใจไปที่ศักยภาพในการจัดหาและระดมทรัพยากรเพื่อให้บริการประชาชนเป็นลำดับแรก แสดงให้เห็นว่า องค์การนำข้อเสนอแนะของประชาชนไปสู่การแสวงหาวิธีการให้บริการสาธารณะด้วยรูปแบบที่แตกต่างหลากหลาย กอปรกับการสนับสนุนเชิงเครือข่ายของทุนทางสังคมองค์การมิติโครงสร้าง ที่มีได้เป็นเพียงช่องทางหลักในการติดต่อสื่อสาร และการประสานความร่วมมือกันภายในเครือข่ายที่มีลักษณะสร้างสรรค์ แต่ยังรวมถึง การใช้เครือข่าย ทางสังคมอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลภายในกับเครือข่ายภายนอก โดยมีความต้องการของประชาชน ผู้ใช้บริการสาธารณะเป็นเป้าหมายสำคัญ ในการตัดสินใจขององค์การร่วมกับภาคีเครือข่าย ล้วนสนับสนุนให้เกิดกระบวนการและความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ จากภายนอกสู่ภายใน เพื่อประกอบสร้าง/ปรับเปลี่ยนฉันทลักษณ์ของท้องถิ่นทั้งสิ้น ซึ่งมักพบว่า บ่อยครั้งที่การสะท้อนความคิดเห็นจากประชาชนได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายในองค์การ ขณะที่การตรวจสอบเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดของภารกิจที่มีความหลากหลาย อันกระทำโดยภาคีเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมทั่วทั้งองค์การ เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของบุคลากรต่อปัญหา ความต้องการและการคาดหวังของประชาชน โดยเฉพาะบุคลากรที่มีศักยภาพในการตอบสนองต่อปัญหาและอุปสรรคอย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้องค์การมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น การผสมผสานองค์ประกอบทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การ จึงก่อให้เกิดดุลยภาพของกระบวนการทำงานระหว่างพันธกิจตามเป้าหมายขององค์การ กับการแสวงหาวิธีการปฏิบัติงานที่หลากหลาย โดยใช้ความสัมพันธ์อันดีของเครือข่ายในการเชื่อมโยงความเชื่อ ค่านิยม และการปฏิสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงาน ด้วยเล็งเห็นว่า การปฏิบัติงานร่วมกันแบบบูรณาการย่อมก่อให้เกิดผลสำเร็จของงานในระดับสูง เนื่องจากบุคลากรในเครือข่ายต่างมุ่งเน้นผลลัพธ์มากกว่าวิธีการ

2. การบรรลุประสิทธิภาพองค์การด้านรวดเร็ว เกิดจากอิทธิพลร่วมของวัฒนธรรมพันธกิจ และทุนทางสังคมองค์การมิติโครงสร้าง ด้วยเหตุที่ว่า วัฒนธรรมพันธกิจเป็นแบบแผนของค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดแผนงานหรือแผนยุทธศาสตร์ขององค์การ รูปแบบวัฒนธรรมพันธกิจจึงมีคุณลักษณะเด่นเกี่ยวกับความมั่นคงและการคาดการณ์ผลลัพธ์ที่เชื่อถือได้ ขณะที่ทุนทางสังคมองค์การมิติโครงสร้าง เป็นคุณลักษณะเครือข่ายทางสังคมทั้งบริบทภายในและภายนอก ย่อมสามารถเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับแบบแผนของวัฒนธรรมพันธกิจ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมองค์การที่มีจุดเน้นด้านความรวดเร็ว มีศักยภาพในการสร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ประชาชน และผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์อันแนบแน่นของเครือข่ายเป็นพื้นฐานสำคัญในการเชื่อมต่อข้อมูลที่มีเอกภาพของเครือข่าย ร่วมกับการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนทุกระยะเพื่อใช้เป็นแนวทาง

การดำเนินงานตามเป้าหมายนั้น ๆ ย่อมมีนัยสำคัญต่อระดับความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง และเกิดผลลัพธ์ที่มีความคุ้มค่าทั้งในด้านทรัพยากรและเวลา ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการบรรลุถึงวัตถุประสงค์อันท้าทาย การอาศัยความตระหนักรู้และความเพียรพยายามในการบรรลุเป้าหมายของบุคลากร ผ่านโครงสร้างเครือข่ายเพื่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และการถ่ายโอนข้อมูลเกี่ยวกับงานไปยังบุคลากรในเครือข่ายอย่างเป็นระบบ และทั่วถึงตามลำดับของหน้าที่รับผิดชอบ จะเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีลักษณะต้องกระทำได้ดีที่สุด และผลที่ได้จากการปฏิบัติงานมักมีความรวดเร็วและมีคุณภาพระดับสูง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประสิทธิผลองค์กรด้าน “ระเบียบ” มีปัจจัยมูลเหตุของทุนทางสังคม องค์การมิติตามความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมพันธกิจ และวัฒนธรรมสอดคล้อง ในทางกลับกันที่ประสิทธิผลองค์กรด้าน “ร่วมใจ” จะมีองค์ประกอบวัฒนธรรมพันธกิจเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ ร่วมกับทุนทางสังคมองค์การมิติตามความสัมพันธ์ โดยมีวัฒนธรรมสอดคล้องในการหนุนเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบรรลุประสิทธิผลองค์กรตามค่านิยมและจุดเน้น ขณะที่ประสิทธิผลองค์กรด้าน “ริเริ่ม” มีมูลเหตุสำคัญมาจากรูปแบบวัฒนธรรมองค์การ 3 รูปแบบคือ วัฒนธรรมสอดคล้อง วัฒนธรรมปรับตัว และวัฒนธรรมพันธกิจ ร่วมด้วยปัจจัยทุนทางสังคมองค์การ มิติต่อโครงสร้าง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายทางสังคม และเป็นกลไกในการเชื่อมโยงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเหล่านั้น ย่อมส่งผลให้บรรยากาศการปฏิบัติงานมีความริเริ่มสร้างสรรค์ แตกต่างจากการบรรลุประสิทธิผลขององค์กรด้าน “รวดเร็ว” ซึ่งพบว่าปัจจัยสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถปฏิบัติภารกิจบรรลุเป้าหมายด้านความรวดเร็วได้คือ วัฒนธรรมพันธกิจ และทุนทางสังคมองค์การมิติต่อโครงสร้าง โดยเฉพาะวัฒนธรรมพันธกิจจัดว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตอบสนองความต้องการและการคาดหวังของประชาชน สืบเนื่องด้วยค่านิยมทางวัฒนธรรมดังกล่าว ให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่องค์กรกำหนดไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ความเชื่อและค่านิยมนี้ ย่อมส่งผลให้บุคลากรทุกคนมีความมุ่งมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ 2 ประการคือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

แม้จะปรากฏว่าองค์ความรู้เดิมและผลงานวิจัยทั้งหลายที่ผ่านมา ต่างบ่งชี้ถึงประสิทธิผลองค์การที่มีอิทธิพลมาจากแบบแผนวัฒนธรรมองค์การ ทว่า การมุ่งเน้นแบบแผนทางวัฒนธรรมองค์การเพียงด้านเดียว ไม่อาจสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และมีจุดมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ ที่ตนเป็นเจ้าของได้ การนำองค์ความรู้ทุนทางสังคมองค์การมาใช้เพิ่มอำนาจในการทำนายของวัฒนธรรมองค์การ ย่อมทำให้ประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจุดมุ่งเน้นทั้งในด้านบุคลากรและประชาชนเพิ่มสูงขึ้น เนื่องด้วยมิติตามความสัมพันธ์เป็นปัจจัยที่จะช่วยเกื้อหนุนความแข็งแกร่งภายในไปสู่การขับเคลื่อนเป้าหมายและพันธกิจขององค์กรให้สำเร็จลุล่วง โดยเฉพาะในเรื่องการสร้างแรงร่วมมือร่วมใจ และการปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานสอดคล้องกับระเบียบ ขณะที่มิติต่อโครงสร้างช่วยดึงคุณค่าจากภายนอกเข้ามาสนับสนุน

วิถีปฏิบัติภายในให้มีความริเริ่มและรวดเร็ว ท้นต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้น การเลือกใช้อำนาจประกอบของทุนทางสังคมองค์การในมิติที่ถูกต้องเหมาะสม ก็ย่อมทำให้อำนาจในการ ทำนายปรากฏการณ์ เป็นไปด้วยความแม่นยำโดยที่ผลลัพธ์มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

เนื่องจากข้อจำกัดที่ว่า จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้มุ่งนำเสนออิทธิพลของชุดตัวแปรเชิง บูรณาการ โดยการนำเหตุปัจจัยที่มีความแตกต่างหลากหลาย มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ เชิงโครงสร้าง ผลที่ได้แม้ทำให้เกิดความเข้าใจเชิงองค์รวม แต่มีอาจนำเสนอรายละเอียดเชิง องค์ประกอบได้ลึกซึ้งมากเพียงพอ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปผู้ที่สนใจควรนำข้อค้นพบเกี่ยวกับอิทธิพล เชิงโครงสร้างองค์ประกอบของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมองค์การต่อประสิทธิภาพองค์การ ไปศึกษา เชิงลึกในแต่ละองค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรค้นหาคุณลักษณะเด่นบางประการของตัวแปร ทุนทางสังคมองค์การ ซึ่งเป็นเสมือนกุญแจสำคัญที่เปิดออกให้เห็นรูปแบบความสัมพันธ์อันแนบสนิท และการกำหนดใช้ที่แตกต่างกัน หรือนำรูปแบบที่ได้นำเสนอจากข้อค้นพบไปทำการศึกษาต่อบริการ ภาครัฐ หน่วยงานอื่น ๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกัวิถีปฏิบัติและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมต่อไป

References

- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. **American Journal of Sociology**. 94, 95-120. Retrieved May 9, 2019, from <http://www.jstor.org/stable/2780243>
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing** (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Denison, D. R. (1990). **Corporate culture and organizational effectiveness**. New York: Wiley.
- Denison, D. R., & Mishra, K. A. (1995). Toward a theory of organizational culture and effectiveness. **Organization Science**. 6(2), 204-223.
- Fandino, A. M., Marques, C. M. V. A., Menezes, R. M. P., & Bentes, S. M. R. (2015). Organizational social capital scale based on Nahapiet and Ghoshal model: Development and validation. **Review of Business Research**. 4(2), 25-38.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). **Multivariate data analysis: A global perspective**. (7th ed.). New Jersey: Pearson Education Inc.
- Heris, S. M. (2014). Effects of organizational culture on organizational effectiveness in Islamic Azad Universities of Northwest of Iran. **Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences**. 4(5), 250-256.
- Info.dla. (2018). **Centre Information Technology Subdivision**. Local Information Technology Center, Department of Local Administration.
- Kang, J. S., & Park, E. M. (2013). Effects of organizational culture on social capital in social welfare organizations (in Korean). **Journal of the Korea Contents Association**. 13(1), 247-256.

- Kroll, A., & Tantardini, M. (2017). Motivating and retaining government employees: the role of organizational social capital. **International Public Management Journal**. 22(2), 232-253.
- Local Performance Assessment: LPA. (2017). **2017 Annual Report on Local Performance Assessment (LPA)**. Bureau of Local Administrative Standards, Department of Local Administration.
- Mongkolpitaksuk, U. (2017). watthanatham ‘ongkōṅ pokkhrōṅ sūan thōṅgthin yuk thailæṅ sī chut sū. [Organizational Culture of Local Administrative Organization in the Era of Thailand 4.0]. **Romphruek Journal**. 35(2), 141-162. Retrieved, from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/111397>
- Mongkolpitaksuk, U. (2018). watthanatham ‘ongkāṅ kap prasitthiphon khōṅ ‘ongkōṅ pokkhrōṅ sūan thōṅgthin [Organizational culture and local administrative organization effectiveness]. **Community Research Journal**. 12(3), 66-78.
- Nahapiet, J. E., & Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. **The Academy of Management Review**. 23(2), 242-266.
- Putri, W. V., & Yuniawan, A. (2016). Organizational effectiveness: social capital and competitive advantage approach. **Journal Dinamika Management**. 7(1), 76-90.
- Ramezan. (2016). Examining the impact of organizational culture on social capital in a research based organizations. **VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems**. 46(3), 411-426.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2004). **A beginner's guide to structural equation modeling** (2thed.). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Shirvani, S. D. N., Ghasemi, H., & Alizadeh, S. (2015). Comparison of the traits of the organizational culture of health-care system with treatment system within the city of Amol (based on Denison model). **Nature and Science**. 13(1), 61-68.
- Smerek, R. E., & Denison, R. D. (2007). Social capital in organizations: understanding the link to firm performance. **Academy of Management**. 6(1), 1-6.
- Taheri lari, M., Shekari, G. A., & Bakhshandehfar, S. (2012). The examination of relationship between organizational culture and social capital in Mashhad water & waste water co. **Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business**, 4(7), 391-407.
- Tantardini, M., & Kroll, A. (2016). The role of organizational social capital in performance management. **Public Performance and Management Review**. 39(1), 83-99.

ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง

BACKGROUND AND DYNAMIC OF THAI ROYAL CUISINE

ศุภวัฒน์ นามคำ¹ และซิริกกา วรณจันทร²
Supawat Namkham¹ and Sisikka Wannajun²

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Ph.D. Candidate in Cultural Science, Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

² Asst. Prof. Dr., Faculty of Cultural Science, Mahasarakham University

E-mail: supawatt@hotmail.com

Received:	May 8, 2020
Revised:	August 22, 2020
Accepted:	August 24, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา “การประดิษฐ์สร้างวัฒนธรรมอาหารชาววังในบริบทเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ภายใต้กรอบแนวคิดการประดิษฐ์สร้างและแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจงจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมอาหาร ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบอาหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องจากพื้นที่วิจัย จำนวน 37 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อตีความสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัยพบว่า (1) อาหารชาววังที่มีมาแต่ดั้งเดิมที่ยังปรากฏร่องรอยเค้าโครงทางวัฒนธรรม คือ ความหลากหลายของวัตถุดิบ วิธีการปรุงอาหาร ภาชนะที่ใช้บรรจุอาหาร และความสมดุลของรสชาติที่กลมกล่อม (2) การเลือกรับและปรับใช้วัฒนธรรมอาหารจากต่างชาติ ได้ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อวัฒนธรรมอาหารชาววัง และ (3) การจัดอาหารเข้าสำรับเป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมอาหารที่สำคัญ นอกจากนี้ แม้ว่าทั้งอาหารชาววังและชาวบ้านมีความคล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันในความประณีต พิถีพิถัน และธรรมเนียมการรับประทานอาหารบางประการ

คำสำคัญ

อาหารชาววัง การประดิษฐ์สร้าง เศรษฐกิจสร้างสรรค์

ABSTRACT

This article aims to study the background and dynamic of Thai royal cuisine, which is part of the study “The Cultural Invention of Thai Royal Cuisine in Creative Economy” by qualitative research methods. Under the conceptual framework of invented and creative economy. Collect data by interviewing a group of purpose sampling with researcher and expert on food culture, entrepreneur, chef and related people in the research area were 37 samples. The research tools used were the semi-structured interviews together with analyzing the information obtained from the document. Use description analysis methods to interpret, create conclusions.

The results of the research showed that (1) Traditional Thai royal cuisine that still shows the cultural layout is the variety of ingredients, cooking, food containers and balance of the mellow taste. (2) Selection of accepting and adjusting food culture from foreign countries delivering both direct and indirect effects to the Thai royal cuisine, and (3) the food set is an important in cultural pattern. Another finding is that, although both of the Thai royal cuisine and villager cuisine are similar, but different in meticulousness and certain eating traditions.

Keywords

Thai Royal Cuisine, Invention, Creative Economy

ความสำคัญของปัญหา

การใช้ทุนทางวัฒนธรรมสร้างประโยชน์เชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์หลายครั้งดำเนินไปโดยขาดการคำนึงถึงความเหมาะสม ซึ่งบั่นทอนคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมและสร้างการรับรู้ที่ผิดในวงกว้าง ดังนั้นการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานวิชาการ จะช่วยสร้างความเข้าใจทางวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และพัฒนาต่อยอดที่สร้างสรรค์ ในคราวเดียวกัน (Yodavudh, 2011) โดยวัฒนธรรมอาหารในมิติด้านประวัติศาสตร์ได้สะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลเสมอตามบริบทของสังคม เป็นวิวัฒนาการสำคัญประการหนึ่งของมนุษยชาติ ดังเช่นที่ สุกัญญา สุจนายา (Sujachaya, 2017) ได้กล่าวไว้ความบางตอนว่า “... ความกลัวจากความอดอยากขาดแคลนอาหาร ได้เปลี่ยนมาเป็นการให้ความสนใจกับเรื่องอาหารเป็นอย่างมาก จนอาหารกลายเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องกล่าวถึง เมื่อพรรณนาถึงความมั่นคง ความอุดมสมบูรณ์ของบ้านเมือง รวมถึงบารมีของพระมหากษัตริย์ ...”

เมื่อพิจารณาถึงวัฒนธรรมอาหารในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งพ้องกับความสำคัญในการเป็นที่ตั้งของราชธานีอันเป็นศูนย์กลางการปกครองอย่างยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้พื้นที่ราบลุ่มภาคกลางปรากฏวัฒนธรรมอาหารชาววังเป็นมรดกภูมิปัญญาอาหารที่สำคัญประการหนึ่ง เป็นปัจจัยที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศของภาคอุตสาหกรรมบริการ อย่างไรก็ตาม อาหารชาววังก็เป็นดังเช่นวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย แต่ทั้งนี้คุณค่า

ของอาหารชาววังก็ยังคงดำรงอยู่ ได้สะท้อนถึงความประณีตวิจิตรบรรจงของการประดิษฐ์สร้างของกลุ่มสตรีชั้นสูงในอดีต (Kanokpongchai, Youngrod, Ongvudhivet, Udommangala & Sakotwatmakin, 2003) ดังเช่นที่ ศรีสมร คงพันธุ์ (Kongpan, 2016) ได้อธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารชาววังไว้ความบางตอนว่า “สมัยก่อนชาววังส่วนใหญ่ คือ แหล่งของวิชาความรู้ด้านงานบ้านงานเรือน ชาววังมักเป็นผู้นำเอาอาหารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหารพื้นถิ่น อาหารภูมิภาค หรือแม้แต่อาหารของชาวต่างชาติ ... นำมาปรับเปลี่ยนวิธีการทำให้มีความประณีต มีศิลปะ มีเอกลักษณ์สวยงาม น่ากิน รวมถึงการปรับปรุงรสชาติจนเป็นที่ถูกปากถูกใจ ...”

วัฒนธรรมอาหารชาววังได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ ในสาขาความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ประเภทอาหารและโภชนาการ โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม สะท้อนถึงอาหารและวิธีการรับประทานอาหารของคนไทยที่ได้รับการสั่งสมอบรมมรดกเฉพาะในพระราชวังและวังที่ประทับ แต่เป็นที่น่ากังวลใจว่ามีความเสื่อมเสียจากสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น พฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทรัพยากรธรรมชาติที่ลดน้อยลง และการขาดการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ อาจทำให้วัฒนธรรมอาหารชาววังสูญหายหรือถูกบิดเบือนไป ซึ่งอาหารหลายรายการได้สูญหายไปจากสังคมไทยแล้ว (Nitiworakarn, 2014) อย่างไรก็ตาม การศึกษาประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมอาหารเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากเอกสารบันทึกหลักฐานต่าง ๆ ในช่วงก่อนสมัยรัตนโกสินทร์คงถูกทำลายไปคราวเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 ประกอบกับการถ่ายทอดความรู้ด้านอาหารในอดีตเป็นการฝึกปฏิบัติโดยไม่นิยมจดบันทึก ทั้งยังเป็นความรู้ที่หวงแหนเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกลุ่ม อีกทั้งในอดีตคนรู้หนังสือที่อ่านออกเขียนได้ก็มีอยู่ในวงจำกัด การศึกษาความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง จึงต้องอาศัยการสืบค้นข้อมูลมาตีความสร้างข้อสรุปเพื่อตอบปัญหาการวิจัย โดยข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะประโยชน์ในการส่งเสริมการตระหนักรู้คุณค่าและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ และเป็นการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารชาววัง อันเป็นการยืนยันคุณค่าความสำคัญของอาหารชาววังที่ได้กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยในปัจจุบัน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ความหมายและประเภทของอาหารชาววังมีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เรียบเรียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม เพื่อนำไปสู่การหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (description analysis) โดยการตีความสร้างข้อสรุปตามประเด็นที่ศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ประชากรในครั้งนี้ คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมอาหารจำนวน 5 คน จากสถาบันอุดมศึกษาและนักวิชาการอิสระ รวมทั้งผู้ประกอบการ ผู้ประกอบอาหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 32 คน จากพื้นที่วิจัย ได้แก่ จักรพงษ์วิลล่า ร้านอาหารกัลปพฤกษ์ ร้านอาหารท่านหญิง ร้านอาหารครัวชุมสาย ร้านอาหารไทยครัวชาววังบ้าน ม.ล. เนือง ร้านอาหารสภาคาร์ และร้านอาหารหลายรส รวม 37 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสัมภาษณ์ (interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อนำมาวิเคราะห์ และตอบปัญหาการวิจัย ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interviews) ซึ่งมีสาระสำคัญในการเก็บข้อมูลตามประเด็นคำถามโดยสังเขป ได้แก่ อาหารชาววังที่มีมาแต่ดั้งเดิม อาหารชาววังที่ได้รับอิทธิพลจากต่างชาติ และอาหารชาววังที่มาจากชาวบ้าน

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นที่จะศึกษา ทั้งกรอบแนวคิดในการวิจัยที่เหมาะสมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวทางการศึกษาภาคสนาม

2) ศึกษาข้อมูลที่ได้จากเอกสารด้วยการวิพากษ์และการตีความข้อมูล โดยการวิพากษ์ข้อมูลเป็นการพิจารณาเนื้อหาหรือความหมายที่แสดงเป็นหลักฐานตามที่ปรากฏในเอกสาร เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือโดยเน้นความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูล ส่วนการตีความข้อมูลเป็นการถอดความหมายจากที่มีบันทึกไว้ในเอกสาร เพื่อให้ทราบถึงจุดมุ่งหมายและความหมายที่แท้จริงของผู้บันทึกไว้ในเอกสาร

3) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมกับเนื้อหาและข้อมูลที่ได้ โดยแนวทางสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ การตั้งประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดขอบเขต และแนวทางการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วสรุปผลจากหลักฐานที่ค้นพบ ภายใต้กรอบแนวคิดการประดิษฐ์สร้างและแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

4) กำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยตั้งเป็นคำถามให้กลุ่มตัวอย่างได้บอกเล่าเพื่อแสดงความคิดเห็นและเปิดเผยข้อมูลอย่างเต็มที่

5) สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

6) จัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนภายหลังจากที่ได้ข้อเท็จจริงแล้ว โดยนำข้อมูลผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลหาความเชื่อมโยงกันจนสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล

7) เขียนรายงานนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการเรียบเรียง วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายความจากการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. ความหมายของอาหารชาววัง กล่าวโดยสรุปได้ว่าหมายถึง (1) อาหารและวิธีการรับประทานอาหารที่ได้รับการสั่งสมอบรมมเปาะในเขตที่ประทับ (2) ทำขึ้นเพื่อถวายเป็นการรับใช้เจ้านายแต่ละวัง ทำให้อาหารชาววังมีรายละเอียดของรสชาติและรูปลักษณะแตกต่างกันไปตามความพอใจของเจ้านายวังนั้น ๆ (3) อาหารชาววังกับอาหารชาวบ้านมีความคล้ายคลึงกันด้วยชนิดของวัตถุดิบและวิธีการที่ใช้ปรุงอาหาร แต่อาหารชาววังจะมีความพิถีพิถันทั้งในด้านคุณภาพของวัตถุดิบ วิธีปรุง และการจัดอาหารอย่างที่กินเป็นสำรับมากกว่า รวมทั้งอาหารที่ใช้กินแกมกันในสำรับเพื่อช่วยรสชาติให้อร่อยยิ่งขึ้น (4) การจัดตกแต่งอาหารที่สวยงามด้วยตัวอาหารเองและภาชนะที่ใช้บรรจุ และการปรุงอาหารให้มีรสชาติที่กลมกล่อม เมื่อจัดเข้าสำรับจะประกอบด้วยรสชาติหลักคือ รสเปรี้ยว เค็ม และหวาน

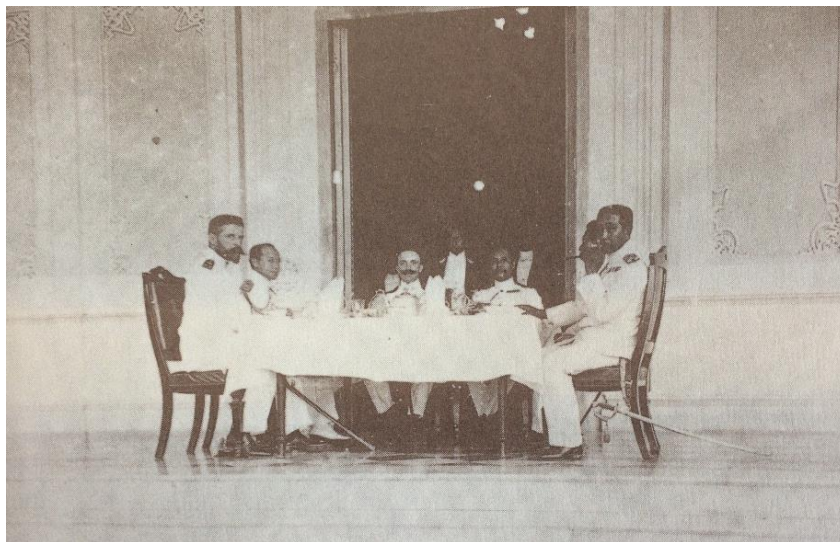
2. ประเภทของอาหารชาววัง ประกอบด้วย 3 ประเภทตามที่มาของอาหาร ดังนี้

2.1 อาหารชาววังที่มีมาแต่ดั้งเดิม มีการใช้วัตถุดิบที่หลากหลาย มีวิธีการปรุงอาหาร ภาชนะที่ใช้บรรจุอาหาร และเน้นสมดุลของรสชาติที่กลมกล่อม แม้ว่าโดยส่วนใหญ่อาหารชาววังจะไม่แตกต่างกับอาหารชาวบ้านมากนักในประเภทของวัตถุดิบที่ใช้และวิธีการปรุง แต่มีรายละเอียดบางประการที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของอาหารชาววัง ได้แก่ ส่วนประกอบในอาหารจะต้องไม่มีเปลือก ไม่มีก้าง และไม่มีกระดูก อย่างไรก็ตาม อาหารชาววังในวังต่าง ๆ อาจแตกต่างกันตามรสนิยมของเจ้านายและผู้ปรุงอาหาร ทั้งนี้ อาหารชาววังที่มีมาแต่ดั้งเดิมหรือที่เรียกว่า “เครื่องเจ้านาย” จะมีลักษณะที่เป็นไปตามขนบธรรมเนียมดั้งเดิมในราชสำนัก โดยการตั้งเครื่องเจ้านาย 1 สำรับประกอบด้วย ข้าวสวย เครื่องคาว เครื่องเคี้ยวแกง เครื่องเคี้ยวแซก เคี้ยวเครื่องจิ้ม เคี้ยวเกาเหลา เครื่องหวาน เคี้ยวหวาน และเคี้ยวผลไม้ ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมอาหารชาววังที่มีความเฟื่องฟูเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 2 จาก “ภาพยี่ห่ยมเครื่องคาว-หวาน” ซึ่งประกอบไปด้วยอาหารคาว อาหารหวาน และอาหารว่าง รวมทั้งสิ้นจำนวน 48 รายการ โดยลักษณะการตั้งเครื่องเจ้านายตามแบบอย่างดั้งเดิมที่ปรากฏหลักฐานภาพถ่ายในสมัยรัชกาลที่ 9 ได้แสดงถึงความหลากหลายและความประณีตของการจัดอาหาร รวมถึงภาชนะที่ใช้บรรจุอาหาร ซึ่งพิถีพิถันในการตั้งเครื่องสำหรับเจ้านาย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการตั้งเครื่องเจ้านายตามแบบอย่างดั้งเดิมในสมัยรัชกาลที่ 9
ที่มา: Sonakul (1959)

2.2 อาหารชาววังที่รับอิทธิพลจากต่างชาติ มีสาเหตุสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงประเทศให้ทันสมัยเพื่อสร้างความทัดเทียมทางวัฒนธรรมกับชาติตะวันตก โดยวัฒนธรรมอาหารของชนชั้นนำในช่วงรัชกาลที่ 4 - 5 มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ 2 ลักษณะ คือ (1) การเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมการรับประทานอาหาร มีการใช้อุปกรณ์บนโต๊ะอาหาร คือ มีด ช้อน และส้อม เพิ่มเติมแทนการเปิบด้วยมือแบบดั้งเดิม และ (2) การปรุงอาหาร ที่นำวัฒนธรรมอาหารตะวันตกมาประยุกต์ใช้สำหรับอาหารชาววัง ส่งผลให้วัฒนธรรมอาหารของชาววังเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น การผ่อนปรนรายละเอียดบางประการเพื่อให้สะดวกกับการเดินทางไกล โดยลักษณะการเสวยพระกระยาหารแบบตะวันตกที่ปรากฏหลักฐานภาพถ่ายในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้แสดงถึงการตั้งเครื่องเจ้านายในรูปแบบซึ่งแตกต่างกับเครื่องเจ้านายตามแบบอย่างดั้งเดิม ที่ได้ปรับเปลี่ยนธรรมเนียมการรับประทานอาหารมาเป็นการนั่งโต๊ะและการใช้อุปกรณ์บนโต๊ะอาหารตามธรรมเนียมของชาติตะวันตก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงการเสวยพระกระยาหารแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5

ที่มา: Chulalongkorn, King of Siam (2002)

2.3 อาหารชาววังที่มาจากชาวบ้าน เกิดจากพระราชนิยมในการเสด็จประพาสตัวยังต่างจังหวัดสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งได้ทำให้วัฒนธรรมอาหารชาวบ้านมีบทบาทต่อวัฒนธรรมอาหารชาววัง ทั้งสำหรับเจ้านายหรือสำหรับชาวบ้านต่างมีระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรม คือ การจัดอาหารเข้าสำหรับ โดยสำหรับอาหารแบบชาวบ้านจะประกอบด้วยอาหาร 5 - 7 ประเภท ยกเว้นในกรณีที่อาหารมีปริมาณมาก อาจวางภาชนะที่บรรจุอาหารแยกไว้ข้างสำหรับด้วยต่างหาก เมื่อพิจารณาจากหลักฐานที่ปรากฏสันนิษฐานได้ว่า สำหรับเจ้านายที่ชาวบ้านเป็นผู้ปรุงอาหารจะเป็นแบบเดียวกันกับที่ชาวบ้านใช้รับประทาน แต่หากข้าราชการเป็นผู้ปรุงอาหารก็อาจเป็นไปได้ว่าเป็นอาหารชาววังแบบดั้งเดิมที่ใช้อยู่ในท้องถิ่นทำขึ้น แต่มีการตั้งเครื่องในบรรยากาศแบบชาวบ้าน ดังนั้นอาหารชาววังที่มาจากชาวบ้านจึงเป็นประเภทของวัฒนธรรมอาหารชาววังที่ได้นำวัฒนธรรมอาหารในท้องถิ่นมาปรับปรุงยุคสมัยให้มีรสชาติและรสสัมผัสของอาหารถูกกับรสนิยมของชาววัง โดยลักษณะการเสวยพระกระยาหารในการเสด็จประพาสตัวยังต่างจังหวัดที่ปรากฏหลักฐานภาพถ่ายในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้แสดงถึงการผ่อนปรนรายละเอียดบางประการของธรรมเนียมการตั้งเครื่องเจ้านายเพื่อให้สะดวกกับการเดินทาง โดยเฉพาะการตั้งเครื่องในบรรยากาศแบบชาวบ้าน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงการเสวยพระกระยาหารบริเวณตลิ่งสูงในป่าไผ่วังนางร้า
ที่มา: Chulalongkorn, King of Siam (2004)

3. ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เป็นการสถาปนาแหล่งสั่งสมอบรมบ่มเพาะของวัฒนธรรมอาหารชาววังของราชสำนักฝ่ายใน โดยยังปรากฏร่องรอยเค้าโครงทั้งความหลากหลายของวัตถุดิบ วิธีการปรุงอาหาร ภาษาที่ใช้บรรจุอาหาร และความสมดุลของรสชาติที่กลมกล่อม ตามแบบอย่างอาหารชาววังที่มีมาแต่ดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม ทั้งสำหรับเจ้านายและสำหรับชาวบ้านต่างมีระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรม คือ การจัดอาหารเข้าสำหรับ แต่อาหารชาววังที่มาจากชาวบ้านอาจมีข้อแตกต่างกันในความประณีต พิถีพิถัน การตั้งเครื่องในบรรยากาศแบบชาวบ้าน และอาจเป็นอาหารแบบชาวบ้าน แต่ส่วนประกอบจะไม่มีเปลือก ไม่มีก้าง และไม่มีกระดูก รวมทั้งการใช้วัฒนธรรมอาหารชาววังเปลี่ยนแปลงประเทศสู่ความศิวิไลซ์เพื่อสร้างความทัดเทียมกับอารยประเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงธรรมเนียมการรับประทานอาหาร ด้วยการเพิ่มมีด ช้อน และส้อม บนโต๊ะอาหารแทนการเปิบด้วยมือ และการนำวัฒนธรรมอาหารของตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในอาหารชาววัง และการใช้มาตราชั่ง ตวง วัดเพื่อกำหนดมาตรฐานในการปรุงอาหารที่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก ซึ่งความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววังได้กลายเป็นบรรทัดฐานของวัฒนธรรมอาหารของไทยในปัจจุบันอย่างกลมกลืน ย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมด้านอาหารของไทยในอดีตด้วยเช่นกัน

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่าอาหารชาววังแบบดั้งเดิมที่ปรากฏในปัจจุบันแสดงคุณลักษณะที่สำคัญ คือ ความหลากหลายของวัตถุดิบ วิธีการปรุงอาหาร ภาษาที่ใช้บรรจุอาหาร และความสมดุลของรสชาติที่กลมกล่อม สอดคล้องกับงานวิจัยของวิณา เอี่ยมประไพ (Eiamprapai, 2010) ที่ได้กล่าวถึงอาหารชาววังไว้ว่า “อาหารชาววังมีลักษณะโดยทั่วไปเช่นเดียวกับอาหารที่ชาวบ้านรับประทาน แต่ก็มีส่วนที่

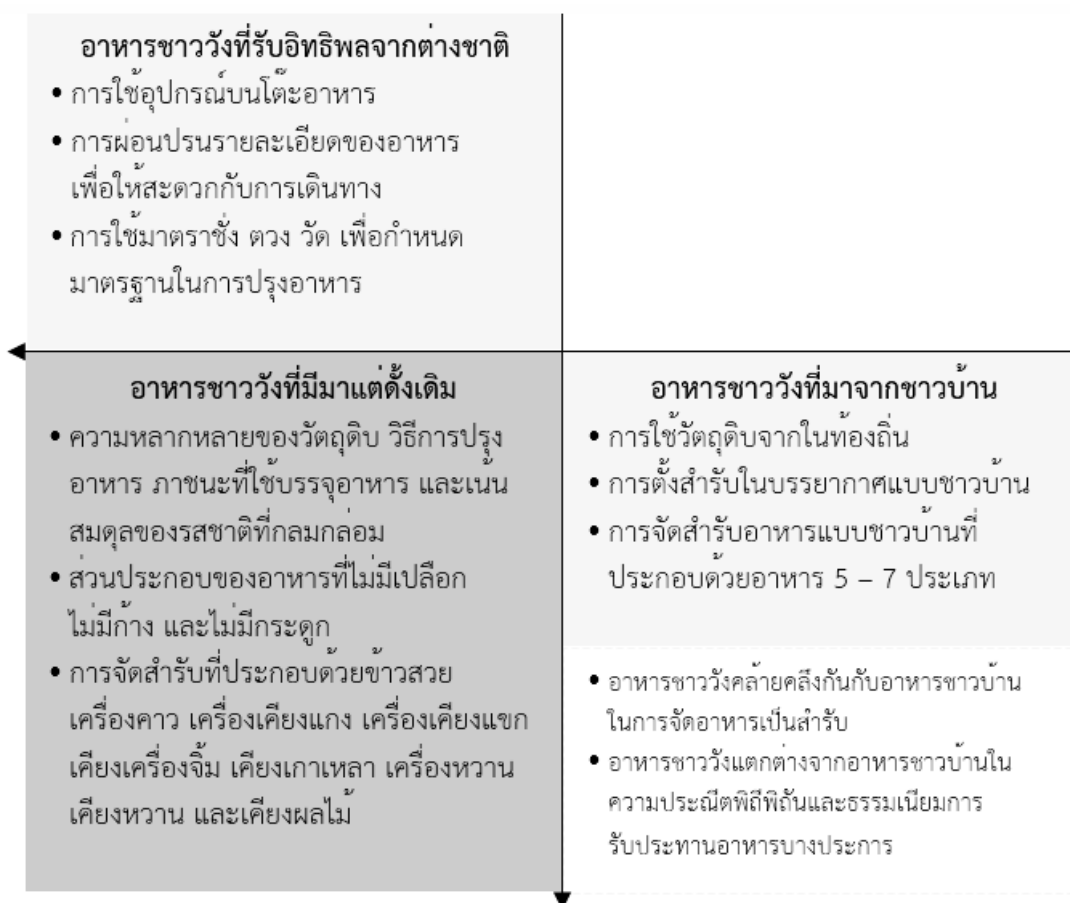
แตกต่างกันในรายละเอียดทั้งวัตถุดิบที่ใช้และวิธีการปรุง ทำให้อาหารชาววังมีความเลิศรสกว่า โดยจุดเด่นของรสชาติอาหารชาววัง คือ ความแตกต่างของอาหารแต่ละชนิด ต้องคำนึงว่าอาหารนั้นควรมีรสใดนำ คือ รสเปรี้ยวนำ รสเค็มนำ หรือรสหวานนำ นอกจากเรื่องรสชาติอาหารแล้ว อาหารชาววังยังเน้นเรื่องการจัดแต่งสำหรับอาหาร โดยเฉพาะการแกะสลักผัก ผลไม้ และอาหารที่เป็นเครื่องเคียง ซึ่งมีเป็นประจำในแต่ละมื้ออาหาร เนื่องจากเจ้านายฝ่ายในทรงโปรดเสวยอาหารประเภทเครื่องจิ้ม จึงมีผักสดและอาหารที่รับประทาน” และงานวิจัยของเกศสิริ ปันธุระ (Panthura, 2007) ที่อธิบายว่า “อาหารไทยชาววังมีลักษณะเดียวกับอาหารไทยชาวบ้านทั่วไปแต่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่อย่างพิถีพิถัน มีการจัดภาชนะตกแต่งอย่างประณีตสวยงาม โดยเอกลักษณ์ของอาหารไทยชาววังในด้านคุณลักษณะพบว่า อาหารของสวนสุนันทาเป็นที่รู้จักแพร่หลายเป็นประเภทเครื่องจิ้ม มีรสชาติที่กลมกล่อมทั้งรสเปรี้ยว เค็ม หวาน เผ็ด และขม การปรุงที่พิถีพิถันมากโดยผู้ปรุงต้องมีศาสตร์และศิลปะดัดแปลงได้ ซึ่งการตกแต่งมักมีการแกะสลัก ส่วนด้านคุณประโยชน์พบว่า มีเส้นใยจากผักและรสของเครื่องเทศและสมุนไพร มีการจัดสำรับเป็นชุดให้สามารถรับประทานได้หลายอย่างร่วมกันตามวิถีไทยที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน นอกจากนี้ ในด้านคุณค่าพบว่า มีคุณค่าทางสุนทรียภาพทางสายตาและทางจิตใจ มีคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สอดแทรกรูปแบบการกินแบบวิถีไทยที่กินตามฤดูกาล และมีในการเลือกใช้ภาชนะที่สวยงาม” ดังนั้นอาหารชาววังแบบดั้งเดิมที่ยังปรากฏร่องรอยเค้าโครงอยู่ จึงเป็นอัตลักษณ์สำคัญและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ ซึ่งสะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมด้านอาหารของไทยในอดีต อาหารชาววังที่มีมาแต่ดั้งเดิมจึงเป็นประเภทของอาหารชาววังที่ดำรงคุณค่าและความงามที่สุด ทั้งด้วยความหลากหลายของวัตถุดิบ วิธีการปรุงอาหาร ภาชนะที่ใช้บรรจุอาหาร และเน้นสมดุลของรสชาติที่กลมกล่อม แต่ก็มีรายละเอียดบางประการที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของอาหารชาววังที่มีมาแต่ดั้งเดิม

ดังนั้นอาหารชาววังจึงเป็นพัฒนาการสำคัญของวัฒนธรรมอาหารในไทย จากการเลือกรับและปรับใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอาหารจากต่างชาติให้สอดคล้องกับบริบทของคนไทย ทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ วัตถุดิบและการปรุง ตลอดจนค่านิยม รสนิยม และความเชื่อของผู้ปรุงอาหาร รวมถึงการจัดอาหารเข้าสำรับที่เป็นแบบแผนทางวัฒนธรรมอาหารที่สำคัญ สอดคล้องกับของแสงอรุณ กนกพงศ์ชัย และคณะ (Kanokpongchai, Youngrod, Ongvudhivet, Udommangala & Sakotwatmakin, 2003) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคสมัยแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมอาหารระหว่างราชสำนักกับชาวบ้านในหลายถิ่น จากการเสด็จประพาสต้นและการเสด็จตรวจราชการตามหัวเมืองต่าง ๆ ส่วนพระองค์เองก็โปรดและมีพระปรีชาสามารถด้านโภชนาการ” ดังนั้นอาหารชาววังที่มาจากชาวบ้าน จึงเป็นประเภทของอาหารชาววังที่ได้นำวัฒนธรรมอาหารในท้องถิ่นมาปรับประยุกต์ให้มีรสชาติและรสสัมผัสของอาหารถูกกับรสนิยมของชาววัง อย่างไรก็ตาม อาหารชาววังที่มาจากชาวบ้าน ประการหนึ่งเกิดจากพระราชนิยมการเสด็จประพาสต้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งทำให้วัฒนธรรมอาหารของชาวบ้านมีบทบาทในวัฒนธรรมอาหารชาววัง โดยทั้งสำรับเจ้านายหรือสำรับชาวบ้านต่างมีระเบียบแบบแผนทางวัฒนธรรม คือ การจัดอาหารเข้าสำรับ โดยสำรับอาหารแบบชาวบ้านจะประกอบด้วยอาหาร 5 - 7 ประเภท ยกเว้นกรณีที่อาหารมีปริมาณมากอาจวางภาชนะที่บรรจุอาหารแยกไว้ข้างสำรับด้วยต่างหาก เมื่อพิจารณาจากหลักฐานที่ปรากฏสันนิษฐานได้ว่า สำรับเจ้านาย

ที่ชาวบ้านเป็นผู้ปรุงอาหารจะเป็นแบบเดียวกันกับที่ชาวบ้านใช้รับประทาน แต่หากข้าราชการเป็นผู้ปรุงอาหารก็มีความเป็นไปได้ว่าเป็นอาหารชาววังแบบดั้งเดิมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นทำขึ้น แต่ตั้งเครื่องในบรรยากาศแบบชาวบ้านเท่านั้นเอง อย่างไรก็ตาม ชนิดของวัตถุดิบและวิธีการที่ใช้ปรุงอาหาร ซึ่งอาจจะแตกต่างกันในรายละเอียด โดยที่อาหารชาววังจะมีความพิถีพิถันทั้งในด้านคุณภาพของวัตถุดิบ วิธีปรุง การจัดตกแต่งอาหารอย่างที่กินเป็นสำรับมากกว่าของชาวบ้านและรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของอาหารชาววัง คือ การปรุงอาหารให้มีรสชาติที่กลมกล่อม เมื่อจัดเข้าสำรับจะประกอบด้วยรสเปรี้ยว รสเค็ม และรสหวาน

อย่างไรก็ดี วัฒนธรรมอาหารชาววังในแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นเช่นเดียวกับกับศิลปวัฒนธรรมทั้งหลายที่ล้วนจัดให้เป็นงานสร้างสรรค์ทั้งสิ้น ซึ่งได้สืบทอดและพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคมในแต่ละช่วงเวลา โดยการสืบทอดวัฒนธรรมที่ยั่งยืนนั้นต้องมีการทำซ้ำและการทำใหม่ โดยเฉพาะการทำใหม่เป็นการกระทำที่ผ่านกระบวนการคัดเลือกและผนวกกรรมสิ่งใหม่ ๆ เข้าด้วยกันในลักษณะของการคิดใหม่ (Lavita, Narayan & Rosaldo, 1983 as cited in Na Thalung, 2016) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าแนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้สะท้อนถึงความหมายในการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววังจากสาเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้กำหนดประเภทของอาหารชาววังที่มีรูปแบบและทิศทางที่ชัดเจนตามการคงอยู่และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง ดังภาพที่ 4

ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า วัฒนธรรมอาหารชาววังในปัจจุบันดำรงคุณลักษณะของความหลากหลายของวัตถุดิบ วิธีการปรุงอาหาร การเลือกภาชนะที่ใช้บรรจุอาหาร และความสมดุลของรสชาติที่กลมกล่อม ตามแบบอย่างอาหารชาววังที่มีมาแต่ดั้งเดิมแม้ว่าอาหารชาววังจะมีการจัดอาหารเข้าสำรับเช่นเดียวกับอาหารของชาวบ้าน รวมถึงการใช้วัฒนธรรมอาหารชาววังเปลี่ยนแปลงประเทศให้ทันสมัยเพื่อสร้างความทัดเทียมทางวัฒนธรรมกับชาติตะวันตก ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร และการนำวัฒนธรรมอาหารตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในอาหารของชาววัง โดยการที่ชาววังได้รับเอาวัฒนธรรมอาหารของชนชาติอื่นเข้ามาปรับใช้ในวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อยกสถานะของวัฒนธรรมให้ทัดเทียมอารยประเทศ และแพร่หลายออกสู่ภายนอกจนกลายเป็นบรรทัดฐานของวัฒนธรรมอาหารของไทยในปัจจุบันอย่างกลมกลืน

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงการคงอยู่และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหารชาววัง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุมชนท้องถิ่น องค์กร หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง นำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ส่งเสริมการเคารพและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติให้แก่เยาวชนและบุคคลทั่วไป เพื่อสืบสานวัฒนธรรมด้านอาหารให้ดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต

2. การพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารชาววังเป็นการยืนยันคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรมอาหารและสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาในการนำทรัพยากรทุนทางวัฒนธรรมด้านวัฒนธรรมอาหารในท้องถิ่นมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่อื่น ๆ ทั้งเชิงวิชาการและพาณิชย์

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเกี่ยวกับความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาหาร ที่เป็นการศึกษาวัฒนธรรมอาหารในมิติประวัติศาสตร์นั้น ควรใช้การศึกษาค้นคว้าตามระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ (historical methods) ในบางขั้นตอนของวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เนื่องจากปรากฏการณ์ (phenomenal) ที่เกิดจากพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในอดีตนั้น มีเพียงหลักฐานที่เป็นร่องรอยเค้าโครงให้สืบค้น

References

- Chulalongkorn, King of Siam, Trans. (2002). **tamrā tham kapkhāo farang** [Western cook book] (3rd ed.). Bangkok: Amarin Printing & Publishing.
- Chulalongkorn, King of Siam, Trans. (2004). **sadet praphatton rattanakosin sok nungroṃyisipha** [King Chulalongkorn's second travels to Siam in 1906]. Bangkok: Amarin Printing & Publishing.
- Eiamprapai, W. (2010). **watthanatham chārīt khōṅ chāowang suansunantha nai bōribot kān plianplæng bæp tawantok** [Traditional Culture of Suan Sunandha Residents in Westernization Contexts]. Research report, Suan Sunandha Rajabhat University.
- Kanokpongchai, S., Youngrod, W., Ongvudhivet, T., Udommangala, J., & Sakotwatmakin, P. (2003). **'āhān: sap læ sin phændin Thai** [The food : Property and Fine arts of Thailand] (2nd ed.). Bangkok: V. Print.
- Kongpan, S. (2016). **'āhān thī hai pai kapkhāo kæng Thai** [The lost recipe, side dish Thai curry]. Bangkok: S.S.S.S.
- Na Thalang, S. (2016). **"khati chon sāngsan": bot sangkhro læ thritsadi** ["Creative folklore" : synthesis and theory]. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation).
- Nitiworakarn, S. (2014). **'āhān Thai: mōradok thāng watthanatham khōṅ chāt** [Thai Food: Cultural Heritage of the Nation]. **Academic Journal Phranakhon Rajabhat University**, 5(1), 171-179.
- Panthura, G. (2007). **'ēkkalak khōṅ 'āhān Thai chāowang: kān khong yū læ kān songsoēm khunkhā** [The Identity of Royal Thai Cuisine: Persistence and Promoting Value]. Research report, Suan Sunandha Rajabhat University.
- Sonakul, S. M. C. (1959). **Everyday Siamese Dishes**. Bangkok: Prachandra Press.
- Sujachaya, S. (2017, July-December). **'āhān Thai samai krung siyutthayā** [Thai cuisine during the Ayutthaya period]. **Humanities journal**, 24(2), 1-29.
- Sujachaya, S. (2017, July-December). **'āhān Thai samai krung siyutthayā** [Thai cuisine during the Ayutthaya period]. **Humanities journal**, 24(2), 1-29.
- Yodavudh, L. (2011). **Krung Thēp bon fang thān hæng watthanatham** [Bangkok on the cultural side]. Bangkok: National Office of Buddhism.

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอน

AN CLASSROOM ACTION RESEARCH FOR PROMOTE ABILITIES
IN GEOMETRIC PROOF OF GRADE 8 STUDENTS BY USING
THE FIVE PRACTICES

ศุภานัน ทองประไพ¹ และณัชชา กมล^{2*}

Suphanan Thongprapai¹ and Natcha Kamol^{2*}

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{2*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Master of Education Program in Mathematics Education, Faculty of Education,
Chiang Mai University

^{2*} Asst. Prof. Dr., Department of Mathematics Education, Faculty of Education,
Chiang Mai University (Corresponding Author)

E-mail: natcha.ka@cmu.ac.th

Received:	May 9, 2020
Revised:	August 23, 2020
Accepted:	August 24, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตผ่านการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอน กลุ่มเป้าหมายโดยเลือกแบบเจาะจง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 42 คน เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผน บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ใบงานตรวจสอบความเข้าใจ และแบบวัดความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตแบบอัตนัย จำนวน 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง 0.23 – 0.86 ค่าความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.21 – 0.54 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติ และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ จำนวน 3 วงจรต่อเนื่องกัน ผ่านการใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 64.29 มีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับดีขึ้นไป โดยนักเรียนสามารถแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิง นิยาม สัจพจน์ และทฤษฎีบททางเรขาคณิตได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่และทั้งหมด

คำสำคัญ

5 แนวปฏิบัติการสอน การพิสูจน์ทางเรขาคณิต ความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต เรขาคณิต วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

ABSTRACT

This classroom action research was aimed to promote abilities in geometric proof by using the Five Practices to design and organize learning activities. The target group consisted of 42 grade 8 students at Chiang Mai University Demonstration School. They were chosen by purposive sampling. The research instruments included 9 lesson plans, post-instruction notes, worksheets, and 9 items subjective test on the student's abilities in geometric proof that showed the discrimination ranged from 0.23 to 0.86, the difficulty ranged from 0.21 to 0.54 and the reliability was 0.93. The research was conducted along the 4 steps of continuous 3 cycles of classroom action research (PAOR) composed of Plan, Act, Observe and Reflect that used the Five Practices.

The findings reveal that the most students had geometric proof abilities from good level up to very good level, 64.29%. In which students were able to demonstrate geometric proof by referring to the definitions, axioms, and geometric theorems mostly correct and all.

Keywords

The Five Practices, Geometric Proof, Abilities in Geometric Proof, Geometry, Classroom Action Research

ความสำคัญของปัญหา

จากการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถแสดงการพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง ถึงแม้ว่างานเกี่ยวกับการพิสูจน์ที่มอบหมายให้นักเรียนแสดงการพิสูจน์เป็นงานที่มีความเป็นรูปธรรมค่อนข้างชัดเจน เช่น งานเกี่ยวกับการพิสูจน์ทางเรขาคณิตที่เน้นรูปเรขาคณิต เป็นต้น แต่นักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดให้และสิ่งที่ต้องการพิสูจน์ได้ บางครั้งนักเรียนนำข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง กับทฤษฎีบททางเรขาคณิตมาอ้างอิงในการให้เหตุผล ทั้งยังแสดงกระบวนการพิสูจน์ที่ไม่เป็นลำดับขั้นตอนที่สมเหตุสมผลอีกด้วย ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าว พบว่า การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการพิสูจน์ทางเรขาคณิต เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลองพิสูจน์ด้วยตัวเองตามพื้นฐานการเรียนรู้ หรือระดับการเรียนรู้ของนักเรียน งานเกี่ยวกับการพิสูจน์ทางเรขาคณิตที่มอบหมายให้นักเรียนยังไม่กระตุ้นให้นักเรียนมีโอกาสดูแลแนวคิดในการให้เหตุผลของตนเอง ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นยังขาดการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนอภิปรายโต้ตอบ แลกเปลี่ยนการพิสูจน์ทางเรขาคณิตร่วมกัน ทำให้นักเรียนมีปัญหาในขั้นตอนการแสดงการพิสูจน์ โดยนักเรียนขาดความระมัดระวังในการเขียนการ

พิสูจน์ และนักเรียนไม่เข้าใจวิธีการเขียนพิสูจน์ว่าเริ่มต้นอย่างไร (Brikshavana, 2017) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งในการเรียนรู้เรขาคณิตในระดับโรงเรียน

เรขาคณิตระดับโรงเรียนถือเป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้การวัดและเรขาคณิตในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดให้นักเรียนต้องมีความเข้าใจและวิเคราะห์ รูปเรขาคณิต สมบัติของรูปเรขาคณิต ความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิต และสามารถนำสมบัติต่าง ๆ ไปใช้ในการให้เหตุผลและแก้ปัญหาได้ (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology [IPST], 2019) ซึ่งทักษะกระบวนการในการให้เหตุผลถือว่ามีความสำคัญต่อการเรียนรู้เรขาคณิต โดยการพิสูจน์ทางเรขาคณิตถือเป็นทักษะกระบวนการในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์อย่างสมเหตุสมผล (Goldberger, 2002) และเป็นทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ และสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นเหตุเป็นผล โดยการอ้างอิงความรู้ ข้อเท็จจริงตามหลักการทางคณิตศาสตร์ (IPST, 2012) ดังนั้น ความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต จึงมีความสำคัญต่อผู้สอนที่จะออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ส่งเสริมความสามารถดังกล่าว

การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการพิสูจน์ทางเรขาคณิตนั้น ผู้สอนควรเริ่มฝึกให้นักเรียนพิสูจน์อย่างไม่เป็นทางการก่อนผ่านการเรียนรู้ร่วมกันในงานทางคณิตศาสตร์ (Mathematic tasks) ที่ไม่ซับซ้อน มีขั้นตอนการคิด และการหาคำตอบที่ไม่ยุ่งยาก เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงตรรกะ จากนั้นค่อยฝึกการพิสูจน์อย่างเป็นทางการผ่านการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ การใช้ทฤษฎีบท บทนิยาม และสมบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับเรขาคณิต มาประกอบการให้เหตุผลอย่างสมเหตุสมผล (Makanong, 2015) ซึ่งผู้สอนควรเลือกงานทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับระดับการรู้คิดของนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน สอดคล้องกับ Henningsen and Stein (1997) ที่เสนอว่า การจัดการเรียนรู้ผ่านการใช้งานทาง คณิตศาสตร์ ช่วยสร้างการคิดและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ซึ่งผู้สอนต้องเลือกงานทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมในการพัฒนาการคิด และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน นอกจากนี้ Martin, McCrone, Bower, and Dindyal (2005) และ Hanna (2000) ได้กล่าวว่า การพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการให้เหตุผลและการพิสูจน์ทางเรขาคณิตได้นั้น ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในการพิสูจน์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพิสูจน์ และได้แสดงแนวคิดทางการพิสูจน์ด้วยตัวเองจากสถานการณ์ง่าย ๆ ไปสู่สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ข้างต้นสอดคล้องกับ 5 แนวปฏิบัติการสอน (The five practices) ที่พัฒนาขึ้นโดย Smith and Stein (2011) ในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านงานทางคณิตศาสตร์ที่ท้าทาย ประกอบด้วย 1) การคาดการณ์ 2) การติดตามตรวจสอบ 3) การเลือก 4) การจัดลำดับ และ 5) การเชื่อมโยง และจากงานวิจัยของ Martin et al. (2005) และ Moothummachai and Kamol (2017) ได้กล่าวว่า การมอบหมายงานทางคณิตศาสตร์ที่เน้นการพิสูจน์ทางเรขาคณิต และการอภิปรายเหตุผล พร้อมทั้งใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้ นอกจากนี้ Chaiyawong and Kamol

(2018) ได้กล่าวว่า การใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอนในการอภิปรายร่วมกันทั้งชั้นเรียนผ่านการใช้คำถาม กระตุ้นการอภิปราย ทำให้นักเรียนเชื่อมโยงแนวคิดไปสู่การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้อง ชัดเจนได้ ดังนั้น การใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอนจึงน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตได้

จากความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอนมาเป็นแนวทางในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงได้ดำเนินวิจัยผ่านกระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

การใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอนในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาศัยกรอบแนวคิด 3 ประเด็นหลัก คือ ความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต 5 แนวปฏิบัติการสอน และการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ดังนี้

ความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต (Abilities in geometric proof) หมายถึง ความสามารถในการแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิง นิยาม สัจพจน์ และทฤษฎีบททางเรขาคณิตอย่างถูกต้อง ชัดเจน และสามารถดำเนินการพิสูจน์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ ในเรื่อง เส้นขนาน ตามกรอบแนวคิดของ Gutierrez, Pegg, and Lawrie (2004) โดยประเมินจากใบงานตรวจสอบความเข้าใจ และแบบวัดความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต

5 แนวปฏิบัติการสอน (The five practices) หมายถึง แนวทางในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดย Smith and Stein (2011) ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวทางในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาใช้ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เส้นขนาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต ประกอบด้วย

การคาดการณ์ (Anticipating) เป็นการที่ผู้สอนคาดการณ์แนวคิดที่เป็นไปได้ทั้งหมดของนักเรียน ในการตอบสนองต่องานทางคณิตศาสตร์ที่ผู้สอนสร้างขึ้น โดยเน้นกระตุ้นความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนแสดงความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต ซึ่งอยู่ในขั้นตอนของการออกแบบการจัดการเรียนรู้

การติดตามตรวจสอบ (Monitoring) เป็นการที่ผู้สอนสังเกตการตอบสนองงานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ผู้สอนสร้างขึ้น ขณะที่นักเรียนลงมือทำงานทั้งงานกลุ่ม และงานเดี่ยว

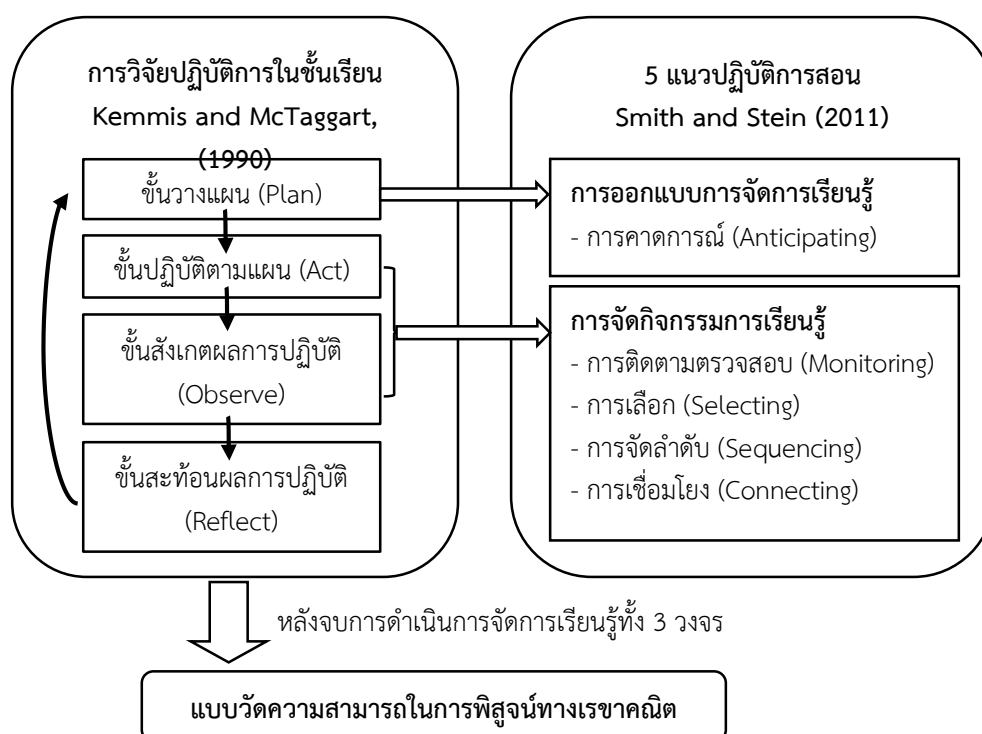
พร้อมทั้งตรวจสอบแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นทั้งหมด ทั้งที่สอดคล้อง และไม่สอดคล้องกับที่ผู้สอนคาดการณ์ไว้ เพื่อเป็นข้อมูลในการเลือกแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

การเลือก (Selecting) เป็นการที่ผู้สอนทำการเลือกแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีแนวคิดแตกต่างกัน โดยเลือกแนวคิดทางคณิตศาสตร์อย่างมีเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การอภิปรายในชั้นเรียน

การจัดลำดับ (Sequencing) เป็นการที่ผู้สอนนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ผู้สอนได้เลือกไว้ มาจัดลำดับอย่างมีเป้าหมาย เพื่อนำเสนอแนวคิดของนักเรียนที่มี การตอบสนองต่องานทางคณิตศาสตร์ และช่วยให้การอภิปรายบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

การเชื่อมโยง (Connecting) เป็นการที่ผู้สอนเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่จัดลำดับไว้ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสามารถสรุปแนวคิดทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเองผ่านการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom action research) เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอน เพื่อค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน (Wongwanich, 2016) ซึ่งแนวคิดในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน (Kemmis & McTaggart, 1990) คือ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นปฏิบัติตามแผน (Act) 3) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติ (Observe) และ 4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 42 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นชั้นเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบสอน และศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาในชั้นเรียนดังกล่าว

2) ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาเรื่อง เส้นขนาน ในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

3) เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เส้นขนาน ที่ออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอน จำนวน 9 แผน รวม 9 คาบ (คาบละ 50 นาที) บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ใบบางตรวจสอบความเข้าใจ และแบบวัดความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตแบบอัตนัย จำนวน 9 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ในช่วง 0.23 – 0.86 ค่าความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.21 – 0.54 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ซึ่งประเมินความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตตามเกณฑ์การประเมินความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต แสดงดังตารางที่ 1

4) กิจกรรมการพัฒนาและวิธีรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งขอบเขตของเนื้อหาที่สอนเป็นเรื่อง เส้นขนาน ประกอบด้วยเนื้อหา เรื่อง สมบัติของเส้นขนาน เส้นขนานและรูปสามเหลี่ยม และการนำไปใช้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง ดำเนินการวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ตามวงจร PAOR 4 ขั้นตอน รวมทั้งสิ้น 3 วงจร ประกอบด้วย วงจรที่ 1 สมบัติเส้นขนาน วงจรที่ 2 เส้นขนานและรูปสามเหลี่ยม และวงจรที่ 3 การนำไปใช้ โดยแต่ละวงจรดำเนินการวิจัยผ่านขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดเป้าหมาย เพื่อออกแบบงานทางคณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต พร้อมทั้งสร้างเกณฑ์การประเมินความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต รวมทั้งคาดการณ์แนวคิดทั้งหมดของนักเรียนที่ตอบสนองต่องานทางคณิตศาสตร์ที่ออกแบบไว้

ขั้นปฏิบัติตามแผน (Act) และขั้นสังเกตผลการปฏิบัติ (Observe) ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนที่วางไว้ โดยในแต่ละคาบเรียนมีขั้นตอนการสอนที่ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นอภิปรายและสรุป และขั้นประเมินผล ซึ่งมีการบันทึกวีดิทัศน์การจัดการเรียนรู้ในแต่ละคาบเรียน เมื่อมอบหมายงานทางคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียน ผู้สอนดำเนินการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักเรียน เลือก จัดลำดับ และเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียนผ่านการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ของคาบเรียนนั้น

ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) ผู้วิจัยทำการบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้จากการสังเกตชั้นเรียน และวีดิทัศน์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเขียนบรรยายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงวิธีการแก้ไข และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในวงจรต่อไป

5) ผลการปฏิบัติและการสะท้อนผลแต่ละวงจรแสดงรายละเอียด ดังนี้

วงจรที่ 1 เรื่อง สมบัติของเส้นขนาน ผู้วิจัยดำเนินการสอน โดยใช้งานทางคณิตศาสตร์ที่เน้นลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม และมอบหมายงานทางคณิตศาสตร์ที่กระตุ้นการพิสูจน์ทางเรขาคณิต ในระหว่างการทำงานทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยทำหน้าที่สังเกต เพื่อนำไปสู่การใช้คำถามกระตุ้น การเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิต พร้อมทั้งติดตามตรวจสอบแนวคิดของแต่ละกลุ่ม เพื่อเลือกและ จัดลำดับแนวคิดตามที่ได้คาดการณ์แนวคิดไว้ โดยเรียงลำดับจากการเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิตที่ไม่ เป็นทางการ ไปสู่การเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิตที่เป็นทางการ เป็นลำดับขั้นตอนและสมเหตุสมผล รวมไปถึงการอภิปรายเชื่อมโยงแนวคิดในขั้นสรุป พบว่า การออกแบบงานทางคณิตศาสตร์สามารถ กระตุ้นการพิสูจน์ทางเรขาคณิตของนักเรียนได้ แต่ในขั้นอภิปรายและเชื่อมโยงแนวคิด นักเรียน ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเชื่อมโยง และสรุปแนวคิดที่ได้ ซึ่งอาจเกิดจากผู้วิจัยยังใช้คำถามไม่ชัดเจน ไม่กระตุ้นให้นักเรียนแสดงผล ความคิดเห็นของตนเอง และการจัดลำดับแนวคิดที่ไม่เป็นลำดับ ไม่เห็นความแตกต่างระหว่างแนวคิด ผู้วิจัยจึงนำไปปรับปรุงในวงจรที่ 2 ต่อไป พร้อมทั้งมอบหมาย ใบงานตรวจสอบความเข้าใจท้ายคาบ สำหรับความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตของนักเรียนใน วงจรที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง (2) คิดเป็นร้อยละ 66.67

วงจรที่ 2 เรื่อง เส้นขนานและรูปสามเหลี่ยม ผู้วิจัยดำเนินการคล้ายวงจรที่ 1 แต่มี การจัดลำดับแนวคิดของนักเรียนจากการเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิตอย่างไม่เป็นทางการ ไปสู่ทางการ โดยสามารถดำเนินการพิสูจน์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน และอ้างอิงสัจพจน์ ทฤษฎีบททางเรขาคณิต อย่างสมเหตุสมผล จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเชื่อมโยงแนวคิดในแต่ละแนวคิดของนักเรียน โดยใช้ คำถามกระตุ้นให้นักเรียนแสดงผล ตัวอย่างเช่น “จากแนวคิดการเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิตมี ความแตกต่างกันอย่างไร” และ “นักเรียนคิดว่าแนวคิดไหน ที่มีลำดับการเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิตที่ ถูกต้อง ชัดเจน สมเหตุสมผลที่สุด เพราะเหตุใด” ทำให้ขั้นอภิปราย และเชื่อมโยงแนวคิดมีประเด็นใน การอภิปรายร่วมกันภายในชั้นเรียนมากขึ้น แนวคิดส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น นักเรียนแสดงการอ้างอิงนิยาม สัจพจน์ และทฤษฎีบททางเรขาคณิตถูกต้อง แต่ยังไม่สามารถอธิบายเหตุผลที่ถูกต้อง และชัดเจนมาก นัก เมื่อพิจารณาความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตของนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับดี (3) คิดเป็นร้อยละ 57.14

วงจรที่ 3 เรื่อง การนำไปใช้ ผู้วิจัยดำเนินการคล้ายวงจรที่ 1 และ 2 แต่มีการเน้น การตรวจสอบแนวคิดของนักเรียนมากขึ้น พร้อมทั้งใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนแสดงการเขียนพิสูจน์ ทางเรขาคณิต โดยนำทฤษฎีบททางเรขาคณิตที่เป็นความรู้เดิมมาใช้อ้างอิงในการให้เหตุผลอย่าง ถูกต้อง ชัดเจน และกำชับให้ตรวจสอบความถูกต้องในการเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิต ซึ่งในขั้น อภิปราย นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเปรียบเทียบการเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิตจากที่ไม่เป็นทางการ ไปสู่การเขียนพิสูจน์ที่เป็นลำดับขั้นตอน และอ้างอิงสัจพจน์ ทฤษฎีบททางเรขาคณิตอย่าง สมเหตุสมผล ถูกต้อง ชัดเจน ทำให้เกิดกระบวนการคิดด้วยตนเอง โดยความสามารถในการพิสูจน์ทาง เรขาคณิตของนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับดี (3) คิดเป็นร้อยละ 52.38 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 วงจรอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบวัดความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต เรื่อง เส้นขนาน ของนักเรียน

6) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากใบงานตรวจสอบความเข้าใจในแต่ละวงจร และแบบวัดความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตหลังการจัดการเรียนรู้ จากนั้นวิเคราะห์ผล

โดยการหาร้อยละ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินที่วัดระดับความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์วัดระดับความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต

ระดับ	คำอธิบาย
ระดับ 0 (ปรับปรุง)	นักเรียนไม่สามารถแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิตได้ หรือไม่ระบุข้อมูล
ระดับ 1 (พอใช้)	นักเรียนสามารถแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิต จากการใช้เครื่องมือวัด หรือยกตัวอย่างบางส่วนของข้อมูลที่กำหนดให้ แต่ไม่สามารถดำเนินการพิสูจน์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ได้
ระดับ 2 (ปานกลาง)	นักเรียนสามารถแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิง นิยาม สัจพจน์ และทฤษฎีบททางเรขาคณิตได้บางส่วน แต่ไม่สามารถดำเนินการพิสูจน์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ได้
ระดับ 3 (ดี)	นักเรียนสามารถแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิง นิยาม สัจพจน์ และทฤษฎีบททางเรขาคณิตได้ถูกต้องส่วนใหญ่ และสามารถดำเนินการพิสูจน์อย่างเป็นลำดับขั้นตอนเป็นส่วนใหญ่ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ได้
ระดับ 4 (ดีมาก)	นักเรียนสามารถแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิง นิยาม สัจพจน์ และทฤษฎีบททางเรขาคณิตได้ถูกต้อง ชัดเจน และสามารถดำเนินการพิสูจน์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ได้

ผลการวิจัย

จากการส่งเสริมความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอนในการออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 วงจร และการทดสอบจากใบงานตรวจสอบความเข้าใจ และแบบวัดความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้มีนักเรียนมีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป (3 และ 4) ถึงร้อยละ 64.29 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดง จำนวน และร้อยละของนักเรียนแต่ละระดับความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในแต่ละวงจร และหลังการจัดการเรียนรู้ (N=42)

	วงจรที่ 1		วงจรที่ 2		วงจรที่ 3		หลังการจัดการเรียนรู้	
	จำนวน (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	จำนวน (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	จำนวน (คน)	คิดเป็น ร้อยละ	จำนวน (คน)	คิดเป็น ร้อยละ
ระดับ 0	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ระดับ 1	1	2.38	0	0.00	4	9.52	1	2.38
ระดับ 2	28	66.67	16	38.10	12	28.57	14	33.33
ระดับ 3	12	28.57	24	57.14	22	52.38	21	50
ระดับ 4	1	2.38	2	4.76	4	9.52	6	14.29

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาผลการประเมินความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตของนักเรียนในแต่ละวงจรทั้ง 3 วงจร ปรากฏว่า วงจรที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับ 2 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 วงจรที่ 2 นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับ 3 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 วงจรที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับ 3 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 52.38 และหลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับ 3 จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ ระดับ 2 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ตามด้วยระดับ 4 จำนวน 6 คน และระดับ 1 จำนวน 1 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14.29 และ 2.38 ตามลำดับ ส่วนระดับความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับ 0 ไม่มีนักเรียนอยู่ในระดับดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้มีนักเรียนมีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตตั้งแต่ระดับดีขึ้น (3 และ 4) ถึงร้อยละ 64.29

ผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตอยู่ในระดับ 3 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนสามารถแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิง นิยาม สัจพจน์ และทฤษฎีบททางเรขาคณิตได้ถูกต้องส่วนใหญ่ และสามารถดำเนินการพิสูจน์อย่างเป็นลำดับขั้นตอนเป็นส่วนใหญ่ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ได้ ดังตัวอย่างความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับ 3 ของเด็กหญิงลิซ่า (นามสมมติ) จากแบบวัดความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตดังภาพที่ 2

6. กำหนดให้ $\overline{AB} \parallel \overline{CD}$ และ $\overline{AC} \parallel \overline{BF}$ จงพิสูจน์ว่า $\angle ACE = \angle ABE$

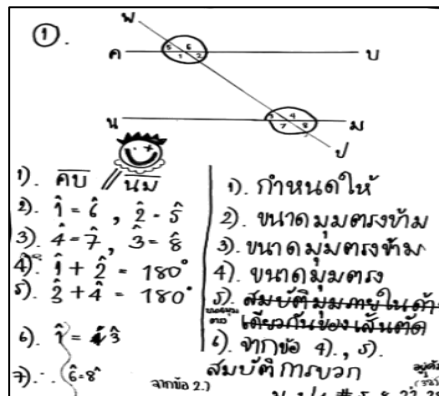
กำหนดให้ $\overline{AB} \parallel \overline{CD}$ $\overline{AC} \parallel \overline{BF}$
 ต้องการพิสูจน์ว่า $\angle ACE = \angle ABE$
 พิสูจน์

ข้อความ	เหตุผล
1. $\overline{AB} \parallel \overline{CD}$ $\overline{AC} \parallel \overline{BF}$	โจทย์กำหนด
2. $\angle BED = \angle CEF$	มุมตรงข้าม
3. $\angle ACE = \angle CEF$	มุมแย้ง
4. $\angle BED = \angle ABE$	มุมแย้ง
5. $\angle ACE = \angle ABE$	จากข้อ 2-4

ภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับ 3 ของเด็กหญิงลิซ่า

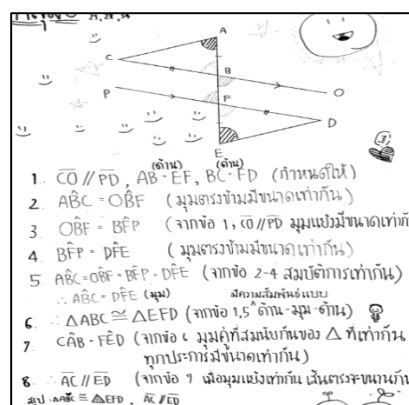
จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า เด็กหญิงลิซ่าสามารถแสดงการพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิงทฤษฎีบทเกี่ยวกับเส้นขนานและมุมแย้งในการให้เหตุผลได้ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ นั่นคือ มุมแย้ง ซึ่งไม่ได้อธิบายว่า จากข้อ 1. มุมแย้งมีขนาดเท่ากัน นอกจากนี้ ยังไม่ได้อ้างอิงสมบัติการเท่ากันในการให้เหตุผลในข้อสรุป แต่ยังสามารถดำเนินการพิสูจน์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ได้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า เด็กหญิงลิซ่ามีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตอยู่ในระดับ 3

นอกจากนี้ จากผลการวิจัย พบว่าในวงจรที่ 1 นักเรียนมีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับปานกลาง (2) และระดับดี (3) ในวงจรที่ 2 และ 3 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีพัฒนาการของความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตเพิ่มขึ้น ดังตัวอย่างงานทางคณิตศาสตร์, ที่เน้นการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในวงจรที่ 1 ดังภาพที่ 3 และวงจรที่ 3 ดังภาพที่ 4 ตามลำดับ

ภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับปานกลาง (2) ในวงจรที่ 1

จากภาพที่ 3 จะเห็นว่า นักเรียนสามารถแสดงการเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิงสัจพจน์ได้บางส่วน นั่นคือ ขนาดของมุมตรงข้าม และขนาดของมุมตรง ซึ่งไม่ได้อธิบายว่า มุมตรงข้ามหรือมุมตรงมีขนาดเท่ากัน และไม่สามารถดำเนินการพิสูจน์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่แสดงถึงความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับปานกลาง (2)

ภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับดีมาก (4) ในวงจรที่ 3

จากภาพที่ 4 จะเห็นว่า นักเรียนสามารถแสดงการเขียนพิสูจน์ทางเรขาคณิต โดยอ้างอิงความรู้เดิมที่เกี่ยวกับสัจพจน์ และทฤษฎีบททางเรขาคณิตได้ ซึ่งถือว่ามีความถูกต้อง และชัดเจน พร้อมทั้งสามารถดำเนินการพิสูจน์อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการพิสูจน์ได้ ดังนั้นงานทางคณิตศาสตร์ชิ้นนี้จึงประเมินความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตในระดับดี (4)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 64.29 มีความสามารถในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตอยู่ในระดับดีขึ้นไป ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. การออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้เริ่มจากการออกแบบงานทางคณิตศาสตร์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพิสูจน์ทางเรขาคณิต ทำให้นักเรียนแสดงผลในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตอย่างเต็มที่และสมเหตุสมผล สอดคล้องกับ Martin et al. (2005) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนแสดงแนวคิดผ่านงานทางคณิตศาสตร์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้เหตุผลในการพิสูจน์สถานการณ์ปัญหานั้น ช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการพิสูจน์ที่เป็นอย่างทางการ และสมเหตุสมผล จากนั้นผู้วิจัยคาดการณ์แนวคิดที่เป็นไปได้ทั้งหมดของนักเรียนที่ตอบสนองต่องานทางคณิตศาสตร์ ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถเตรียมการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Smith, Hughes, Engle, and Stein (2009) ได้กล่าวว่า การคาดการณ์แนวคิดของนักเรียน ทำให้ครูได้เรียนรู้แนวคิดที่นักเรียนตอบสนองต่องานทางคณิตศาสตร์ และช่วยให้ครูพิจารณาได้อย่างรอบคอบว่า ควรดำเนินการอย่างไร เมื่อนักเรียนมีการตอบสนองต่องานทางคณิตศาสตร์ที่แตกต่างออกไป หลังจากนั้น ผู้วิจัยมอบหมายงานทางคณิตศาสตร์ให้นักเรียน และเดินติดตามตรวจสอบแนวคิดที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบ และใช้คำถาม เพื่อกระตุ้นกระบวนการคิด และเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงแก้ไขแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการพิสูจน์ทางเรขาคณิตให้ดีขึ้น สอดคล้องกับ Engle and Conant (2002) ได้กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบ นอกจากการเดินสำรวจแล้ว ยังกระตุ้นแนวคิดของนักเรียน ผ่านการใช้คำถามของผู้สอน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถทบทวน และแก้ไขกระบวนการคิดของตน ต่อมาผู้วิจัยดำเนินการเลือก และจัดลำดับแนวคิดที่แตกต่างกันอย่างมีเป้าหมาย ทำให้นักเรียนได้เห็นความแตกต่างระหว่างแนวคิด จากแนวคิดการพิสูจน์ทางเรขาคณิตที่ไม่เป็นทางการ ไปสู่แนวคิดที่เป็นทางการ และสมเหตุสมผล สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน ส่งผลให้นักเรียนเปรียบเทียบ และวิเคราะห์แนวคิดที่แตกต่างกันเหล่านั้น สอดคล้องกับ Weikle and Murray (2014) ได้กล่าวว่า การเลือก และจัดลำดับแนวคิดที่แตกต่างและเหมาะสม ทำให้นักเรียนมองเห็นแนวคิดที่แตกต่างกันของตนเอง และแนวคิดของเพื่อน ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด และพัฒนาความเข้าใจต่องานทางคณิตศาสตร์ได้มากขึ้น หลังจากนั้น ผู้วิจัยเชื่อมโยงแนวคิดที่แตกต่างกันของนักเรียนที่ได้จัดลำดับไว้ผ่านการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ส่งผลให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบแนวคิดของตน และแนวคิดของเพื่อน เพื่อสรุปแนวคิดทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ Richland, Begolli, Simms, Frausel, and Lyons (2017) ได้กล่าวว่า การอภิปรายเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้เหตุผล ทำให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบแนวคิดที่แตกต่างกันได้ ช่วยให้นักเรียนเลือกแนวคิดที่ถูกต้อง สมเหตุสมผล และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเองได้

2. การดำเนินการวิจัยนี้ผ่านกระบวนการปฏิบัติการในชั้นเรียนตั้งแต่วงจรที่ 1 ถึงวงจรที่ 3 ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งช่วย

ให้ครูได้ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนไปพร้อม ๆ กับการจัดการเรียนรู้ (Wongwanich, 2016) จึงส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการในการพิสูจน์ทางเรขาคณิตเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ก่อนนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้สอนควรวิเคราะห์บริบทและระดับการรู้คิดของนักเรียน เพื่อให้ผลการนำไปใช้มีประโยชน์ในชั้นเรียน
 - 1.2 ผู้สอนควรปรับแนวคำถามตามแนวคิดของนักเรียนที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนแสดงเหตุผล และเปรียบเทียบแนวคิดที่แตกต่างกันนั้น
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรนำการวิจัยโดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอนไปปฏิบัติการวิจัยในเนื้อหาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไป
 - 2.2 ควรนำการวิจัยโดยใช้ 5 แนวปฏิบัติการสอนไปปฏิบัติในการส่งเสริมทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในด้านอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชิงสถิติ การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

References

- Brikshavana, T. (2017). *kānsuksā khwāmsāmāt læ panhā nai kān phisut thāng khanittasāt khōng naksuksā laksut suksā sāttra bandit sākha wicha khanittasāt mahawithayalai suān Dusit* [A Study of Ability and the Problems in Mathematical Proof of Educational Bachelor Degree Students, Mathematical Program, Suan Dusit University]. *Journal of Multidisciplinary in Social Sciences*, 13(2), 167-184.
- Chaiyawong, T., & Kamol, N. (2018). *kān songsoēm khwāmsāmāt nai kān kae panhā thāng khanittasāt khōng nakriān chan matthayommasuksā pī thī sōng doi chai hā nāo patibatkān sōt* [Promoting Mathematical Problem Solving Abilities of Grade 8 Students Using the Five Practices]. *Proceeding of the 23rd Annual Meeting in Mathematics: AMM 2018 “Mathematical Science for Thailand 4.0”* 3 – 5 May 2018. Mandarin Hotel Bangkok: 337–343.
- Engle, R. A., & Conant, F. R. (2002). Guiding principles for fostering productive disciplinary engagement: Explaining an emergent argument in a community of learners classroom. *Cognition and Instruction*, 20(4), 399-483.
- Goldberger, A. (2002). *What are mathematical proofs and why they are important?* Math 216 class, University of Connecticut.

- Gutierrez, A., Pegg, J., & Lawrie, C. (2004). Characterization of Students' Reasoning and Proof Abilities in 3-Dimensional Geometry. **International Group for the Psychology of Mathematics Education**.
- Hanna, G. (2000). Proof, explanation, and exploration: An overview. **Educational studies in mathematics**, 44(1-2), 5-23.
- Henningsen, M., & Stein, M. K. (1997). Mathematical tasks and student cognition: Classroom-based factors that support and inhibit high-level mathematical thinking and reasoning. **Journal for research in mathematics education**, 524-549.
- Kemmis, S. and McTaggart, R. (1990). **The Action Research Planner**. Geelong: Deakin University Press.
- Makanong, A. (2015). **khrū khanittasāt samrap matthayommasuksā** [Mathematics Teacher for Secondary School]. 2nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Martin, T. S., McCrone, S. M. S., Bower, M. L. W., & Dindyal, J. (2005). The interplay of teacher and student actions in the teaching and learning of geometric proof. **Educational Studies in Mathematics**, 60(1), 95-124.
- Moothummachai, N., & Kamol, N. (2017). rūpbæp kanchai ngān thāng khanittasāt thī songsoēm khwāmsāmāt nai kānhai hētphon thāng khanittasāt rūang khwāmsamphan læ fangchan khōng nakriān chan matthayommasuksā pī thī sī [Using Mathematical Tasks Forms that Promoting Mathematical Reasoning Abilities in The Relationship and Function of Grade 10 Students]. **Proceeding of the 22nd Annual Meeting in Mathematics: AMM 2017 "Mathematics Research and National Research Strategy"** 2 – 4 June 2017. Lotus Pang Suan Kaew Hotel Chiang Mai.
- Richland, L. E., Begolli, K. N., Simms, N., Frausel, R. R., & Lyons, E. A. (2017). Supporting mathematical discussions: The roles of comparison and cognitive load. **Educational Psychology Review**, 29(1), 41-53.
- Smith, M. S., & Stein, M. K. (2011). **Five practices for orchestrating productive mathematics discussions**. Reston, VA: National Council of Teachers of Mathematics.
- Smith, M. S., Hughes, E. K., Engle, R. A., & Stein, M. K. (2009). Orchestrating discussions. **Mathematics Teaching in the Middle School**, 14(9): 548-556.
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2012). **thaksa / krabūānkān thāng khanittasāt** [Skills/Mathematical Process]. 3rd ed. Bangkok: Kurusapa Printing Ladphrao.

- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2019). **khūmūr kānchai laksūt klum sārā kānrīanrūr khanittasāt** [Manual for curriculum in mathematics]. Retrieved from <https://www.scimath.org/ebook-mathematics/item/8380-2560-2551-8380>
- Weikle, D. A., & Murray, M. (2014). Improving CS class discussions using the 5 practices. **Journal of Computing Sciences in Colleges**, 29(3), 65-71.
- Wongwanich, S. (2016). **kānwīchāi patibatkān nai chan rīan** [Classroom Action Research]. 18th ed. Bangkok: Chulalongkorn University.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

UNPLUGGED LEARNING ACTIVITY TO DEVELOP COMPUTATIONAL THINKING SKILL IN THE SQUARE TOPIC FOR 5th GRADE STUDENTS

สุวิมล นิลพันธุ์¹ และธิติยา บงกชเพชร²
Suwimon Ninlapun¹ and Thitiya Bongkotphet²

¹ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

¹Master of Education Program in Mathematics Education, Naresuan University, Phitsanulok

²Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok

E-mail: Suwimon61@email.nu.ac.th

Received:	May 5, 2020
Revised:	July 31, 2020
Accepted:	August, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged และ 2) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 36 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณจำนวน 3 แผน แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ ใบกิจกรรม และแบบสัมภาษณ์ทักษะการคิดเชิงคำนวณวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และเชิงปริมาณโดยการใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ สิ่งที่ต้องเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การใช้คำถามสำคัญ ครูควรเน้นย้ำนักเรียนที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขย่อย ๆ ของปัญหาใหญ่ด้วย 2) พิจารณาโครงสร้างควรยกตัวอย่างการเขียนสาระสำคัญของปัญหาก่อนให้นักเรียนทำด้วยตนเอง 3) ออกแบบการแก้ปัญหา ควรยกตัวอย่างการเขียนอัลกอริทึมก่อนให้นักเรียนออกแบบด้วยตนเอง 4) ทบทวนขั้นตอนในการแก้ปัญหา การประเมินผลและตรวจสอบการแก้ปัญหาด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญครูควรเน้นย้ำให้นักเรียนตรวจสอบก่อนนำเสนอ ในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนต้องให้เวลาที่เหมาะสม 2) นักเรียนมีทักษะการคิดเชิงคำนวณจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ร้อยละ 57.14 โดยมีทักษะการคิดเชิงคำนวณโดยรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ทักษะการคิดเชิงคำนวณ การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this action research were to 1) study the guidelines for unplugged learning activities, and 2) develop computational thinking skill of 5th grade students on the square topic. The research were 36 students in 5th grade in the second semester of the academic year 2019, acquired by purposive sampling method. The research instruments were three unplugged lesson plans which focus on developing computational thinking skill, an observation form, worksheets and a computational thinking skill interview form. The qualitative data were analyzed by content analysis and the quantitative data were analyzed by percentage.

The results were as follows: 1) In the learning management of unplugged activities for developing computational thinking skill 4 step, (1) Using important questions; the teacher should tell the students to consider about sub-condition of a whole problem, (2) Structure Considering; the teacher should give an example of how to write the abstraction of the problem before they are writing it by themselves, (3) Design the algorithm; the teacher should give an example of how to write an algorithm before they are writing it by themselves. (4) Evaluate the algorithm; the teacher should let the students to evaluate and check their problem solving before the presentation, give them enough time to deal with an activity in each step. And 2) the students 57.14 percent had developed computational thinking skill after using the learning management of unplugged activities at good level.

Keywords

Unplugged Learning Activity, Computational Thinking Skill,
Learning Management of Mathematics

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโลกของเราได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โลกได้ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมาก การศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกจึงได้มีการปรับหลักสูตรการเรียนรู้ให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับโลกในศตวรรษที่ 21 มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปสู่หลักสูตรวิทยาการคำนวณ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ สามารถค้นหาข้อมูล

หรือสารสนเทศ ประเมิน จัดการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำสารสนเทศไปใช้ในการแก้ปัญหา ประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงและทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย รู้เท่าทัน มีความรับผิดชอบ มีจริยธรรม ทักษะการคิดเชิงคำนวณจึงเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญที่ควรได้รับการพัฒนา (Srikamwong, 2018) โดยวิทยาการคำนวณมีรากฐานมาจากวิชาคณิตศาสตร์ ดังนั้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณควรได้รับการพัฒนา ร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์ (Barcelos, Munoz, Villarroel, Merino, & Silveira, 2018)

Songkhram (2019) กล่าวว่า เมื่อนักเรียนต้องเผชิญสถานการณ์ปัญหาที่ครูกำหนดให้นักเรียนส่วนใหญ่สามารถหาได้เพียงผลลัพธ์สุดท้าย แต่ไม่สามารถอธิบายถึงขั้นตอนการแก้ปัญหาได้ว่าเป็นอย่างไร มีนักเรียนเพียงบางส่วนที่สามารถอธิบายขั้นตอนการแก้ปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นจนได้มาซึ่งผลลัพธ์ของสถานการณ์ปัญหานั้น ๆ ได้ กล่าวคือ นักเรียนไม่สามารถเขียนขั้นตอนของการแก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นผลมาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของสถานการณ์ปัญหาไม่ได้ และปัญหาในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 พบว่า นักเรียนไม่สามารถออกแบบและเขียนขั้นตอนการแก้ปัญหาที่มีการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอย่างง่าย ตรวจสอบข้อผิดพลาดและแก้ไขปัญหาคือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในปีการศึกษา 2561 ที่ผ่านมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ พบว่า สาระการเรียนรู้ที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนาคือการวัดและเรขาคณิต ผู้วิจัยจึงได้เลือกเนื้อหา เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม จากสาระการเรียนรู้ดังกล่าว มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และจากการ PLC (ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ) ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า รายวิชาวิทยาการคำนวณนักเรียนไม่สามารถออกแบบและเขียนโปรแกรมกำหนดเส้นทางของหุ่นยนต์ได้ (Researcher, PLC form, 2019 July 15) อาจเนื่องมาจากรายวิชาวิทยาการคำนวณได้เริ่มใช้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) เริ่มใช้เมื่อปีการศึกษา 2561 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2562 ไม่เคยเรียนพื้นฐานทักษะการคิดเชิงคำนวณในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มาก่อนส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะนี้ไม่สามารถเขียนขั้นตอนและแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ส่งผลให้ไม่สามารถออกแบบและเขียนโปรแกรมได้

การศึกษาของนักการศึกษาและนักวิจัยได้ทำการทดลองจัดกิจกรรมแบบ Unplugged ในโรงเรียนประถมศึกษาสองแห่งในสเปน พบว่ากิจกรรมแบบ Unplugged เป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มทักษะการคิดเชิงคำนวณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Brackmann et al., 2017) สอดคล้องกับ Tsarava et al. (2017) กล่าวว่ากิจกรรมแบบ Unplugged เป็นการจำลองสถานการณ์การจัดกิจกรรมแบบ plugged โดยไม่ใช้คอมพิวเตอร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันด้วยทักษะการคิดเชิงคำนวณ ด้วยชุดของกิจกรรมแบบ Unplugged พบว่ากิจกรรมเหมาะสมสำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา เหมาะสำหรับการเรียนรู้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านการเล่นและการโต้ตอบกับสถานการณ์และมีความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับโรงเรียนที่ไม่มีทรัพยากรเทคโนโลยีที่เหมาะสม และสอดคล้องกับ Bell, Witten, & Fellows (2015) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแบบ Unplugged เป็นการสอนวิทยาการคอมพิวเตอร์โดยไม่ต้องใช้คอมพิวเตอร์ จัดกิจกรรมผ่านเกมและปริศนาแบบออฟไลน์ ซึ่งเกมใช้วัสดุที่จำเป็นคือบัตร, ดินสอสีและอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น กิจกรรมนับจุด

เลขฐานสอง ด้วยการจุด เลขฐานสอง เพื่อจำลองการเก็บบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ในคอมพิวเตอร์และจัดส่งในรูปแบบของการเรียงเลขที่ประกอบไปด้วยเลขศูนย์และหนึ่ง แล้วแปลงออกมาในรูปข้อมูลคำศัพท์และตัวเลขต่าง ๆ โดยอาศัยสัญลักษณ์เลขฐานสอง เป็นต้น กิจกรรมแบบ Unplugged เหมาะสำหรับคนทุกวัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กประถม

ผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมแบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณที่หลากหลายในต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมดังกล่าวมาปรับแนวทางการสอนให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในบริบทของประเทศไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้ดียิ่งขึ้น

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณควรมีลักษณะอย่างไร
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยมอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ
2. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามแนวคิดของ Faikhamta, Charoensuk, Srikarind, & Boriboon (2016) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนวางแผน ขั้นลงมือปฏิบัติ ขั้นสังเกตและขั้นสะท้อนผล
2. กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 36 คน เป็นชาย 14 คน หญิง 22 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากผลในภาคเรียนที่ 1 ที่ผ่านมานักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถออกแบบและเขียนขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้
3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ 1) แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม และ 2) การพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ จำนวน 3 แผน แบบสังเกตการจัดการเรียนรู้ ใบกิจกรรม และแบบ

สัมภาษณ์ทักษะการคิดเชิงคำนวณ โดยมีการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพของเครื่องมือ มีรายละเอียดของการดำเนินการดังนี้

4.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบข่ายและสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง ประกอบด้วย วงจรที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง จำแนกรูปสี่เหลี่ยมโดยพิจารณาจากสมบัติ วงจรที่ 2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สร้างรูปสี่เหลี่ยมและความยาวรอบรูปสี่เหลี่ยม วงจรที่ 3 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง หาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ใช้คำถามสำคัญ 2) พิจารณาโครงสร้าง 3) ออกแบบการแก้ปัญหาและ 4) ทบทวนขั้นตอนในการแก้ปัญหา

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 4 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged จำนวน 1 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสอนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสอนวิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 1 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 ระดับคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นพิจารณาข้อเสนอแนะนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ คือ ปรับเพิ่มเนื้อหาคณิตศาสตร์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

4.2 แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดขอบข่ายและสร้างแบบสังเกต โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการบันทึกการสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ว่ามีข้อดี มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร และควรมีแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 4 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged จำนวน 1 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสอนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสอนวิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 1 ท่าน ผลการประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน พบว่าแบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข คือ ปรับแบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์งานวิจัย

4.3 ใบกิจกรรม ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินองค์ประกอบ การคิดเชิงคำนวณ กำหนดขอบข่ายและสร้างใบกิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged โดยเน้นสถานการณ์ที่ครอบคลุม ทั้ง 4 องค์ประกอบของการคิดเชิงคำนวณ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทักษะ การคิดเชิงคำนวณ โดยให้นักเรียนเขียนบันทึกทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 4 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา คณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged) จำนวน 1 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสอนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสอนวิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 1 ท่าน ผลการประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน พบว่า ใบกิจกรรมมีความเหมาะสม ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข คือ ปรับความซ้ำซ้อนของข้อคำถามในใบกิจกรรมการเรียนรู้

4.4 แบบสัมภาษณ์ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกำหนด ขอบเขตเกี่ยวข้องกับทักษะการคิดเชิงคำนวณ สร้างแบบสัมภาษณ์ทักษะการคิดเชิงคำนวณ ที่มีข้อ คำถาม 6 ข้อ ที่ประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงคำนวณ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อย 2) การพิจารณารูปแบบของปัญหา 3) การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหาและ 4) การออกแบบอัลกอริทึม สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัยหลังที่ดำเนินกิจกรรมในแต่ละวงจร ปฏิบัติการ โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลางและกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 3 คน ตามคะแนนความสามารถจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในภาคเรียน ที่ 1 ที่ผ่านมา

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 4 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสม ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา คณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged) จำนวน 1 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสอนวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ท่าน ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษสอนวิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 1 ท่าน ผลการประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน พบว่า แบบสัมภาษณ์มีความเหมาะสม ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไข คือ ปรับข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ทักษะการคิดเชิงคำนวณให้สามารถวัด ข้อมูลได้เทียบเท่ากับใบกิจกรรม

เมื่อปรับเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขส่งให้ อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นทั้งผู้สอนและผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีครู ชำนาญการที่สอนในรายวิชาคณิตศาสตร์เป็นผู้ร่วมสังเกตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ จัดกลุ่มนักเรียนเป็น 7 กลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน คละความสามารถ ในกลุ่มที่จัดมีทั้งนักเรียนกลุ่มเก่ง ปานกลางและอ่อน โดยเทียบกลุ่มจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ขั้นวางแผน ผู้วิจัยศึกษาปัญหาในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนขาดทักษะการคิดเชิงคำนวณรายละเอียดดังที่กล่าวไปในบทนำข้างต้นผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged มีแนวโน้มที่จะช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนได้ ผู้วิจัยออกแบบและสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged พร้อมทั้งสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

5.2 ขั้นปฏิบัติ ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผน ใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง แบ่งเป็น 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมสังเกตเขียนบันทึกการสังเกตและนักเรียนทำใบกิจกรรมประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.3 ขั้นสังเกต ผู้วิจัยได้รายงานผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากหลักฐานที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากนั้นสรุปแนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ และสรุปทักษะการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนในแต่ละวงจรจากใบกิจกรรมของนักเรียนและประเมินใบกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การสะท้อนผลในขั้นตอนต่อไป

5.4 ขั้นสะท้อนผล ผู้วิจัยประเมินสิ่งที่ได้จากการปฏิบัติทั้งหมดทั้งปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข สิ่งที่ปฏิบัติแล้วได้ผลและไม่ได้ผลในการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไปจนครบทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นสองส่วนตามวัตถุประสงค์งานวิจัยดังนี้

6.1 วิเคราะห์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

6.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้วิจัย และผู้ร่วมสังเกต ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อสิ้นสุดในแต่ละวงจรปฏิบัติการ และได้ทำการวิเคราะห์ภาพรวมทั้งหมดเมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้ครบทั้ง 3 วงจร โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) (Kijkuakul, 2014)

6.1.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูล แล้วผู้วิจัยทำการจัดระเบียบเนื้อหาข้อมูลตามประเด็นปัญหา อุปสรรคที่พบ แนวทางปรับปรุงแก้ไข

6.1.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่มีความสอดคล้องกันมาจัดกลุ่มข้อมูลให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน ผู้วิจัยทำการสรุปข้อมูลโดยรายงานผลในลักษณะการเขียนบรรยายผล

6.1.4 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัยหรือเก็บข้อมูล (Investigation Triangulation) โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพิจารณาถึงผลการดำเนินการว่าให้ข้อมูลในประเด็นที่สอดคล้องและเป็นไปทิศทางเดียวกันหรือไม่

6.2 วิเคราะห์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีรายละเอียดดังนี้

6.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ใบกิจกรรมของนักเรียน หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ทักษะการคิดเชิงคำนวณ

6.2.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เทียบเกณฑ์การให้คะแนนที่ปรับปรุงมาจาก The institute for the Promotion of Teaching Science and Technology [IPST] (2017)

6.2.3 ผู้วิจัยจำแนกคะแนนตามระดับองค์ประกอบของทักษะการคิดเชิงคำนวณ ประกอบด้วย 1) การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อย 2) การพิจารณารูปแบบของปัญหา 3) การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหาและ 4) การออกแบบอัลกอริทึม แสดงผลเป็นรายการกลุ่มของนักเรียนตามที่ได้กล่าวถึงในส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระดับคุณภาพแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับยอดเยี่ยมให้ 4 คะแนน ระดับดีให้ 3 คะแนน ระดับกำลังพัฒนาให้ 2 คะแนน และระดับเริ่มต้นให้ 1 คะแนน

6.2.4 ผู้วิจัยทำการรวมคะแนนจากองค์ประกอบทักษะการคิดเชิงคำนวณเป็นทักษะการคิดเชิงคำนวณโดยรวมเพื่อจัดระดับทักษะการคิดเชิงคำนวณตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก Songkhram (2019) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ช่วงคะแนนระดับทักษะการคิดเชิงคำนวณโดยรวม

ระดับทักษะการคิดเชิงคำนวณ	ช่วงคะแนน
ยอดเยี่ยม	13 - 16
ดี	9 - 12
กำลังพัฒนา	5 - 8
เริ่มต้น	1 - 4

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลทักษะการคิดเชิงคำนวณเปรียบเทียบค่าเป็นร้อยละของนักเรียนในแต่ละระดับความสามารถ

6.2.5 เมื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากใบกิจกรรมและแบบสัมภาษณ์ทักษะการคิดเชิงคำนวณเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้าแบบใช้เครื่องมือวิจัยมากกว่าหนึ่งชนิด (Methodological Triangulation) เพื่อทำการวิเคราะห์และพิจารณาผลสรุปของข้อมูลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปลี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ค้นพบแนวทางที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิง

คำนวณ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อมาใช้ในการตอบคำถาม นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยครูผู้สอนต้องจำลองสถานการณ์การจัดกิจกรรมแบบ Plugged โดยไม่ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำงานของคอมพิวเตอร์เพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมแบบ Unplugged ต้องเตรียมสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และจัดเวลาในแต่ละขั้นตอนให้เหมาะสม ซึ่งขั้นตอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การใช้คำถามสำคัญ การนำนักเรียนเข้าสู่ปัญหาต้องเริ่มต้นด้วยการเชื่อมโยงการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ เช่น การใช้โปรแกรม การเขียนโค้ด รหัสคำสั่ง เข้ามาสู่คำถามที่ใช้เพื่อพัฒนาการคิดซึ่งเป็นคำถามสำคัญให้นักเรียนแก้ปัญหาพร้อมกับปัญหาทางคณิตศาสตร์ เช่น ให้นักเรียนเขียนรหัสคำสั่ง เพื่อให้ผู้รับบทเป็นหุ่นยนต์สร้างรูปสี่เหลี่ยมชนิดต่าง ๆ ให้ไม่ซ้ำแบบกัน นักเรียนจะทำได้หรือไม่ เป็นต้น ในการจำลองการทำงานของคอมพิวเตอร์นี้จะมีนักเรียนคนหนึ่งรับบทบาทเป็นหุ่นยนต์คอยรับคำสั่งจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่มที่ทำหน้าที่เป็นโปรแกรมเมอร์ เพื่อเป็นการจำลองการเขียนคำสั่งในโปรแกรมคอมพิวเตอร์และต้องมีการยกตัวอย่างการออกคำสั่งก่อนและลองให้หุ่นยนต์ปิดตาเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้นักเรียนที่รับบทเป็นหุ่นยนต์ไม่ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองแบบที่คอมพิวเตอร์ตอบสนองจริง ๆ จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน พบว่า “โปรแกรมเมอร์มองการออกคำสั่งจากมุมของตนเอง สื่อสารกับหุ่นยนต์ผิดพลาดและหุ่นยนต์เดินก่อนที่โปรแกรมเมอร์จะออกคำสั่ง” (Co-Observer, Observation form, 2020 February 18) และครูควรให้นักเรียนนำเสนอปัญหาใหญ่และปัญหาย่อยที่นักเรียนได้ในขั้นตอนนี้ก่อน ครูควรเน้นย้ำว่าต้องคำนึงถึงเงื่อนไขย่อย ๆ ปัญหาย่อยด้วย จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน พบว่า “นักเรียนมุ่งแต่แก้ปัญหาใหญ่เพียงอย่างเดียว ไม่คำนึงปัญหาย่อย เช่น เลือกเก็บภาพตามบัตรโจทย์แค่ภาพเดียว ไม่คำนึงถึงระยะทางที่น้อยที่สุด เป็นต้น” (Researcher, Observation form, 2020 February 18) ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนอยากแก้สถานการณ์นั้น ๆ อย่างรอบคอบมากขึ้นด้วยการเสริมแรงเป็นของรางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เมื่อนักเรียนแตกแยกย่อยปัญหาได้ด้วยตนเองแล้วต้องมีการตรวจสอบร่วมกับเพื่อนในกลุ่มและครูผู้สอน หากนักเรียนพิจารณาปัญหาย่อยไม่ครบ ครูควรใช้คำถามกระตุ้นเพิ่มเติมก่อนที่จะให้นักเรียนมองหารูปแบบที่ใช้ในการแก้ปัญหาต่อไป

1.2 พิจารณาโครงสร้าง วงจรปฏิบัติการที่ 1 เมื่อนักเรียนสามารถบอกสาระสำคัญของปัญหาเบื้องต้นได้ครูควรยกตัวอย่างการเขียนสาระสำคัญของปัญหาเพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่การออกแบบการแก้ปัญหา และพิจารณาหาสาระสำคัญตามรูปแบบของปัญหาแล้วเมื่อนักเรียนสามารถพิจารณารูปแบบของปัญหาได้แล้วจึงให้นักเรียนบอกสาระสำคัญของปัญหาเป็นการพิจารณาโครงสร้างหลักและลักษณะเฉพาะที่ต้องการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยการสังเกตรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่รู้แล้วหาสิ่งต่าง ๆ ตามสิ่งที่รู้อยู่แล้ว และตรวจสอบข้อเท็จจริงพร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของสาระสำคัญของปัญหานั้น ๆ ด้วยและในการตรวจสอบสาระสำคัญที่นักเรียนพิจารณาควรให้นักเรียนเริ่มตรวจสอบในใบกิจกรรมด้วยอุปกรณ์ที่ใช้ในการวัดก่อนลงมือทำในกระดานภารกิจจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน พบว่า “นักเรียนไม่ได้นำสาระสำคัญที่ตนพิจารณามาใช้ ใช้การทำภารกิจลงในกระดานภารกิจเลย” (Researcher, Observation form, 2020 February 18)

1.3 ออกแบบการแก้ปัญหา ขั้นตอนนี้ก่อนเริ่มต้นวงจรปฏิบัติการที่ 1 ครูควรยกตัวอย่างการเขียนอัลกอริทึมก่อนให้นักเรียนออกแบบด้วยตนเอง จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่า “นักเรียนไม่สามารถเขียนแผนภาพอัลกอริทึมได้” (Co-Observer, observation form, 2020 February 19) นักเรียนต้องออกแบบลำดับขั้นตอนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาแล้วอภิปรายร่วมกันในกลุ่มก่อนสร้างอัลกอริทึม สร้างขั้นตอนในการแก้ปัญหาหรือวิธีการที่ชัดเจนโดยเมื่อปัญหาในสถานการณ์เดียวกันเปลี่ยนไปขั้นตอนในการแก้ปัญหานี้ยังสามารถใช้แก้ปัญหาได้ จากนั้นนำมาเขียนเป็นแผนผังที่กลุ่มอื่นสามารถปฏิบัติตามได้

1.4 ทบทวนขั้นตอนในการแก้ปัญหา เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับการระบุวิธีแก้ปัญหาที่เป็นไปได้สำหรับปัญหาและการตัดสินใจวิธีไหนดีที่สุดที่จะใช้ในการทำงานในบางสถานการณ์ การประเมินผลและตรวจสอบการแก้ปัญหาด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรเน้นย้ำให้นักเรียนตรวจสอบก่อนนำเสนอให้กลุ่มอื่น จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนพบว่า “นักเรียนไม่มีการตรวจสอบขั้นตอนในการแก้ปัญหา จึงทำให้ขั้นตอนแก้ปัญหามีผิด” (Co-Observer, Observation form, 2020 February 20) เมื่อตรวจสอบขั้นตอนการแก้ปัญหาแล้วต้องพิจารณาขั้นตอนการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ทั้งในใบกิจกรรมและในกระดานภารกิจด้วย

ตอนที่ 2 ผลของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged เรื่อง รูปลี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัยวิเคราะห์ระดับคุณภาพของทักษะการคิดเชิงคำนวณ ตามองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อย องค์ประกอบที่ 2 การพิจารณารูปแบบของปัญหา องค์ประกอบที่ 3 การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหาและองค์ประกอบที่ 4 การออกแบบอัลกอริทึม โดยวิเคราะห์จากคำตอบของนักเรียนรายกลุ่มทั้ง 3 ใบกิจกรรมในวงจรปฏิบัติการ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการในระดับที่ดีขึ้นในทุกองค์ประกอบย่อยดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงร้อยละของจำนวนกลุ่มของนักเรียนตามระดับคุณภาพขององค์ประกอบทักษะการคิดเชิงคำนวณ จากใบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged

องค์ประกอบที่	ร้อยละของจำนวนกลุ่มนักเรียนตามระดับคุณภาพของทักษะการคิดเชิงคำนวณ											
	วงจรปฏิบัติการที่ 1				วงจรปฏิบัติการที่ 2				วงจรปฏิบัติการที่ 3			
	ยอดเยี่ยม (4)	ดี (3)	กำลัง พัฒนา (2)	เริ่มต้น (1)	ยอดเยี่ยม (4)	ดี (3)	กำลัง พัฒนา (2)	เริ่มต้น (1)	ยอดเยี่ยม (4)	ดี (3)	กำลัง พัฒนา (2)	เริ่มต้น (1)
1	0.00	0.00	42.86	57.14	14.29	57.14	28.57	0.00	42.86	28.57	28.57	0.00
2	0.00	14.29	57.14	28.57	14.29	42.86	42.86	0.00	0.00	71.43	28.57	0.00
3	0.00	0.00	57.14	42.86	0.00	28.57	71.43	0.00	14.29	42.86	42.86	0.00
4	0.00	0.00	28.57	71.43	0.00	28.57	57.14	14.29	14.29	14.29	71.43	0.00
ทักษะการคิด เชิงคำนวณ โดยรวม	0.00	0.00	85.71	14.29	0.00	85.71	14.29	0.00	28.57	57.14	14.29	0.00

จากตารางที่ 2 ร้อยละของจำนวนกลุ่มนักเรียนตามระดับคุณภาพขององค์ประกอบทักษะการคิดเชิงคำนวณ จากทั้ง 3 ใบกิจกรรมในวงจรปฏิบัติการ เมื่อพิจารณาตามระดับของทักษะการคิดเชิงคำนวณ พบว่า ระดับทักษะการคิดเชิงคำนวณแต่ละระดับมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุกวงจรปฏิบัติการ และทักษะการคิดเชิงคำนวณในวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 42.86 มีความสามารถในการแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อยอยู่ในระดับยอดเยี่ยม นั่นคือนักเรียนสามารถเข้าใจว่าปัญหาดังกล่าวต้องการอะไร สามารถอธิบายปัญหา และวิเคราะห์แยกส่วนประกอบของปัญหา แยกปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อยได้ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 71.43 มีความสามารถในการพิจารณารูปแบบของปัญหาอยู่ในระดับดี นั่นคือนักเรียนสามารถพิจารณาได้ว่ารูปแบบของปัญหานี้คล้ายคลึงกับรูปแบบใด แต่ยังไม่สามารถอธิบายรายละเอียดของรูปแบบของปัญหาที่คล้ายคลึงนั้นได้ สามารถนำรูปแบบมาใช้ในการแก้ปัญหาได้ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 42.86 มีความสามารถในการพิจารณาสาระสำคัญของปัญหาอยู่ในระดับดี นั่นคือนักเรียนสามารถบอกสาระสำคัญของปัญหาได้แต่ไม่ครบถ้วน สามารถบอกได้ว่าใช้คณิตศาสตร์เรื่องใดในการแก้ปัญหานี้ แต่ขาดการอธิบายประกอบเขียนเพียงแต่หัวข้อเท่านั้นจึงไม่สามารถอธิบายสาระสำคัญได้อย่างละเอียด และนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 71.43 มีความสามารถในการการออกแบบอัลกอริทึมอยู่ในระดับกำลังพัฒนา นั่นคือนักเรียนสามารถออกแบบลำดับขั้นตอนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้ แต่ยังไม่สามารถนำลำดับขั้นตอนไปใช้ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ในลักษณะเดียวกันได้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ระดับของทักษะการคิดเชิงคำนวณ ตามองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อย องค์ประกอบที่ 2 การพิจารณารูปแบบของปัญหา องค์ประกอบที่ 3 การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหาและองค์ประกอบที่ 4 การออกแบบอัลกอริทึม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์นักเรียนโดยเลือกศึกษากับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 3 คน ใช้เกณฑ์ที่กล่าวไว้ในกรเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิเคราะห์

จากคำตอบของนักเรียนรายบุคคล หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการในระดับที่ดีขึ้นในทุกองค์ประกอบย่อยดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงร้อยละของจำนวนนักเรียนตามระดับคุณภาพของทักษะการคิดเชิงคำนวณจากการสัมภาษณ์

องค์ประกอบที่	ร้อยละของจำนวนกลุ่มนักเรียนตามระดับคุณภาพของทักษะการคิดเชิงคำนวณ											
	วงจรปฏิบัติการที่ 1				วงจรปฏิบัติการที่ 2				วงจรปฏิบัติการที่ 3			
	ยอดเยี่ยม (4)	ดี (3)	กำลัง พัฒนา (2)	เริ่มต้น (1)	ยอดเยี่ยม (4)	ดี (3)	กำลัง พัฒนา (2)	เริ่มต้น (1)	ยอดเยี่ยม (4)	ดี (3)	กำลัง พัฒนา (2)	เริ่มต้น (1)
1	11.11	11.11	66.67	11.11	11.11	55.56	33.33	0.00	44.44	33.33	22.22	0.00
2	0.00	22.22	44.44	33.33	11.11	33.33	55.56	0.00	11.11	66.67	22.22	0.00
3	0.00	0.00	55.56	44.44	0.00	22.22	66.67	11.11	11.11	55.56	33.33	0.00
4	0.00	0.00	44.44	55.56	0.00	22.22	55.56	22.22	11.11	22.22	66.67	0.00
ทักษะการคิด เชิงคำนวณ โดยรวม	0.00	22.22	44.44	33.33	11.11	33.33	55.56	0.00	11.11	66.67	22.22	0.00

จากตารางที่ 3 แสดงจำนวนนักเรียนตามระดับคุณภาพขององค์ประกอบทักษะการคิดเชิงคำนวณ จากการสัมภาษณ์ เมื่อพิจารณาตามระดับของทักษะการคิดเชิงคำนวณ พบว่า ระดับทักษะการคิดเชิงคำนวณแต่ละระดับมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุกวงจรปฏิบัติการ และทักษะการคิดเชิงคำนวณในวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 44.44 มีความสามารถในการแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อยอยู่ในระดับยอดเยี่ยม นั่นคือนักเรียนสามารถอธิบายปัญหา และวิเคราะห์แยกส่วนประกอบของปัญหา แยกปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อยได้ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 มีความสามารถในการพิจารณารูปแบบของปัญหาอยู่ในระดับดี นั่นคือสามารถบอกได้ว่าปัญหาลักษณะนี้นักเรียนเคยพบเจอมาหรือไม่ ปัญหานี้มีลักษณะแบบใด แต่ไม่มีการแสดงรายละเอียดของรูปแบบดังกล่าว นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 55.56 มีความสามารถในการพิจารณาสาระสำคัญของปัญหาอยู่ในระดับดี นั่นคือนักเรียนสามารถบอกได้ว่าปัญหาลักษณะนี้นำความรู้คณิตศาสตร์เรื่องใดมาใช้ในการแก้ปัญหาแต่ยังขาดการอธิบายรายละเอียดสาระสำคัญ และนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง และนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 มีความสามารถในการการออกแบบอัลกอริทึมอยู่ในระดับกำลังพัฒนา นั่นคือนักเรียนสามารถบอกลำดับขั้นตอนแผนภาพอัลกอริทึมได้แต่ไม่สามารถอธิบายรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน และไม่มีการตรวจสอบอัลกอริทึมดังกล่าวจึงทำให้เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไปไม่สามารถใช้อัลกอริทึมนั้นแก้ปัญหาได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยใบกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบสัมภาษณ์ทักษะการคิดเชิงคำนวณ แนวโน้มของข้อมูลสอดคล้อง

กัน แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบ Unplugged ช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการคิดเชิงคำนวณโดยรวมอยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สิ่งที่ต้องเริ่มต้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ เมื่อเริ่มต้นการจัดกิจกรรมครูควรเชื่อมโยงความรู้พื้นฐานการทำงานของคอมพิวเตอร์เข้าสู่คำถามที่ใช้เพื่อการพัฒนาการคิด เป็นคำถามสำคัญให้นักเรียนแก้ปัญหาและแตกแยกย่อยปัญหานำไปสู่การมองหารูปแบบหรือวิธีการแก้ปัญหาด้วยสาระสำคัญของคณิตศาสตร์ แล้วนำสาระสำคัญและรูปแบบของปัญหามาสร้างเป็นขั้นตอนวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ Keereerat (2019) กล่าวว่า ทักษะการคิดเชิงคำนวณเป็นความสามารถในการเรียนรู้และเป็นกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา เริ่มจากทำความเข้าใจในปัญหาที่ซับซ้อนด้วยการกำหนดรายละเอียดขอบเขตของปัญหาแล้ววิเคราะห์งานออกเป็นส่วนย่อย ๆ ก่อนที่จะหารูปแบบของการแก้ปัญหาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้และกำหนดขั้นตอนวิธีแก้ปัญหา ซึ่งการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณสามารถทำได้ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสถานการณ์ปัญหาในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณอย่างมีประสิทธิภาพได้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ในครั้งนี้ยังเป็นการจำลองการทำงานของคอมพิวเตอร์ร่วมกับเกมจึงทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ สนุกสนาน กระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ต้องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ สอดคล้องกับ Songkhram (2019) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ของครูที่มีจุดเริ่มต้นจากสถานการณ์ปัญหาที่มีความเชื่อมโยงหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซับซ้อน และน่าสนใจ ทำให้นักเรียน เกิดความสงสัย อยากรู้ อยากเรียน อยากหาแนวทางในการแก้ปัญหา สามารถพัฒนาความก้าวหน้าของทักษะการคิดเชิงคำนวณโดยรวมให้อยู่ในระดับดีเยี่ยมได้ และสอดคล้องกับ Tsarava et al. (2017) กล่าวว่า การสร้างกิจกรรมแบบ Unplugged เป็นการจำลองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ Plugged-in มีจุดมุ่งหมายที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันด้วยทักษะการคิดเชิงคำนวณ ชุดของกิจกรรมกิจกรรม Unplugged ถูกรวมเข้ากับวิธีการทำให้ทุกอย่างกลายเป็นเกม เพื่อสร้างประสบการณ์เรียนรู้แบบใหม่เหมาะสำหรับเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. ผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณตามองค์ประกอบย่อยของทักษะการคิดเชิงคำนวณ พบว่า เกิดการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นในทุกองค์ประกอบ การแตกแยกย่อยปัญหานักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับยอดเยี่ยม การพิจารณารูปแบบของปัญหานักเรียนสามารถบอกได้ว่าจากปัญหาดังกล่าวตนเองเคยพบปัญหาลักษณะนี้หรือไม่ เมื่อเคยพบแล้วสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ ส่งผลต่อการพิจารณาสาระสำคัญของปัญหาที่ใช้ในการออกการแก้ปัญหาได้ นักเรียนส่วนใหญ่มีการพิจารณาสาระสำคัญอยู่ในระดับดี อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมจริงร่วมกับการอภิปรายกับเพื่อนและความสามารถในการออกแบบอัลกอริทึมในวงจรปฏิบัติการที่ 1 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนทำการแก้ปัญหาแล้วเขียนอัลกอริทึมด้วยตนเอง ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะ

การเขียนอัลกอริทึมอยู่ในระดับเริ่มต้น เมื่อผู้วิจัยปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้จากการสังเกตแล้วสะท้อนผลการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงได้ปรับปรุงให้ผู้วิจัยสอนนักเรียนเขียนอัลกอริทึมก่อนในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนจึงสามารถพัฒนาการเขียนอัลกอริทึมได้สอดคล้องกับ Saengloetuthai, & Maneerat (2019) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ใช้แนวคิดของการวิจัยปฏิบัติการ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตและสะท้อนหรือประเมินผลที่มุ่งแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนจากการจัดการเรียนการสอนของครู โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการวิจัยและนำผลไปใช้พัฒนาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนที่ดีขึ้นด้วย และสอดคล้องกับ Phanomtung, Erawan, & Boonchai (2012) กล่าวว่า กระบวนการวิจัยปฏิบัติการวงจรลำดับเวลาสามารถพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้ ซึ่งเป็นแนวทางให้ครูสามารถนำกระบวนการวิจัยปฏิบัติการนี้ ไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณ สิ่งที่ควรเน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ

1) การใช้คำถามสำคัญ ขั้นตอนนี้ช่วยสนับสนุนการแตกแยกย่อยปัญหาซึ่งมีความสำคัญที่สุด ครูควรตรวจสอบในขั้นตอนนี้ก่อนเริ่มขั้นตอนต่อไป ครูควรเน้นย้ำนักเรียนว่าจะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขย่อย ๆ ของปัญหาใหญ่ด้วย

2) พิจารณาโครงสร้าง ควรยกตัวอย่างการเขียนสาระสำคัญของปัญหาก่อนให้นักเรียนทำด้วยตนเอง

3) ออกแบบการแก้ปัญหา ควรยกตัวอย่างการเขียนอัลกอริทึมก่อนให้นักเรียนออกแบบด้วยตนเอง

4) ทบทวนขั้นตอนในการแก้ปัญหา การประเมินผลและตรวจสอบการแก้ปัญหาด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญครูควรเน้นย้ำให้นักเรียนตรวจสอบก่อนนำเสนอ

ในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนต้องให้เวลาที่เหมาะสม หากปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องเน้นย้ำตามที่กล่าว จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการวัดทักษะการคิดเชิงคำนวณและส่งผลให้การแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนดประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป ควรศึกษาว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged นั้นส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หรือไม่อย่างไร โดยจากการประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน นักเรียนเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจปัญหา คิดวิเคราะห์ วางแผนแก้ปัญหาและเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมและตรวจสอบขั้นตอนการแก้ปัญหาสอดคล้องกับนิยามทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

References

- Barcelos, T., Munoz, R., Villarroel, R., Merino, E., & Silveira, I. (2018). Mathematics Learning through Computational Thinking Activities: A Systematic Literature Review. **Journal of Universal Computer Science**. 24(7), 815-845. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/326894640_Mathematics_Learning_through_Computational_Thinking_Activities_A_Systematic_Literature_Review
- Bell, T., Witten, I., & Fellows, M. (2015). **CS Unplugged an enrichment and extension programmer for primary-aged students**. n.p.
- Brackmann, C., et al. (2017). Development of Computational Thinking Skills through Unplugged Activities in Primary School. In **The 12th Workshop on Primary and Secondary Computing Education (WiPSCE 2017)**. (pp. 65-72). Nijmegen, Netherlands: Institute for Computing and Information Sciences, Radboud University.
- Faikhamta, C., Charoensuk, C., Srikarind, D., & Boriboon, P. (2016). **kānwīchāi patibatkān nai chan rīan wīthayāsāt** [Action Research in Science Classroom]. Bangkok: Academic Development Co.,Ltd.
- Keereerat, C. (2019). kānchai krabūānkān kae panhā lāe prōkrām App Inventor phatthanā thaksa kān khīt choēng khamnuān (Computational Thinking: CT) samrap phū rīan radap matthayommasuksā [Using the Problem-Solving and App Inventor to Develop Computational Thinking Skill for High School Students]. **Journal of Education Studies Chulalongkorn University**. 47(2), 31-47.
- Kijkuakul, S. (2014). **kānchāt kān rīanrū wīthayāsāt thītthāng samrap khurū satawat thī yīsīp'et** [Learning science Directions for teachers in the 21st century]. Phetchabun: Julladis printing.
- Phanomtung, N., Erawan, P., & Boonchai, P. (2012). kānphatthanā thaksa thāng khamnīttasāt dōi chāi nīthān khamnīttasāt khōng dek pathommawai rōngriān 'anubān Visit 'amnuāi sin chāngwat bung kān: krabūānkān wīchāi patibatkān rūpbāp wongchōn lamdap wēlā [A Development of Mathematics Skills by Using the Mathematics Tales for Early children at Anuban Wisit Amnuaysin School, Bueng Kan : A Time Cycle Process Action Research]. **Journal of Educational Measurement Mahasarakham University**. 17(1), 201-209.
- Saengloetuthai, J., & Maneerat, C. (2019). kānwīchāi patibatkān nai chan rīan phū phatthanākān rīan kānsōn [Classroom Action Research for Teaching Development]. **Journal of Research and Curriculum Development**. 9(2), 1-11.

- Songkhram, C. (2019, June). **kānwichai choēng patibatkān phūā phatthanākān**
čatkān rianrū bāep chai panhā pen thān thī songsoēm thaksa kān khīt
choēng khamnuān rūang khwām nā čha pen khōng nakriān chan
matthayommasuksā pī thī sī [The Development of Computational Thinking
by using the Problem-Based Learning in Probability for Grade 10 students].
Master of Education. Naresuan University.
- Srikamwiang, W. (2018). **witthayākān khamnuān (Computing Science)**
[Computational Science (Computing Science)]. Retrieved from
<https://www.scimath.org/lesson-technology/item/8808-computing-science>.
- The institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2017). **khūmū**
khurū rāiwichā phūnthān witthayasāt theknōlōyī (witthayākān khamnuān)
chan matthayommasuksā pī thī sī [Teacher Manual for Basic Science and
Technology (Computational Science) Grade 10]. Bangkok: The institute for the
Promotion of Teaching Science and Technology.
- Tsarava, K., et al. (2017). Training Computational Thinking: Game-Based Unplugged
and Plugged-in Activities in Primary School. In **11th European Conference on**
Game-Based Learning ECGBL 2017. (pp. 687-695). Graz, Austria: FH
Joanneum University of Applied Sciences, Graz, Austria.

รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

LEARNING MODEL BASED ON CONNECTIVISM AND COGNITIVE NEUROSCIENCE ON APPLICATION TO ENHANCE ANALYTICAL THINKING FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

หฤชัย ยิ่งประทานพร¹ สันชัย พัฒนสิทธิ์² และไพฑูรย์ ศรีฟ้า³
Haruchai Yingpratanporn¹, Sunchai Pattanasit², and Paitoon Srifa³

^{1,2,3} หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

^{1,2,3} Doctor of Philosophy in Educational Technology, Faculty of Education, Kasetsart University,
Bangkok

E-mail: haruchai1976@hotmail.com

Received:	June 13, 2020
Revised:	August 5, 2020
Accepted:	August 17, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ 2) เพื่อประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี และแบบประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ แบ่งออกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นเข้าถึงแหล่งความรู้ 3) ขั้นสร้างสรรค์ความรู้ 4) ขั้นสรุปความรู้ และ 5) ขั้นเผยแพร่และแบ่งปัน และส่วนที่ 2 สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กรณีกัลเลียง 2) แหล่งเรียนรู้ 3) เครื่องมือการคิดวิเคราะห์ 4) การติดต่อสื่อสาร และ 5) ผู้ให้คำปรึกษา และผลการประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคติวิซึมตามแนวคิดประสาท

วิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = .47)

คำสำคัญ

การเรียนรู้แบบคอนเนคติวิซึม ประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญา แอปพลิเคชัน การคิดวิเคราะห์

ABSTRACT

The purpose of this research were: 1) to develop the learning model based on Connectivism and cognitive neuroscience on application to enhance analytical thinking for undergraduate students, 2) to evaluate and verify the learning model based on Connectivism and cognitive neuroscience on application to enhance analytical thinking for undergraduate students. The sample includes 5 experts of Educational Technology who are sampled by Purposive sampling. The research tools are learning model based on Connectivism and cognitive neuroscience on application to enhance analytical thinking for undergraduate students and the evaluation of learning model based on Connectivism and cognitive neuroscience on application to enhance analytical thinking for undergraduate students. The statistics used in the analysis are arithmetic mean and standard deviation.

The research results were the learning model based on Connectivism and cognitive neuroscience on application to enhance analytical thinking for undergraduate students consisted of two parts as follows: part one is a step of learning included of 1) prepare, 2) access, 3) create, 4) conclude, and 5) show & share and part two is learning environment included of 1) related case, 2) resource, 3) analytical thinking tools, 4) communication and 5) consultant. The experts who evaluated of learning model based on Connectivism and cognitive neuroscience on application to enhance analytical thinking for undergraduate students were at the high level. ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = .47)

Keywords

Connectivism Learning, Cognitive Neuroscience, Application, Analytical Thinking

ความสำคัญของปัญหา

จากการศึกษาด้านปัญหาการศึกษาของไทยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2016) พบว่า การจัดการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการจัดให้ครู อาจารย์ บรรยายให้นักเรียนฟังในห้องเรียน และนักเรียนกลับไปอ่านสมุดจดคำบรรยาย

เอกสารประกอบการสอน ตำรา เพื่อจดจำไปตอบข้อสอบให้ตรงกับตำรา เป็นเหตุให้ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพสมองในการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้เป็น ส่งผลให้เด็กสมัยใหม่คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ไม่เป็นไปตามที่ควร ซึ่งสวนทางกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา คือควรแก้ที่ตัวผู้สอนจากการสอนแบบบรรยายให้นักเรียนจำประมวลความรู้ เปลี่ยนเป็นการเรียนรู้แบบสัมมนา ทดลองทำโครงการ ทำวิจัย ทำความเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องใช้เทคโนโลยีช่วยในการศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (Panich, 2012) กล่าวว่า การเรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญยิ่งกว่าเดิม แต่อยู่ในฐานะผู้ฝึกให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะที่จำเป็น ผู้สอนต้องเปลี่ยนความคิด ต้องละทิ้งความยึดมั่นถือมั่นในเนื้อหาวิชาว่าถูกที่สุด แล้วปรับตัวมาสู่การเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ แล้วนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตของตนเองได้ ดังนั้นการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนต้องออกแบบและจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากทั่วทุกมุมบนโลกกลายเป็นแหล่งเก็บรวบรวมองค์ความรู้สารสนเทศขนาดใหญ่ หากผู้เรียนสนใจเรื่องใดก็สามารถค้นหาความรู้เพิ่มเติมได้ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จนเกิดเป็นการเรียนแบบเชื่อมโยงความรู้ในจุดต่าง ๆ ในลักษณะของโครงข่ายความรู้

การเรียนรู้แบบเชื่อมโยง หรือการเรียนรู้แบบคอนเนกติวิซึม (Connectivism Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ใช้การเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่อยู่รอบตัวผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้เรียนจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และบูรณาการร่วมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีความทันสมัย พร้อมเผยแพร่และแบ่งปันความรู้กับผู้อื่นผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกับผู้อื่นจนเกิดเป็นความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ วาสนา สังข์พุ่ม (Sungpum, 2011) กล่าวว่า การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีเชื่อมโยงนิยม (Connectivism) เป็นการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีที่รองรับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ความรู้มีการเปลี่ยนแปลงจากการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ในทุก ๆ วัน ความรู้ที่ทันสมัยในปัจจุบันอาจกลายเป็นความรู้ที่ล้าสมัยภายในเวลาอันรวดเร็ว การจัดการเรียนการสอนจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ภายในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียนเพียงอย่างเดียว โดยผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย ที่ผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อเชื่อมโยงความรู้กับเครือข่ายเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันและเกิดการเชื่อมโยงความรู้ใหม่และประสบการณ์เดิมได้อย่างรวดเร็ว จุดสำคัญจุดหนึ่งของการสร้างองค์ความรู้ใหม่คือการบูรณาการความรู้ใหม่ที่ได้รับกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่เกิดขึ้นในสมองขณะที่ผู้เรียนมีการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ การออกแบบและจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการทำงานในสมองของผู้เรียนนั้นจะต้องเข้าใจกลไกการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การคิด ความเข้าใจ ความจำ การเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นเรื่องของประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญา (cognitive neuroscience) ทั้งสิ้น

ประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญา (Cognitive Neuroscience) เป็นการนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์หลายสาขามารวมกันวิเคราะห์ระบบประสาท ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจพื้นฐานทางชีววิทยาที่เป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรม ซึ่งความรู้ทางประสาทวิทยาศาสตร์ช่วยให้เรามีความเข้าใจกลไกการทำงานของ

สมองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น เซอร์ปัญญา การเรียนรู้ การจำ การตั้งใจ การอ่านการเขียน และความคิดสร้างสรรค์ นัยพินิจ คชภักดี (Kotchabhakdi, 2008) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานของสมองส่วนพรีฟรอนทัล (Prefrontal cortex) หรือสมองส่วนหน้า (Frontal lobe) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบวนการทั้งหมดของการเรียนรู้ การคิด ความเข้าใจ ความจำ ทักษะการเคลื่อนไหว และกระบวนการอื่น ๆ ประกอบด้วยกระบวนการทางจิตที่เริ่มตั้งแต่ความตั้งใจจดจ่อหรือความสนใจ (Attention) การรับข้อมูล การให้ข้อมูลอยู่กับระบบในระยะหนึ่งหรือความจำในขณะทำงาน (Working memory) เช่น ความจำเกี่ยวกับเวลา สถานที่ ซึ่งการเก็บข้อมูลจะเป็นความจำระยะสั้น (Short term memory) และจัดเก็บเป็นความจำระยะยาว (Long term memory) นัยพินิจ คชภักดี (Kotchabhakdi, 2016) โดยความรู้ของกระบวนการทำงานทั้งหมดนี้จะถูกนำมาใช้ในการออกแบบและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่รูปแบบการเรียนการสอนจึงไม่จำเป็นต้องอยู่ภายในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้จากการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) บนอุปกรณ์พกพา 2 แบบ ได้แก่ คอมพิวเตอร์แบบพกพา (Tablet) และโทรศัพท์สมาร์ทโฟน (Smart phone) เชื่อมโยงความรู้บนแอปพลิเคชันผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกันมากขึ้น

แอปพลิเคชัน (Application) คือ ซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมประยุกต์ ที่ถูกออกแบบให้ทำงานเฉพาะอย่างที่ใช้สำหรับรองรับการทำงานหลายด้านโดยไม่จำเพาะเจาะจง เพื่อช่วยในการทำงานของผู้ใช้บนอุปกรณ์สื่อสารแบบพกพา หรือในลักษณะของโมบายแอปพลิเคชัน (mobile application) ซึ่งแต่ละโปรแกรมจะมีเงื่อนไขหรือแบบฟอร์มที่แตกต่างกันตามความต้องการ สอดคล้องกับ สารานุกรม IT (Saranukrom IT, 2018) ให้ความหมายของแอปพลิเคชันไว้ว่า Application หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า App (แอป) คือ โปรแกรมที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่ออกแบบมาสำหรับ Mobile (โมบาย) Teblet (แท็บเล็ต) หรืออุปกรณ์เคลื่อนที่ที่เรารู้จักกัน ซึ่งในแต่ละระบบปฏิบัติการจะมีผู้พัฒนาแอปพลิเคชันขึ้นมามากมายเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งจะมีให้ดาวน์โหลดทั้งฟรีและจ่ายเงินทั้งในด้านการศึกษา ด้านการสื่อสารหรือแม้แต่ด้านความบันเทิงต่าง ๆ เป็นต้น การเรียนรู้บนแอปพลิเคชันผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยการเชื่อมโยงความรู้ (Connectivism) ด้วยเทคโนโลยีสมาร์ทโฟน (Smartphone technology) กำลังก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเชื่อมโยงความรู้ไปยังจุดต่าง ๆ ได้อย่างอิสระด้วยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านระบบเครือข่ายไร้สายในรูปแบบต่าง ๆ ได้ทุกที่ ทุกเวลา ตามความสามารถ ความสนใจและความพร้อมของผู้เรียน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนแบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนและเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนการสอน ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น รวมถึงสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการค้นคว้าของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี จะมีส่วนประกอบและขั้นตอนอะไร อย่างไรบ้าง
2. ผู้เชี่ยวชาญจะมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารมวลชน คณะครูศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เกี่ยวกับสภาพปัญหาต่าง ๆ และการนำกระบวนการคิดวิเคราะห์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ ทฤษฎีทางศาสตร์การสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ กลุ่มพุทธิปัญญา ทฤษฎีคอนเนคตวิสัย แนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญา ทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ และทฤษฎีทางเทคโนโลยี
3. สร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical framework) นำผลการศึกษาและวิเคราะห์สภาพบริบทที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาเป็นพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี
4. สร้างกรอบแนวคิดในการออกแบบ (Designing framework) นำข้อมูลกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี มาสร้างเป็นต้นแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ
5. กำหนดผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 12 ท่าน โดยแบ่งผู้เชี่ยวชาญเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ จำนวน 7 ท่าน และ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญรับรองรูปแบบ จำนวน 5 ท่าน โดยคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็นผู้สอนหรือมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกขึ้นไป และมีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยแบ่งตามความเชี่ยวชาญแต่ละด้านดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 7 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา จำนวน 1 ท่าน

6. สร้างแบบประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อวิเคราะห์ความถูกต้อง และความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ชูศรี วงศ์รัตน์ (Wongrattana, 2017) โดยแบบประเมินรับรองรูปแบบที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง .67-1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

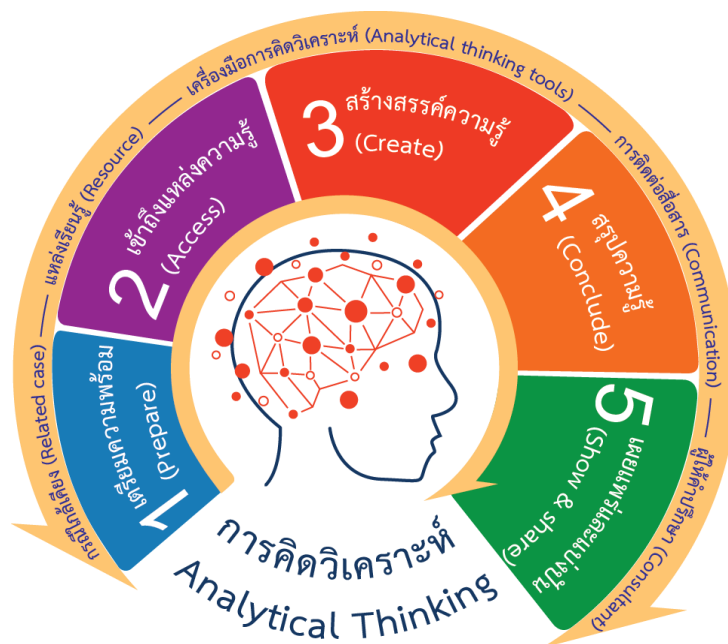
7. นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินรับรองรูปแบบฯ

8. รวบรวมผลการประเมินรับรองรูปแบบฯ จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการประเมินรับรองรูปแบบฯ และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบฯ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูล

9. ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น อธิบายขั้นตอนการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนให้เห็นเป็นรูปธรรม เชื่อมโยงการใช้เครื่องมือกับขั้นตอนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นต้น

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบน แอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แบ่งรายละเอียดออกเป็น 2 ส่วน คือ ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ มีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ส่วนที่ 1 คือ ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิสัยตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Prepare) เป็นขั้นแรกของกระบวนการเรียนรู้บนแอปพลิเคชัน โดยผู้สอนชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้บนแอปพลิเคชันผ่านระบบออนไลน์ และทำการทดสอบผู้เรียนด้วยแบบทดสอบก่อนเรียน

2) ขั้นเข้าถึงแหล่งความรู้ (Access) ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนตามความสนใจ แล้วแจกจ่ายงานตามกลุ่มผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถศึกษาทำความเข้าใจเบื้องต้นจากกรณีใกล้เคียง (Related case) เพื่อเปรียบเทียบประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับกรณีใกล้เคียง แล้วสรุปความคิดออกมาเป็นความคิดรวบยอด (Concept) ของงานที่มอบหมาย แล้วจึงเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ (Resource) บนแอปพลิเคชันผ่านระบบออนไลน์ด้วยการสืบค้น คัดกรอง และรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงตามความคิดรวบยอดได้ถูกต้อง

3) ขั้นสร้างสรรค์ความรู้ (Create) ผู้เรียนนำข้อมูลใหม่ที่คัดกรอง และรวบรวมจากแหล่งเรียนรู้มาวิเคราะห์ และบูรณาการร่วมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ด้วยเครื่องมือการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking tools) หากมีข้อสงสัยผู้เรียนสามารถสอบถามผู้เชี่ยวชาญจากผู้ให้คำปรึกษา (Consultant) ได้ และสุดท้ายลักษณะของงานจะออกมาในรูปของแผนผังความคิด (Mindmap)

4) ขั้นสรุปความรู้ (Conclude) ผู้เรียนนำแผนผังความคิด (Mindmap) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากขั้นสร้างสรรค์ความรู้มาสรุปและตัดสินใจเลือกข้อมูลที่สำคัญอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับเผยแพร่และเชื่อมโยงความรู้ผ่านระบบออนไลน์

5) **ชั้นเผยแพร่และแบ่งปัน (Show & Share)** ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้จากชั้นสรุปความรู้ไปเผยแพร่และแบ่งปันข้อมูลอย่างเป็นระบบบนแอปพลิเคชันผ่านระบบออนไลน์ โดยผู้สอนจะประเมินชิ้นงานด้วยแบบประเมินแบบรูบริก (Rubric) โดยประเมินในภาพรวม และประเมินแบบแยกส่วน โดยแบบประเมินจะต้องมีคำอธิบายลักษณะ/คุณภาพของงานหรือความสำเร็จของงานเป็นระดับคะแนนอย่างชัดเจน และทำการทดสอบผู้เรียนด้วยแบบทดสอบหลังเรียน

ส่วนที่ 2 คือ สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิซซิมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการการคิดวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) **กรณีใกล้เคียง (Related case)** เป็นสถานการณ์ตัวอย่างหรือเหตุการณ์ใกล้เคียงกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับความรู้ใหม่ที่ได้จากสถานการณ์ตัวอย่างหรือเหตุการณ์ใกล้เคียง นำไปสู่การค้นหาแนวทางการคิดวิเคราะห์ของตนเองได้

2) **แหล่งเรียนรู้ (Resource)** เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการคิดวิเคราะห์ในงานที่มอบหมายจากผู้สอน ซึ่งอยู่ในรูปแบบของสื่อมัลติมีเดีย (Multimedia) ผ่านระบบออนไลน์

3) **เครื่องมือการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking tools)** เป็นเครื่องมือประเภทแผนผังความคิด (Mindmap) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการพัฒนาสติปัญญา กระบวนการรู้คิด เห็นถึงโครงสร้างและลำดับขั้นของการคิดวิเคราะห์ เข้าใจในสิ่งที่วิเคราะห์ง่ายขึ้น เร็วขึ้น และจดจำได้นาน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ความรู้

4) **การติดต่อสื่อสาร (Communication)** เป็นช่องทางเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้นำเสนอความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการคิดวิเคราะห์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้สอน/ผู้เชี่ยวชาญ ผ่านระบบออนไลน์

5) **ผู้ให้คำปรึกษา (Consultant)** เป็นช่องทางเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนได้ซักถามและให้คำแนะนำในเรื่องของกระบวนการการคิดวิเคราะห์แก่ผู้เรียนโดยผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้คล่องตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ผลการประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเนคตวิซซิมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญาบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 5 ท่าน รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี

ประเด็นที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ			
1.1 ความเหมาะสมของขั้นเตรียมความพร้อม (Prepare)	4.80	.45	มากที่สุด
1.2 ความเหมาะสมของขั้นเข้าถึงแหล่งความรู้ (Access)	4.80	.45	มากที่สุด
1.3 ความเหมาะสมของขั้นสร้างสรรค์ความรู้ (Create)	4.40	.55	มาก
1.4 ความเหมาะสมของขั้นสรุปความรู้ (Conclude)	4.60	.55	มากที่สุด
1.5 ความเหมาะสมของขั้นเผยแพร่และแบ่งปัน (Show & Share)	5.00	.00	มากที่สุด
รวม	4.72	.46	มากที่สุด
2. สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ			
2.1 ความเหมาะสมของกรณีใกล้เคียง (Related case)	4.40	.55	มาก
2.2 ความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ (Resource)	5.00	.00	มากที่สุด
2.3 ความเหมาะสมของเครื่องมือการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking tools)	4.40	.55	มาก
2.4 ความเหมาะสมของการติดต่อสื่อสาร (Communication)	4.60	.55	มากที่สุด
2.5 ความเหมาะสมของผู้ให้คำปรึกษา (Consultant)	4.80	.45	มากที่สุด
รวม	4.64	.49	มากที่สุด
ภาพรวม	4.68	.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินรับรองรูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.68, S.D. = .47) สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนได้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบคอนเน็คติวิซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ขั้นตอนการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ แบ่งออกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Prepare) 2) ขั้นเข้าถึงแหล่งความรู้ (Access) 3) ขั้นสร้างสรรค์ความรู้ (Create) 4) ขั้นสรุปความรู้ (Conclude) และ 5) ขั้นเผยแพร่และแบ่งปัน (Show & Share) และส่วนที่ 2 สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) กรณีใกล้เคียง (Related

case) 2) แหล่งเรียนรู้ (Resource) 3) เครื่องมือการคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking tools) 4) การติดต่อสื่อสาร (Communication) และ 5) ผู้ให้คำปรึกษา (Consultant) โดยได้มาจากการวิเคราะห์สภาพบริบทที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของหลักการ และทฤษฎีการออกแบบ พัฒนา นำไปใช้ และการประเมินผลตามหลักการการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทั้งกระบวนการ จึงทำให้รูปแบบการเรียนรู้สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน/ผู้เชี่ยวชาญ โดยตอบสนองต่อผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (Khemmani, 2017) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนจะต้องครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธานีร คงศิลา (Kongsila, 2013) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ทรัพยากรเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้นำวิธีระบบมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ ซึ่งได้องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย ปัจจัยที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ทรัพยากรเป็นฐาน การประเมินผลทักษะที่ต้องการพัฒนา และการตัดสินใจ และให้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ มีความครอบคลุมตามองค์ประกอบ สอดคล้องและมีสัมพันธ์กันตามหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้

2. การประเมินรับรองรูปแบบการเรียนแบบคอนเน็คติวิสซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเรียนแบบคอนเน็คติวิสซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับมากที่สุด รวมถึงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ รูปแบบการเรียนรู้ ดังกล่าวมีขั้นตอนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์เป็นรูปธรรม ตอบสนองต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปใช้กับการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว ประวิทย์ สิมมาทัน และกนก สมะวรรณ (Ruamkaew, Simmatun, & Samavardhanee, 2016) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดตามแนวคิดคอนเน็คติวิสซึมเพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ ดังกล่าว มีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการเรียนแบบคอนเน็คติวิสซึมตามแนวคิดประสาทวิทยาศาสตร์ทางปัญญานบนแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นรูปแบบที่เน้นกระบวนการเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งความรู้มากมายที่แพร่กระจายบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งผล

ให้บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนเปลี่ยนไป จากผู้สอนไปเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว จูงใจ หรือคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และผู้เรียนไปเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ ผ่านเครือข่าย

1.2 ขั้นตอนการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ มีรูปแบบการใช้งานในแต่ละขั้นตอนที่ยืดหยุ่น ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามบริบทและเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นที่ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ เช่น การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนรู้แบบใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ Community Based Learning (CBL) เป็นต้น

2.2 ควรศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่ผสมผสานกับการใช้นวัตกรรมรูปแบบอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย น่าสนใจ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Khemmani, T. (2017). *sat kānsōn* [Science of Teaching Pedagogy]. 21th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kongsila, T. (2013). *rūpbāp kānrīanrū dōi chai sapphayākōn pen thān phūa phatthana thaksa kān khīt wikhro choēng tuālek kānsūsan lāe kānchai theknōlōyī sārasonthet samrap nisit radap parinya trī* [Resource-Based Learning Model to Develop Numerical Analysis Communication and Information Technology Skills for Undergraduate Students]. Doctoral dissertation. King Mongkut's University of Technology North Bangkok.
- Kotchabhakdi, N. (2008). *kānphatthana lāe wiwatthanakān khōng prasāt witthayāsāt nai prathet Thai : 'adit patchuban lāe 'anākhots* [Development and Evolution of Neuroscience in Thailand : Past, Present and Future]. *North-Eastern Thai Journal of Neuroscience*. 3(4), 1-15.
- Kotchabhakdi, N. (2016). Cognitive Neuroscience for Psychiatrists and Mental Health Workers. In O. Chawang (Ed.), *rūām botkhwām wichākān Brain and Mind Forum khang thī sōng: Cognitive Neuroscience* [Brain and Mind Forum 2th: Cognitive Neuroscience]. (pp. 8-12). Bangkok: Sahamitr Printing & Publishing.

- Office of the Education Council. (2016). *saphāwa kānsuksā Thai pī sōṅphanhārōjhasipchet / sōṅphanhārōjhasippǣt c̄ha patirup kānsuksā Thai hai than lōk nai satawat thī yīsip‘et dai yāṅgrai* [Thai Educational Conditions 2014/2015: How can Thai education be up to date in the 21st century]. n.d. Bangkok: Pimdeekarnpim.
- Panich, V. (2012). sāṅ thaksa hai phū rīan phroṃ sū satawat thī yīsip‘et [Build skills for learners into the 21st century]. *School in focus*. 4(11), 6.
- Ruamkaew, K., Simmatun, P., & Samavardhanae, K. (2016). rūpbǣp kānrīanrū bǣp poēt tām nǣokhit khōṇnektiwit sum phūa songsoēm kān khīt sāṅsan samrap naksuksā parinyā trī [Open Learning Model Base on Connectivism for Enhancing the Undergraduate Students’ Creative Thinking]. *Prae-wa Kalasin Journal of Kalasin University*. 3(1), 45-63.
- Saranukrom IT. (2018). *Application ‘ǣp phlikhēchan khū‘arai* [What is an application?]. Retrieved from <https://www.mindphp.com/คู่มือ/73-คืออะไร/3647-application-แอปพลิเคชัน-คืออะไร.html>
- Sungpum, W. (2011). rūpbǣp kānchatkān rīan kānsōṅ tām nǣo thritsadi chūam yōṅg niyom [Instructional Model based on Connectivism Theory]. *Journal of Vocational and Technical Education (JVTE)*. 1(2), 50-56.
- Wongrattana, C. (2017). *theknik kānsāṅ khruāṅmū wīchāi* [Techniques for creating research tools]. 1sted. Bangkok: Amornprint.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ
ของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

GUIDELINES FOR SERVICE QUALITY DEVELOPMENT FOR REPEAT SERVICE
INTENTION OF LOW- COST AIRLINES IN THAILAND

อานนท์ จันจิตร¹ และไพฑูรย์ มนต์พานทอง²
Amon Junjit¹ and Paithoon Monpanthong²

^{1,2} หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการแบบบูรณาการ คณะการจัดการ
การท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

^{1,2} Master of Management Program in Integrated Tourism and Hospitality Management National
Institute of Development Administration (NIDA), Bangkok
E-mail: Arnonjunjit101@gmail.com

Received:	June 14, 2020
Revised:	August 27, 2020
Accepted:	August 27, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ มาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง ในปี 2561 จำนวน 400 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ คือ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการให้บริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสาร และด้านความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการที่มีต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย คือ คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสารและด้านความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร

คำสำคัญ

คุณภาพการบริการ ความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำ สายการบินต้นทุนต่ำ

ABSTRACT

The objective of this research were 1) to evaluate service quality of low- cost airlines in Thailand, 2) to study the factors service quality affecting repeat service intention of low- cost airlines in Thailand, and 3) to propose ways guidelines for service quality development for repeat service intention of low- cost airlines in Thailand. The samples was of 400 who have been traveled by Low-cost airline arrived at least 2 times in 2018. The questionnaire was used to collect data by using purposive sampling and Stepwise Multiple Regression Analysis which is statistics test showed. The result of this study shows that: 1) the overall service quality was at the highest level and 2) service quality in tangibility, assurance and empathy positive influence of repeat service intention of low- cost airlines in Thailand on the level of significance of 0.05 and 3) the guidelines for service quality development for repeat service intention of low- cost airlines in Thailand. Consisted; service quality in tangibility, assurance and empathy.

Keywords

Service Quality, Repeat Service Intention, Low-Cost Airlines

ความสำคัญของปัญหา

การขนส่งทางอากาศมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของโลกทำให้ประเทศต่าง ๆ เร่งกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาขีดความสามารถการขนส่งทางอากาศ ประเทศไทยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์โมเดล “ประเทศไทย 4.0” มีการขับเคลื่อนด้วยความรู้และนวัตกรรม ที่มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการกระบวนการผลิตสินค้า และมีจุดเด่นคือสามารถเชื่อมความต้องการของผู้บริโภครายบุคคลเข้ากับกระบวนการผลิตสินค้าได้โดยตรง โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการวางรากฐานเพื่อความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง ปัจจุบันการขนส่งทางอากาศมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยค่อนข้างมาก โดยมีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 12 ของผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GDP) ในปี พ.ศ. 2560 ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ รองรับผู้โดยสารประมาณ 60 ล้านคนต่อปี และเที่ยวบินมากกว่า 350,000 เที่ยวบินต่อปี ในขณะที่ท่าอากาศยานดอนเมืองรองรับผู้โดยสารประมาณ 38 ล้านคนต่อปี และรองรับเที่ยวบินมากกว่า 250,000 เที่ยวบินต่อปี (Office of Transport and Traffic Policy and Planning, 2018) สาเหตุการเติบโตเนื่องจากในปี พ.ศ.2545 ประเทศไทยมีนโยบายการเปิดน่านฟ้าเสรี (Open Sky Policy) เกิดขึ้นนั่นคือ การให้สิทธิในการบินระหว่างกันโดยลดเลิกข้อจำกัดต่าง ๆ ในการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารทางอากาศ เพื่อให้การขนส่งเป็นไปโดยเสรีโดยสิทธิการบินเริ่มมีผลบังคับใช้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดสายการบินต้นทุนต่ำ (Low – Cost Airlines) ขึ้นมามากมายซึ่งได้เปิดให้บริการในเส้นทางภายในประเทศตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2546 เป็นต้นมา ผลจากการเกิดสายการบินต้นทุนต่ำเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีการเดินทางโดยเครื่องบินมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันในภาคธุรกิจการบินและภาคการขนส่งแบบอื่น ๆ มากขึ้นไม่ว่าจะเป็นรถไฟหรือรถประจำทางทั้งทางด้านคุณภาพ ราคา และการ

บริการซึ่งธุรกิจต่าง ๆ ต้องมีการเพิ่มประสิทธิภาพอันจะส่งผลดีต่อผู้บริโภคในการมีทางเลือกมากขึ้น (Department of Trade Negotiations, 2008)

จากการที่สายการบินต้นทุนต่ำ ได้เข้ามามีบทบาทในธุรกิจการบิน และมีอัตราการเจริญเติบโตต่อเนื่องเพราะมีค่าโดยสารที่ถูกกว่าสายการบินเต็มรูปแบบที่ให้บริการแบบเต็มรูปแบบ และเรียกเก็บค่าโดยสารในราคาสูง โดยสายการบินต้นทุนต่ำจะมุ่งเน้นการทำให้ต้นทุนของสายการบินต่ำที่สุด ลดการบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่จำเป็นออกไป ทำให้สายการบินต้นทุนต่ำมีต้นทุนที่หนึ่งต่อหนึ่งหน่วยระยะทางต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของสายการบินเต็มรูปแบบ จนสามารถกำหนดอัตราค่าโดยสารในราคาต่ำกว่ามาก ๆ ได้ Phramkaew (2016) พบว่าจุดที่ทำให้สายการบินต้นทุนต่ำได้รับความนิยมค่อนข้างมากนั้น ซึ่งเป็นผลมาจากการมีราคาบัตรโดยสารที่ค่อนข้างถูกและมีรายการส่งเสริมการตลาดที่หลากหลายเมื่อเทียบกับสายการบินแบบเต็มรูปแบบ อย่างไรก็ตามธุรกิจการบินนั้นมีการแข่งขันสูงมากในการเสนอเส้นทางการบิน และราคาบัตรโดยสารที่ถูกที่สุดเพื่อแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาด Endoo (2015) พบว่า “ราคา” เป็นปัจจัยที่สำคัญมากสำหรับการช่วงชิงส่วนแบ่งทางการตลาด โดยจะเห็นได้ว่าทุกสายการบินได้แข่งขันทำโปรโมชั่นกันอย่างเข้มข้นอนาคตข้างหน้าสายการบินต้นทุนต่ำอาจจะพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้มีความสามารถทัดเทียมกับสายการบินทั่วไปโดยมุ่งที่จะสร้างสรรค์และปรับปรุงบริการด้านต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นไป เพื่อเพิ่มระดับคุณภาพบริการให้ลูกค้าพึงพอใจและกลับมาใช้บริการใหม่ การทำธุรกิจสายการบินให้ประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่งแล้วอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ผู้โดยสารส่วนใหญ่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกสายการบินและกลับมาใช้บริการซ้ำนั้นคือการที่สายการบินสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับผู้โดยสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sukpasjareon (2015) พบว่าปัจจัย “คุณภาพของห้องโดยสาร” เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของสายการบินราคาประหยัด โดยการสร้างการรับรู้คุณค่าให้ผู้โดยสารได้รับรู้และเกิดความพึงพอใจในสายการบิน เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Saha & Theingi (2009) กล่าวว่า ที่ผู้โดยสารส่วนใหญ่ พึงพอใจในตารางการบินและผู้โดยสารมีความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำสูง อย่างไรก็ตามทฤษฎีการตัดสินใจของผู้บริโภคแนะนำว่าผู้บริโภคจะใส่ใจกับปัจจัยหลายอย่างการเลือกใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำมีหลายปัจจัยที่ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ปัจจัยด้านราคาและความพึงพอใจยังมีอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นั่นคือ Zeithaml, Parasuraman & Berry (1990) กล่าวว่า “คุณภาพการให้บริการ” ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจได้ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้าและการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สายการบินต้นทุนต่ำจะต้องนำมาให้บริการกับลูกค้าทุกส่วนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ลูกค้าในแต่ละกลุ่มเป้าหมายได้สัมผัสประสบการณ์การบินที่โดดเด่นเริ่มตั้งแต่ การบริการก่อนเที่ยวบินการบริการบนเที่ยวบิน ไปจนถึงการบริการหลังเที่ยวบิน

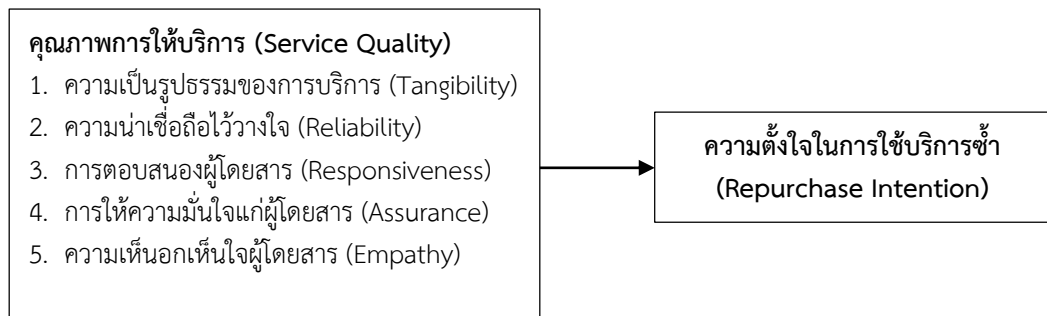
ดังนั้นจากความสำคัญของปัญหารวมถึงสถิติตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เห็นถึงปัญหาและโอกาส จึงสนใจศึกษาวิจัยถึง “แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย” ใช้เป็นข้อมูลให้กับสายการบินนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพราะมีส่วนสำคัญให้ธุรกิจสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่มีความจำเป็นต่อการสร้างความสำเร็จ และความอยู่รอดของธุรกิจภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันกันอย่างสูงของสายการบินประเภทต้นทุนต่ำนี้

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ (Low-cost) มาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง ในปี 2561 ซึ่งในที่นี้ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ (Low-cost) มาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง ในปี 2561 เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบขนาดจำนวนประชากรที่แท้จริง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบของกลุ่มตัวอย่างของ Cochran (1963) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยทำการสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการศึกษา งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมีการแบ่งโครงสร้างออกเป็น ส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมาใช้บริการซ้ำ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความต้องการกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบเบื้องต้น (Pretest) กับผู้โดยสารทั่วไป จำนวน 30 ราย และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.835 - 0.959 ซึ่งนับเป็นค่าความเที่ยงของแบบสอบถามที่ถือว่ายอมรับ (มีค่ามากกว่า 0.70) นั่นคือแบบสอบถามฉบับนี้อยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและใช้วิธีการเก็บแบบสอบถามออนไลน์และใช้วิธีการวางแบบสอบถามในสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Twitter Line เป็นต้น ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มักนิยมใช้งานในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว สามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) โดยการหาความถี่ (Frequency) แล้วสรุปเป็นร้อยละ (Percentage)

การศึกษาคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำที่มีต่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การศึกษาการส่งผลของคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำที่มีต่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 เพศชายมีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 39.00 การศึกษาอยู่ในปริญญาตรี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.50 โดยมีการประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 30,000 บาท ขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ

38.50 และใช้บริการสายการบินแอร์เอเชีย มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.75 ซึ่งเคยใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำอื่น คิดเป็นร้อยละ 82.75 และไม่เคยใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำอื่น คิดเป็นร้อยละ 17.25 โดยมีการค้นหาแหล่งข้อมูลจาก เว็บไซต์สายการบิน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.91 และมีความถี่ในการใช้บริการสายการบิน จำนวน 2-3 ครั้งต่อปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.75 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้บริการจากการลดราคาบัตรโดยสาร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.25 มีความพึงพอใจกับราคาบัตรโดยสารการบินต้นทุนต่ำในช่วง 500-1,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.25 ซึ่งมีการตัดสินใจด้วยตนเอง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.25 และเดินทางในช่วง วันจันทร์ – ศุกร์ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.50 โดยเดินทางท่องเที่ยว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.25 และชำระเงินค่าตัวโดยสารผ่านทางแอปพลิเคชันมือถือ มากที่สุด

2) ผลการประเมินคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคุณภาพการให้บริการ

คุณภาพการให้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.16	0.51	มาก
2. ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ	4.29	0.58	มากที่สุด
3. การตอบสนองผู้โดยสาร	4.31	0.62	มากที่สุด
4. การให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสาร	4.33	0.60	มากที่สุด
5. ความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร	4.23	0.69	มากที่สุด
รวม	4.27	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพการให้บริการของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.27 (S.D.= 0.07) โดยคุณภาพการให้บริการด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.33 (S.D.= 0.60) รองลงมา คือ การตอบสนองผู้โดยสาร มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 (S.D.= 0.62) และความน่าเชื่อถือไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.29 (S.D.= 0.58) ตามลำดับ

3) ผลการวิเคราะห์คุณภาพการบริการที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี stepwise ของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแสดงเฉพาะตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าตัวแบบสมการ

คุณภาพการให้บริการ	β	SE _b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	0.046	0.237		0.194	0.846
ความเป็นรูปธรรมของการบริการ	0.182	0.063	0.127	2.873	0.004*
การให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสาร	0.482	0.071	0.395	6.801	0.000*
ความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร	0.266	0.060	0.250	4.433	0.000*

R = 0.686, R² = 0.470; Adjusted R² = 0.466; F = 117.286; Sig. of F. = 0.000*

คุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสารและด้านความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยโดยนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวทำนายมาเขียนเป็นสมการพยากรณ์การตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$\text{Repeat Service Intention} = 0.046a + 0.182(\text{Tangibility}) + 0.482(\text{Assurance}) + 0.266(\text{Empathy})$$

เมื่อ Repeat Service Intention แทน การตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำ

Tangibility แทน ความเป็นรูปธรรมของการบริการ

Assurance แทน การให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสาร

Empathy แทน ความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร

ซึ่งสามารถอธิบายความหมายของสมการได้ว่า

$$\begin{aligned} \text{การตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำ} &= 0.046 (\text{ค่าคงที่}) + 0.182 (\text{ความเป็นรูปธรรมของการบริการ}) + 0.482 \\ &(\text{การให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสาร}) + 0.266 \\ &(\text{ความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร}) \end{aligned}$$

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า เมื่อนำตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปรเข้าสู่สมการพยากรณ์แล้ว ก็จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) = 0.686 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²) เท่ากับ 0.47 ซึ่งหมายถึง ตัวแปรคุณภาพการให้บริการทั้งสามด้านร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม คือ การตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำ ได้ร้อยละ 47

4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกลับมาใช้บริการซ้ำ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการกลับมาใช้บริการซ้ำ

ความต้องการกลับมาใช้บริการซ้ำ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ท่านมีความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการสายการบินนี้อีกครั้งในอนาคต	4.28	0.74	มากที่สุด
2. ท่านจะยังคงกลับมาใช้บริการจากสายการบินนี้ถึงแม้ว่าราคาตั๋วจะสูงขึ้นตามสภาวะเศรษฐกิจ	3.82	0.89	มาก
3. ท่านจะชักชวนครอบครัว เพื่อนหรือคนรู้จักมาใช้สายการบินต้นทุนต่ำ	3.97	0.86	มาก
รวม	4.02	0.74	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการกลับมาใช้บริการซ้ำของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.02 (S.D.= 0.74) โดยท่านมีความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการสายการบินนี้อีกครั้งในอนาคต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.28 (S.D.= 0.74) รองลงมา คือ ท่านจะชักชวนครอบครัว เพื่อนหรือคนรู้จักมาใช้สายการบินต้นทุนต่ำ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.97 (S.D.= 0.86) และท่านจะยังคงกลับมาใช้บริการจากสายการบินนี้ถึงแม้ว่าราคาตั๋วจะสูงขึ้นตามสภาวะเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.82 (S.D.= 0.89) ตามลำดับ

5) ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการเพื่อการตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการที่มีต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย คือ คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสารและด้านความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร

งานวิจัยสรุปว่า ตัวแปรคุณภาพการให้บริการทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสาร และด้านความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร

อภิปรายผล

1. คุณภาพบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

จากผลการศึกษาคูณภาพการให้บริการเพื่อประเมินคุณภาพการบริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนองผู้โดยสาร ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสารและด้านความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร พบว่า คุณภาพการให้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีระดับคุณภาพการให้บริการด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสารมากที่สุด อาจเนื่องมาจากสายการบินต่าง ๆ มีการบริการที่ดีตามมาตรฐานสายการบินแห่งชาติรวมทั้งการสนับสนุนให้เครื่องบินสามารถออกเดินทางจากสถานีต้นทางถึงสถานีปลายทาง

ทางตรงตามกำหนดเวลาที่ระบุในตารางบินด้วยความสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย Jantaramanee (2014) พบว่า มาตรฐานการบินสากลสูงสุดได้มุ่งเน้นขนส่งผู้โดยสารให้ถึงจุดหมายปลายทางอย่างปลอดภัย ซึ่งกำหนดให้ทุกสายการบินต้องมีระบบการจัดการความปลอดภัย (Safety Management System: SMS) เช่น มาตรฐานของ เครื่องบินที่ให้บริการระบบความปลอดภัยภายในเครื่องบิน การให้ ความปลอดภัยในการดูแลซ่อมบำรุงเครื่องบิน ส่วนประกอบของเครื่องบิน และเครื่องยนต์ของเครื่องบิน เป็นต้น (ตามมาตรฐานขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ: ICAO) อีกทั้งสายการบินยังมีการ ให้บริการแบบมีมืออาชีพ มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้กับลูกค้าไม่ว่าจะเป็นระบบการจองตั๋ว ออนไลน์เพื่อเป็นการเพิ่มความสะดวกรวดเร็วให้กับลูกค้าให้สามารถซื้อบัตรโดยสารได้ผ่านทางเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน รวมถึงปัจจัยทางด้านราคาที่มีความยืดหยุ่นสูงและรวมถึงโปรโมชั่นการส่งเสริมการ ขายที่นับเป็นจุดดึงดูดให้ลูกค้าเลือกเดินทางอีกด้วย จึงทำให้ผู้โดยสารมีความเชื่อมั่นในคุณภาพการ ให้บริการของสายการบิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saleem et al. (2017) ได้ศึกษาผลกระทบของคุณภาพการบริการและความมั่นใจต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำ – กรณีของ อุตสาหกรรมการบินของปากีสถาน พบว่า คุณภาพการบริการและความมั่นใจมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ ความตั้งใจในการซื้อซ้ำ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Han & Hwang (2015) ที่ศึกษาคุณภาพของ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและการติดต่อระหว่างผู้ให้บริการและลูกค้า ตัวเครื่องบิน, ความเชื่อมั่น และ ความตั้งใจในระหว่างเที่ยวบิน : ความแตกต่างของกลุ่มอายุ (หนุ่มสาว วัยกลางคน ผู้ใหญ่) พบว่า โดยทั่วไปแล้วมีการระบุความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในคุณลักษณะด้านคุณภาพระหว่างกลุ่มอายุของ ผู้โดยสาร และระดับการรับรู้ของตัวเครื่องบินและความเชื่อมั่นในสายการบินนั้นมีความสำคัญต่อการ ตัดสินใจของผู้โดยสารสายการบินต้นทุนต่ำ

ส่วนประเด็นคุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ จากการศึกษาพบว่า แม้ว่าสายการบินจะมีการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนเครื่องบินและภายในเครื่องบิน มีหนังสือพิมพ์รวมถึงนิตยสารคอยให้บริการด้วย แต่บางสายการบินห้ามหยิบนิตยสารลงจากเครื่อง หรือใช้ข้อความอ้อม ๆ แทนที่จะช่วยกันลดโลกร้อนโดยสามารถเข้าไปดูออนไลน์ได้ที่เว็บไซต์ ได้แต่ผู้โดยสารส่วนใหญ่ต้องการการบริการที่จับต้องได้ในทันที จึงทำให้ผู้โดยสารมองว่าคุณภาพ การให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการอยู่ในระดับ ปานกลาง เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Chilembwe (2014) ได้ทำการศึกษาการประเมินคุณภาพการบริการ การรับรู้คุณค่า และความพึงพอใจของการขนส่งทางอากาศใน MALAWI : กรณีศึกษาสายการบิน MALAWI ใน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตามมิติของ SERVQUAL (ความเป็นรูปธรรม ความน่าเชื่อถือ การ ตอบสนองการให้ความมั่นใจ ความเห็นอกเห็นใจ) ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของลูกค้า โดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกมิติอย่างเห็นได้ชัด

2. ปัจจัยด้านคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย

2.1 ผลการวิเคราะห์การส่งผลของคุณภาพการให้บริการที่มีต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำ ของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการ บริการส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากผู้โดยสารได้รับการบริการที่ดีตามมาตรฐานของสายการบินตั้งแต่

กระบวนการแรกที่ใช้บริการทำให้ผู้โดยสารเกิดความพึงพอใจกับไม่ว่าจะเป็นระบบการเช็คอินที่มีความสะดวกและรวดเร็ว เช่น มีการเช็คอินผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของสายการบินนั้น เครื่องบินมีความทันสมัย ซึ่งทำให้ผู้โดยสารเกิดการรับรู้ในการให้บริการของสายการบินโดยคุณภาพการบริการนั้นหากตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้ดีก็จะส่งผลต่อความพึงพอใจ Lertthaitrakul (2019) พบว่า การบริการเหล่านี้ได้ถูกนำเสนอออกมาให้ผู้โดยสารได้รับรู้ถึงการให้บริการที่ดี อีกทั้งพนักงานก็มีการให้บริการบนเครื่องบินแบบมืออาชีพ ยิ้มแย้ม แจ่มใส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phonsuwan & Somsuk (2016) พบว่า การพัฒนาคุณภาพบริการสำหรับสายการบินต้นทุนต่ำ พบว่า ผู้โดยสารชาวไทยให้ความสำคัญสูงสุดสองอันดับแรก คือ “การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเครื่องบินที่ทันสมัยและมีสภาพที่ดี” สอดคล้องกับงานวิจัย Tian et al. (2019) ได้ทำการศึกษาแนวทางใหม่ของการวิเคราะห์สื่อโซเชียลเพื่อคาดการณ์คุณภาพการบริการ: หลักฐานจากอุตสาหกรรมสายการบิน มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้ข้อมูลโซเชียลเพื่อวัดและประเมินคุณภาพบริการ ด้วยตัวชี้วัด SERVQUAL พบว่าคุณภาพการบริการจากโซเชียลมีเดียนี้ถูกต้องและสามารถใช้ในการประเมินคุณภาพการบริการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nathongkam & Kuntunbutr (2018) พบว่าอิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำ พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการนำเสนอเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำ

2.2 ผลการวิเคราะห์การส่งผลของคุณภาพการให้บริการที่มีต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย พบว่า คุณภาพการให้บริการด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสารส่งผล ต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะสายการบินมีพนักงานที่มีทักษะการสื่อสารในด้านการประกาศแจ้งความเคลื่อนไหวบนเครื่องบิน โดยการสื่อสารมีความสำคัญและพนักงานของสายการบินต้องทำการสื่อสารอย่างเหมาะสมกับผู้โดยสารการสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญอันจะนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างผู้โดยสารกับพนักงานให้บริการเพื่อให้ผู้โดยสารสามารถรับรู้ได้ถึงความเชื่อมั่นในคุณภาพบริการของสายการบินที่ใช้บริการมีการแสดงออกทางการช่วยเหลือเกื้อกูลการสื่อสารระหว่างกัน การแบ่งงานกันทำเป็นสิ่งที่ผู้โดยสารสามารถรับรู้ได้จากพฤติกรรมการแสดงออกของพนักงานให้บริการของสายการบิน เพื่อนำไปสู่การเลือกและตัดสินใจซื้อในอนาคต ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ Tipsuwan (2018) พบว่า คุณภาพบริการของสายการบินต้นทุนต่ำเส้นทางบินอุบลราชธานี- กรุงเทพมหานคร- อุบลราชธานี พบว่า ควรปรับปรุงคุณภาพการบริการ 2 ด้านคือ ด้านการให้ความมั่นใจต่อผู้รับบริการ (Assurance) ที่พนักงานยังไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษได้อย่างเต็มความสามารถและยังขาดความรู้ที่ถูกต้องและแม่นยำด้านข้อมูล

2.3 จากผลการวิจัยยังพบประเด็นการส่งผลของคุณภาพการให้บริการด้านความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสารส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานสามารถดูแลเอาใจใส่และเรียนรู้ทำความเข้าใจกับผู้โดยสารตลอดการเดินทางรวมถึงบริการพิเศษต่าง ๆ ให้กับผู้โดยสารที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เช่น บริการเก้าอี้รถเข็น/อุปกรณ์ช่วยสำหรับการเคลื่อนที่ โดยพนักงานจะให้การดูแลพร้อมที่จะตอบสนองความต้องการรายบุคคลและตรงจุด และพนักงานสามารถเข้าใจถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาให้กับผู้โดยสารได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sa-nguanwong (2018) ที่ได้ทำการศึกษา

การรับรู้คุณภาพการบริการของผู้โดยสารภายในประเทศที่มีต่อเคาน์เตอร์เช็คอินสายการบินนกแอร์ ประจำสถานีภูเก็ต พบว่า “ด้านความเอาใจใส่” มีระดับการรับรู้ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านรูปลักษณ์ทางกายภาพ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการประกันความมั่นใจ และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sangsawad & Preechanont (2018) ได้ทำการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการออนไลน์ของธุรกิจที่จำหน่ายแพ็คเกจทัวร์ พบว่า ด้านการบริการตามความต้องการเฉพาะบุคคลส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lin & Huang (2015) กล่าวว่า การใช้กระบวนการวิเคราะห์โครงข่ายเพื่อวัดปัจจัยที่กำหนดความตั้งใจซื้อซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำ: การเปรียบเทียบลูกค้าในอนาคตและลูกค้าปัจจุบัน พบว่ากลุ่มลูกค้าปัจจุบันเน้นความสำคัญของ “การบริการของพนักงาน” ทำให้รูปแบบการประเมินและผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงที่มีคุณค่าสำหรับผู้จัดการของสายการบินต้นทุนต่ำ (LCCs) เพื่อใช้ในการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนประเด็นผลการวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการ ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการที่ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ประกอบไปด้วย ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ และด้านการตอบสนองผู้โดยสาร ดังนี้

2.4 คุณภาพการให้บริการที่มีต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ แม้ว่า สายการบินจะให้บริการตามเงื่อนไขในการให้บริการของแต่ละสายการบิน พนักงานมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อไม่ให้เกิดการบริการที่ผิดพลาดในแต่ละเที่ยวบิน นั้น แต่สายการบินก็ต้องมีการจัดอบรม ฝึกฝนให้กับพนักงานจนเกิดความชำนาญ สร้างความเป็นมืออาชีพให้แก่พนักงานอยู่เสมอเพื่อนำไปสู่คุณภาพการบริการที่โดดเด่นของสายการบิน เช่น ด้านการอำนวยความสะดวกบนเครื่องบินและหลังทำการบิน ผู้โดยสารจะได้รับบริการต้อนรับจากพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ด้วยการกล่าวต้อนรับทักทายและบอกทางไปยังที่นั่งในชั้นบริการต่าง ๆ ให้กับผู้โดยสารและเมื่อผู้โดยสารมาถึงอาคารผู้โดยสารขาเข้าของสนามบินทางสายการบินจะให้พนักงานต้อนรับภาคพื้นนำกระเป๋ของผู้โดยสาร ไปช่องทางออกเพื่อให้ผู้โดยสารรับกระเป๋าและเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ต่อไป ด้านความปลอดภัย มีการสาธิตการใช้อุปกรณ์ แนะนำคู่มือความปลอดภัยบนเครื่องบิน ที่ผู้โดยสารควรปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ และข้อห้ามในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิดบนเครื่องบิน เนื่องจากอุปกรณ์เหล่านี้อาจจะรบกวนสัญญาณการติดต่อสื่อสารและการเดินอากาศของเครื่องบินและการงดยุติในเที่ยวบิน จะเห็นได้ว่าการให้บริการกับผู้โดยสารในแต่ละช่วงของการมาใช้บริการของผู้โดยสารนั้น ทางสายการบินต้องให้ความสำคัญและใส่ใจในทุกกระบวนการ เนื่องจากการให้บริการจะเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความน่าเชื่อถือไว้วางใจแก่สายการบินที่และทำให้ผู้โดยสารเกิดความประทับใจและกลับมาใช้บริการซ้ำซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Sukpasjareon (2015) ได้ทำการศึกษาแบบการสร้างความปลอดภัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการสายการบินราคาประหยัดสำหรับการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจอาเซียน จากการศึกษาพบว่า “คุณภาพของห้องโดยสาร” เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของสายการบินราคาประหยัด โดยปัจจัยชีวิตที่สำคัญที่สุดของคุณภาพของห้องโดยสาร ได้แก่ ความสะอาดของทั้งห้องโดยสารและห้องน้ำ ขนาดที่พอเหมาะความพร้อมของอุปกรณ์ช่วยชีวิตและรักษาความปลอดภัย

ดังนั้น ถ้าสายการบินราคาประหยัดจัดเตรียมห้องโดยสารในลักษณะดังกล่าว ผู้ใช้บริการจะยิ่งรับรู้ถึงคุณค่าและยิ่งพึงพอใจในสายการบินดังกล่าวเพิ่มขึ้น จนทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความจงรักภักดี โดยการกลับมาใช้ซ้ำในโอกาสต่อไป

2.5 คุณภาพการให้บริการที่มีต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย ด้านการตอบสนองผู้โดยสาร แม้ว่า สายการบินจะมีความปลอดภัย มีความตรงต่อเวลา มีการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลการเดินทางสามารถตอบสนองความต้องการให้กับผู้โดยสารในแต่ละเที่ยวบิน นั้น แต่สายการบินควรคำนึงถึงการให้บริการในภาคพื้นดินเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้โดยสารให้มากยิ่งขึ้น เช่น ผู้โดยสารที่ไม่เคยเดินทางโดยสารเครื่องบินมาก่อน มีการแนะนำการซื้อบัตรโดยสาร การเช็คอินผ่านตู้อิเล็กทรอนิกส์หรือการให้บริการข้อมูลต่าง ๆ ในการเดินทาง โดยพนักงานภาคพื้นดินมีความเอาใจใส่ที่จะให้บริการและช่วยเหลือต่อผู้โดยสาร จะเห็นได้ว่าคุณภาพการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้โดยสารของพนักงานภาคพื้นดินมีคุณภาพตรงตามความคาดหวังของผู้โดยสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saha & Theingi (2009) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการ ความพึงพอใจความตั้งใจเชิงพฤติกรรม กรณีศึกษาสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย การศึกษาพบว่า ลำดับความสำคัญของมิติคุณภาพการบริการ คือ “ตารางเที่ยวบิน พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ลักษณะทางกายภาพ และเจ้าหน้าที่ภาคพื้นดิน ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อมิติคุณภาพการให้บริการ” เหล่านี้มีความสำคัญมากในการอธิบายความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ผู้โดยสารที่พึงพอใจส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากตารางการบิน และลูกค้ามีส่วนร่วมในการสื่อสารด้วยคำพูดที่เป็นบวกและมีความตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการสายการบินไม่ควรปล่อยให้เครื่องบินมีสภาพทรุดโทรม ควรรักษาให้เครื่องบินให้มีสภาพดีทันสมัย มีความสะอาดพร้อมให้บริการในแต่ละเที่ยวบิน มีการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนเครื่องบิน และมีคู่มือปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ที่สายการบินกำหนดที่สามารถทำให้ผู้โดยสารได้ทราบถึงรายละเอียดและการบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจน ในแต่ละเที่ยวบินเพื่อรักษามาตรฐานและสร้างความเป็นรูปธรรมให้การบริการต่อผู้โดยสารที่มาใช้บริการเพราะผู้โดยสารสามารถมองเห็นหรือจับต้องสิ่งของเหล่านี้ได้

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ สายการบินควรปฏิบัติตามแนวทางในการให้บริการของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยเพื่อแสดงให้ผู้โดยสารเห็นถึงความเชื่อถือไว้วางใจในสายการบิน ดังนั้น สายการบินควรแจ้งหรืออบรมเงื่อนไขต่าง ๆ ให้กับพนักงานสายการบิน ตามที่สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยได้กำหนดขึ้นเพื่อให้พนักงานได้ปฏิบัติตามและแจ้งผู้โดยสารให้ผู้โดยสารให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่สายการบินกำหนดขึ้น

3. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการตอบสนองผู้โดยสาร พนักงานสายการบินต้องแสดงถึงความเต็มใจในการให้บริการต่อผู้โดยสาร ตลอดจนการกล่าวทักทายเพื่อแสดงต่อความเป็นมิตรให้กับผู้โดยสารและสายการบินต้องมีช่องทางการติดต่อที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารให้มาก

ที่สุด เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลใด ๆ เช่น การยกเลิกเที่ยวบินของผู้โดยสาร การคืนตัวเครื่องบิน ซึ่งการบริการเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงการรับผิดชอบและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้โดยสารและเมื่อสายการบินได้กลับมาให้บริการสายการบินควรแจ้งข้อมูลต่าง ๆ ให้กับผู้โดยสารได้ทราบ เช่น ระยะเวลาในการบินที่บินยาวนานจากเดิมการเปลี่ยนแปลงเที่ยวบินตามที่สายการบินกำหนด การจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มบนเครื่องบิน

4. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้โดยสาร สายการบินควรสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับพนักงานในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การเตรียมพร้อมของพนักงานสายการบินจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้โดยสาร เช่น พนักงานควรแต่งกายสะอาด สุภาพ เหมาะสมในการปฏิบัติงาน มีความสามารถทางด้านภาษาได้หลายภาษา ซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร รวมไปถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้โดยสารในการให้บริการข้อมูลรายละเอียดของสายการบิน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้บริการในรูปแบบ Call center การให้บริการในรูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้โดยสารเกิดความมั่นใจต่อผู้โดยสารที่มาใช้บริการ

5. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการด้านความเห็นอกเห็นใจผู้โดยสาร เนื่องจากผู้โดยสารของสายการบินมีความต้องการและลักษณะเฉพาะของผู้รับบริการที่ไม่เหมือนกัน สายการบินต้องเข้าใจและคำนึงถึงปัญหาของผู้โดยสารเป็นหลัก เช่น ผู้โดยสารที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษในการบริการเก้าอี้รถเข็น/อุปกรณ์ช่วยสำหรับการเคลื่อนที่ หรือมีการติดตามหลังการใช้บริการทุกครั้ง เช่น การส่งจดหมายตามอิเล็กทรอนิกส์ของผู้โดยสารหรือสอบถามทางโทรศัพท์ เพื่อให้เข้าถึงความคิดเห็นและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้โดยสารอย่างแท้จริงและสามารถนำผลลัพธ์ที่ได้นั้นมาปรับปรุงและพัฒนาสายการบินให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพการบริการธุรกิจสายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบเพื่อเป็นการเปรียบเทียบผลการวิจัยกับคุณภาพการบริการธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรเพิ่มตัวแปรในการศึกษา เช่น ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับสินค้าบริการ (7Ps) และคุณภาพการบริการ ว่ามีผลต่อการตั้งใจในการใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยมากน้อยเพียงใด

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพการบริการสายการบินต้นทุนต่ำที่ให้บริการระหว่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบและหาปัจจัยที่แตกต่างของคุณภาพการบริการสายการบินต้นทุนต่ำภายในประเทศ

References

- Chilembwe, J. M. (2014). Evaluation of Service Quality, Value and Satisfaction of Air Transportation in Malawi: Case Study of Air Malawi. *International Journal of Social Sciences and Entrepreneurship*. 1(11), 236-266.
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling Techniques (2nd ed.)*. New York: John Wiley and Sons, Inc.

- Department of Trade Negotiations. (2008). **krasuāng phānit khēt kānkha serī** (‘ēphīē) [Ministry of Commerce Free Trade Area (FTA)]. Bangkok: Ministry of Commerce.
- Endoo, R. (2015). **patchai thī mī ‘itthiphon tō kātatsinchai chai bōrikān sāi kān bin ‘æ ēchā khōng prachakōn nai khēt Krung Thēp Mahā Nakhōn læ parimonthon** [Factors affecting decision on the usage of airasia airline in the bangkok metropolitan area]. Master of Business administration. Faculty of commerce and accountancy. Thammasat University.
- Han, H. & Hwang, J. (2015), Quality of physical surroundings and service encounters, airfare, trust and intention during the flight: age-group difference (young, middle-aged, and mature). **International Journal of Contemporary Hospitality Management**, 27(4), 585-607.
- Jantaramanee, P. (2014). **patchai thāng sēthakit thī mī phon tō ‘attrā phontōphān khōng laksap klum thurakit kān bin thī chotthabān nai Talāt Laksap hāng Prathēt Thai** [Economic Factors Influencing the Rate of Return of Airline Group Officially Listed in the Stock Exchange of Thailand]. Master of Business Administration. University of the Thai Chamber of Commerce.
- Lertkojchase, M. (2015). **patchai thī mī phon tō kālūak chai bōrikān sāi kān bin kān bin Thai sō kānhai bōrikān phānai prathēt** [Factors Affecting Consumer Choice of Thai Airways Domestic Flights]. Master of Business administration. Faculty of commerce and accountancy Thammasat University.
- Lertthaitrakul, W. (2019). **tua chī wat khunnaphāp kānhai bōrikān khōng thurakit sāi kān bin** [Service Quality Indicators of Airline Service Business]. **Sripatum Chonburi Journal**. 15(3), 64-73.
- Lin, H. F. & Huang, Y. W. (2015). Using analytic network process to measure the determinants of low cost carriers purchase intentions: A comparison of potential and current customers. **Journal of Air Transport Management**. 49, 9e16.
- Nathongkam, J. & Kuntonbutr, S. (2018). ‘itthiphon khōng patchai thāngkān talāt tō khwām tangchāi nai kanchai bōrikān khōng sāi kān bin tonthun tam [The Influence of Marketing Factors on Repurchase Intention of Low Cost Airlines]. **Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University**. 3(3), 50-61.
- Office of Transport and Traffic Policy and Planning. (2018). **phān mæbot kān khonsong thāng ‘ākāt khōng prathēt Thai** [Air Transport Master Plan of Thailand]. Bangkok: Office of Transport and Traffic Policy and Planning.

- Phonsuwan, L. & Somsuk, N. (2016). k̄nphatthanā khunnaphāp k̄n bō̄rikān samrap saī k̄n bin tonthun tam [Service quality development for low cost airline]. **EAU Heritage Journal Science and Technology**. 10(3), 147-163.
- Phramkaew, S. (2016). k̄nsuksā nawattakam nai saī k̄n bin tonthun tam kō̄raṇī suksā saī k̄n bin 'ǣ ēchīa [Innovation In Low Cost Airlines Case Study Of Airasia]. Master of Business Administration. Faculty of Commerce and Accountancy. Thammasat University.
- Saha, G. C., & Theingi. (2009). Service Quality, Satisfaction, and Behavioral Intentions A study of Low-cost Airline Carriers in Thailand. **Managing Service Quality**, 19(3), 350-372.
- Saleem, M. (2017). Impact of service quality and trust on repurchase intentions – the case of Pakistan airline industry. **Journal of Marketing and Logistics**. 29(5), 1136-1159.
- Sangswad, K. & Preechanont, P. (2018). n̄əothāng nai k̄nphatthanā khunnaphāp k̄nhai bō̄rikān 'ō̄lai khōng thurakit thī ch̄amnāi phækket thūa [Guidelines of online service quality improvement for package tour business]. **Srinakharinwirot Business Journal**. 9(2), 60-71.
- Sa-nguanwong, T. (2018). k̄nraprū khunnaphāp k̄n bō̄rikān khōng phūdoisan̄ phāinai prathet thī mī tō̄ khaotō̄ chek 'in saī k̄n bin nok 'ǣ pracham sathanī Phuket [The Service Quality Perception of Domestic Passenger at Check-in Counter of Nok Air at Phuket Station]. **PULINET Journal**. 5(1), 69-81.
- Sukpasjareon, K. (2015). rūpbæp k̄nsāng khwāmphungphō̄chai thī song phon tō̄ khwām chongrakphakdī khōng phūchai bō̄rikān saī k̄n bin rākhā prayat samrap k̄n prap tūa khao sū setthakit 'Āsian [A odel of affect the loyalty of budget airline's customers asean economic]. **Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University**. 9(3), 1-12.
- Tian, X. et al. (2019). A new approach of social media analytics to predict service quality: evidence from the airline industry. **Journal of Enterprise Information Management**. 33(1), 51-70.
- Tipsuwan, T. (2018). khunnaphāp bō̄rikān khōng saī k̄n bin tonthun tam kō̄raṇī suksā sēnthāng bin 'ubonratchathānī - Krung Thēp Mahā Nakhōn - 'ubonratchathān [Service Quality in Low - Cost Airlines: A Case of Ubon Ratchathani – Bangkok – Ubon Ratchathani]. **Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University**. 7(13), 11-24.
- Zeithaml, V. A., Parasuraman, A., & Berry, L. L. (1990). **Delivering Quality Service: Balancing Customers Perceptions and Expectations**. New York: The Free Press.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน : การเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง

PHENOMENON-BASED LEARNING: INTEGRATED LEARNING FOR ENHANCING LEARNERS' KNOWLEDGE IN THE REAL WORLD

ตะวัน ไชยวรรณ¹ และกุลธิดา นกุลธรรม²
Tawan Chaiwon¹ and Kulthida Nugultham²

¹ สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

² สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

¹ Chemistry and General Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage, Pathum Thani

² Science Education, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom
E-mail: tawan@vru.ac.th

Received:	January 2, 2021
Revised:	May 19, 2021
Accepted:	May 21, 2021

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นแนวคิดทางการศึกษาของประเทศฟินแลนด์หลังปฏิรูปการศึกษาแกนกลางขั้นพื้นฐาน ในปี ค.ศ. 2016 โดยมีการจัดการเรียนการสอนผ่านปรากฏการณ์ที่เป็นจริง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในประเด็นมุมมองที่หลากหลาย เป็นการเรียนแบบบูรณาการ ผ่านการตั้งคำถามนำไปสู่การหาคำตอบด้วยกระบวนการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตการเรียนรู้ของผู้เรียนจากห้องเรียนปกติไปสู่โลกของเทคโนโลยี มีการแลกเปลี่ยนความคิดผ่านการใช้ระบบสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง บทความได้นำเสนอแนวคิดลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน บทบาทผู้เรียน/ผู้สอน รวมถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนและผู้ที่มีความสนใจสามารถเข้าใจและนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้

คำสำคัญ

การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน การเรียนรู้แบบบูรณาการ โลกแห่งความจริง

ABSTRACT

Phenomenon-based learning is an approach of Finnish education after educational reform in 2016. The teaching approach is based on the phenomena of the world in different topics of learners' view, called integrated learning. Learners ask

questions and find the answers through cooperative problem solving beyond the classroom via the internet and information system in the digital era for enhancing the learner's knowledge in the real world. This article presents the concept of phenomenon-based learning, student/instructor roles, and the steps of instruction for educational instructors to use and apply in learning management.

Keywords

Phenomenon-based Learning, Integrated Learning, The Real World

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 ที่มีพัฒนาการขององค์ความรู้อย่างรวดเร็วและหลากหลายบนโลกแห่งความเป็นจริง (Real world) ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้จากการเน้นเนื้อหาความรู้ (Content) เป็นการเน้นสาระความรู้ (Core content) และทักษะการเรียนรู้ (Learning skill) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และพัฒนาไปตามความสามารถของตน บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่มีกับบริบทชีวิตจริง นำไปสู่การสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) เป็นการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพลเมืองโลก (Global citizens) ที่สามารถบูรณาการความรู้และแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม (Francis, Breland, Østergaard, Lieblein, & Morse, 2013)

ประเทศไทยมีนโยบายกำหนดกรอบและแนวทางในการพัฒนาประเทศ ปี พ.ศ. 2561-2580 ที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นประเด็นความสำคัญด้านการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา เทคโนโลยี และดิจิทัล ให้คนไทยมีทักษะดี มีสมรรถนะสูง เป็นนักคิดและนวัตกรรมในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก 2561 (National strategy (2018-2037), 2018) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้วางกรอบ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการจัดการศึกษาขับเคลื่อนตามวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” เพื่อพัฒนาระบบกระบวนการจัดการศึกษา ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ สู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (Ministry of Education, Office of the Education Council., 2017) จากนโยบายชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติที่มีแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่รู้จักสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ร่วมกับการปฏิบัติ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะของผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context-based learning) การจัดการเรียนรู้โดยปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based learning) เป็นต้น

ปัจจุบันการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary learning) ที่ได้ถูกเสนอขึ้นโดยประเทศฟินแลนด์จากแนวคิดการพัฒนาระบบการศึกษาแกนกลางของประเทศ มุ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะข้ามพิสัย (Transversal competencies) ของผู้เรียน ให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนรู้จะมีการนำปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นประเด็นน่าสนใจมาทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ ตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ และลงมือหาคำตอบผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ในตนเองภายใต้ปรากฏการณ์ตามสภาพจริง (Authentic phenomena) (Symeonidis & Schwarz, 2016)

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานตามหัวข้อ ความเป็นมา ความหมาย ลักษณะการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอน บทบาทของผู้เรียน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เนื้อหา

ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

ประเทศฟินแลนด์เป็นผู้นำทางด้านการศึกษาที่มีผลคะแนนสูงสุด ตามโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Program for International Student Assessment: PISA) มีการทดสอบสมรรถนะของนักเรียนอายุ 15 ปี ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิทยาการคำนวณ ขององค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) (OECD, 2016) จากการแสดงถึงศักยภาพด้านการศึกษาข้างต้น ทำให้เกิดจุดเริ่มของความสนใจในระบบการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ ว่าได้มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างไรจึงสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ เกิดแนวคิดที่สร้างสรรค์ และมีความสุขในการเรียน

ฟินแลนด์เป็นประเทศเริ่มแรกของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่ได้ผ่านการพัฒนาและทดลองใช้ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อยกระดับการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 (Halinen, 2018) โดยมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนผ่านกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติ และสร้างสรรค์ชิ้นงานตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะหลักและทักษะทางสังคม โดยผู้เรียนมีบทบาทหลักในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ได้สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องภายใต้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ในตนเองของผู้เรียน โดยใช้ความรู้สาระวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการผ่านกระบวนการคิด (thinking processes) และกระบวนการทางปัญญา (cognitive processes) ให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ นำไปสู่ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทำให้ได้องค์ความรู้ที่มีความหมายและยั่งยืน (Mattila & Silander, 2015; Butkatunyoo, 2018)

ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Nuora & Väliisaari (2019) ให้ความหมายว่า เป็นการเรียนรู้แบบสหวิทยาการเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติของโลกแห่งความจริงในมุมมองที่หลากหลาย เน้นกระบวนการเชิงบูรณาการระหว่างสาระรายวิชาต่าง ๆ และหัวข้อประเด็นที่สนใจ

Symeonidis & Schwarz (2016) ให้ความหมายว่า เป็นการสอนแบบบูรณาการหลายสาระวิชาและส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างวิธีหาคำตอบจากปรากฏการณ์ที่ศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนแบบสหวิทยาการช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทฤษฎี องค์ความรู้ใหม่ และเข้าใจปรากฏการณ์ในชีวิตจริง

Daehler & Folsom (2016) ให้ความหมายว่า เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความรู้และทักษะรวมยอดของแต่ละศาสตร์ ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ใหม่จากการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและมีความหมาย

Mattila & Silander (2015) ให้ความหมายว่า เป็นการเรียนรู้แบบองค์รวม นำปรากฏการณ์ของโลกแห่งความจริงเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ซึ่งปรากฏการณ์ที่ใช้จะต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะจากการศึกษาปรากฏการณ์แบบสหวิทยาการภายใต้บริบทที่เชื่อมโยงกัน

Butkatunyoo (2018) ให้ความหมายว่า เป็นการเรียนที่เริ่มต้นด้วยปรากฏการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง นำไปสู่การเรียนรู้แบบสหวิทยาการในมุมมองที่หลากหลาย โดยใช้เทคนิค วิธีการ และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนข้ามศาสตร์วิชาภายใต้บริบทที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง

Mahavijit (2017) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือประเด็นที่สนใจแบบองค์รวม ไม่มีการเรียนเนื้อหาสาระแยกรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริง

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นำปรากฏการณ์ในโลกแห่งความจริงมาเป็นประเด็นกระตุ้นความสนใจ นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างสาระวิชา ร่วมกับเทคนิค กลยุทธ์การสอน และเครื่องมือเพื่อสร้างความรู้และทักษะข้ามพิสัยภายใต้บริบทที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีลักษณะเน้นการสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาเป็นประเด็นองค์รวมไม่มีการแยกรายวิชา (Thematic learning) ภายใต้กรอบแนวคิดหลักที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Constructivism) ผ่านการศึกษาปรากฏการณ์ตามสภาพจริงด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นโมดูล มีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student center) รวมถึงการสอดแทรกกิจกรรมในบริบทของการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ (Cooperative problem-solving) ภายใต้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Socio-constructivism) และทฤษฎีการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสังคม (Socio-cultural learning)

theory) (Mahavijit, 2017) เพื่อให้ผู้เรียนรู้แนวคิดทฤษฎี เนื้อหาใหม่ผ่านการเชื่อมโยงสถานการณ์กับปรากฏการณ์จริง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน จะเริ่มต้นด้วยการสังเกตปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในโลกความเป็นจริง ตามด้วยการตั้งคำถามโดยผู้เรียน ประกอบด้วยมิติ 5 มิติ (Mattila & Silander, 2015) คือ

1. ความเป็นองค์รวม (Holisticity)

การเรียนรู้แบบบูรณาการใช้ความรู้ข้ามศาสตร์กับประเด็นที่สนใจอย่างเป็นธรรมชาติ หรือเรียกได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีรูปแบบสหวิทยาการที่เน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริง โดยไม่มีการแบ่งเนื้อหาตามรายวิชา เหมือนกันการจัดการเรียนรู้ทั่วไป

2. สอดคล้องกับบริบท (Contextuality)

การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องสามารถประยุกต์ในการแก้ปัญหาหรือสร้างคุณประโยชน์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียนและชุมชน ทำให้การเรียนรู้มีความหมาย ปรากฏการณ์ที่ใช้สามารถกำหนดล่วงหน้าได้ แต่ต้องมีประเด็นหรือข้อมูลที่ไม่ชัดเจน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สังเกต พิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

3. การเรียนรู้สภาพจริง (Authenticity)

การเรียนรู้ต้องใช้สถานการณ์ปัญหาของโลกแห่งความเป็นจริงในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชน เรียนรู้แนวคิดทฤษฎีจากผู้เชี่ยวชาญในหลากหลายศาสตร์ เข้าใจการแก้ปัญหาชุมชนจากปราชญ์ชาวบ้าน โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้เอง ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยความชำนาญและมีประสบการณ์อย่างแท้จริง

4. การเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based inquiry learning)

การเรียนรู้เริ่มจากผู้เรียนระบุปัญหา ตั้งคำถามจากการเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาจริงเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย นำไปสู่การแก้ปัญหา ฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาร่วมกัน ให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหา

5. กระบวนการเรียนรู้ (Learning process)

การเรียนรู้มีกระบวนการพัฒนาสมมติฐานสร้างทฤษฎี ผู้เรียนสามารถวางแผนกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ต้องเกี่ยวข้องกับบริบทของการแก้ปัญหา การเรียนรู้เชื่อมโยงกับสถานการณ์หรือปรากฏการณ์จริง สามารถปรับเปลี่ยนการหาคำตอบได้ตามสถานการณ์ตลอดเวลา การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมีผู้สอนกระตุ้น สนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนให้สามารถออกแบบแนวทางการเรียนหาคำตอบได้

บทบาทผู้สอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

ผู้สอนแสดงบทบาทลดลงในการให้ความรู้เนื้อหาแก่ผู้เรียน แต่จะเปลี่ยนบทบาทผู้ให้คำแนะนำ เนื่องจากการเรียนการสอนมีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนมีความยืดหยุ่นมากขึ้น หากผู้สอนมีการปรับบทบาทได้อย่างถูกต้องกระบวนการสอนจะมีประสิทธิภาพสูงสุด (Lähdemäki, 2018) โดยผู้สอนจะมีบทบาท ดังนี้

1. กระตุ้นและสนับสนุนการเรียนรู้

ผู้สอนจะต้องสนับสนุนผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเต็มที่ จัดบรรยากาศการเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสนในการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล สื่อและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และประสบการณ์ระหว่างกัน ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนกว้างขวางขึ้น และมีความหลากหลาย นำไปสู่การเรียนรู้ที่ไม่ใช้วิธีบอกความรู้โดยตรง ส่งเสริมผู้เรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนสังเกตการณ์อยู่ตลอดเวลาเพื่ออำนวยความสะดวก อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลจากการสังเกตและประเมินตามสถานการณ์จริงมาพัฒนาแนวทางการสอนได้

2. เตรียมแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและความหลากหลาย

ผู้สอนต้องมีความสามารถในการค้นพบสิ่งที่ต้องการแท้จริงในการเข้าถึงข้อมูลของผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนในการศึกษา แสวงหาข้อมูล ทดลอง ใช้กระบวนการคิดกับข้อมูลที่ได้มา และสามารถสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากความรู้ใหม่

3. ออกแบบสถานการณ์ที่สอดคล้องกับความจริง

ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนได้มีโอกาสได้พบกับสถานการณ์จริงหรือสภาพแวดล้อมที่เหมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และตรวจสอบผลของการตัดสินใจจากสถานการณ์ดังกล่าวด้วยตัวของผู้เรียนเอง เป็นการสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม

4. เป็นนักออกแบบกระบวนการสร้างความรู้

ผู้สอนจะต้องเน้นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักการสืบเสาะหาความรู้ ประสบการณ์ และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาระบวนการคิดของผู้เรียนให้เชื่อมโยงหรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในชีวิตจริงหรือสถานการณ์ที่เผชิญได้

5. ไม่เป็นผู้ชี้แนะหรือออกคำสั่ง

ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียน เปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

บทบาทผู้เรียนในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ สามารถสังเกตถึงประเด็นสำคัญ และค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจด้วยมุมมองแบบองค์รวม เพื่อให้ได้คำตอบอย่างมีความหมายและสามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้นำไปปรับใช้ในชีวิตจริง ถ้าผู้เรียนมีบทบาทที่ถูกต้องกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Francis, Breland, Østergaard, Lieblein, & Morse, 2013; Mattila & Silander, 2015) โดยผู้เรียนจะมีบทบาท ดังนี้

1. สังเกตปรากฏการณ์ด้วยมุมมองที่หลากหลาย

ผู้เรียนร่วมกันสังเกตปรากฏการณ์ในโลกแห่งความจริงที่สนใจในมุมมองที่หลากหลาย โดยอาศัยความรู้เดิมที่มีและมีการบูรณาการความรู้ข้ามสาขาวิชาอย่างเป็นธรรมชาติ นำไปสู่การอภิปรายกลุ่มสร้างประเด็นความสนใจ ปัญหา และตั้งข้อสงสัยที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ภายใต้บริบทของปรากฏการณ์ที่สังเกตได้นั้น ๆ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดจะมีผู้สอนเป็นผู้แนะ ประเด็นให้มี

ความสอดคล้องกับเนื้อหาทฤษฎีของบทเรียน เพื่อให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมกับ
ช่วงวัยของผู้เรียน

2. ตั้งคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่สนใจ

กลุ่มผู้เรียนร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ ด้วยการตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหาที่
ต้องการหาคำตอบจากปรากฏการณ์ที่สนใจ การเรียนรู้จะต้องใช้ปรากฏการณ์เป็นประเด็นตั้งต้น
ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบได้ด้วยการศึกษาที่มีการบูรณาการสาระวิชาต่าง ๆ การที่ผู้เรียนสามารถ
ตั้งคำถามได้เป็นการเริ่มต้นที่สำคัญในการดำเนินกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้
ปรากฏการณ์เป็นฐาน

3. ลงมือศึกษาปรากฏการณ์ด้วยการสืบค้น ทดลองปฏิบัติ ภายใต้แนวคิดการสร้างองค์ ความรู้ในตนเอง

ผู้เรียนศึกษาปรากฏการณ์ตามประเด็นคำถาม ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะ หรือ
การเรียนรู้โดยใช้คำถามเป็นฐาน โดยที่ผู้เรียนจะต้องทำการค้นคว้าข้อมูล อภิปรายกลุ่ม และเปลี่ยน
เรียนรู้ผ่านการใช้องค์ความรู้ที่หลากหลาย มีการรับข้อมูลใหม่จากการค้นคว้า รวมไปถึงการลงมือ
ปฏิบัติในบริบทจริง สามารถนำความรู้และทักษะมาประยุกต์ใช้เพื่อหาคำตอบแบบสหวิทยาการ
เพื่อให้เข้าใจถึงบริบทของปรากฏการณ์อย่างลึกซึ้ง โดยการสนับสนุนอำนวยความสะดวกจากผู้สอน
ผ่านได้การสร้างสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมตามลำดับ
ความสำคัญของเนื้อหา และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

4. สะท้อนคิดตามสภาพจริง

ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ใหม่ที่เชื่อมโยงกับโลกแห่งความจริงจากการเรียนรู้โดยใช้
ปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ภายใต้บริบทเดิม
ซึ่งแสดงถึงกระบวนการคิด และกระบวนการทางปัญญาของผู้เรียนที่สามารถเลือกใช้ข้อมูลหรือทักษะ
ผู้เรียนมีกระบวนการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ถ่ายโอน นำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเข้าใจง่าย
สามารถเก็บข้อมูลจากการสำรวจ ทดลอง อภิปรายลงข้อสรุป ทำให้เกิดหลักฐานในการประเมิน
เชิงประจักษ์ มีการพัฒนาความรู้และทักษะตลอดเวลาเหมือนอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้หรือ
ชุมชนนักปฏิบัติ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มุ่งเน้นการบูรณาการของเนื้อหาสาระวิชาที่
หลากหลายและเป็นประเด็นหัวข้อเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนใช้ข้อเท็จจริงและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตาม
แนวปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่สนใจอย่างลึกซึ้ง โดยได้มีนักการศึกษาเสนอ
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไว้ดังนี้ (Daehler & Folsom 2016;
Islakhiyah, Sutopo & Yulianti, 2018; Nordberg & Ahola-Luttila, 2019 cited in Bureau of
Academic Affairs and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission,
Ministry of Education, 2019)

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

Daehler & Folsom (2016)	Islakhiyah, Sutopo, & Yulianti (2018)	Nordberg & Ahola-Luttila (2019)
เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ (Select an Interesting Phenomenon) ปรากฏการณ์ที่เลือกมาควรสอดคล้องกับประสบการณ์และระดับชั้นของผู้เรียน มีความน่าสนใจทั้งต่อตัวครูและนักเรียน และควรมองปรากฏการณ์เป็นเซต (Think about the Phenomena as a Set)	สังเกตปรากฏการณ์ (Observe the phenomenon) ครูนำเสนอปรากฏการณ์เพื่อช่วยนักเรียนในการสร้างคำอธิบาย	วางแผน (Planning) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนในแต่ละวิชาเริ่มต้นจากการคัดเลือกเนื้อหาจากมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้ แล้วร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อธรรมชาติวิชานั้น
วิเคราะห์คุณค่าของบทเรียนที่มีอยู่ (Analyze the Utility of Your Existing Lessons) ครูควรพิจารณาว่า นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากกิจกรรม และจะประยุกต์สิ่งเหล่านี้นั้นไปสู่ปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างไร	เขียนคำอธิบายเบื้องต้น (Compose an initial explanation) นักเรียนพัฒนาคำอธิบายเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการและสาเหตุของปรากฏการณ์	การดำเนินการ (Execution) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองโดยการค้นคว้าอย่างหลากหลาย ออกแบบการประเมินเชิงปฏิบัติการในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอภิปรายโต้เถียงเชิงวิชาการ เพื่อพัฒนาความรู้ของตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งให้การเสริมแรงทางบวกแก่นักเรียนให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจ และกล้าที่แสดงความเป็นตัวตนของตนเอง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Daehler & Folsom (2016)	Islakhiyah, Sutopo, & Yulianti (2018)	Nordberg & Ahola-Luttila (2019)
วางลำดับกิจกรรม (Plan a Sequence of Activities) เริ่มต้นด้วยการสังเกตปรากฏการณ์และสนทนา อภิปรายกับนักเรียนเพื่อสำรวจแนวคิดและตั้งคำถามกระตุ้น ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจความเป็นไปได้ ส่งเสริมให้นักเรียนระบุสิ่งที่อยากเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ สนับสนุนให้ผู้เรียนร่วมวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้และเพิ่มขั้นตอนการสรุปสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้จากกิจกรรมโดยอาจใช้คำถาม	ตรวจสอบ (Investigation) นักเรียนทำการสืบเสาะหาคำตอบเป็นกลุ่มเพื่อระบุกระบวนการเกิดขึ้นและสาเหตุความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์	การประเมิน (Evaluation) การประเมินเป็นการประเมินระหว่างเรียนที่สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียน โดยมีลักษณะการประเมินที่หลากหลาย จุดมุ่งหมายของการประเมินที่ไม่ใช่มุ่งเน้นเกรด หรือผลการเรียน แต่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองยิ่งขึ้น โดยที่ทุกคนสามารถพัฒนางานของตนเอง ในกรอบที่กำหนด ซึ่งการประเมินอาจกำหนดคะแนนให้อยู่ในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง แต่ประเมินร่วมกันของครูมากกว่าหนึ่งคน หรือกำหนดให้อยู่ในรายวิชาทั้งสองวิชาก็ได้ตามความเหมาะสม
วางแผนการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน (Make a Plan for How You will Know Students have made Sense of the Phenomenon) โดยให้นักเรียนเขียนคำอธิบาย ออกแบบสไลด์นำเสนอ สรุปรูปของโปสเตอร์ นำเสนอปากเปล่า หรือแสดงออกในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อสะท้อนว่าพวกเขามีความคิดรวบยอดและสามารถ ประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้ได้	รวบรวมคำอธิบายสุดท้าย (Compile the final explanation) นักเรียนในกลุ่มประเมินคำอธิบายเบื้องต้นและสร้างคำอธิบายสุดท้ายของปรากฏการณ์	
	ให้เหตุผล (Giving reasons) บทสนทนาโต้ตอบระหว่างนักเรียนและนักเรียนเกี่ยวกับคำอธิบายที่สร้าง	

จากตารางข้างต้นผู้เขียนได้สังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ

ผู้สอนเลือกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหารายวิชาและระดับของผู้เรียน ซึ่งปรากฏการณ์ที่เลือกใช้อาจจะสามารถอธิบายจากประสบการณ์ของผู้เรียนได้ทั้งหมดหรือบางส่วน ปรากฏการณ์ที่เลือกควรมีลักษณะเป็นชุด (Set of phenomenon) เนื่องจากบทเรียนแต่ละหัวข้อไม่จำเป็นต้องมีการใช้ปรากฏการณ์ที่สมบูรณ์เพียงปรากฏการณ์เดียวในการเรียนรู้

2. วิเคราะห์อรรถประโยชน์ของบทเรียน

ผู้เรียนวิเคราะห์ตนเองว่าจะได้ความรู้อะไรจากการเรียน และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องในบริบทอื่นได้อย่างไร ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิคกลยุทธ์การสอน เช่น การบรรยาย การใช้สื่อการสอน การพบผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ไม่จำเป็นต้องเรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว

3. ดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้เรียนมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดขั้นตอน และวิธีการหาคำตอบ ดำเนินการศึกษาค้นคว้ารายบุคคลและรายกลุ่ม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย สังเกตปรากฏการณ์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและตั้งคำถามเพื่อเป็นประเด็นในการหาคำตอบ ผู้สอนสนับสนุนและกระตุ้นผู้เรียนโดยใช้คำถาม เช่น “จากปรากฏการณ์ที่สังเกตมีประเด็นอะไรที่อยากเรียนรู้” เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่สังเกต ช่วยกันวางแผนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดขั้นตอนและวิธีการหาคำตอบ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่นำไปสู่การลงข้อสรุป

4. สังเคราะห์ความรู้และลงข้อสรุป

ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้าหาคำตอบมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อภิปรายผล และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มา เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การลงข้อสรุป

5. ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนผ่านการอธิบาย

ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงผ่านการนำเสนอปากเปล่า การเขียนคำอธิบาย เพื่อสะท้อนถึงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ รวมถึงผู้เรียนสามารถนำกระบวนการหาคำตอบ สืบค้นข้อมูลจากกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้สำหรับการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้

การประเมินผลจากกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

การประเมินผลควรแบ่งสัดส่วนเป็นสมรรถนะ เนื้อหา และการประยุกต์ใช้ ให้มีน้ำหนักของคะแนนใกล้เคียงกัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญและสอดคล้องในการประยุกต์ใช้เนื้อหาและสมรรถนะในบริบทจริง โดยการประเมินผลจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. ผู้สอนเป็นจัดการเรียนรู้และวางแผนการประเมินตามสภาพจริง

2. การประเมินผลจะทำการประเมินทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้

3. ผู้สอนประเมินตามกรอบแนวคิดทฤษฎีของ Anderson et al. (2001) มาใช้ในการประเมินความรู้และกระบวนการคิด ตามมิติความรู้ 4 ประเภท คือ

3.1 ความรู้เกี่ยวกับความจริง (Factual knowledge) ความรู้ในสิ่งที่เป็นจริง

3.2 ความรู้เชิงมโนทัศน์ (Conceptual knowledge) สาระสำคัญของเนื้อหาที่ซับซ้อน แบ่งตามกลุ่มสาระรายวิชาต่าง ๆ

3.3 ความรู้เชิงกระบวนการ (Procedural knowledge) ทักษะความรู้หรือเทคนิคกระบวนการได้มาซึ่งความรู้

3.4 ความรู้เชิงอภิปัญญา (Metacognitive knowledge) ความรู้เกี่ยวกับปัญญาของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถตระหนักถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนและความเข้าใจเนื้อหาจนสามารถประเมินตนเองว่ามีความสามารถในการค้นคว้าหาคำตอบได้หรือไม่

4. ประเมินตนเองสภาพจริงจากการสะท้อนองค์ความรู้ และกระบวนการคิดของผู้เรียน โดยมีผู้สอนทำหน้าที่แนะนำและกระตุ้น

สรุป

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยประเทศฟินแลนด์ ภายใต้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและค้นหาคำตอบตามความสนใจโดยใช้สถานการณ์ในโลกแห่งความจริงเป็นประเด็นกระตุ้นการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีลักษณะสำคัญที่เน้นการสอนแบบบูรณาการเป็นองค์รวม ใช้ความรู้ข้ามศาสตร์ให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามสภาพจริงผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาแบบร่วมมือ มีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ประโยชน์ และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางในการหาคำตอบได้ตามสถานการณ์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเริ่มจากผู้สอนเลือกปรากฏการณ์ที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่าจะได้ความรู้อะไรจากกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้อย่างไร โดยผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดขั้นตอน และวิธีการหาคำตอบ แล้วนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ได้องค์ความรู้ใหม่เพื่อลงข้อสรุป ทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงอยู่เสมอ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับความจริง สนับสนุนผู้เรียนให้มีโอกาสแสดงความคิดและลงมือปฏิบัติ ในส่วนของผู้เรียนนั้นจะต้องทำหน้าที่สังเกตปรากฏการณ์ ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม ค้นหาข้อมูล ลงมือปฏิบัติ และนำเสนอข้อมูลอย่างมีเหตุผล

ผู้เขียนหวังว่าบทความวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจะช่วยให้ผู้สอนสามารถพัฒนาแนวทางการสอน เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถระบุประเด็นปัญหาหรือตั้งคำถามจากปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อสังคม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงสามารถวางแผนแนวทางการหาคำตอบในบริบทของชีวิตจริง เพื่อสร้างองค์ความรู้ในมุมมองต่าง ๆ และมีความเข้าใจโลกในยุคสมัยใหม่อย่างลึกซึ้ง

References

- Anderson, L. W., et. al. (2001). **Taxonomy for Assessing a Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives**. New York: Langman.
- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (2019). **Training report : Science Education for Science and Mathematical Gifted Learner The Normal Lyceum of Helsinki, Faculty of Behavioral Sciences in University of Helsinki**. Retrieved from <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2019/06/Finland-%E0%B8%AA%E0%B8%A7%E0%B8%81.pdf>
- Butkatunyoo, O. (2018). *kānriānrū dōi chai prākottakān pen thān phūā kānsāng mummōng bāp 'ong ruām lāe kān khaothung lōk hāng khwām cing khōng phū rian* [Phenomenon based Learning for Developing a Learner's Holistic Views and Engaging in the Real World]. **Journal of Education Studies**. 46(2), 348–65.
- Daehler, K. & Folsom, J. (2016). **Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning**. Retrieved from: <http://www.WestEd.org/mss>
- Francis, C., Breland, T. A., Østergaard, E., Lieblein, G. & Morse, S. (2013). Phenomenon-based learning in agroecology: A prerequisite for transdisciplinarity and responsible action. **Agroecology and Sustainable Food Systems**. 37(1), 60–75.
- Halinen, I. (2018). The New Educational Curriculum in Finland. In M. Matthes, L. Pulkkinen, C. Clouder, & B. Heys (Eds). **Improving the Quality of Childhood in Europe**. 7(pp. 75–89). Brussels, Belgium: Alliance Childhood European Network Foundation.
- Islakhiyah, K., Sutopo, S. & Yulianti, L. (2018). Scientific Explanation of Light through Phenomenon-based Learning on Junior High School Student. **Advances in Social Science, Education and Humanities Research**. 218(ICoMSE 2017), 173–185.
- Lähdemäki, J. (2018). Case Study: The Finnish National Curriculum 2016—A Co-created National Education Policy. In J. W. Cook (Ed.) **Sustainability, human well-being, and the future of education** (pp. 397-422). London: Palgrave Macmillan.
- Mahavijit, P. (2017). *nawattakam kānriānrū chāk finlān* [Learning Innovation from Finland]. **NSTDA magazine**. 46(209), 40-45.
- Mattila, P. & Silander, P. (Ed.). (2015). **How to Create the School of the Future—Revolutionary thinking and design from Finland**. Finland: Multprint.

- Ministry of Education, Office of the Education Council. (2017). **phānkaṇ suksā hāng chāt Phō.Sō. sōngphanhārōihoksip - sōngphanhārōichetsipkāo** [National Education Plan 2017-2039]. Bangkok: prigwhan.
- National strategy (2018-2037). (2018, 13 October). **Rāchakitchānubēksā** [Royal Thai Government Gazette]. 135(82ก).
- Nuora, P. & Väliisaari, J. (2019). Kitchen chemistry course for chemistry education students: influences on chemistry teaching and teacher education – a multiple case study. **Chemistry Teacher International**. 2(1), 1–10.
- OECD. (2016). **PISA 2015 Assessment and Analytical Framework: Science, Reading, Mathematic and Financial Literacy**. Retrieved from: <https://doi.org/10.1787/9789264255425-en>.
- Symeonidis, V. & Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-Based Teaching and Learning through the Pedagogical Lenses of Phenomenology: The Recent Curriculum Reform in Finland. **Forum OŚwiatowe**. 28(2), 31–47.

มุมมองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

DEVELOPMENT PERSPECTIVES ON BUDDHIST TOURISM

ทัศนีย์ ปิยะเจริญเดช¹ พระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน (เกษวงศ์รอต)² และกรกต ชาบันฑิต³
Tassanee Piyajaroendech¹ Phrapongsak Santamano (Keswongrod)²
and Korakoth Chabandit³

^{1,2,3} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
^{1,2,3} Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
E-mail: Tassanee.puuu@gmail.com

Received: May 15, 2020
Revised: October 21, 2020
Accepted: October 22, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการเพื่อนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธในปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) ด้านการสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการส่งเสริมอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวด้วยการสร้างจุดเด่นในการท่องเที่ยวตามแนวพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมวัดอย่างต่อเนื่อง พัฒนาภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ พัฒนาด้านสถาปัตยกรรมเพื่อรองรับสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และสถานที่ปฏิบัติธรรมเป็นสัปปายะ สะอาด และสงบ 2) ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้วยการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้มีศักยภาพเข้มแข็งและได้รับความนิยมเทียบเท่ากับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ และ 3) ด้านสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สร้างและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับการท่องเที่ยวเชิงพุทธครบวงจร พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธและการท่องเที่ยวสากลของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ

การพัฒนา การท่องเที่ยว พระพุทธศาสนา การท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ABSTRACT

This article is an academic article to present the viewpoint on Buddhist tourism development at present. The objective is to present development in 3 areas: 1) the aspect of creating Buddhist tourism identity It is to promote the identity of tourism by creating distinctive points of tourism according to Buddhism. Organize activities to

attract tourists to visit the temple continuously Develop environmental landscapes to be in line with Buddhist tourism. Developing architecture to support the elderly tourists and the place of meditation is clean and peaceful. 2) On the creation of a Buddhist tourism network Is creating a network between organizations for Buddhist tourism By driving Buddhist tourism to have a strong potential and is equally popular with other types of tourism, and 3) creating Buddhist tourism innovation Is to bring technology to develop a mechanism for managing Buddhist tourism to be more efficient Build and develop an information system for integrated Buddhist tourism Develop the capability of competing with the Buddhist and international tourism of the world with maximum efficiency and benefits

Keywords

Development, Tourism, Buddhism, Buddhist Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้มีแนวโน้มของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ และกำหนดแนวทางการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังและสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์จากแนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวประเทศไทยควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เมื่อภาคส่วนต่าง ๆ มีการรับรู้บทบาทของกรมการท่องเที่ยวที่ต้องชัดเจนและกรมการท่องเที่ยวยังมีภาพลักษณ์ที่ดีในมุมมองของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งมีฐานข้อมูลสำคัญในห่วงโซ่อุปทานทางการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยวจะมุ่ง ให้ความสำคัญกับ 1) การดำเนินงานเพื่อขยายเครือข่าย (Reconnected) เพื่อเป็นหน่วยงานสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ 2) การเตรียมความพร้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยง (Tourism-Plus) โดยการจัดทำแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวอันเกิดจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของตลาดท่องเที่ยวโดยรวมถึงการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคต่าง ๆ (Department of Tourism, 2018)

ในทางพระพุทธศาสนานักท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่ครั้งโบราณ จึงปรากฏหลักฐานที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งร่องรอยเหล่านี้ นักท่องเที่ยวสามารถศึกษาและเที่ยวชมได้ที่อุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และวัดทางพุทธศาสนา วัดทางพุทธศาสนาที่ถือว่าเป็นวัดแห่งแรกในประเทศไทย คือ วัดพระปฐมเจดีย์ ตามนักประวัติศาสตร์และนักวิชาการศึกษาไว้ในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์อินเดีย ทรงเลื่อมใสศรัทธาต่อหลักธรรมและทรงส่งพระสมณทูตออกไปประกาศและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยังดินแดนต่าง ๆ และเมืองนครปฐมโบราณ ก็เป็นเมืองแห่งแรกเช่นกันที่พระสมณทูตประกาศ

พระพุทธศาสนา และร่วมกันก่อสร้างองค์พระเจดีย์ที่แห่งนี้ จากนั้นพระพุทธศาสนาก็เผยแผ่ทั่วประเทศไทยและดินแดนสุวรรณภูมิมั่นคงจนถึงปัจจุบัน (Fine Arts Department, 2007)

ดังนั้นมุมมองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธนี้ เป็นการนำเสนอแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่หลากหลายเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้งในด้านศาสนวัตถุ ศาสนาสถาน ศาสนธรรม ศาสนบุคคล และศาสนาพิธี รวมถึงวิธีการปฏิบัติตนเพื่อดำรงชีวิตผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธในรูปแบบที่ทันสมัยและเข้ากับสถานการณ์ยุคปัจจุบัน

มุมมองสำคัญของการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

สำหรับการท่องเที่ยวนั้นได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำนิยามหรือได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นกิจกรรมที่แสวงหาความรู้และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความเพลิดเพลินใจและคลายเครียด โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ Gee, Choy and Maskens (1984) ให้ความหมายของการเดินทางไว้ว่า การเดินทาง หมายถึง การออกจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่อื่น ๆ เช่น การเดินทางออกจากบ้านตามปกติ และการเดินทางเพื่อไปอาศัยที่อื่น McIntosh and Goeldner (1986) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง ผลของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ (การกระทำซึ่งกันและกัน) ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจรัฐบาลและชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน เป็นการดึงดูดใจและต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่น ๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดลักษณะของนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ หมายถึง ชาวไทยหรือชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เดินทางจากที่อยู่ในจังหวัดของตน ไปยังจังหวัดอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางใด ๆ ที่ไม่ใช่การหารายได้ในสถานที่ที่ไปเยือน และระยะเวลาที่พำนักไม่เกิน 60 วัน
2. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ หมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ ในการเดินทางครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อ

- 2.1 การติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่เพื่อหารายได้
- 2.2 การมาอยู่กับเรือเดินสมุทรที่แวะจอดในท่าเรือ
- 2.3 การท่องเที่ยว การพักผ่อน การรักษาสุขภาพ การเยี่ยมญาติมิตร การศึกษา และการดูงาน
- 2.4 การร่วมประชุมสัมมนา หรือเป็นตัวแทนสมาคม นักบวช นักกีฬา (Cheekiwong, 2005)

สำหรับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวมีนักวิชาการหลายท่านดังต่อไปนี้ Cooper & Boniface (1998) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่สำคัญที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วย 4 As คือ

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวควรมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้หรือมีลักษณะชวนใจมีเสน่ห์เฉพาะตัว
2. การเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจได้มากหากมีความสะดวกในการเข้าถึง
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) แหล่งท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจ สุขใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชม
4. บริการเสริมที่คนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาขึ้นมาเอง (Ancillary Service) แหล่งท่องเที่ยวควรจัดสรรบริการด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังสถานที่ท่องเที่ยว Collier & Harraway (1997)

กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ หรือ 3 As ได้แก่ 1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ที่เกิดจากสถานที่ (Site) หรือเหตุการณ์ (Event) โดยสถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นแต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น 2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึง บริเวณพื้นที่และโครงสร้างสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นรองรับกิจกรรมของผู้มาเยือนและกิจกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่ง ระบบสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวเพราะจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวด้วย 3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ซึ่งจะต้องมีระบบขนส่ง (Transportation) ประกอบด้วยเส้นทางยานพาหนะและผู้ประกอบการขนส่งเพื่อลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทาง

Chuchat (2000) กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ (3As) ได้แก่ 1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งดึงดูดใจเกิดจากสถานที่ (Site) และเหตุการณ์ (Event) สถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติสร้างหรือมนุษย์สร้างขึ้นแต่เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเกิดจากมนุษย์สร้างเพียงอย่างเดียว 2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกสบายที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปถึงสถานที่ได้อย่างรวดเร็วปลอดภัยและสะดวกสบายยิ่งขึ้น การก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) เช่น ระบบขนส่งระบบการสื่อสารระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยว 3. การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบการขนส่ง (Transportation) ประกอบด้วย เส้นทางยานพาหนะ สถานี และผู้ประกอบการขนส่ง เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางหรือท่าลำเลียง

สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น Singchuwong (2003) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การดำเนินงานพัฒนาสภาพชุมชนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานโดยมีการวางแผนการจัดการจากภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะทำให้การขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจ ทั้งนี้จำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชนและเกิดการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

ดังนั้นสำหรับแนวคิดการท่องเที่ยว นั้น หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปสู่อีกสถานที่หนึ่ง เพื่อทำกิจกรรมที่ส่งเสริมร่างกายและจิตใจให้มีความสุข เป็นการสร้างความสนุกสนานและสร้างความสัมพันธ์ร่วมกัน โดยอาศัยองค์ประกอบสำคัญหลาย ๆ ประการ อาทิ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงข้อมูล และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวที่ผ่านกระบวนการพัฒนาปรับให้เข้ากับยุคสมัยแล้วเป็นธุรกิจที่ยั่งยืนและสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

แนวคิดการท่องเที่ยวในทางพระพุทธศาสนานั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้หลายประการ ซึ่งพระพุทธศาสนานับเป็นศาสนาที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยและเป็นศาสนาที่ชาวไทยเคารพนับถือสืบมาเป็นเวลานาน Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto) (2007) ได้กล่าวถึง

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดมาโดยถูกต้องตามสมควรแก่เหตุ คือ การที่พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยในทางประวัติศาสตร์ว่าความเป็นมาของชนชาติไทยเกี่ยวเนื่องมาด้วยกันกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจนชาวไทยก็ได้นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมาจนกล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา ส่วนในด้านวัฒนธรรมได้กล่าวต่ออีกว่าวิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาตลอดเวลายาวนานจนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่น ๆ ที่มีมาในหมู่ชนชาวไทย โดยได้แบ่งความสำคัญของพระพุทธศาสนา ดังนี้ 1) พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย ในจำนวนของประชากรในประเทศไทยกว่า 95% นับถือศาสนาพุทธ 2) พระพุทธศาสนาเป็นแกนนำและเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย เพราะวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันพระพุทธศาสนา ความเชื่อถือและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาซึมแทรกผสมผสานอยู่ในแนวความคิดจิตใจและกิจกรรมแทบทุกด้านของชีวิตไทยตลอดเวลายาวนาน 3) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชนชาวไทย เพราะคนทั้งหลายจะอยู่ร่วมกันได้ดีมีความพร้อมเพรียงต่อเมื่อมีหลักความเชื่อหรือเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างหนึ่งอย่างเดียวกันที่เป็นเหมือนสายหรือเชือกที่ร้อยประสานกันไว้ 4) พระพุทธศาสนาเป็นหลักการที่ช่วยดำรงรักษาเสรีภาพในการนับถือศาสนาในสังคมไทย ตลอดประวัติศาสตร์ของการนับถือพระพุทธศาสนา เสรีภาพทางศาสนาเป็นสิ่งที่มีความเป็นลักษณะของสังคมที่ถ่ายทอดกันมาโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากหลักการของพระพุทธศาสนาที่เชิดชูเสรีภาพในการใช้ปัญญา โดยไม่มีการบังคับศรัทธา 5) พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันคู่ชาติไทย ดังคำกล่าวที่ว่า ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่ดำรงอยู่คู่เคียงกัน 6) พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งสำคัญที่หล่อหลอมเอกลักษณ์ของชาติ เพราะคุณลักษณะที่มีความสำคัญและโดดเด่นในด้านของเอกลักษณ์ที่ค่อนข้างชัดเจน คือ การมีน้ำใจเมตตาอย่างเป็นสากล ความรู้สึกผ่อนคลาย สบาย ๆ เรื่อย ๆ ปลงใจได้ ไม่ชอบความรุนแรงและความรู้จักรัศนประโยชน์ 7) พระพุทธศาสนาเป็นมรดกและเป็นคลังสมบัติอันล้ำค่าของชนชาติไทย เนื่องจากโบราณสถานและโบราณวัตถุทั้งหลายเป็นมรดกและเป็นสมบัติที่สำคัญยิ่งของชาติ นอกจากเป็นหลักฐานสำหรับการสืบค้นแล้วและยืนยันว่าความเป็นมาในประวัติศาสตร์ของชาติแล้ว ยังเป็นความมีค่าอย่างสูงในด้านศิลปวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ

อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงพุทธในแต่ละนิกายล้วนมีความหมายเพื่อการแสวงหาความรู้ ศึกษาข้อปฏิบัติอันเป็นหลักการในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นซึ่งหมายถึงเป็นการเดินทางที่ก่อประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างผู้ที่เดินทางและเจ้าของท้องถิ่นผู้ให้การต้อนรับอันจะนำมาซึ่งความสงบสุขสันติภาพแก่มวลมนุษยชาติได้เป็นการเดินทางเพื่อบังเบียดผู้อื่นหรือเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเดินทางที่ควบคู่กับการศึกษา การพัฒนาจิตใจของผู้เดินทางและการปฏิบัติในหนทางที่ถูกต้องเพื่อมนุษย์ หมู่สัตว์และสิ่งแวดล้อม อาจกล่าวโดยสรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ การเดินทางเพื่อการศึกษา พัฒนาจิตใจ และปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมในลักษณะก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสิ่ง

(Apakaro, 2015) และยังมี Tanguthaisuk (2009) กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Meditation Tourism) เป็นการเดินทางมาเพื่อศึกษาศาสนาหรือลัทธิต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการฝึกจิต ภาวนา ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในศาสนสถาน เช่น วัด สำนักสงฆ์ และที่ใช้รีสอร์ทเป็นสถานที่จัดอบรม

สำหรับ Sangchoei (2007) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือเชิงพุทธ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังศาสนสถานหรือสถานที่ที่มีความสำคัญทางศาสนา เพื่อเยี่ยมชมการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การนมัสการเกจิอาจารย์ รวมไปถึงการทำกิจกรรมด้านศาสนา เช่น การนั่งวิปัสสนากรรมฐาน การนั่งสมาธิตามสถานที่ที่จัดไว้สำหรับปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาโดยเฉพาะเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประวัติความเป็นมาของศาสนสถานต่าง ๆ พร้อมกับการนำหลักธรรมคำสอน ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยกิจกรรมการท่องเที่ยวทางศาสนา และได้แบ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนา หมายถึง อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับศาสนา คือ ที่ประดิษฐานรูปเคารพสถานที่สำหรับบรรดาศาสนิกชนมาประชุมกันเพื่อทำพิธีกรรมทางศาสนาตลอดจนที่พำนักของนักบวชตามศาสนานั้น โดยมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วน ๆ ตามกิจกรรมการใช้ที่แตกต่างกัน ศาสนสถานบางแห่งที่ไม่มีความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรมหรือประวัติศาสตร์ก็จะไม่นับรวมเข้าอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ ประเภทของศาสนสถานแบ่งตามแต่ละศาสนา ดังนี้ 1.1) ศาสนสถานของศาสนาพุทธ ได้แก่ วัด เจดีย์ พระธาตุ ปราสาท 1.2) ศาสนสถานของศาสนาอิสลาม ได้แก่ มัสยิดหรือสุเหร่า หมายถึง สถานที่ซึ่งอิสลามิกชนใช้เป็นประกอบพิธีกรรมทางศาสนา 1.3) ศาสนสถานของศาสนาคริสต์ ได้แก่ โบสถ์ คริสต์ หมายถึง สถานที่คริสต์ศาสนิกชนใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือพิธีมิสซา 1.4) ศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ได้แก่ โบสถ์พราหมณ์ และศาลเทพเจ้าของพราหมณ์ หมายถึง สถานที่ซึ่งศาสนิกชนในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา 2) สถานที่ท่องเที่ยวประเภทสถานปฏิบัติธรรม หมายถึง สถานที่สำหรับบำบัตจิตใจโดยการเข้าฝึกปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การนั่งสมาธิ และทำวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อฝึกฝนจิตใจให้สงบ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธนั้น ในส่วนของนักท่องเที่ยวนั้นมิได้เป็นการมาท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่เท่านั้น แต่เป็นการอนุรักษ์คุณค่าทางศิลปความเป็นไทยให้คงอยู่กับพระพุทธศาสนาและเป็นการศึกษาเรียนรู้ด้านกิจกรรม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงพุทธจึงเป็นการพัฒนาจิตใจของนักท่องเที่ยวให้สูงขึ้นตามวัตถุประสงค์ของหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ พัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้น

มุมมองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

ด้านศาสนวัตถุ – ด้านศาสนสถาน

สำหรับศาสนวัตถุในทางพระพุทธศาสนานั้น หมายถึง วัตถุที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพ ได้แก่ พระพุทธรูป พระไตรปิฎก เป็นต้น สำหรับศาสนสถานเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น สำนักสงฆ์ วัดวาอาราม โบสถ์ วิหาร เจดีย์ และสถูป เป็นต้น เป็นสถานที่ซึ่งใช้ประกอบพิธีทางศาสนา เป็นที่พำนักของพระภิกษุ และเป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ซึ่งพุทธศาสนิกชนนิยมไปกราบไหว้บูชา และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แนวทางการพัฒนาสถานที่เหล่านี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้านตามกำลังของแต่ละวัดที่จะสามารถจัดการบริหาร

ได้ บางวัดสร้างพระพุทธรูปองค์ใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำวัด พัฒนาสิ่งก่อสร้างภายในภูมิทัศน์ วัดโบสถ์ วิหาร เพื่อประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่แต่ยังคงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมทาง พระพุทธศาสนา พัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งในด้านเทคโนโลยี โดยการนำข้อมูลการเรียนรู้ประวัติวัด ผ่านระบบ e-learning เป็นต้น พัฒนาสถาปัตยกรรมแบบให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวสามารถรองรับ นักท่องเที่ยวได้ทุกรูปแบบ ทั้งเด็ก คนชรา ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เป็นต้น ซึ่งในการพัฒนาเรื่องศาสนวัตถุ และศาสนสถานนี้ สถาปัตยกรรมบางอย่างก็ควรค่าแก่การอนุรักษ์ บางอย่างควรบูรณปฏิสังขรณ์ เพิ่ม เสริม เติบ แต่ง บูรณาการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ด้านศาสนธรรม

ในส่วนของศาสนาธรรมนั้น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่กล่าวได้ว่า อากาลิกหรือเป็นหลักคำสอนที่สามารถพลวัตเข้ากับยุคสมัยได้ตลอดเวลาไม่ล้าสมัย ซึ่งพระพุทธศาสนามีคัมภีร์พระไตรปิฎกที่เด่นชัด มีหลักการปฏิบัติที่ชัดเจน นักท่องเที่ยวทุกคนมี โอกาสในการเรียนรู้หลักธรรมได้ทุกเมื่อทุกเวลา และมีหลักธรรมสากลเดียวกัน หากจะมีการพัฒนา ด้านหลักธรรมนั้น ในมุมมองการท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ ๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลด้าน หลักธรรม พัฒนาอุปกรณ์ เครื่องมือ และสื่อต่าง ๆ ในการนำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เช่น มีเว็บไซต์สำหรับเผยแพร่หลักธรรม ที่เข้าถึงข้อมูลง่าย มีแอปพลิเคชัน คิวอาร์โค้ดที่เข้าถึงข้อมูลได้ถูกต้องทันที และมีการนำเสนอ หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตของนักท่องเที่ยว หรือสอดคล้องกับการท่องเที่ยว แนวพุทธ เป็นต้น

ด้านศาสนบุคคล

สำหรับมุมมองด้านศาสนบุคคลนั้น ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ผู้แนะนำ หรือผู้ประสาน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ จึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรองค์กรให้ได้รับการ อบรมเพิ่มศักยภาพให้ตนเอง ทั้งศักยภาพด้านทักษะ ศักยภาพด้านความรู้ และด้านเจตคติ ที่ดีและส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงยิ่งขึ้น อีกทั้งส่งเสริมให้ได้มีการ พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ ที่สามารถติดต่อสื่อสารกับ นักท่องเที่ยวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้มีความแตกฉานในด้านภาษา ด้านเนื้อหาข้อมูล ด้านหลักธรรม และมีความรู้ความเข้าใจในความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมของผู้มา ท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี มีเทคนิควิธีการแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ย่อมทำให้ ปัจจัยการท่องเที่ยวเชิงพุทธด้านศาสนบุคคลมีประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านศาสนพิธี-ศาสนปฏิบัติ

ศาสนพิธีเป็นพิธีกรรมทางศาสนาในการนำหลักธรรมคำสอนของศาสนาไปสู่การปฏิบัติ ของศาสนิกชน การปฏิบัติศาสนพิธีที่มีความเรียบร้อย สวยงาม และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จะก่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ของผู้ที่ได้ร่วมกิจกรรมในพิธีนั้น ๆ ดังคำ ที่ว่า “พิธีดีเกิดจิต ความขลังย่อมปรากฏ” เกิดการสร้างคุณค่าทางด้านจิตใจ เพื่อเป็นการธำรงรักษา เอกลักษณ์ของชาติและศาสนา การที่พุทธศาสนิกชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำหน้าที่เป็นศาสนพิธีกร จำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนพิธีให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (Department of Religious Affairs, Ministry of Culture, 2013)

มุมมองการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านศาสนพิธีและศาสนปฏิบัติ นั้น มุ่งเน้นการพัฒนา 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านพิธีกรรม คือ มีรูปแบบวิธีการที่เป็นรูปธรรม เห็นได้ชัดเจน สามารถนำไปสู่ผลที่ต้องการและเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดกิจกรรมนั้น ๆ ได้ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่ภายในวัด สามารถร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาได้ทุกเพศ ทุกวัย พิธีกรรมสามารถเป็นสื่อ น้อมนำให้ผู้มาเที่ยวเกิดศรัทธาเข้าถึงธรรมที่สูงขึ้น เช่น มีการจัดสถานที่เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ สมาทานศีล 5 อย่างบริบูรณ์ และน้อมนำคำสอนของหลักศีลธรรมกลับไปปฏิบัติด้วยตนเองที่บ้านได้ เป็นต้น 2) พิธีการ เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้ตามลำดับอย่างถูกต้องตั้งแต่ต้นจนจบพิธี ควรจะ ประยุกต์พิธีการให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ แต่ยังคงไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ ตัวอย่างเช่น เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาภายในวัดแล้ว ควรวางแผนจัดกิจกรรมด้วยพิธีการที่ชัดเจน มีการ ให้ความรู้เกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ ตามลำดับ มีการพัฒนาเรื่องแอปพลิเคชันเกี่ยวกับลำดับพิธีการ สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นต้น อีกทั้งจัดกิจกรรมในพิธีนั้น ๆ ด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย สวยงาม นำมาซึ่งความเชื่อและศรัทธาในการร่วมกิจกรรม ทั้งในส่วนผู้เข้าร่วมกิจกรรมและ ผู้พบเห็น 3) พิธีกร เป็นผู้ดำเนินรายการประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ โดยทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านพิธีการ ประสาน ควบคุม และกำกับพิธีการต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วย ความเรียบร้อยตามกำหนดการ หากพิธีกรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความรู้ความเข้าใจในด้าน ศาสนพิธีเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมจะทำให้นักท่องเที่ยวผู้มาเยี่ยมชมวัดประทับใจ อีกประการหนึ่ง พิธีกร เปรียบเหมือนไกด์นำเที่ยวก็ว่าได้ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาพิธีกรจึงต้องมีการพัฒนาด้วยการอบรม การให้การศึกษา และการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในด้านความรู้เรื่องศาสนพิธี ความรู้เรื่อง ภาษา ความรู้เรื่องศาสนา และเป็นผู้แตกฉานในหลักพุทธธรรม จึงจะทำให้นักท่องเที่ยวผู้ได้พบปะกับ พิธีกรมีความเชื่อ เกิดศรัทธาและนำหลักความรู้ที่พิธีกรได้แนะนำไปปฏิบัติสืบต่อไป

สรุป

จากข้อมูลเบื้องต้นที่กล่าวมาเกี่ยวกับมุมมองการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธนั้น ได้สังเคราะห์เป็นมุมมองการพัฒนา 3 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดสรุปได้ดังต่อไปนี้

ด้านการสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ เป็นการส่งเสริมอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยว สร้างจุดเด่นในการท่องเที่ยวภายในสถานที่ทางพระพุทธศาสนาทั้งจุดเด่นด้านศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนธรรม เป็นต้น มีกิจกรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมวัดได้อย่างน่าตื่น ตาตื่นใจ เช่น มีเกจิดัง มีพระขลัง มีระฆังใหญ่ มีสิ่งจุใจเลิศ และมีความบรรเจิดของแจก เป็นต้น อีกทั้งการสร้างนวัตกรรมทางสังคมเชิงพุทธก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยการพัฒนาภูมิทัศน์สิ่งแวดล้อมให้ สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เกิดความเลื่อมใสศรัทธาแก่ผู้มาเที่ยว มีสถาปัตยกรรมรองรับสำหรับ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีสถานที่ปฏิบัติธรรมที่เป็นสัปปายะ สะอาดและสงบ สร้างศูนย์เรียนรู้ เชิงวัฒนธรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนท้องถิ่น พัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตใจ เช่น การเจริญจิตภาวนา การเข้า คอร์สอบรมวิปัสสนาทั้งระยะสั้นและระยะยาวสำหรับทุกเพศ ทุกวัย สร้างอัตลักษณ์ด้านการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว เช่น

ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องสุขา ป้ายบอกทาง ที่จอดรถ ห้องสวดมนต์ หรือสถานที่ประกอบพิธีกรรม สำหรับศาสนาอื่น ๆ ที่สนใจในการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เป็นต้น

ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการสร้างเครือข่ายระหว่าง องค์การในการท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้มีศักยภาพและความนิยม เทียบเท่ากับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ทั้งการสร้างเครือข่ายด้านองค์การภายในของพระสงฆ์และ พุทธศาสนิกชนร่วมกันและภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงเครือข่ายด้านข้อมูลข่าวสารที่ ทันสมัย ซึ่งการมีส่วนร่วมของเครือข่ายนี้เป็นการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อให้วัดเป็น ศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ ส่งเสริมองค์การภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็งด้วยการส่งเสริมองค์ความรู้ ด้านการท่องเที่ยวแนวทางพระพุทธศาสนาให้แก่องค์การภาคีเครือข่ายเพื่อให้มีการดำเนินงานเป็นไป ในทิศทางเดียวกันและเกิดประโยชน์สูงสุด

การสร้างองค์การภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวตามแนวทางพระพุทธศาสนา นั้นควรมีการกำหนดกลยุทธ์ 2 กลยุทธ์ คือ 1) การจัดตั้งและพัฒนาองค์การภาคีเครือข่ายการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์การภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้ เข้มแข็งและยั่งยืน 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์การภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยว เชิงพุทธซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์การภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานด้าน การท่องเที่ยวเชิงพุทธเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน โดยผ่านกิจกรรมโครงการการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ด้านสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ เป็นการส่งเสริมพัฒนาระบบกลไกการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ด้วยการพัฒนานวัตกรรมระบบสารสนเทศด้าน การท่องเที่ยว มีระบบข้อมูลและการสืบค้นข้อมูลภายในสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่าย มีการบริหารข้อมูล ครบวงจร ทั้งข้อมูลการเดินทาง ข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ ข้อมูลการจองที่พักออนไลน์ ตลอดจนการสร้างแอปพลิเคชันให้นักท่องเที่ยวสามารถประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ซึ่งการสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธนี้เป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ และการท่องเที่ยวสากลของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและประโยชน์ สูงสุด

References

- Apakaro, S. (2015). *Kān Thongthiao Thāng Phraphūtthasātsanā Lae Watthanathām: Nayobāi Phonkrathop Lae Kān Chatkān Choeng Khrueakhai Phuea Songsoem Sāng Chitsāmnuek Ruam Thāng Prawattisāt Lae Watthanathām Khong Prachākhom Āsian* [Religious and Cultural Tourism: Policy, Impact, and Network Management for Promote Consciousness of Histories and Culture in Asean Community]. Retrieved From https://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5850051.

- Cheekiwong, U. (2005). **Kān Thoṅthiao Choeng Niwet** [Ecotourism]. Bangkok: Starlight.
- Chuchat, C. (2000). **Ūtsāhakām kān Thoṅthiao** [Tourism industry]. (2nd edition). Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat Institute.
- Collier, A. & Harraway, S. (1997). **Principles of tourism**. Auckland: Longman.
- Cooper, C. & Boniface, B. G. (1998). **Geography of travel and tourism**. UK: Butterworth Heinemann.
- Department of Religious Affairs, Ministry of Culture. (2013). **Khūmūe Kān Patibat Satsana Phithī** [Ordinance practice guide]. Bangkok: the Agricultural Co-operatives Federation of Thailand, LTD.
- Department of Tourism. (2018). **Phāen Yūthāsāt Phātthāna Kān Thongthiao Pho.So.2561 - 2564 Khong Krom Kān Thongthiao** [The Tourism Development Strategic Plan 2018 – 2021]. Bangkok: VIP COPY PRINT.
- Fine Arts Department. (2007). **Ūat Phāp Kāo Lāo Khwāmlāng** [Showing off old pictures]. Nakhon Pathom: Petchkasem Printing Group.
- Gee, Choy & Maskens, J. C. (1984). **The Travel Industry**. Westport Connecticut: AVI Publishing Retrieved From http://office.cpu.ac.th/researchoffice/index.php?option=com_content&view=article&id=57&Itemid=51
- McIntosh, R. W., and Goeldner, C. R. (1986). **Tourism Principle, Practices, Philosophies**. 5th ed. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto). (2007). **Khwāmsāmkhan Khoṅ Phraphūthasātsanā Nai Thāna Sātsanā Prachām Chāt** [The importance of Buddhism as a national religion]. (11nd edition). Bangkok: thammasapa.
- Sangchoei, T. (2007). **Ūtsāhakām Kān Thoṅthiao Lae Borikān** [Tourism and service industry]. Phetchaburi: Faculty of Management Science Silpakorn University Information Campus.
- Singchuwong, S. (2003). **Wiwatthanākān Laeng Thoṅthiao : Korani KoChang Changwat Trāt** [Alternative : Tourist area cycle of evolution : a case study of Koh Chang, Trat province]. (Master of Thesis). Natthawattiyalaya Branch, Mahidol University.
- Tanguthaisuk, D. (2009). **Sakkayaphap Lāe Khwamphrom Khoṅ Sapphayākon Kān Thoṅthiao Nai Changwat Nakhon Sawan** [Potential and readiness of tourism resources in Nakhon Sawan province]. Retrieved From http://www.ttresearch.org/home/images/2553_3/3.pdf.
- William, B. R. (1992). **Strategies for Innovation**. John Wiley and Sons, Inc.

ภาคผนวก

แบบฟอร์มขอส่งบทความเพื่อพิจารณานำลง วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง เสนอขอส่งบทความตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา

ชื่อ-นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)	☐ อาจารย์ ☐ นักศึกษา
หลักสูตร.....สาขา.....	
มหาวิทยาลัย	
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่.....หมู่ที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....E-mail.....	
ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	
ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่)	
มีความประสงค์ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารบัณฑิตศึกษาของ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณา ของวารสารอื่น ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความ ข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใดๆ อันอาจเกิดขึ้น	

ในการนี้ข้าพเจ้าได้ดำเนินการจัดพิมพ์ ตามรูปแบบการเขียนบทความวิจัยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
กำหนดไว้ทุกประการ และได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดส่งเนื้อหาบทความวิจัย จำนวน 1 ฉบับ ให้แก่กอง
บรรณาธิการวารสารวิจัย เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้ส่งบทความวิจัย
(.....)

รายการตรวจสอบบทความ

ผู้เขียนต้องตรวจสอบต้นฉบับที่จัดเตรียมให้ครบถ้วนถูกต้องตรงตามรายการตรวจสอบบทความ และส่งมาพร้อมกับบทความบทความที่ส่งมาโดยไม่มีใบรายการตรวจสอบบทความหรือไม่ครบหรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้จะถูกส่งกลับก่อนการดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น

- ☐ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
- ☐ ไฟล์ที่ส่งจะต้องทำตามรูปแบบคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับเท่านั้น อยู่ในรูปแบบของไฟล์ Word และใช้แบบตัวอักษร TH SarabunPSK

บทความวิจัยมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ความสำคัญของปัญหา
- ☐ โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย
- ☐ วัตถุประสงค์วิจัย
- ☐ วิธีดำเนินการวิจัย
- ☐ ผลการวิจัย
- ☐ อภิปรายผล
- ☐ ข้อเสนอแนะ
- ☐ บรรณานุกรม

บทความวิชาการมีหัวข้อตามที่กำหนด ดังนี้

- ☐ ชื่อเรื่อง/บทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ ชื่อ/ที่อยู่ผู้เขียน มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ บทคัดย่อ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ☐ คำสำคัญ ภาษาไทย
- ☐ บทนำ
- ☐ เนื้อหา
- ☐ สรุป
- ☐ บรรณานุกรม

ความเห็นของนักวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย

- ☐ ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ
- ☐ ไม่ถูกต้องตามรูปแบบบทความ

.....
(.....)
นักวิชาการศึกษา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ความคิดเห็นของบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา

.....
.....
.....

.....
(.....)
บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษา
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

การเตรียมต้นฉบับ
รายละเอียดในการเตรียมผลงานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการพิจารณา ได้แก่ บทความทางวิชาการ และบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพิมพ์ต้นฉบับใช้แบบอักษร (Font) ชนิด TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม พิมพ์หน้าเดียวขนาด A4 ความยาว 10 – 12 หน้า ต้นฉบับประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

บทความวิจัย (Research Article)

บทความวิจัย	Research Article
1. ชื่อบทความวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยย่อ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. ความสำคัญของปัญหา	5. Introduction
6. โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย	6. Research Questions
7. วัตถุประสงค์การวิจัย	7. Research Objectives
8. วิธีดำเนินการวิจัย	8. Methodology
9. ผลการวิจัย	9. Research Results
10. อภิปรายผล	10. Discussion
11. ข้อเสนอแนะ	11. Suggestions
12. เอกสารอ้างอิง	12. References

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทความวิชาการ	Academic Article
1. ชื่อเรื่อง/บทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	1. Title
2. ชื่อผู้เขียน สถานที่ทำงาน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และ Email	2. Author, Affiliations and Email
3. บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	3. ABSTRACT
4. คำสำคัญ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4. Keywords
5. บทนำ	5. Introduction
6. เนื้อหา	6. Content
7. สรุป	7. Conclusion
8. เอกสารอ้างอิง	8. References

รูปแบบและขนาดตัวอักษร

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดตัวอักษร

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (English Articles) Font = TH SarabunPSK	
	ขนาด ตัวอักษร Size	ลักษณะตัวอักษร Font Type
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) / Title	18 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
ชื่อผู้เขียน / Author	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
สถานที่ทำงาน และ Email / Affiliations & Email	14 [CT]	ตัวปกติ / Regular Font
บทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
คำสำคัญ และ Keywords	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาคำสำคัญ	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
หัวข้อหลักต่างๆ ได้แก่ ความสำคัญของปัญหา โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ / Item	16 [LJ]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหา / Article	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font
เอกสารอ้างอิง/ References	16 [CT]	ตัวหนา / Bold Font
เนื้อหาเอกสารอ้างอิง	16 [LRJ]	ตัวปกติ / Regular Font

หมายเหตุ : CT = Centre Text (กึ่งกลาง), LJ = Left Justified (ชิดซ้าย),
LRJ = Left & Right Justified (กระจายแบบไทย)

การกำหนดรูปแบบบทความวิจัย สำหรับตีพิมพ์ ให้ผู้ส่งปฏิบัติ ดังนี้

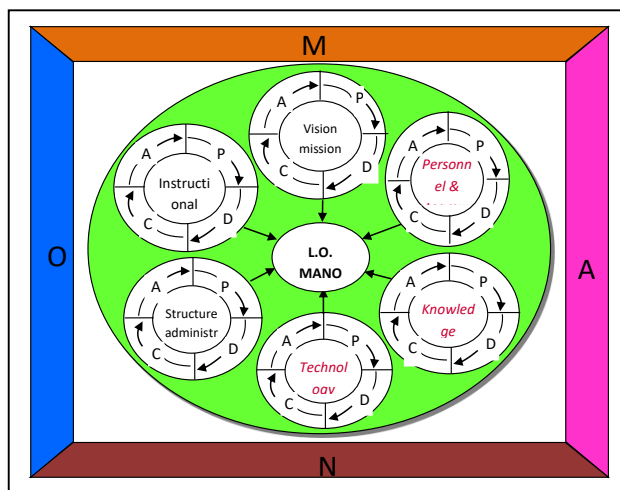
1. ตั้งระยะขอบบน 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบล่าง 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
2. ตั้งระยะขอบด้านซ้าย 3.81 เซนติเมตร (1.5 นิ้ว) ตั้งระยะขอบด้านขวา 2.54 เซนติเมตร (1 นิ้ว)
3. แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18, 16 และ 14 (ตามที่กำหนดในแบบฟอร์ม)

คำแนะนำผู้เขียน

1. **ชื่อเรื่อง** ไม่ยาวเกินไป แต่ครอบคลุมสาระทั้งเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
ชื่อเรื่องภาษาไทย ขนาด 18 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ขนาด 18 ตัวหนาและตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
2. **ชื่อผู้แต่ง** ชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง (ชื่อผู้แต่งไม่ใส่ตำแหน่งทางวิชาการ ยศ ตำแหน่ง ทหาร สถานภาพทางการศึกษา หรือคำนำหน้าชื่อหรือท้ายชื่อ)
3. **สถานที่ทำงานและ Email** หน่วยงานของผู้แต่งทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อผู้แต่งให้ใส่ตัวเลขยก (1) กำกับท้ายนามสกุลผู้แต่ง และด้านหน้าหน่วยงานหรือต้นสังกัด และ Email ที่สามารถติดต่อได้ ขนาด 14 ตัวธรรมดา โดยพิมพ์ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้สถานที่ทำงาน
4. **บทคัดย่อ และ Abstract** เป็นการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง กรณียกความวิจยภาษาไทย ให้เขียนบทคัดย่อภาษาไทย แล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) และกรณียกความวิจยภาษาอังกฤษ ให้เขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษแล้วตามด้วยบทคัดย่อภาษาไทย ทั้งนี้ บทคัดย่อ ควรมีความยาวไม่เกิน 10 บรรทัดหรือความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
บทคัดย่อภาษาไทย หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ หัวข้อบทคัดย่อขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เนื้อหาบทคัดย่อขนาด 16 ตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
5. **คำสำคัญ** คำสำคัญต่อย้ายบทคัดย่อ และ Keywords ต่อย้าย Abstract ควรมีไม่เกิน 5 คำ
คำสำคัญภาษาไทย หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วยเคาะ 1 ครั้ง
คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) หัวข้อคำสำคัญขนาด 16 ตัวหนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ เนื้อหาขนาด 16 ตัวธรรมดา เว้นระหว่างคำด้วย Comma (,)
6. **เนื้อหา** ให้จัดพิมพ์ 1 คอลัมน์ เนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ตัวธรรมดา บรรทัดแรกเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย และจัดพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน (กระจายแบบไทย)
หัวข้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษขนาด 16 ตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย หัวข้อย่อย ขนาด 16 ตัวหนา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่ง ให้ Tab 0.75 เซนติเมตร จากอักษรตัวแรกของหัวข้อเรื่อง
7. **การจัดรูปภาพ** ต้องพิมพ์รูปภาพให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้รูปภาพให้บอกชื่อของรูปภาพและบอกแหล่งที่มาของรูปภาพด้วย
รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า ภาพที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อภาพควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดย

ระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมาย (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง

ตัวอย่าง รูปแบบภาพ

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการส่งเสริมศักยภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก (L.O. MANO Model)

ที่มา: Pedler, Burguynne and Boydell (1988)

8. การจัดรูปแบบตาราง ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลขและคำบรรยายกำกับบนเหนือตารางให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า ตารางที่ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table ตามด้วยหมายเลขตารางห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตารางโดยจัดรูปแบบชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

ตัวอย่าง รูปแบบตาราง

ตารางที่ 1 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์ที่มีต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองวิชาความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์

ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.09	0.73	มาก
ด้านจุดประสงค์	4.06	0.64	มาก
ด้านเนื้อหา	3.92	0.77	มาก
ด้านสื่อ	4.07	0.73	มาก
ด้านการวัดประเมินผล	4.31	0.64	มาก
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	4.60	.56	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.11	.70	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษา มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่พัฒนาขึ้น โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$)

9. การจัดรูปแบบสมการ ต้องพิมพ์ให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวอย่าง รูปแบบสมการ

$$x^2+7x+10 = 0$$

10. เอกสารอ้างอิง หัวข้อเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ (References) ขนาด 16 ตัวหนา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ รายการอ้างอิงขนาด 16 ตัวธรรมดา ตำแหน่งชื่อผู้แต่งชิดขอบซ้าย การอ้างภาพหรือตารางขอให้ใส่ที่มา เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และอ้างอิงเป็นแบบแทรกปนในเนื้อหา (In-Text Citation) และการเขียนเอกสารอ้างอิงขอให้เขียนตามรูปแบบของวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (รูปแบบ APA) โดยเขียนเป็นภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ใช้อ้างอิงภาษาไทย ให้แปลเป็นอักษรโรมันตัวอ่านภาษาไทย แล้วจึงแปลเป็นภาษาอังกฤษ

รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพวารสารเพื่อผลักดันวารสารเข้าสู่ฐานข้อมูล ACI ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับอาเซียน ดังนั้น กองบรรณาธิการวารสารฯ จึงกำหนดรูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association) หากรายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และยึดหลักการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน ดังนี้

1. รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามแบบ APA (American Psychological Association)
2. รายการอ้างอิงเป็นของคนไทยในเอกสารอ้างอิงจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยจัดเรียงคู่กัน คือ เรียงบรรณานุกรมภาษาอังกฤษที่แปลขึ้นก่อน และตามด้วยบรรณานุกรมภาษาไทย และให้เรียงลำดับโดยยึดตัวอักษรภาษาอังกฤษก่อน-หลัง
3. ชื่อเรื่อง (Title) จะต้องทำให้เป็น Thai Romanization (การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน) และต้องเป็นภาษาอังกฤษในวงเล็บเหลี่ยม [...]
4. การทำการ Romanization นั้นจะยึดตามหลักสากลโดยใช้เกณฑ์ของ Library of congress สามารถศึกษารายละเอียดได้ที่ website : <https://www.loc.gov/catdir/cpsd/roman.html>
5. สำหรับการเขียน Thai Romanization แนะนำให้ใช้โปรแกรมแปลงสำเนา ที่พัฒนาโดย NECTEC <http://164.115.23.167/plangsarn/index.php>

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้

การอ้างอิงในเนื้อหา

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ให้ใส่ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์เป็น ค.ศ. (กรณีผู้แต่งเป็นคนไทยระบุเฉพาะนามสกุลเป็นภาษาอังกฤษ และปรับปี พ.ศ. ที่พิมพ์เป็น ค.ศ. ทั้งนี้ หากไม่ปรากฏว่าผู้แต่งคนดังกล่าวเคยเขียนชื่อสกุลเป็นภาษาอังกฤษมาก่อน อนุโลมให้ใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงตามประกาศราชบัณฑิตยสถานได้) เช่น

ผู้แต่งเป็นคนไทย

กาญจนา แก้วเทพ (2547)	พิมพ์เป็น	Kaewthep (2004) หรือ (Kaewthep, 2004) หรือ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2011)
-----------------------	-----------	--

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

A.A. Berger	พิมพ์เป็น	Berger (2011) หรือ (Berger, 2011)
-------------	-----------	--------------------------------------

รายการอ้างอิงที่ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาจะต้องนำไปเรียงตามลำดับตัวอักษรนามสกุลของผู้แต่ง พร้อมใส่รายละเอียดของรายการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง (References) ให้ถูกต้องตามหลักการเขียนเอกสารอ้างอิงของวารสาร ในทำนองเดียวกันรายการอ้างอิงที่อยู่ในส่วนเอกสารอ้างอิงจะต้องมีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหา ซึ่งข้อมูลทั้ง 2 แห่งนี้จะต้องมีนามสกุลของผู้แต่ง และปีที่พิมพ์ต้องตรงกันและจำนวนรายการต้องตรงกัน

1. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งคนเดียว ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger, 2011)

2. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 2 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
ผู้แต่งเป็นคนไทย

Kaewthep & Bunchua (2004) พบว่า... หรือ ... (Kaewthep & Bunchua, 2004)

ผู้แต่งชาวต่างชาติ

Berger & Vygotsky (2011) กล่าวว่า ... หรือ ... (Berger & Vygotsky, 2011)

3. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 3-5 คน ระบุนามสกุลของผู้แต่งทุกคนตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
สำหรับการกล่าวถึงครั้งต่อมาให้ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “et al.” และปี ค.ศ. ที่พิมพ์
กล่าวถึงครั้งแรก Holmberg, Orbuch, & Veroff (2004) กล่าวว่า ...
... (Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004)

กล่าวถึงครั้งต่อมา Holmberg et al. (2004) กล่าวว่า ...หรือ... (Holmberg et al., 2004)

4. รายการอ้างอิงมีผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ระบุนามสกุลของผู้แต่งคนแรก ตามด้วยคำว่า “และคณะ” เมื่อชื่ออยู่ในข้อความ หรือตามด้วยคำว่า “et al.” เมื่ออยู่ในวงเล็บ และตามด้วยปี ค.ศ. ที่พิมพ์
(Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999) เสนอว่า ...

5. รายการอ้างอิงมีผู้แต่งเป็นสถาบันหรือหน่วยงาน

.... (Australian Research Council, 1996)

กรณีสถาบันหรือหน่วยงานมีอักษรย่อแทนหน่วยงาน ในการอ้างอิงในเนื้อหาครั้งแรกให้ใส่วงเล็บชื่อย่อ

หน่วยงานตามด้วยปีที่พิมพ์ การอ้างอิงครั้งต่อมาให้ใช้อักษรย่อตามด้วยปีที่พิมพ์

กล่าวถึงครั้งแรก ชื่อเต็มของหน่วยงาน ตามด้วยวงเล็บชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์

... (Australian Institute of Health and Welfare [AIHW], 2005)

กล่าวถึงครั้งต่อมา ชื่อย่อ และปี ค.ศ. ที่พิมพ์ ... (AIHW, 2005)

6. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ใช้คำว่า นิรนาม หรือ Anonymous แทนชื่อผู้แต่ง

(Anonymous, 1999)

7. รายการอ้างอิงมีไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์หรือสำนักพิมพ์หรือปีที่พิมพ์

การระบุผู้แต่งให้เป็นไปตามข้อ 1 -5 สำหรับส่วนที่ไม่ปรากฏให้แทนด้วยคำดังต่อไปนี้

รายการอ้างอิงของไทยและของต่างชาติ

ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ (no place of publication)

ใช้ “n.p.”

ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ (no place of publisher)

ใช้ “n.p.”

ไม่ปีที่พิมพ์ (no date)

ใช้ “n.d.”

Miller (n.d.) พบว่า ... หรือ ... (Miller, n.d.)

8. การอ้างอิงรายการทุติยภูมิหรือการอ้างอิงสองทอด (Secondary Source)

ระบุนามสกุลของผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์เอกสารต้นฉบับ (cited in นามสกุล, ปีที่พิมพ์ของผู้แต่ง
ทุติยภูมิ)

Campbell and Stanley (1969 cited in Gay, 1992) พบว่า ...

(Campbell and Stanley, 1969 cited in Gay, 1992)

9. การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน

ระบุรายการอ้างอิงทุกรายการในวงเล็บ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมาย
อัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้มีหนึ่งเว้น 1 ตัวอักษรบรรทัดหลังเครื่องหมาย

(Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

- กรณีอ้างอิงผู้แต่งมีทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ให้เขียนผู้แต่งที่เป็นคนไทยก่อนและเรียงตาม
ตัวอักษร ตามด้วยผู้แต่งที่เป็นชาวต่างชาติเรียงตามตัวอักษร

(Bunchua, 2004; Holmberg, Orbuch, & Veroff, 2004; Sartre, 1962; Vygotsky, 1978)

- กรณีอ้างอิงแหล่งที่มามากกว่า 1 ชิ้นของผู้แต่งคนเดียวกันในข้อความเดียวกัน ให้ระบุผู้แต่ง
โดยเรียงตามปีที่พิมพ์จากอดีตถึงปัจจุบัน ให้ระบุผู้แต่งและปีที่พิมพ์สำหรับแหล่งที่มาที่ตีพิมพ์ก่อน
ส่วนแหล่งที่มาถัดไปให้ระบุเพียงแค่ปีที่พิมพ์ คั่นระหว่างแหล่งที่มาด้วยเครื่องหมาย (;) (ผู้แต่ง,ปีที่
พิมพ์ก่อน;/ปีที่พิมพ์ถัดมา)

(Wiratchai, 1999; 2002)

10. เอกสารอ้างอิงมากกว่าหนึ่งชื่อเรื่อง โดยผู้แต่งคนเดียวกันและพิมพ์ปีเดียวกัน

ระบุนามสกุลของผู้แต่งและปี ค.ศ. ที่พิมพ์ตามด้วยอักษร a, b, c ตามที่เรียงไว้ใน
บรรณานุกรม

Jackson (2009a) ข้อความต่อมา Jackson (2009b) หรือ (Jackson, 2009a, 2009b)

รูปแบบบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิง

หนังสือ (Book)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author./A./ (Year)./ Title of book. / Place:/Publisher.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Place: Publisher.
ผู้แต่ง 1 คน	Vygotsky, L. (1978). Mind in society: The developmental of higher psychological process. Cambridge, MA: Harvard University Press. Srisa-ard, B. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 3-5 คน	Holmberg, D., Orbuch, T., & Veroff, J. (2004). Thrice-told tales: Married couples tell their stories. Mahwah, NJ: Erlbaum.
	Srisa-ard, B., Saleewong, D., & Kaewthep, K. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
ผู้แต่ง 6 คนขึ้นไป	Jackson, M. H., et al. (1991). Environmental Health Rrference Book. Oeford: Butterworth-Heineman.
	Srisa-ard, B. et al. (2002). kānwichai būāngton [Basic research]. 7 th ed. Bangkok: Suweeriyasan.
หนังสือที่ผู้แต่งเป็น หน่วยงาน	ชื่อหน่วยงาน./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Bank of Thailand. (1992). 50 Years of the Bank of Thailand 1942-1992. Bangkok: Amarin.
	Office of the Education Council. (2009). ‘ēkkasān prakōp kānsōk chut wichākān phatthana khwāmpen khurū wichāchīp sarup kādamnoēn ngān kao pī khōng kanpatirū kānsuksa (Phō,So, 2542 - 2551) [Operational summary report of 9 years by education reform (B.E. 1999-2008)]. 4 th ed. Bangkok: V.T.C communication.

หนังสือแปล Book-Translated	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/(อักษรย่อของชื่อบุคคล และชื่อสกุลเต็ม, ผู้แปลหรือ Trans.)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Sartre, J.-P. (1962). Imagination: A psychological critique (F. Williams, Trans.). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
	Wongwanich, S. (2007). kānpromœnphon kān rianrū nāō mai [New assessment of learning]. (P. Sinlarat, Trans.) Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
หนังสือที่มีบรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง ผู้รวบรวม	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(Ed.)/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.
	Kasdorf, W. E. (Ed.). (2003). The Columbia guide to digital publishing . New York: Columbia University Press.
	Sinlarat, P. (Ed.). (2010b). CCPR krōp khit mai thāngkān suksā [CCPR new educational framework for implementing]. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
บทหนึ่งในหนังสือที่มี บรรณาธิการ Chapter in A Book	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทในหนังสือ./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. Author. (Year). Romanized Title of chapter [Translated Title of chapter]. In Editor (Ed.), Romanized Title of book [Translated Title of book] (Page). Place: Publisher.
	Haybron, D. M. (2008). Philosophy and the science of subjective well-being. In M. Eid & R. J. Larsen (Ed.), The science of subjective well-being (pp. 17-43). New York: Guildford Press.
	Chatuthai, N. (2006). ‘Odōno kap ‘utsahakam watthanatham: Kōranī suksā phlēng samainiyom [Adorno and cultural industry: The case study of popular music]. In T. Senakham (Ed.), Līeo nā lāe lang watthanatham pōp [The review of popular music] (pp. 81-126). Bangkok: OS Printing House.

วารสาร (Journal Article)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal . volume(issue), page-numbers.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology . 13(2), 25-143.
	Siriphantana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthana [̄] prokr̄æm doī chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū [̄] khati chon witthaya [̄] radap ‘udomsuksa [̄] [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal . 8(1), 228-238.
บทความในวารสารที่ได้จากอินเทอร์เน็ต	
รูปแบบ General Format	ชื่อ/นามสกุล./ปี./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีของวารสาร(ฉบับที่)/เลขหน้า./สืบค้นจาก Retrieved from /ชื่อเว็บไซต์ URL.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Journal . volume(issue), page-numbers. Retrieved from URL.
	Apulu, I., Latham, A., & Moreton, R. (2011). Factors affecting the effective utilization and adoption of sophisticated ICT solutions: Case studies of SMEs in Lagos, Nigeria. Journal of Systems and Information Technology . 13(2), 25-143. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Siriphantana, C. & Uamcharoen, S. (2016). k̄nphatthana [̄] prokr̄æm doī chai chumchon pen thān nai k̄n r̄ianrū [̄] khati chon witthaya [̄] radap ‘udomsuksa [̄] [The development of community - based programe on thai folklore in higher education]. Silpakorn Educational Research Journal . 8(1), 228-238. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net

บทความในหนังสือพิมพ์	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(ปี,/เดือน/วันที่)/ชื่อบทความ/ ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year, Month Date). Romanized Title of article [Translated Title of article]. Title of Newspaper. page-numbers.
	Nagourney, E. (2003, October 28). Impatience, at your own risk. The New York Times . F6.
	Vanijaka, V. (2010, March 28). chai chana leknoṛ samrap khon sūa dæṅ [A small victory for the red shirts]. Bangkok Post . p. A1.
วิทยานิพนธ์ (Doctoral Dissertations and Master's Theses)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อบุคคล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์หรือ ดุษฎีนิพนธ์./Master's thesis หรือ Doctoral dissertation./สถาบันการศึกษา.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of dissertation [Translated Title of dissertation]. Doctoral dissertation or Master's thesis. University.
	Ross, D. F. (1990). Unconscious transference and mistaken identity: When a 7 witness misidentifies a familiar but innocent person from a lineup . Doctoral dissertation. Cornell University.
	Rojsangrat, P. (2016). k̄anphatthana r̄upbæp k̄ansōṇ dōi chai k̄an khit choṅg 'ōk bæp pen thān phūa sāṅgsan phonngā nathī prakot 'attalak Thai samrap nisit naksuksā radap parinya bandit [Development of an instructional model using design thinking to create thai products identity for undergraduate students]. Doctoral dissertation. Chulalongkorn University.

เอกสารประชุมวิชาการ (Conference paper as part of a book in proceedings)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล,/ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้น./ (ปี)/ชื่อบทความ./ใน/ชื่องานประชุม./ (หน้า)/สถานที่พิมพ์:/หน่วยงานที่จัด.
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title of paper [Translated Title of paper]. Romanized Title of conference [Translated Title of conference] (Pages). Place: publisher.
	Muelbauer, J. (2007, September). Housing, credit, and consumer expenditure. In Housing and consumer behavior . (pp. 1-10). Kansas City, WY: Federal Reserve Bank of Kansas City.
	Chamniandamrongkarn, S., & Sumritdejkhajon, K. (2015). Samatchā sukkhaphāp hæng chat : khā (mai) khluān samkhan kwā khā khun [National health assembly:One (not) important than moving up]. In Ngān prachum wichākān rūāng padirūp rabop sukkhaphāp læ chiwit padirūp chitsamnuk prachāthipatai nai ‘ōkāṭ kao pīsamnakngān Khana Kammakān sukkhaphāp hæng chat [A meeting of the enlightenment and health system reforms in a nine-year of The National Health Commission office] (pp. 245-313). Nonthaburi: The National Health Commission Office.
สื่อโสตทัศน ประเภท วิดิทัศน์ เทป ซีดี-รอม แผ่นดิสก์	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่งหรือผู้ผลิตหรือผู้บรรยายหรือผู้ขับร้อง (ถ้ามี)/ (ปีที่ผลิต)/ ชื่อเรื่อง// [ประเภทของวัสดุ]/ [สถานที่ผลิต:/ผู้ผลิต].
	ชื่อผู้จัดทำ./ (ปีที่ผลิต)/ ชื่อเรื่อง./ [ระบุลักษณะของสื่อ]/ [สถานที่ผลิต:/หน่วยงานที่เผยแพร่].
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. [CD or Cassette Recording or DVD or Computer File]. Place: publisher.
	Costa, P. T., Jr. (Speaker). (1988). Personality, continuity, and changes of adult life (Cassette Recording No. 207-433-88A-B). Washington, DC: American Psychological Association.

	Lang, K. D. (2008). Shadow and the frame. On Watershed [CD]. New York, NY: Nonesuch Records.
	Tourism Authority of Thailand. (2015). kānthōngthīeo chōeng Niwet [Eco-tourism]. [CD]. Bangkok: Tourism Authority of Thailand.
อินเทอร์เน็ต : เว็บไซต์ (Website)	
รูปแบบ General Format	ผู้แต่ง./ (ปี)./ชื่อบทความ./สืบค้นจาก Retrieved from /URL ของเว็บไซต์
ผู้แต่งเป็นคนไทย Thai Romanization	Author. (Year). Romanized Title [Translated Title]. Retrieved from URL
	Thakur, N. (2003). The Architextual Knowledge Systems. Retrieved from http://www.in.architexttruez.net
	Bluemoon. (2010). bæp mai khui kap klum phūan daingā yok wā doēm [New group chat with new friends more easily than ever]. Retrieved from http://faceblog.in.th/2010/10/facebook-group-people/
การสัมภาษณ์ (Interview)	
รูปแบบ General Format	นามสกุล./ตัวอักษรตัวแรกของชื่อต้นของผู้ให้สัมภาษณ์./ (ปีที่ให้สัมภาษณ์, เดือน/วันที่)./Interview/by/ชื่อผู้สัมภาษณ์ [Tape recording]./หน่วยงาน:/สถานที่พิมพ์.
	Cartwright, J. (1996, November 8). Interview by P. Chotsawad [Tape recording]. Magic Lamp Company, New York: Nonesuch Records.

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทรศนะและข้อคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มิใช่เป็นทรศนะและความคิดของผู้จัดทำจึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มา

รูปแบบการเขียนผลงานวิจัยตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษา

(ขนาด 18 TH Sarabun PSK

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาไทย¹ ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาไทย² และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาไทย³
ชื่อ – สกุลนักศึกษาภาษาอังกฤษ¹, ชื่อ-สกุลอาจารย์ที่ปรึกษาหลักภาษาอังกฤษ², and ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วมภาษาอังกฤษ³

เว้น 1 บรรทัด

ตัวอักษร ขนาด 14 (กึ่งกลาง)

¹ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
² หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
³ หลักสูตร.....สาขาวิชา.....ชื่อสถาบัน.....จังหวัด.....
¹ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....
² หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....
³ หลักสูตรภาษาอังกฤษ.....สาขาวิชาภาษาอังกฤษ.....ชื่อสถาบันภาษาอังกฤษ.....จังหวัดภาษาอังกฤษ.....

Email :

เว้น 1 บรรทัด

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

คำสำคัญ

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ABSTRACT

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

(ขนาด 16 TH Sarabun PSK เข้ม)

Keywords

0.6 นิ้ว

ความสำคัญของปัญหา (ขนาด 16 เซมิ TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วัตถุประสงค์การวิจัย (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

วิธีดำเนินการวิจัย (ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ผลการวิจัย (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

อภิปรายผล (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

ข้อเสนอแนะ (ขนาด 16 TH Sarabun PSK เซมิ)

0.6 นิ้ว

เว้น 1 บรรทัด

References (ขนาด 16 TH Sarabun PSK)

(ขนาดตัวอักษร 16)

0.6 นิ้ว

จริยธรรมในการตีพิมพ์ (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความถูกต้องของระเบียบวิธีวิจัย ความน่าเชื่อถือ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความสอดคล้องกับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ และผู้ประเมินบทความ
5. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
6. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
7. บรรณาธิการไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นในระหว่างการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณา
8. บรรณาธิการควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้เขียนบทความ ผู้ประเมินบทความ และควรปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ
9. บรรณาธิการควรทำให้เกิดความมั่นใจว่ารายละเอียดทุกส่วนในบทความที่มีการตีพิมพ์ในวารสาร ต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับ

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องรับรองว่าบทความไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น
2. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร

4. ผู้เขียนบทความที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนบทความจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น)
6. ผู้เขียนจะตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่นำเอกสารที่ไม่ได้อ้างอิงในเนื้อหาไปใส่ไว้ในรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
7. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
8. ผู้เขียนบทความจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
9. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. ผู้ประเมินบทความต้องตรวจสอบก่อนว่าตนเองมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับบทความที่ประเมินหรือไม่ หากพบว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
3. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน หรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
5. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

